

EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS 2015

TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS **2015** **TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA**

Katsaus unionin tuomioistuimen,
unionin yleisen tuomioistuimen ja Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen toimintaan

Luxemburg, 2016

www.curia.europa.eu

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

UNIONIN TUOMIOISTUIN
2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
P. +352 4303-1

UNIONIN YLEINEN
TUOMIOISTUIN
2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
P. +352 4303-1

EUROOPAN UNIONIN
VIRKAMIESTUOMIOISTUIN
2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
P. +352 4303-1

Euroopan unionin tuomioistuimen internetosoite: <http://www.curia.europa.eu>

Toimitustyö päättynyt: 1.1.2016

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Valokuvia saa käyttää vain lainattaessa tätä julkaisua. Muuta käyttöä varten on pyydettävä lupa Euroopan unionin tuomioistuimelta.

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Euroopan unionin tuomioistuin / Viestintäosasto / Julkaisut ja sähköinen media
Euroopan unionin julkaisutoimisto

Print ISBN 978-92-829-2225-5 ISSN 2467-0855 doi:10.2862/597150 QD-AP-15-001-FI-C
PDF ISBN 978-92-829-2144-9 ISSN 2467-1088 doi:10.2862/806434 QD-AP-15-001-FI-N

© Euroopan unioni, 2016

Kuvat © Georges Fessy
Kansikuva © Gediminas Karbauskis

Printed in Luxembourg

Painettu kloorivalkaisemattomalle paperille (ECF)

SISÄLLYS

Johdanto, unionin tuomioistuimen presidentti, Koen LENAERTS	04
--	----

I LUKU

UNIONIN TUOMIOISTUIN

A Unionin tuomioistuimen kehitys ja toiminta vuonna 2015	08
B Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2015	12
C Unionin tuomioistuimen kokoonpano	68
1. Unionin tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2015	69
2. Protokollajärjestys	71
3. Unionin tuomioistuimen entiset jäsenet	73
D Unionin tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	76

II LUKU

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN

A Unionin yleisen tuomioistuimen toiminta vuonna 2015	106
B Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpano	162
1. Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2015 ...	163
2. Protokollajärjestys	164
3. Unionin yleisen tuomioistuimen entiset jäsenet	166
C Unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	168

III LUKU

EUROOPAN UNIONIN VIRKAMIESTUOMIOISTUIN

A Virkamiestuomioistuimen toiminta vuonna 2015	190
B Virkamiestuomioistuimen kokoonpano	200
1. Muutokset virkamiestuomioistuimen kokoonpanossa vuonna 2015	201
2. Protokollajärjestys	202
3. Virkamiestuomioistuimen entiset jäsenet	203
C Virkamiestuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	204

Koen LENAERTS

Unionin tuomioistuimen Presidentti

Päättävä vuosi oli toimielimelle erityinen, sillä Vassilios Skourisin yli 16 vuoden toimikausi unionin tuomioistuimen tuomarina, johon sisältyi 12 vuoden poikkeuksellinen taival toimielimen presidenttinä, päättyi.

Edeltäjäni on viime kuukausina muistettu useaan otteeseen, sekä hänen kunniakseen laaditun juhla kirjan luovuttamiseksi 8.6.2015 pidetyssä juhllallisessa istunnossa että epämuodollisemmissa yhteyksissä.

Haluaisin silti tässä johdannossa käyttää mahdollisuuden ilmaista vielä kerran omasta ja koko toimielimen jäsenistön ja henkilökunnan puolesta kiitollisuutemme edelliselle presidenttillemme. Yhteisessä muistissamme presidentti Skouris säilyy miehenä, joka pystyi luomaan menestyksekkäät olosuhteet toimielimemme viimeaikaista historiaa värittäneille laajentumisille, erityisesti vuoden 2004 "suurelle laajentumiselle". Haluaisin myös muistaa hänen vahvan sitoutumisensa siihen, että Euroopan unionin tuomioistuin osaltaan vahvistaa unionin oikeudellista yhtenäisyyttä ja oikeusvaltiota sekä edistää unionin kansalaisten perusoikeuksia, minkä ansiosta toimielimelle myönnettiin toukokuussa 2015 Stuttgartissa 50. Theodor Heuss -palkinto.

Tilastollisesti vuodelle 2015 on luonteenomaista toimielimen lainkäyttötoiminnan poikkeuksellinen

rytmi. Kolmessa tuomioistuimessa saatettiin kuluneena vuonna vireille yhteensä 1 711 asiaa, mikä on suurin vireille saatettujen asioiden määrä toimielimen historiassa. Erityisesti on mainittava, että unionin tuomioistuimessa vireille saatettujen asioiden määrä ylitti ensimmäisen kerran symbolisen 700 asian rajan (713). Lisäksi vuonna 2015 ratkaistut 1 755 asiaa ovat osoitus toimielimen ennennäkemättömästä tuotteliaisuudesta.

Tällaisesta kehityksestä, joka kertoo kansallisten tuomioistuinten ja yksityisten luottamuksesta unionin tuomioistuimia kohtaan, iloitan toimielin haluaa kiittää Euroopan unionin lainsäädäntöviranomaisia Euroopan unionin tuomioistuimen tuomioistuinrakenteen uudistamisesta. Uudistuksen toteuttamisella saatetaan päätökseen pitkä, vuonna 2011 alkanut lainsäädäntöhanke, johon sisältyvällä unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden määrän kaksinkertaistamisella kolmivaiheisesti vuoteen 2019 mennessä taataan se, että toimielin voi jatkossakin suorittaa tehtävänsä unionin yksityisten eduksi ja täyttää oikeudenkäytön laatua ja tehokkuutta koskevat vaatimukset. Tähän pyritään myös unionin yleisen tuomioistuimen uudella työjärjestyksellä, joka tuli voimaan 1.7.2015 ja jolla vahvistetaan sen kykyä käsitellä asiat kohtuullisessa ajassa ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin

edellytyksiä noudattaen.

Vuonna 2015 unionin tuomioistuimesta lähti presidentti Skourisin lisäksi unionin tuomioistuimen jäsenten osittaisen vaihtumisen yhteydessä kolme jäsentä sekä unionin yleisestä tuomioistuimesta yksi jäsen. Toivotamme tervetulleeksi kaksi uutta julkisiasi miestä, joiden saapuminen saattoi päätökseen unionin tuomioistuimen julkisiasi miesten määrän lisäämisestä kesäkuussa 2013 annetun neuvoston päätöksen täytäntöönpanon.

Toimielimen kehityksestä kertomisen lisäksi haluan muistuttaa tässä yhteydessä, että Euroopan unionin tuomioistuimella oli Englannin kuninkaan Juhanan allekirjoittaman *Magna Cartan* 800-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä kunnia pitää lokakuussa viikon ajan hallussaan yhtä alkuperäiskappaletta kyseisestä julistuksesta, joka on ollut todellinen yleismaailmallinen innoituksen lähde useille demokraattisia arvoja, vapauksia ja ihmisoikeuksia koskeville urauurtaville teksteille.

Tässä kertomuksessa lukijalle esitellään laajasti toimielimen kehitystä ja toimintaa vuonna 2015. Kuten edellisvuosina, suuri osa siitä on varattu unionin tuomioistuimen, unionin yleisen tuomioistuimen ja virkamiestuomioistuimen varsinaisen lainkäyttötoiminnan tiiviille mutta kattavalle esittelylle. Arviointia täydentävät ja rikastavat kutakin tuomioistuinta koskevat tilastotiedot.

Haluan käyttää tilaisuuden kiittää lämpimästi työtovereitani kolmessa tuomioistuimessa ja koko toimielimen henkilökuntaa kuluneen vuoden aikana tehdystä arvokkaasta työstä.

I LUKU

UNIONIN TUOMIOISTUIN

A | UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KEHITYS JA TOIMINTA VUONNA 2015

Presidentti **Koen LENAERTS**

Ensimmäisessä luvussa kerrotaan tiivistetysti unionin tuomioistuimen toiminnasta vuonna 2015. Ensimmäinen osa (A) sisältää ensimmäiseksi katsauksen tuomioistuimen kehitykseen kuluneen vuoden aikana ja toiseksi tilastollisen tarkastelun, josta käy ilmi unionin tuomioistuimen työtaakan ja oikeudenkäyntien keskimääräisen keston kehitys. Toisessa osassa (B) esitellään aikaisempien vuosien tapaan keskeisen oikeuskäytännön kehitystä oikeudenaloittain, kolmannessa osassa (C) tarkastellaan unionin tuomioistuimen kokoonpanoja viitevuoden aikana ja neljäs osa (D) koskee vuoden 2015 oikeudenkäyntitilastoja.

1.1 Toimielin jätti 7.10.2015 pidetyssä juhlallisessa istunnossa, jonka yhteydessä muun muassa osa unionin tuomioistuimen jäsenistä vaihtui, jäähyväiset Vassilios Skourisille, jonka yli 16 vuoden – josta 12 vuotta unionin tuomioistuimen presidenttinä – toimikausi unionin tuomioistuimessa päättyi.

Kyseistä juhlallista istuntoa edelsi 8.6.2015 varapresidentti Antonio Tizzanon johtaman komitean aloitteesta järjestetty keskustelutilaisuus aiheesta ”Euroopan unionin tuomioistuin Vassilios Skourisin presidenttikaudella”. Tuossa yhteydessä puheenvuoroja käytti useita toimielimen kanssa muun muassa korkeimpien kansallisten tuomioistuinten tuomareina ja unionin toimielinten edustajina vuosina 2003–2015 tekemisissä olleita henkilöitä Ranskan Conseil d’État’n varapresidentin ja ”255-komitean” puheenjohtajan Jean-Marc Sauvé’n johtaessa puhetta. Tilaisuuden päätteeksi Skourisille luovutettiin juhlaakirja, johon oli koottu tekstejä hänen presidenttikaudellaan unionin tuomioistuimessa toimineilta jäseniltä.

1.2 Toimielimen toiminnan osalta vuoden 2015 merkittävin tapahtuma oli epäilemättä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2015/2422 (EUVL L 341, s. 14), joka tuli voimaan 25.12.2015. Asiamäärän kasvun ja asioiden vaikeutumisen muokkaamassa toimintaympäristössä kyseiseen asetukseen sisältyvillä, tuomioistuimen maaliskuussa 2011 tekemään ja lokakuussa 2014 täsmentämään ehdotukseen perustuvilla muutoksilla toimielimen perussääntöön pyritään uudistamaan huomattavasti unionin tuomioistuinjärjestelmän rakennetta. Uudistus on ratkaisevan tärkeä, jotta unionin tuomioistuinjärjestelmän yleistä tehokkuutta voidaan vahvistaa rakenteellisesti ja tehokkaasti yksityisten eduksi.

Uudistus toteutetaan kolmessa vaiheessa, joilla unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien lukumäärä kaksinkertaistetaan vuoteen 2019 mennessä siten, että 12 uutta tuomaria aloittaa tehtävissään vuoden 2016 alussa valinta- ja nimittämismenettelyjen päätökseen saattamisen jälkeen, tuomareiden määrää kasvatetaan edelleen seitsemällä yhdistämällä virkamiestuomioistuin unionin yleiseen tuomioistuimeen unionin yleisen tuomioistuimen jäsenten osittaisen vaihtumisen yhteydessä syyskuussa 2016, jonka jälkeen tuomareiden määrää kasvatetaan vielä yhdeksällä seuraavan unionin yleisen tuomioistuimen jäsenten osittaisen vaihtumisen yhteydessä syyskuussa 2019, minkä jälkeen heitä on yhteensä 56. Jäsenvaltioiden on tässä yhteydessä taattava, että unionin yleisen tuomioistuimen jäsenissä on tuomareiden määrän kasvattamisen jälkeen yhtä paljon miehiä ja naisia. Toimielintä on lisäksi pyydetty antamaan säännöllisesti, muun muassa kunkin kolmen vaiheen päättyessä, selvitys uudistuksen täytäntöönpanon edistymisestä.

Uudistuksella pyritään ensinnäkin ja ennen kaikkea siihen, että unionin yleinen tuomioistuin voisi vähentää kestävästi vireillä olevien asioiden määrää, minkä seurauksena siinä käytävien oikeudenkäyntien keskimääräinen kesto lyhenisi. Samalla unionin tuomioistuinrakenne yksinkertaistuu, sen yleinen tehokkuus vahvistuu ja sen oikeuskäytännön yhtenäisyys lisääntyy, kun yksi tuomioistuin eli unionin tuomioistuin vastaa muutoksenhakumenettelyissä oikeussääntöjen tulkinnan yhtenäisyyden varmistamisesta.

Tämän tärkeän institutionaalisen uudistuksen lisäksi on korostettava, että 7.10.2015 aloitti tehtävissään kaksi uutta julkisasiamiestä Bobek ja Øe. Heidän saapumisensa unionin tuomioistuimeen saattoi päätökseen Euroopan unionin tuomioistuimen julkisasiamiesten määrän lisäämisestä 25.6.2013 annetun neuvoston päätöksen 2013/336/EU (EUVL L 179, s. 92) täytäntöönpanon.

2. Unionin tuomioistuimen vuoden 2015 oikeudenkäyntilastoista ilmenee yleisesti huomattavan tuotteliaisuuden ja tehokkuuden jatkuminen mutta myös ennen kaikkea riita-asioiden määrän kasvusuuntaus.

Unionin tuomioistuimessa saatettiin vuonna 2015 vireille 713 asiaa (bruttomäärä ennen asioiden yhdistämisiä niiden keskinäisen yhteyden vuoksi), joka on unionin tuomioistuimen historian suurin vuoden aikana vireille saatettujen asioiden määrä.¹ Selitys tälle poikkeukselliselle määrälle, joka oli lähes 15 prosenttia suurempi kuin vuonna 2014 (622 asiaa), on valitusten huomattavan lisääntymisen (215 valitusta eli lähes kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 2014 (111 valitusta) ja samalla unionin tuomioistuimen historian suurin määrä) ja unionin tuomioistuimelle esitettyjen ennakkoratkaisupyyntöjen erittäin suuren määrän (436 ennakkoratkaisupyyntöä eli toiseksi suurin määrä vuoden 2013 (450 ennakkoratkaisupyyntöä) jälkeen) yhteisvaikutus. Sen sijaan suorien kanteiden määrä väheni selvästi vuoteen 2014 nähden (48 suoraa kannetta, kun niiden määrä vuonna 2014 oli 74), mikä vahvistaa useita vuosia jatkunutta selkeää laskusuuntausta. Lisäksi unionin tuomioistuimelle esitettiin vuonna 2015 kolme lausuntopyyntöä.

Vuonna 2015 unionin tuomioistuin ratkaisi 616 asiaa (bruttomäärä, jossa ei oteta huomioon yhdistämisiä; nettomäärä 570) eli vähemmän kuin vuonna 2014 (bruttomäärä 719, nettomäärä 632), mikä johtuu osittain vuonna 2014 vireille saatettujen ja kuluneen vuoden aikana ratkaisukelpoisiksi tulneiden asioiden pienemmästä määrästä (622 asiaa). Kyseisistä asioista 399 ratkaistiin tuomiolla ja 171 määräyksellä.

Vuoden lopussa eli 31.12.2015 vireillä olleiden asioiden määrä oli 884 (bruttomäärä ennen yhdistämisiä, nettomäärä 831), joka on enemmän kuin vuoden 2014 lopussa (bruttomäärä 787) mutta täsmälleen saman verran kuin 31.12.2013 ja vain kaksi vähemmän kuin 31.12.2012 (bruttomäärä 886).

Tilastotiedot oikeudenkäyntien kestosta vuonna 2015 ovat erittäin myönteisiä. Ennakkoratkaisupyyntöjen keskimääräinen käsittelyaika oli 15,3 kuukautta, joka on hyvin lähellä vuoden 2014 ennätystasoa (15 kuukautta). Suorien kanteiden käsittelyaika oli vuonna 2015 17,6 kuukautta, joka on huomattavasti lyhyempi kuin edellisvuosina (19,7–24,3 kuukautta vuosina 2011–2014). Valitusten keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2015 vain 14 kuukautta, joka on viime vuosien keskimääräisistä käsittelyajoista lyhyin.

Tiedot kertovat siitä, että unionin tuomioistuin seuraa jatkuvasti työtaakkaansa. Viime vuosina toteutettujen työskentelytapauudistusten lisäksi unionin tuomioistuimen asioiden käsittelytehokkuuden säilyminen selittyy myös sen tiettyjen asioiden käsittelemiseksi käytettävissä olevien menettelyllisten keinojen (kiireellinen ennakkoratkaisumenettely, nopeutettu menettely, etusijan antaminen tiettyjen asioiden käsittelylle, yksinkertaistettu menettely, mahdollisuus ratkaista asia ilman ratkaisuehdotusta) hyödyntämisellä.

Kyseisenä vuonna kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä pyydettiin 11 asiassa ja jaosto, jonka käsiteltäväksi asiat osoitettiin, katsoi työjärjestyksen 107 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen mukaisten edellytysten täyttyneen niistä viidessä. Kyseiset asiat ratkaistiin keskimäärin 1,9 kuukaudessa.

Nopeutettua menettelyä pyydettiin 18 kertaa, mutta työjärjestyksessä vaaditut edellytykset täytyivät ainoastaan yhdessä asiassa. Lisäksi etusija annettiin seitsemän asian käsittelylle.

Lisäksi unionin tuomioistuin sovelsi säännöllisesti työjärjestyksen 99 artiklan mukaista yksinkertaistettua menettelyä tiettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin vastaamiseksi. Yhteensä 37 asiaa ratkaistiin kyseiseen säännökseen perustuvilla määräyksillä (joita oli 35).

1 | Lukuun ottamatta vuotta 1979, jolloin vireille saatettuja asioita oli 1 324. Kyseinen epätavallisen suuri määrä selittyy samaan kohteeseen liittyneiden kumoamiskanteiden valtavalla määrällä.

Unionin tuomioistuin käytti myös usein perussääntönsä 20 artiklan tarjoamaa mahdollisuutta ratkaista asia ilman julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta silloin, kun asiassa ei nouse esiin uusia oikeuskysymyksiä. Niinpä noin 43 prosenttia vuonna 2015 annetuista tuomioista annettiin ilman ratkaisuehdotusta.

Asioiden käsittelemisestä unionin tuomioistuimen eri ratkaisukokoonpanoissa on todettava, että tuomiolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistujen asioiden yhteismäärästä suuri jaosto käsitteli vuonna 2015 noin 8 prosenttia, viiden tuomarin jaostot noin 58 prosenttia ja kolmen tuomarin jaostot noin 34 prosenttia. Edellisvuoteen nähden voidaan todeta suuren jaoston käsittelemien asioiden määrän pysyneen vakaana (8,7 prosenttia vuonna 2014) ja viiden tuomarin käsittelemien asioiden osuuden kasvaneen hieman (55 prosenttia vuonna 2014). Lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistuista asioista 76 prosenttia osoitettiin kolmen tuomarin kokoonpanoille, 18 prosenttia viiden tuomarin kokoonpanoille ja 6 prosentissa asioista määräyksen antoi unionin tuomioistuimen varapresidentti.

Tarkempaa tietoa vuoden 2015 oikeudenkäyntitilastoista on saatavissa tämän luvun D osasta.

B | UNIONIN TUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ VUONNA 2015

I PERUSOIKEUDET

Vuoden 2015 kuluessa unionin tuomioistuin otti useaan kertaan kantaa perusoikeuksiin unionin oikeusjärjestyksessä. Osa ratkaisuista on mainittu tässä vuosikertomuksessa.¹ Niistä kolmeen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Ensinnäkin on tuotava esille unionin tuomioistuimen suuren jaoston 6.10.2015 antama tuomio *Delvigne* (C-650/13, EU:C:2015:648). Tässä tuomiossa unionin tuomioistuin käsitteli kysymystä siitä, *voiko jäsenvaltio säätää yleisen, rajoittamattoman ja automaattisen kiellon käyttää kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia, jotka käsittävät myös äänioikeuden Euroopan parlamentin vaaleissa*. Pääasia koski Ranskan kansalaista, joka oli tuomittu törkeään rikoksen johdosta rangaistukseen lainvoimaisella tuomiolla ja joka oli lisärangaistuksena menettänyt pysyvästi kansalaisoikeutensa. Tämän lisärangaistuksen automaattista soveltamista koskevaa sääntöä oli muutettu pääasian kantajan tuomitsemisen jälkeen. Uutta sääntöä ei kuitenkaan sovelleta tuomioihin, jotka ovat tulleet lainvoimaisiksi ennen sen voimaantuloa, minkä vuoksi pääasian kantaja vetosi erilaiseen kohteluun ja kansallinen tuomioistuin pyysi unionin tuomioistuinta tulkitsemaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 39 ja 49 artiklaa kyseisen äänestysoikeuden epäämisen osalta.

Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossaan perusoikeuskirjan sovellettavuudesta asiaan, että sellaisen unionin kansalaisen tilanne, joka on poistettu vaaliluetteloista jäsenvaltioiden viranomaisten tekemällä päätöksellä siten, että hän on tämän vuoksi menettänyt äänioikeutensa Euroopan parlamentin vaaleissa, kuuluu unionin oikeuden soveltamisalaan. Vuoden 1976 edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä välittömällä vaaleilla annetussa säädöksessä² ei määritetä nimenomaisesti ja täsmällisesti, keillä on äänioikeus Euroopan parlamentin vaaleissa, ja tällä hetkellä voimassa olevan unionin oikeuden mukaan sen määrittäminen, keillä on äänioikeus, kuuluu siten kunkin jäsenvaltion toimivaltaan, jota on käytettävä unionin oikeutta noudattaen. Jäsenvaltioilla on tätä toimivaltaa käyttäessään erityisesti velvollisuus varmistaa, että Euroopan parlamentin jäsenet valitaan yleisillä, välittömällä, vapailla ja salaisilla vaaleilla. Näin ollen kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan äänioikeutta Euroopan parlamentin vaaleissa ei ole niillä unionin kansalaisilla, jotka on tuomittu rikoksen johdosta rangaistukseen tuomiolla, on pidettävä toimenpiteenä, jolla sovelletaan unionin oikeutta siten kuin perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetaan.

Asiakysymystä tarkastellessaan unionin tuomioistuin totesi olevan selvää, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen äänioikeuden menettäminen merkitsee perusoikeuskirjan 39 artiklan 2 kohdassa taatun oikeuden käyttämisen rajoitusta. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa sallitaan kuitenkin tällaisten oikeuksien käyttämiseen kohdistuvien rajoitusten säätäminen, kunhan rajoituksista säädetään lailla ja niissä kunnioitetaan kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä sekä suhteellisuusperiaatetta. Tässä tapauksessa äänioikeuden menettämisestä säädetään lailla. Äänioikeuden rajoituksella ei myöskään kyseenalaisteta

1 | Seuraavat tuomiot on selostettu: 29.4.2015 annettu tuomio *Léger* (C-528/13, EU:C:2015:288), joka esitellään luvussa XVII "Kansanterveys", 16.7.2015 annettu tuomio *Lanigan* (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), joka esitellään luvussa X "Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa", 16.7.2015 annettu tuomio *Coty Germany* (C-580/13, EU:C:2015:485), joka esitellään luvussa XIV.1 "Immateriaalioikeus", 8.9.2015 annettu tuomio *Taricco ym.* (C-105/14, EU:C:2015:555), joka esitellään luvussa XIII "Verosäännökset", 6.10.2015 annettu tuomio *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650), joka esitellään luvussa XIV.2 "Henkilötietojen suoja", ja 17.12.2015 annettu tuomio *Imtech Marine Belgium* (C-300/14, EU:C:2015:825), joka esitellään luvussa IX.3 "Eurooppalainen täytäntöönpanoperuste".

2 | Päätöksen 76/787/EHTY, EY, Euratom liitteenä oleva, edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä välittömällä vaaleilla 20.9.1976 annettu neuvoston säädös (EYVL L 278, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 25.6. ja 23.9.2002 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2002/772/EY, Euratom (EYVL L 283, s. 1).

perusoikeuskirjan 39 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua äänioikeutta sellaisenaan, koska sen vaikutuksesta tietyt henkilöt jätetään erityisten edellytysten mukaisesti oman käyttäytymisensä vuoksi ilman oikeutta äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa. Lisäksi tällainen rajoitus on suhteellisuusperiaatteen mukainen, koska yhtäältä siinä otetaan huomioon tehdyn rikoksen laatu ja vakavuus sekä rangaistuksen pituus ja toisaalta kansallisessa oikeudessa annetaan äänioikeutensa menettäneille henkilöille mahdollisuus saada hakemuksesta äänioikeutensa palautetuksi.

Unionin tuomioistuin tuo vielä esille, että perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohdan viimeiseen virkkeeseen sisältyvä lievemmän rikoslainsäädännön taannehtivuutta koskeva sääntö ei voi olla esteenä kyseessä olevalle kansalliselle lainsäädännölle, koska kyseisessä lainsäädännössä pysytetään voimassa äänioikeuden menettäminen rikostuomion johdosta suoraan lain nojalla vain silloin, kun viimeisen oikeusasteen lainvoimainen tuomio on annettu vanhan epäedullisemman lainsäädännön voimassa ollessa.

Toiseksi 16.7.2015 annetussa tuomiossa *CHEZ Razpredelenie Bulgaria* (C-83/14, EU:C:2015:480) unionin tuomioistuin tulkitsi suuren jaoston kokoonpanossa *rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta annettua direktiiviä 2000/43*³ ja totesi, että se on esteenä käytännölle sijoittaa sähkömittarit saavuttamattomissa olevalle korkeudelle kaupunginosissa, joissa on kiinteä romanasutus, kun nämä samat mittarit sijoitettiin saman kaupungin muissa kaupunginosissa normaalille korkeudelle. Pääasian oikeusriita koski Bulgarian kansalaista, joka piti elintarvikemyymälää kaupunginosassa, jossa asuu pääosin henkilöitä, jotka ovat alkuperältään romaneja. Vaikka kyseinen Bulgarian kansalainen ei itse ollut alkuperältään romani, hän katsoi joutuneensa syrjinnän kohteeksi kyseisen sähkönjakeluyrityksen käytännön vuoksi.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan aluksi, että kun otetaan huomioon direktiivin 2000/43 tavoite ja sillä suojattavien oikeuksien luonne sekä se, että tämä direktiivi on vain ilmaus yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka on yksi unionin oikeuden yleisistä oikeusperiaatteista ja tunnustettu perusoikeuskirjan 21 artiklassa, kyseisen direktiivin soveltamisalaa ei voida määritellä suppeasti. Koska sähkömittarin asentaminen on liitännäinen seikka, joka liittyy erottamattomasti sähkönjakeluun, kyseistä periaatetta on noudatettava direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Ennakkoratkaisukysymysten kohteena olevista direktiivin 2000/43 säännöksistä unionin tuomioistuin totesi, että riidanalainen käytäntö voi merkitä direktiivin 1 artiklassa ja 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää”, koska kyseistä käsitettä on sovellettava riippumatta siitä, koskeeko kyseinen kollektiivinen toimenpide henkilöitä, joilla on tietty etninen alkuperä, vai henkilöitä, joilla ei ole tätä alkuperää mutta jotka kärsivät yhdessä ensiksi mainittujen henkilöiden kanssa epäsuotuisammasta kohtelusta tai kyseisestä toimenpiteestä aiheutuvasta erityisen epäedulliseen asemaan saattamisesta. Lisäksi pelkästään se seikka, että pääasiassa kyseessä olevassa kaupunginosassa asuu myös asukkaita, jotka eivät ole alkuperältään romaneja, ei ole omiaan sulkemaan pois sitä, että riidanalainen käytäntö on otettu käyttöön suurimmalla osalla kyseisen kaupunginosan asukkaista olevan etnisen romanialkuperän perusteella.

Unionin tuomioistuin toi myös esille, että mikäli kansallinen tuomioistuin ei pitäisi kyseistä käytäntöä etniseen alkuperään perustuvana välittömänä syrjintänä, se voisi olla välillistä syrjintää. Unionin tuomioistuin totesi, että välillinen syrjintä voi – toisin kuin välitön syrjintä – aiheutua toimenpiteestä, joka tosin on muotoiltu neutraalisti eli siten, että siinä viitataan muihin perusteisiin, jotka eivät liity suojeltuun ominaisuuteen, mutta johtaa kuitenkin henkilöiden, joilla on tämä ominaisuus, erityisen epäedulliseen asemaan saattamiseen. Jos tässä tapauksessa oletettaisiin, että pääasiassa kyseessä oleva käytäntö on pantu yksinomaan täytäntöön kyseisessä kaupunginosassa tapahtuneiden väärinkäytösten vuoksi, se perustuisi näennäisesti puolueettomiin perusteisiin mutta olisi omiaan vaikuttamaan paljon suuremmassa määrin henkilöihin, jotka ovat alkuperältään

3| Rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29.6.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/43/EY (EYVL L 180, s. 22).

romaneja. Näin ollen se saattaa nämä henkilöt erityisen epäedulliseen asemaan sellaisiin muihin henkilöihin nähden, joilla ei ole tällaista etnistä alkuperää.

Lisäksi riidanalainen toimenpide voi olla puolueettomasti perusteltavissa tahdolla varmistaa sähköverkon turvallisuus ja sähkönkulutuksen asianmukaisella mittaamisella ainoastaan siinä tapauksessa, että kyseinen toimenpide ei ylitä sitä, mikä on asianmukaista ja tarpeen näiden oikeutettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, ja että aiheutuvat haitat eivät ole suhteettomia näin tavoiteltuihin päämääriin nähden. Asia ei ole näin, jos todetaan joko, että on olemassa muita asianmukaisia ja vähemmän rajoittavia keinoja, jotka mahdollistavat näiden tavoitteiden saavuttamisen, tai – jos tällaisia muita keinoja ei ole olemassa –, että kyseinen toimenpide heikentää suhteettomasti kyseisessä kaupunginosassa asuvien sähkön loppukäyttäjien oikeutettua etua siihen, että heillä on mahdollisuus saada sähköä olosuhteissa, jotka eivät ole luonteeltaan loukkaavia tai leimaavia ja jotka mahdollistavat sen, että he voivat tarkastaa sähkönkulutuksensa säännöllisesti.

Kolmanneksi 17.12.2015 annetussa tuomiossa *WebMindLicenses* (C-419/14, EU:C:2015:832)⁴ unionin tuomioistuin totesi, että unionin oikeus ei ole esteenä sille, että *jäsenvaltion veroviranomaiset voivat arvonlisäveroalan väärinkäytöksen olemassaoloa selvittäessään käyttää todisteita, jotka on saatu verovelvollisen tietämättä samanaikaisesti vireillä olleen rikosoikeudellisen menettelyn, jota ei vielä ollut päätetty, yhteydessä esimerkiksi kuuntelemalla puheluja ja takavarikoimalla sähköpostiviestejä, kunhan rikosoikeudellisessa menettelyssä saatuja ja verohallinnollisessa menettelyssä käytettyjä todisteita ei ole saatu eikä käytetty unionin oikeudessa taattuja oikeuksia, erityisesti perusoikeuksia loukatun*.

Tässä asiassa unionin tuomioistuin totesi aluksi, että se, täyttykö väärinkäytöksen tunnusmerkistö, on tutkittava kansallisen lainsäädännön todistelusäännösten mukaisesti, kunhan näillä säännöksillä ei rajoiteta unionin oikeuden tehokkuutta. Se täsmensi, että väärinkäytöksen toteamisen johdosta tehtyä arvonlisäveron oikaisua on pidettävä arvonlisäverodirektiivin⁵ ja SEUT 325 artiklan soveltamisena ja siten perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna unionin oikeuden soveltamisena.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että tällaisiin todisteisiin perustuvan veronoikaisupäätöksen laillisuutta tutkivan kansallisen tuomioistuimen tehtäviin kuuluu perusoikeuskirjan 7 ja 47 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan perusteella tarkistaa yhtäältä, olivatko samanaikaisesti vireillä olevassa menettelyssä käytetyt tutkintakeinot laissa säädettyjä ja tässä menettelyssä tarpeellisia tutkintakeinoja, ja toisaalta, oliko se, että kyseiset viranomaiset käyttivät näillä keinoilla hankittuja todisteita, myös lain mukaan sallittua ja tarpeellista. Lisäksi sen tehtävänä on tarkistaa, onko verovelvollisella ollut hallinnollisessa menettelyssä puolustautumisoikeuksien kunnioittamista koskevan periaatteen mukaisesti mahdollisuus saada tutustua näihin todisteisiin ja tulla niistä kuulluksi. Jos kansallinen tuomioistuin toteaa, ettei kyseisellä verovelvollisella ole ollut tätä mahdollisuutta tai että nämä todisteet on saatu tai niitä on käytetty yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista koskevan perusoikeuskirjan 7 artiklan vastaisesti, sen on hylättävä nämä todisteet ja kumottava kyseinen päätös, jos tämä tästä syystä jää ilman perustetta. Mainitut todisteet on hylättävä myös siinä tapauksessa, ettei kyseisellä tuomioistuimella ole toimivaltaa tarkistaa, että todisteet on rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä saatu unionin oikeuden mukaisesti, tai ettei se rikosasian käsitelleen tuomioistuimen kontradiktorisessa menettelyssä jo suorittaman tutkimisen perusteella voi vähintäänkin varmistua siitä, että kyseiset todisteet oli saatu unionin oikeutta noudattaen.

4| Ks. tämän tuomion verotusta koskevan osan selostus luvussa XIII "Verosäännökset".

5| Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY (EUVL L 347, s. 1).

II UNIONIN KANSALAISSUUS

Unionin kansalaisuutta koskevista unionin tuomioistuimen ratkaisuksista on tuotava esille kaksi tuomiota. Ne koskevat kolmansien maiden kansalaisten oleskeluoikeutta ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisten oikeutta sosiaalietuuksiin.

Tuomio *Singh ym.* (C-218/14, EU:C:2015:476), jonka suuri jaosto antoi 16.7.2015, koskee *unionin kansalaisen perheenjäsenten, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, oleskeluoikeuden säilymistä avioeron jälkeen*. Pääasia koski kolmea kolmannen maan kansalaista, jotka avioituttuaan Irlannissa asuvien ja työskentelevien unionin kansalaisten kanssa olivat saaneet tässä jäsenvaltiossa oleskeluoikeuden direktiivin 2004/38⁶ 7 artiklan 2 kohdan nojalla puolisoina, jotka tulevat unionin kansalaisen mukana vastaanottavaan jäsenvaltioon tai seuraavat häntä sinne myöhemmin. Avioliitot olivat kestäneet vähintään kolme vuotta, joista yksi vuosi vastaanottavassa jäsenvaltiossa, mutta kussakin tapauksessa kantajien puoliset olivat lopullisesti poistuneet Irlannista ennen avioerohakemuksen tekemistä. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin pohti sitä, saattoiko näiden kolmen ulkomaisen puolison oleskeluoikeus Irlannissa säilyä direktiivin 2004/38 perusteella.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että unionin kansalaisen perheenjäsenet, jotka ovat kolmannen maan kansalaisia, voivat vedota oleskeluoikeuteen vain siinä vastaanottavassa jäsenvaltiossa, jossa kyseinen unionin kansalainen oleskelee. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että kun unionin kansalainen lähtee ennen avioeromenettelyn vireillepanoa jäsenvaltiosta, jossa hänen puolisonsa, joka on kolmannen maan kansalainen, asuu, asettautuaakseen johonkin toiseen jäsenvaltioon tai kolmanteen maahan, direktiivin 2004/38 7 artiklan 2 kohdan edellytykset eivät enää täyty. Unionin kansalaisen poistuessa kolmannen maan kansalaisen johdettu oleskeluoikeus on päättynyt ennen avioeromenettelyä, eikä se siis voi enää säilyä tämän direktiivin 13 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan perusteella. Jotta kolmannen maan kansalainen voi säilyttää oleskeluoikeuden tämän viimeksi mainitun säännöksen perusteella, puolison, joka on unionin kansalainen, on oleskeltava vastaanottavassa jäsenvaltiossa direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti aina avioeromenettelyn vireillepanojen ajan asti. Tässä tapauksessa puoliset, jotka ovat unionin kansalaisia, olivat poistuneet Irlannista ennen avioeromenettelyjen vireillepanoa, joten heidän ulkomaiset puolisonsa ovat menettäneet oleskeluoikeutensa.

Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että tällaisessa tapauksessa kansallisella oikeudella voidaan antaa laajempi suoja kolmannen maan kansalaisille siten, että he saavat luvan jatkaa oleskelua vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Tuomiossa *Alimanovic* (C-67/14, EU:C:2015:597) unionin tuomioistuin katsoi 15.9.2015 suuren jaoston kokoonpanossa, että unionin oikeus ei ole esteenä *jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan oikeutta tiettyihin erityisiin maksuihin perustumattomiin rahaetuuksiin, jotka on lisäksi katsottava sosiaalivastuuksiksi, ei ole sellaisilla muiden jäsenvaltioiden kansalaisilla, jotka ovat työnhakijoina* kuuden kuukauden jälkeen viimeisen työsuhteensa päättymisestä, vaikka tällaiset etuudet taataan samassa tilanteessa oleville vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisille. Pääasiassa oli kyse siitä, että Saksan viranomaiset olivat kieltäytyneet myöntämästä Ruotsin kansalaisten perheenjäsenille, joista osa oli työskennellyt Saksassa noin 11 kuukautta, pitkäaikaistyöttömille maksettavaa toimeentulotukea sekä muille kuin työkykyisille tarkoitettuja sosiaalivastuuksia.

6 | Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77, oikaisu EUVL 2004, L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34).

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että pääasiassa kyseessä olevat etuudet ovat asetuksen N:o 883/2004⁷ 70 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja erityisiä maksuihin perustumattomia rahaetuuksia sekä direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sosiaaliavustuksia, koska niiden ensisijaisena tehtävänä on ihmisarvoisen elämän mahdollistavan toimeentulon takaaminen.

Näiden etuuksien myöntämistä tarkastellessaan unionin tuomioistuin totesi ensin tuomioon *Dano*⁸ viitaten, että unionin kansalainen voi vaatia yhdenvertaista kohtelua vastaanottavan jäsenvaltion kansalaisten kanssa vain, jos hänen oleskelunsa vastaanottavan jäsenvaltion alueella täyttää direktiivin 2004/38 edellytykset. Unionin tuomioistuin täsmensi, että sitä ratkaistaessa, voidaanko sosiaaliavustukset evätä direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen perusteella, on selvittävä, voidaanko 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yhdenvertaisen kohtelun periaatetta soveltaa unionin kansalaisiin, joilla on oleskeluoikeus vastaanottavassa jäsenvaltiossa kyseisen direktiivin perusteella, ja tämän jäsenvaltion kansalaisiin. Näin ollen on selvittävä, oleskeleeko kyseessä oleva unionin kansalainen laillisesti vastaanottavan jäsenvaltion alueella. Unionin tuomioistuin toi tältä osin esille, että kaksi direktiivin 2004/38 säännöstä, sen 7 artiklan 3 kohdan c alakohta, jossa säädetään sellaisen kansalaisen, joka on määräaikaisen työsuhteen päätyttyä joutunut tahtomattaan työttömäksi, mikä on asianmukaisesti todettu työsopimuksen päättyessä, ja ilmoittautunut työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon, mahdollisuudesta säilyttää työntekijän asema vähintään kuuden kuukauden ajan, ja 14 artiklan 4 kohdan b alakohta, jonka mukaan unionin kansalaista, joka on tullut vastaanottavan jäsenvaltion alueelle työnhakuun, ei saa karkottaa niin kauan kuin hän voi esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia löytää työtä, voivat tuottaa tässä tapauksessa pääasian kantajille oikeuden oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa.

Unionin tuomioistuin totesi, että kyseisillä kantajilla ei ollut enää direktiivin 2004/38 7 artiklassa säädettyä asemaa hetkellä, jolloin heiltä evättiin oikeus kyseessä oleviin etuuksiin, ja että vaikka he voisivat perustaa oleskeluoikeutensa kyseisen direktiivin 14 artiklan 4 kohdan b alakohtaan, vastaanottava jäsenvaltio voi vedota tämän direktiivin 24 artiklan 2 kohdassa säädettyyn poikkeukseen, jonka mukaan kyseisen jäsenvaltion ei tarvitse myöntää oikeutta sosiaaliavustukseen oleskelun ensimmäisten kolmen kuukauden aikana tai soveltuvassa tapauksessa 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetyn pidemmän ajanjakson aikana.

Unionin tuomioistuin täsmensi myös, että vaikka direktiivi 2004/38 edellyttää, että jäsenvaltiot ottavat huomioon asianomaisen henkilön henkilökohtaisen tilanteen tehdessään päätöstä henkilön karkottamisesta tai siitä, että henkilöstä aiheutuu oleskelunsa aikana kohtuuton rasitus sosiaalihuoltojärjestelmälle, tällaista henkilökohtaisen tilanteen arviointia ei tarvitse suorittaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa, koska direktiivissä 2004/38 on ottamalla käyttöön asteittainen työntekijän aseman säilyttämisjärjestelmä, jolla pyritään turvaamaan oleskeluoikeus ja oikeus sosiaalietuuksiin, itsessään otettu huomioon erilaisia kunkin tiettyä sosiaalietuutta hakeneen henkilökohtaiseen tilanteeseen liittyviä tekijöitä, kuten työskentelyn kesto.

7] Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004 (EUVL L 166, s. 1, ja oikaisu EUVL 2004, L 200, s. 1).

8] Unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2014, *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358). Ks. myös vuoden 2014 vuosikertomus, s. 19.

III TOIMIELIMIÄ KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

1. UNIONIN TOIMIEN OIKEUSPERUSTA

Toimielinten toimien asianmukaisen oikeusperustan valintaa koskevista asioista⁹ kolmea tuomiota on pidettävä erityisen merkittävänä. Ensimmäinen koskee YOS-päätösten antamiseen aiemmin sovellettua menettelyä, toinen kalastuspolitiikan yhteydessä toteutettuja toimenpiteitä ja kolmas SEUT 349 artiklan perusteella toteutettuja toimenpiteitä.

Yhdistetyissä asioissa, joissa annettiin 16.4.2015 tuomio *parlamentti v. neuvosto* (C-317/13 ja C-679/13, EU:C:2015:223), unionin tuomioistuin kumosi *uusien psykoaktiivisten aineiden 4-metyyliamfetamiinin ja 5-(2-aminopropyli)indolin saattamisesta valvontatoimenpiteiden piiriin annetut neuvoston päätökset 2013/129 ja 2013/496*.¹⁰ Nämä päätökset oli annettu parlamenttia kuulematta.

Näissä asioissa parlamentti esitti riidanalaisten päätösten oikeusperustana olevan päätöksen 2005/387/YOS¹¹ 8 artiklan 3 kohtaa koskevan lainvastaisuusväitteen sillä perusteella, että tällä oikeusperustalla poiketaan perussopimuksissa näiden päätösten antamiseksi määrätystä menettelyistä, koska siinä ei säädetä velvollisuudesta kuulla parlamenttia. Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että koska unionin toimielinten päätöksentekoa koskevat säännöt vahvistetaan perussopimuksissa, eivätkä ne ole jäsenvaltioiden eivätkä toimielinten itsensä määrättävissä, ainoastaan perussopimuksissa voidaan erityistapauksissa valtuuttaa toimielin muuttamaan niissä määrättyä päätöksentekomenettelyä. Näin ollen siitä, että toimielimelle tunnustettaisiin mahdollisuus vahvistaa johdettuja oikeusperustoja joko toimen antamista koskevien menettelyjen tiukentamiseksi tai lieventämiseksi, seuraisi, että toimielimelle myönnettäisiin lainsäädäntövaltaa, joka ylittäisi perussopimuksissa määrätyn toimivallan. Tätä periaatetta sovelletaan paitsi lainsäädäntötoimien antamiseen, myös johdetun oikeuden toimessa vahvistettuihin oikeusperustoihin, jotka mahdollistavat tätä toimea koskevien täytäntöönpanotoimien antamisen tiukentamalla tai lieventämällä perussopimuksissa määrättyjä tällaisten toimien antamista koskevia menettelyjä.

Unionin tuomioistuimen mukaan tässä tapauksessa päätöksen 2005/387/YOS 8 artiklan 3 kohdan laillisuutta on arvioitava niiden määräysten perusteella, joilla säänneltiin kyseisen päätöksen antamisajankohtana ja siis ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa yleisesti sovellettavien toimien täytäntöönpanoa poliisiyhteistyön ja rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla, eli EU 34 artiklan 2 kohdan c alakohdan ja EU 39 artiklan 1 kohdan perusteella, joista ilmenee, että neuvosto tekee ratkaisunsa määräenemmistöllä parlamenttia kuultuaan. Koska unionin johdetun oikeuden tointa on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista siten, että sen sisältö on sopusoinnussa perussopimusten määräysten kanssa, kyseistä 8 artiklan 3 kohtaa on tulkittava EU 39 artiklan 1 kohdan mukaan siten, että siinä sallitaan neuvoston antavan toimen, jolla uusi psykoaktiivinen aine saatetaan valvontatoimenpiteiden piiriin, vasta sen kuultua parlamenttia. Näin ollen parlamentin väite hylättiin.

Hylätäkseen parlamentin väitteen, jonka mukaan päätöksen 2005/387/YOS 8 artiklan 3 kohta on ristiriidassa Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen sovellettavien sääntöjen ja menettelyjen kanssa, unionin tuomioistuin katsoi siirtymämääräyksistä tehdyn pöytäkirjan 9 artiklaan vedoten, että EU-sopimuksen nojalla

9 | Kaksi tässä vuosikertomuksessa mainittua tuomiota, jotka koskevat eurooppapatenttia, liittyvät erityisesti oikeusperustan valintaan: 5.5.2015 annetut tuomiot *Espanja v. neuvosto* (C-146/13, EU:C:2015:298 ja C-147/13, EU:C:2015:299), jotka on esitelty luvussa XIV.1 "Immateriaalioikeus".

10 | 4-metyyliamfetamiinin saattamisesta valvontatoimenpiteiden piiriin 7.3.2013 annettu neuvoston päätös 2013/129/EU (EUVL L 72, s. 11). 5-(2-aminopropyli)indolin saattamisesta valvontatoimenpiteiden piiriin 7.10.2013 annettu neuvoston täytäntöönpanopäätös 2013/496/EU (EUVL L 272, s. 44).

11 | Uusia psykoaktiivisia aineita koskevasta tietojenvaihdosta, riskienarviointista ja valvonnasta 10.5.2005 tehty neuvoston päätös 2005/387/YOS (EUVL L 127, s. 32).

sääntöjenmukaisesti ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa annettuun toimeen sisältyvän säännöksen, jossa vahvistetaan tämän toimen täytäntöönpanotoimien antamista koskevia menettelyjä, oikeusvaikutukset säilyvät siitä huolimatta, että sopimuksella on muutettu huomattavasti poliisiyhteistyötä ja rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä, niin kauan kuin tätä tointa ei kumota lainsäädäntömenettelyssä tai tuomioistuimessa taikka muuteta, ja se mahdollistaa täytäntöönpanotoimien antamisen siinä määritetyn menettelyn mukaisesti. Näin ollen se seikka, että päätöksen 2005/387/YOS 8 artiklan 3 kohdassa säädettäisiin täytäntöönpanotoimien antamista koskevia menettelyjä, jotka ovat tiukempia tai lievempiä kuin EUT-sopimuksessa tämän osalta määrätty menettely, ei tarkoita, että kyseinen säännös on lainvastainen johdettu oikeusperusta, jonka soveltaminen olisi hylättävä väitteen perusteella.

Vaikka parlamentin oikeusperustan laillisuudesta esittämät väitteet hylättiin, kumoamiskanne kuitenkin hyväksyttiin sillä perusteella, että parlamentin kuuleminen sääntöjenmukaisesti unionin oikeuden säännöissä edellytetyissä tapauksissa on olennainen menettelymääräys, jonka noudattamatta jättäminen aiheuttaa tässä tapauksessa riidanalaisten päätösten pätemättömyyden. Jotta päätösten kohteena olevien psykoaktiivisten aineiden valvonnan tehokkuudelle ei aiheutuisi haittaa, unionin tuomioistuin kuitenkin pysytti näiden päätösten vaikutukset voimassa ne korvaavien uusien toimien voimaantuloon asti.

Unionin tuomioistuin hyväksyi suuren jaoston kokoonpanossa yhdistetyissä asioissa *parlamentti ja komissio v. neuvosto* (C-124/13 ja C-125/13, EU:C:2015:790) 1.12.2015 antamassaan tuomiossa parlamentin ja komission nostamat kanteet, joissa sitä vaadittiin kumoamaan *turskakantoja ja turskakantoja hyödyntävää kalastustoimintaa koskevan pitkän aikavälin suunnitelman vahvistamisesta annetun asetuksen N:o 1342/2008 muuttamisesta annettu asetus N:o 1243/2012*.¹² Neuvosto antoi asetuksen N:o 1243/2012 SEUT 43 artiklan 3 kohdan perusteella, jossa sille annetaan oikeus hyväksyä kalastusmahdollisuuksien vahvistamiseen ja jakamiseen liittyvät toimenpiteet. Parlamentin ja komission esittämän ainoan kanneperusteen mukaan tämä asetus olisi kuitenkin pitänyt antaa SEUT 43 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, koska esillä olevan kaltaiset monivuotiset suunnitelmat ovat ”tarvittavia” välineitä kalastuspolitiikan tavoitteiden toteuttamiseksi.

Unionin tuomioistuin palautti aluksi mieleen aikaisemman oikeuskäytäntönsä,¹³ jonka mukaan sellaisten toimenpiteiden toteuttaminen, jotka edellyttävät poliittista valintaa sen vuoksi, että niiden tarpeellisuutta yhteisten politiikkojen tavoitteiden toteuttamiseksi on arvioitava, kuuluu unionin lainsäätäjälle, joka hyväksyy toimia SEUT 43 artiklan 2 kohdan nojalla. Kalastusmahdollisuuksien vahvistamiseen ja jakamiseen liittyvien toimenpiteiden hyväksyminen SEUT 43 artiklan 3 kohdan mukaisesti ei sitä vastoin edellytä tällaista arviointia, koska tällaiset toimenpiteet ovat luonteeltaan pääasiassa teknisiä ja ne on tarkoitus toteuttaa SEUT 43 artiklan 2 kohdan nojalla annettujen säännösten panemiseksi täytäntöön. Tämän viimeksi mainitun määräyksen soveltamisalaan voi siten kuulua toimenpiteitä, jotka eivät rajoitu pelkästään kalastusmahdollisuuksien vahvistamiseen ja jakamiseen, kunhan näihin toimenpiteisiin ei sisälly poliittista valintaa, jonka tekeminen kuuluu unionin lainsäätäjälle.

Toiseksi unionin tuomioistuin tutki, voitiinko asetuksella N:o 1342/2008 toteutetut muutokset hyväksyä SEUT 43 artiklan 3 kohdan perusteella. Se totesi, että kyseiset muutokset eivät kohdistu pelkästään kalastusmahdollisuuksien vahvistamiseen ja tosiasialliseen jakamiseen, vaan niiden tarkoituksena on suurimpien sallittujen saaliiden ja pyyntiponnistusten rajoitusten vahvistamista koskevan yleisen menetelmän mukauttaminen aikaisempien sääntöjen soveltamisesta johtuvien niiden puutteiden poistamiseksi, jotka vaaransivat monivuotisen suunnitelman tavoitteiden toteutumisen. Unionin tuomioistuimen mukaan kyseisillä muutoksilla määritellään näin ollen oikeudelliset puitteet, joiden mukaisesti kalastusmahdollisuudet vahvistetaan ja jaetaan. Ne perustuvat siten poliittiseen valintaan, jolla on pitkäaikainen vaikutus monivuotiseen suunnitelmaan, joten ne olisi pitänyt hyväksyä SEUT 43 artiklan 2 kohdan perusteella.

¹² | Turskakantoja ja turskakantoja hyödyntävää kalastustoimintaa koskevan pitkän aikavälin suunnitelman vahvistamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta 19.12.2012 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 1243/2012 (EUVL L 352, s. 10).

¹³ | Unionin tuomioistuimen tuomio 26.11.2014, *parlamentti ja komissio v. neuvosto* (C-103/12 ja C-165/12, EU:C:2014:2400).

Tärkeistä oikeusvarmuuteen liittyvistä syistä unionin tuomioistuin päätti kuitenkin pysyttää tämän asetuksen vaikutukset, kunnes vuoden 2016 tammikuun 1 päivänä alkavassa enintään 12 kuukauden pituisessa kohtuullisessa ajassa tulee voimaan uusi asetus, jolla on asianmukainen oikeusperusta.

Yhdistetyissä asioissa *parlamentti ja komissio v. neuvosto* (C-132/14–C-136/14, EU:C:2015:813) 15.12.2015 antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin hylkäsi suuren jaoston kokoonpanossa parlamentin asioissa C-132/14 ja C-136/14 nostamat kanteet ja komission asioissa C-133/14–C-135/14 nostamat kanteet, joissa sitä vaadittiin *kumoamaan asetus N:o 1385/2013¹⁴ sekä direktiivit 2013/64¹⁵ ja 2013/62,¹⁶ joilla muutetaan tiettyjä johdetun oikeuden säännöksiä Mayotten aseman muututtua merentakaisesta maasta ja alueesta SEUT 349 artiklassa tarkoitetuksi unionin syrjäisimpiin alueisiin kuuluvaksi alueeksi*.

Parlamentti ja komissio vetosivat kanteidensa tueksi yhteen ainoaan kanneperusteeseen, joka perustui siihen, että neuvosto valitsi virheellisen oikeusperustan, kun se hyväksyi riidanalaiset toimet SEUT 349 artiklan nojalla. Unionin tuomioistuin totesi, että SEUT 349 artiklan sanamuodosta seuraa, että neuvosto voi sen mukaan hyväksyä eri aloilla erityistoimenpiteitä, joilla pyritään ottamaan huomioon syrjäisimpien alueiden rakenteellinen, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne, jota vaikeuttaa tietty määrä tämän määräyksen ensimmäisessä kohdassa mainittuja tekijöitä, jotka sen vuoksi, että ne ovat pysyviä tekijöitä ja niillä on yhteisvaikutuksia, haittaavat suuresti näiden alueiden kehitystä. Hylätäkseen komission väitteen, jonka mukaan tätä artiklaa sovelletaan ainoastaan silloin, kun poiketaan primäärioikeuden soveltamisesta syrjäisimpiin alueisiin, eikä johdetun oikeuden toimien mukauttamiseksi kyseisten alueiden erityistilanteeseen, unionin tuomioistuin totesi, että useita SEUT 349 artiklan toisessa kohdassa mainittuja aloja säännellään olennaisilta osin johdetun oikeuden toimilla, minkä jälkeen se täsmensi, että tällä artiklalla neuvostolle annetaan toimivalta hyväksyä erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on määritellä ne edellytykset, joilla paitsi perussopimusten määräyksiä myös johdetun oikeuden säännöksiä sovelletaan kyseisiin alueisiin. Lisäksi hylätäkseen parlamentin väitteen, jonka mukaan SEUT 349 artiklassa neuvostolle ei anneta toimivaltaa hyväksyä toimenpiteitä, joiden ainoana tavoitteena on lykätä unionin oikeuden tiettyjen säännösten soveltamista kyseisiin alueisiin, unionin tuomioistuin korosti SEUT 349 artiklan sanamuodosta ja päämääristä ilmenevän, ettei ole mahdollista sulkea pois sitä, että unionin oikeuden säännöksen täysimääräisen soveltamisen ajallinen lykkääminen voi osoittautua toimenpiteeksi, jolla voidaan parhaiten ottaa huomioon jonkin syrjäisimpiin alueisiin kuuluvan alueen rakenteellinen, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne.

Unionin tuomioistuin katsoi kunkin riidanalaisen toimen tavoitteita ja sisältöä tutkittuaan, että niissä olevat toimenpiteet on hyväksytty ottaen huomioon Mayotten rakenteellinen, sosiaalinen ja taloudellinen tilanne SEUT 349 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetulla tavalla, ja niillä on liittymäkohta tämän alueen erityispiirteisiin ja rajoituksiin. Tämän vuoksi komissio ja parlamentti eivät voi perustellusti väittää, että riidanalaisten päätösten oikeusperustana ei voitu käyttää SEUT 349 artiklaa.

14] Neuvoston asetusten (EY) N:o 850/98 ja (EY) N:o 1224/2009 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1069/2009, (EU) N:o 1379/2013 ja (EU) N:o 1380/2013 muuttamisesta sen johdosta, että Mayotten asema Euroopan unioniin nähden muuttuu, 17.12.2013 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 1385/2013 (EUVL L 354, s. 86).

15] Neuvoston direktiivien 91/271/ETY ja 1999/74/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2000/60/EY, 2006/7/EY, 2006/25/EY ja 2011/24/EU muuttamisesta sen johdosta, että Mayotten asema Euroopan unioniin nähden muuttuu, 17.12.2013 annettu neuvoston direktiivi 2013/64/EU (EUVL L 353, s. 8).

16] BUSINESSEUROOPEN, UEAPME:n, CEEP:n ja EAY:n tekemän vanhempainvapaata koskevan tarkistetun puitesopimuksen täytäntöönpanosta annetun direktiivin 2010/18/EU muuttamisesta sen johdosta, että Mayotten asema Euroopan unioniin nähden muuttuu, 17.12.2013 annettu neuvoston direktiivi 2013/62/EU (EUVL L 353, s. 7).

2. TOIMIELINTEN TOIMIVALTA JA VALTUUDET

Toimielinten toimivaltaa ja valtuuksia koskevista asioista¹⁷ voidaan tuoda esille kolme suuren jaoston kokoonpanossa annettua tuomiota. Ne kaikki liittyvät komissioon ja koskevat asetusehdotuksen peruuttamista lainsäädäntömenettelyn kuluessa, huomautusten esittämistä kansainväliselle tuomioistuimelle unionin puolesta sekä tämän toimielimen siirrettyä säädösvaltaa ja täytäntöönpanovaltaa.

Unionin tuomioistuin hylkäsi 14.4.2015 antamallaan tuomiolla *neuvosto v. komissio* (C-409/13, EU:C:2015:217) neuvoston nostaman kumoamiskanteen *komission päätöksestä, jolla tämä peruutti ehdotuksensa parlamentin ja neuvoston asetukseksi kolmansille maille myönnettävää makrotaloudellista rahoitusapua koskevista yleisistä säännöksistä*.¹⁸ Tässä kanteessa, jota kymmenen jäsenvaltiota tuki, neuvosto väitti, että peruuttaessaan kyseisen ehdotuksen komissio oli ylittänyt perussopimuksissa saamansa toimivallan, mikä merkitsi toimielinten välisen tasapainon periaatteen loukkaamista, ja että komissio oli loukannut vilpittömän yhteistyön periaatetta.

Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että kun SEU 17 artiklan 2 kohdan, SEUT 289 artiklan ja SEUT 293 artiklan määräyksiä tarkastellaan yhdessä, niistä ilmenee, että tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen liittyvä komission toimivalta ei rajoitu siihen, että se tekee ehdotuksen ja että se tämän jälkeen edistää parlamentin ja neuvoston välistä yhteydenpitoa sekä yrittää lähentää niiden kantoja. Samalla tavoin kuin komission tehtäviin kuuluu lähtökohtaisesti päättää, tekeekö se lainsäädäntöehdotuksen vai ei, ja päättää sen kohteesta, päämäärästä ja sisällöstä, komissiolla on – siihen saakka, kunnes neuvosto on tehnyt ratkaisunsa – valta muuttaa ehdotustaan ja jopa tarvittaessa peruuttaa se. Tämä ehdotuksen peruuttamista koskeva mahdollisuus ei kuitenkaan anna kyseiselle toimielimelle lainsäädäntömenettelyssä veto-oikeutta, mikä olisi ristiriidassa annettua toimivaltaa ja toimielinten välistä tasapainoa koskevien periaatteiden kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi, että jos parlamentin ja neuvoston aikoma muutos vääristää säädösehdotusta siten, että se estää kyseisellä ehdotuksella tavoiteltujen päämäärien toteuttamisen ja että se näin ollen poistaa sen tarkoituksen, komissiolla on oikeus peruuttaa kyseinen ehdotus. Unionin tuomioistuin katsoi tässä tapauksessa, että ehdotuksen peruuttaminen on oikeutettua siltä osin kuin parlamentti ja neuvosto halusivat korvata komission täytäntöönpanovalan tavallisella lainsäätämisyjärjestyksellä, jota olisi sovellettu kaikkia makrotaloudellisen rahoitusavun myöntämispäätöksiä tehtäessä. SEUT 289 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn soveltaminen olisi paitsi vastoin ehdotuksen pääasiallista tavoitetta, jona oli lopettaa tämä päätöksentekomenettely, jotta päätöksentekoa olisi nopeutettu ja rahoitusapua koskevan politiikan tehokkuutta olisi parannettu, myös vastoin tavoitetta yhtenäisyyden nimissä mukauttaa makrotaloudellisen rahoitusavun myöntämismenettely ulkoisen avun alaa koskeviin muihin unionin rahoitusvälineisiin. Koska komission peruuttamisvalta on erottamattomasti sidoksissa kyseisen toimielimen aloiteoikeuteen ja koska sen käyttöön sovelletaan SEU 17 artiklan 2 kohtaa, kun sitä luetaan yhdessä SEUT 289 ja SEUT 293 artiklan kanssa, unionin tuomioistuin katsoi, että tässä asiassa ei voi olla kyse SEU 10 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätyn demokratian periaatteen loukkaamisesta.

Unionin tuomioistuin täsmensi, että komissio voi kuitenkin peruuttaa ehdotuksensa vasta sen jälkeen, kun se on SEU 13 artiklan 2 kohdassa määrätyn vilpittömän yhteistyön hengessä, jonka on ohjattava unionin toimielinten välisiä suhteita tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen osalta, asianmukaisesti ottanut huomioon ne huolet, jotka ovat aiheuttaneet sen, että parlamentti ja neuvosto ovat halunneet muuttaa kyseistä ehdotusta. Tässä tapauksessa vilpittömän yhteistyön periaatetta ei todettu loukatun, koska neuvosto ja parlamentti eivät olleet luopuneet

17| Toinen tässä vuosikertomuksessa mainittu tuomio koskee erityisesti toimielinten toimivaltaa ja valtuuksia: tuomio 28.4.2015, *komissio v. neuvosto* (C-28/12, EU:C:2015:282), joka on esitelty XXI luvussa ”Kansainväliset sopimukset”.

18| Unionin tuomioistuin katsoi tässä tuomiossa kanteen tutkittavaksi ottamisesta, että komission päätös lainsäädäntöehdotuksen peruuttamisesta voi olla toimi, josta voidaan nostaa kumoamiskanne, koska tällaisella päätöksellä päätetään ehdotuksen tekemisellä aloitettu lainsäädäntömenettely ja estetään näin parlamenttia ja neuvostoa haluamansa tavoin harjoittamasta SEU 14 artiklan 1 kohtaan ja SEU 16 artiklan 1 kohtaan perustuvaa lainsäädäntötehtäväänsä.

makrotaloudellisen rahoitusavun myöntämispäätösten tekemisestä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, vaikka ne olivat tietoisia tämän ehdotuksen peruuttamismahdollisuudesta komission toistuvien ja perusteltujen varoitusten vuoksi.

Tuomiossa *neuvosto v. komissio* (C-73/14, EU:C:2015:663), joka julistettiin 6.10.2015, unionin tuomioistuin hylkäsi neuvoston nostaman kumoamiskanteen *komission päätöksestä esittää kirjallinen lausunto unionin puolesta kansainväliselle merioikeustuomioistuimelle asiassa, jossa alueellinen kalastuskomissio oli esittänyt sille pyynnön neuvoa-antavasta lausunnosta*.¹⁹ Neuvosto katsoi kanteessaan useiden jäsenvaltioiden tukemana, että sen olisi pitänyt etukäteen hyväksyä kyseisen lausunnon sisältö SEU 16 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen nojalla, jonka mukaan neuvoston tehtävänä on unionin politiikkojen määrittelemine.

Neuvosto vetosi kanteensa tueksi esittämässään ensimmäisessä kanneperusteessa annetun toimivallan periaatteen, josta määrätään SEU 13 artiklan 2 kohdassa, loukkaamiseen. Unionin tuomioistuin toi aluksi esille, että tässä asiassa kyseessä ollut neuvoa-antavasta lausunnosta esitetty pyyntö kuului ainakin osittain alaan, joka koskee meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä osana yhteistä kalastuspolitiikkaa, missä on SEUT 3 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan kyse unionin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvasta alasta, ja että unioni oli Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen,²⁰ jonka nojalla merioikeustuomioistuin on perustettu, sopimuspuolena toimivaltainen osallistumaan neuvoa-antavaa lausuntoa koskeneeseen menettelyyn mainitussa tuomioistuimessa.

Hylätäkseen joidenkin jäsenvaltioiden esittämän väitteen, jonka mukaan komission toteuttamaa unionin edustamista kansallisissa tuomioistuimissa koskeva SEUT 335 artikla ei koske menettelyjä kansainvälisissä tuomioistuimissa, unionin tuomioistuin totesi, että vaikka tämä määräys koskeekin sanamuotonsa mukaan vain jäsenvaltioita, se ilmentää yleistä periaatetta, jonka mukaan unionilla on oikeustoimikelpoisuus ja tällöin sitä edustaa komissio. SEUT 335 artikla tarjoaa näin ollen komissiolle perustan unionin edustamiseen merioikeustuomioistuimessa. Todetakseen lisäksi, ettei asiassa ole sovellettava SEUT 218 artiklan 9 kohtaa, jonka mukaan neuvostolla on toimivalta unionin puolesta esitettäviin kantoihin kansainvälisellä sopimuksella perustetussa elimessä, unionin tuomioistuin korosti, että käsiteltävä asia koskee sellaisen kannan määrittelyä, joka on ilmaistava unionin puolesta tietyllä kansainväliselle tuomioistuimelle, jolta on pyydetty neuvoa-antavaa lausuntoa; toimivalta tällaisen lausunnon antamiseen ja vastuu siitä kuuluvat vain tämän elimen jäsenille, jotka toimivat tätä varten täysin riippumattomasti sopimuspuolista. Katsottuaan, että unionin puolesta esitetyn kirjallisen lausunnon, jossa on kyse vastausten ehdottamisesta kalastusasiassa esitettyihin kysymyksiin, tarkoituksena ei ole SEU 16 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu politiikan määrittely tällä alalla vaan se, että merioikeustuomioistuimelle esitetään joukko oikeudellisia huomautuksia, joiden tarkoituksena on mahdollistaa, että kyseinen tuomioistuin voi tarvittaessa antaa asiantuntevasti neuvoa-antavan lausunnon sille esitetystä kysymyksestä, unionin tuomioistuin katsoi, ettei komissio ollut rikkonut tätä määrätystä, minkä vuoksi ensimmäinen kanneperuste hylättiin.

Hylätäkseen neuvoston toisen kanneperusteen, jonka mukaan komissio oli loukannut vilpittömän yhteistyön periaatetta, unionin tuomioistuin totesi ensin, että tämä periaate edellyttää, että kun komissio aikoo ilmaista unionin puolesta kantoja kansainvälisille tuomioistuimille, se kuulee etukäteen neuvostoa, minkä jälkeen se totesi, että tässä tapauksessa ennen kuin komissio esitti merioikeustuomioistuimelle unionin kannan, se toimitti neuvostolle työasiakirjan, jota tarkistettiin useaan otteeseen, jotta kahdessa neuvoston työryhmässä esitetyt huomautukset voitiin ottaa huomioon.

19] Alueellinen kalastuskomissio (Sub-Regional Fisheries Commission) on kalastuksen alalla toimiva 29.3.1985 tehdyllä yleissopimuksella perustettu hallitustenvälinen yhteistyöjärjestö, johon kuuluvat Kap Verden tasavalta, Gambian tasavalta, Guinean tasavalta, Guinea-Bissaun tasavalta, Mauritanian islamilainen tasavalta, Senegalin tasavalta ja Sierra Leonen tasavalta.

20] Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimus, joka allekirjoitettiin Montego Bayssa 10.12.1982 ja joka tuli voimaan 16.11.1994, hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen ja sen XI osan soveltamiseen liittyvän 28 päivänä heinäkuuta 1994 tehdyn sopimuksen tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta 23.3.1998 tehdyllä neuvoston päätöksellä 98/392/EY (EVL L 179, s. 1).

Tuomiolla *komissio v. parlamentti ja neuvosto* (C-88/14, EU:C:2015:499), joka annettiin 16.7.2015, unionin tuomioistuin hylkäsi komission nostaman kanteen, jossa se vaati unionin tuomioistuinta kumoamaan *luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkoraajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske, annetun neuvoston asetuksen N:o 539/2001 muuttamisesta annetun asetuksen N:o 1289/2013*²¹ 1 artiklan 1 ja 4 alakohdan siltä osin kuin komissiolle annetaan kyseisissä säännöksissä SEUT 290 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu siirretty säädösvalta eikä SEUT 291 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua täytäntöönpanovaltaa.

Tässä tuomiossa unionin tuomioistuin esitti täsmennyksiä siirretyn säädösvalan antamisen ja täytäntöönpanovalan antamisen väliseen erotteluun. Tältä osin se totesi, että SEUT 290 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että komissiolle voidaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyllä toimella siirtää toimivalta antaa muita kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä, soveltamisalaltaan yleisiä toimia, joilla täydennetään tai muutetaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia, edellyttäen, että lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyssä toimessa, jolla säädösvalta siirretään, määritellään nimenomaisesti säädösvalan siirron tavoitteet, sisältö, soveltamisala ja kesto, mikä merkitsee sitä, että siirretyn säädösvalan antaminen koskee sellaisten sääntöjen vahvistamista, jotka muodostavat osan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyllä perustoimella määriteltyä säännöstöä. Sitä vastoin kun asianomainen toimielin käyttää sille SEUT 291 artiklan 2 kohdassa siirrettyä täytäntöönpanovaltaa, sen on täsmennettävä lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen sisältö sen varmistamiseksi, että se pannaan yhdenmukaisesti täytäntöön kaikissa jäsenvaltioissa. Toisin kuin siirrettyä säädösvaltaa käyttäessään, komissio ei voi täytäntöönpanovaltaa käyttäessään muuttaa eikä täydentää lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttyä toimea silloinkaan, kun kyse on sen muista kuin keskeisistä osista. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin korosti, että sillä, että komissiolle on annettu lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyllä toimella harkintavaltaa, ja sillä, mikä on kyseisen harkintavallan laajuus, ei ole merkitystä määritettäessä sitä, kuuluuko toimi, joka komission on annettava, SEUT 290 artiklan vai SEUT 291 artiklan soveltamisalaan. SEUT 290 artiklan 1 kohdan sanamuodosta näet ilmenee, että sen valinnan lainmukaisuus, jonka unionin lainsäätäjä tekee myöntäessään komissiolle siirretyn säädösvalan, riippuu pelkästään siitä, ovatko toimet, jotka komission on annettava kyseisen säädösvalan myöntämisen nojalla, soveltamisalaltaan yleisiä toimia ja täydennetäänkö tai muutetaanko niillä lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen muita kuin sen keskeisiä osia.

Tässä asiassa unionin tuomioistuin katsoi, että unionin lainsäätäjä on siirtänyt komissiolle toimivallan muuttaa asetuksen N:o 539/2001²², erityisesti tämän asetuksen liitteen II, joka sisältää luettelon maista, joiden kansalaisilta ei edellytetä viisumia, normatiivista sisältöä SEUT 290 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Tältä osin asetuksen N:o 539/2001, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1289/2013, 1 artiklan 4 kohdan f alakohdan nojalla annettu toimi johtaa siihen, että kaikkien kyseisen asetuksen liitteen II luettelossa mainitun kolmannen maan kansalaisten osalta otetaan uudelleen käyttöön viisumipakko 12 tai 18 kuukauden ajaksi sellaisen oleskelun osalta, johon ei mainitun asetuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan sovelleta tällaista vaatimusta. Asetuksen N:o 539/2001 1 artiklan 4 kohdan f alakohdan nojalla annetulla toimella muutetaan siis kaikkien näiden kansalaisten osalta – tosin vain väliaikaisesti – tarkasteltavana olevan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen normatiivista sisältöä. Kyseisen säännöksen nojalla annetun toimen vaikutukset vastaavat niiden väliaikaisuutta lukuun ottamatta kaikilta kohdin niitä vaikutuksia, jotka seuraavat kyseessä olevaa kolmatta maata koskevan maininnan muodollisesta siirtämisestä asetuksen N:o 539/2001, sellaisena kuin se on muutettuna, liitteestä II saman asetuksen liitteeseen I, joka sisältää luettelon maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi.

21 | Luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkoraajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 539/2001 muuttamisesta 11.12.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1289/2013 (EUVL L 347, s. 74).

22 | Luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkoraajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske, annettu neuvoston asetus (EY) N:o 539/2001 (EYVL L 81, s. 1).

3. OIKEUS TUTUSTUA ASIAKIRJOIHIN

Tuomiolla *ClientEarth v. komissio* (C-612/13 P, EU:C:2015:486), joka julistettiin 16.7.2015, unionin tuomioistuin hyväksyi osittain ClientEarthin valituksen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta, jolla tämä oli hylännyt kumoamiskanteen komission nimenomaisesta päätöksestä evätä häneltä oikeus tutustua kokonaisuudessaan tutkimuksiin siitä, onko eri jäsenvaltioiden lainsäädäntö unionin ympäristöoikeuden mukaista²³. Tässä tuomiossa unionin tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää oikeuskäytäntöään, joka koskee asetuksen N:o 1049/2001²⁴ 4 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa tarkoitettua tutkintatoimien tarkoitusten suojaan koskevaa poikkeusta tutustumisoikeudesta.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että ulkopuolisen palveluntarjoajan tutkimukset, jotka on tehty komission pyynnöstä ja lukuun ja joiden tarkoituksena on tarkastaa eri direktiivien täytäntöönpanon edistyminen tietyissä jäsenvaltioissa, kuuluvat asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa olevaan tutkintatoimien käsitteeseen. Tällaiset tutkimukset ovat osa komissiolla olevia keinoja unionin oikeuden soveltamisen varmistamiseksi, ja niiden tarkoituksena on paljastaa mahdollisia puutteita jäsenvaltioiden velvollisuudessa panna kyseiset direktiivit täytäntöön ja päättää tarvittaessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevan menettelyn aloittamisesta kyseisiä valtioita vastaan.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että perustellakseen asiakirjaan tutustumisoikeuden epäämisen kyseinen toimielin voi käyttää perusteluina yleisiä oletettavia, joita sovelletaan tiettyihin asiakirjojen ryhmiin, kuten jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskeviin hallinnollisiin asiakirjoihin, ja että samankaltaiset yleisluonteiset toteamukset saattavat olla sovellettavissa luonteeltaan samanlaisia asiakirjoja koskeviin tiedonsaantipyynnöihin. Unionin tuomioistuimen mukaan unionin yleinen tuomioistuin totesi tässä tapauksessa perustellusti, että komissio saattoi katsoa yleisesti, että kyseisten ensimmäiseen ryhmään kuuluvien tutkimusten, jotka nimenomaisen päätöksen, jolla evättiin oikeus tutustua niihin kokonaisuudessaan, antamispäivänä oli jo siirretty kyseiselle jäsenvaltiolle SEUT 258 artiklan ensimmäisen alakohdan nojalla lähetetyllä virallisella huomautuksella aloitetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevan menettelyn oikeudenkäyntiä edeltävän vaiheen asiakirja-aineistoon, sisällön ilmaiseminen kokonaisuudessaan olisi vahingoittanut tutkintatoimien tarkoitusten suojaan. Tällainen tietojen ilmaiseminen olisi voinut muuttaa tämän jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevan menettelyn vaiheen luonnetta ja kulkua vaikeuttamalla neuvottelumenettelyä komission ja kyseisen jäsenvaltion välillä sekä pyrkimistä sovitteluratkaisuun, joka voi lopettaa väitetyn jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen. Se, että kyseiset tutkimukset oli tehnyt ulkopuolinen yritys ja etteivät ne kuvanneet komission kantaa, ei voinut unionin tuomioistuimen mukaan kumota tätä arviointia.

Sitä vastoin unionin tuomioistuimen mukaan unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan, että komissio oli voinut lainmukaisesti ulottaa luottamuksellisuutta koskevan oletettaman piiriin toiseen ryhmään kuuluviin tutkimuksiin, eli tutkimuksiin, jotka eivät olleet tutustumisoikeuden epäämistä koskevan nimenomaisen päätöksen antamispäivänä johtaneet virallisen huomautuksen lähettämiseen. Tällainen perustelu ei noudata tällaisen oletettaman suppean tulkinnan ja soveltamisen vaatimusta. Kun komissio ei ollut lähettänyt jäsenvaltiolle virallista huomautusta, tutustumisoikeuden epäämistä koskevan nimenomaisen päätöksen antamispäivänä oli epävarmaa, johtavatko kyseiset tutkimukset jäsenyysvelvoitteiden noudattamista koskevan menettelyn oikeudenkäyntiä edeltävän vaiheen aloittamiseen. Tällaisessa tapauksessa komission tehtävänä on tutkia tapaus tapaukselta, voidaanko tähän toiseen ryhmään kuuluvien tutkimusten sisältö ilmaista kokonaisuudessaan vai ei.

²³ Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 13.9.2013, *ClientEarth v. komissio* (T-111/11, EU:T:2013:482).

²⁴ Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43).

IV UNIONIN OIKEUS JA KANSALLINEN OIKEUS

Tuomiossa *Ferreira da Silva ym.* (C-160/14, EU:C:2015:565), joka julistettiin 9.9.2015 ja jossa oli kyse direktiivissä 2001/23²⁵ tarkoitetusta liikkeen luovutuksen käsitteestä, unionin tuomioistuin totesi, että *unionin oikeutta ja etenkin oikeuskäytännössä vahvistettuja periaatteita, jotka koskevat valtion korvausvastuuta sellaisesta unionin oikeuden rikkomisesta yksityisille aiheutuneesta vahingosta, johon on syllistynyt tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta*, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa vahingonkorvauskanteen nostamisen edellytyksenä on, että mainitun tuomioistuimen antama vahinkoa aiheuttanut päätös on ensin kumottu, kun tällainen kumoaminen on kuitenkin käytännössä mahdotonta.

Kun otetaan huomioon lainkäyttövallan olennainen tehtävä unionin oikeussääntöihin perustuvien, yksityisten oikeussubjektien oikeuksien suojelussa, näiden oikeussääntöjen täysi tehokkuus vaarantuisi ja niissä tunnustettujen oikeuksien suoja heikentyisi, jos yksityiset eivät voisi tietyillä edellytyksillä saada korvausta silloin, kun heidän oikeuksiaan on loukattu sellaisella asian ylimpänä oikeusasteena käsittelevän jäsenvaltion tuomioistuimen päätöksellä, jolla rikotaan unionin oikeutta, tässä tapauksessa laiminlyömällä velvollisuus saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi²⁶. Aina kun valtion korvausvastuun perustavat edellytykset täytyvät, valtion on korvattava aiheutuneen vahingon seuraukset korvausvastuuta koskevan kansallisen lainsäädännön mukaan, kunhan kansallisen lainsäädännön vahingonkorvausta koskevat edellytykset eivät ole epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), ja kunhan niillä ei tehdä korvauksen saamista käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate).

Estettä unionin oikeuden tehokkaalle soveltamiselle ja erityisesti perustavanlaatuiselle periaatteelle, joka on erottamaton osa perussopimuksilla luotua järjestelmää, joihin unioni perustuu ja jonka mukaan valtio on vastuussa unionin oikeuden rikkomisesta, ei voida oikeuttaa oikeusvoiman periaatteella, koska menettelyllä, jossa vaaditaan valtion korvausvastuun toteamista, ei ole sama kohde eikä välttämättä samat asianosaiset kuin menettelyllä, joka on johtanut oikeusvoiman saaneeseen päätökseen. Myöskään oikeusvarmuuden periaate ei missään tapauksessa voisi estää sen periaatteen soveltamista, jonka mukaan valtio on vastuussa sen syyksi luettavalla unionin oikeuden rikkomisella yksityisille aiheutetuista vahingoista.

Pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö voi tehdä suhteettoman vaikeaksi korvauksen saamisen unionin oikeuden rikkomisesta aiheutuneista vahingoista, sillä tilanteet, joissa tuomioistuimen ratkaisut voitaisiin saattaa uudelleen tarkasteltaviksi, ovat erittäin rajoitetut, minkä vuoksi – kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen antama aineellinen ratkaisu²⁷ – valtion on korvattava pääasian kantajille aiheutunut vahinko.

25] Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annettu neuvoston direktiivi 2001/23/EY (EYVL L 82, s. 16).

26] Ks. tuomion esittely tätä seikkaa koskevilta osin luvussa V.1 ”Ennakkoratkaisupyyntö”.

27] Aineellinen kysymys koski työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun direktiivin 2001/23/EY (EYVL L 82, s. 16) tulkintaa. Siinä säädetään, että ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, siirtyvät luovutuksensaajalle. Tässä tuomiossa unionin tuomioistuin tulkitsi liikkeen luovutuksen käsitettä siten, että se kattaa tilanteen, jossa enemmistöosakas, joka on lentoliikenneyritys, purkaa tilauslentojen markkinoilla toimivan yrityksen ja tulee tämän jälkeen puretun yrityksen sijaan ottamalla vastattavakseen lentokoneiden vuokrasopimukset ja voimassaolevat tilauslentosopimukset ja harjoittaa puretun yrityksen aiemmin harjoittamaa toimintaa, ottaa takaisin palvelukseensa tietyt puretussa yrityksessä tähän saakka komennuksella työskennelleet työntekijät osoittamalla heidät tehtäviin, joita he olivat aiemmin hoitaneet ja ottaa käyttöönsä mainitun yrityksen muuta irtaimistoa.

V UNIONIN OIKEUDENKÄYNTIASIAT

1. ENNAKKORATKAISUPYYNNÖT

Tuomiossa *Kernkraftwerke Lippe-Ems* (C-5/14, EU:C:2015:354), joka annettiin 4.6.2015, unionin tuomioistuin selvensi periaatteita, jotka koskevat *ennakkoratkaisumenettelyn ja lainsäädännön perustuslainmukaisuutta koskevan liitännäisen menettelyn suhdetta*²⁸. Pääasiaa käsitelleelle kansalliselle tuomioistuimelle oli esitetty kysymys sellaisen Saksan lainsäädännön pätevydestä, joka koski veron kantamista ydinpolttoaineen käyttämisestä kaupalliseen sähköntuotantoon. Käsiteltävän asian rinnalla oli pantu vireille menettely Bundesverfassungsgerichtissä, jossa pyydettiin vastausta kysymykseen siitä, onko tämä lainsäädäntö Saksan liittotasavallan perustuslain mukainen.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan, että SEUT 267 artiklaa on tulkittava siten, että kansallisella tuomioistuimella, joka ei ole varma siitä, onko kansallinen lainsäädäntö unionin oikeuden mukainen, eikä siitä, onko se kyseisen jäsenvaltion perustuslain mukainen, on oikeus ja tapauksesta riippuen velvollisuus saattaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi unionin oikeuden tulkintaa tai pätevyyttä koskevat kysymykset, vaikka lainsäädännön perustuslainmukaisuutta valvovassa kansallisessa tuomioistuimessa on vireillä kyseisen lainsäädännön perustuslainmukaisuutta koskeva liitännäinen menettely.

Kansallisilla tuomioistuimilla on rajoittamaton oikeus saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos ne katsovat, että niiden käsiteltävänä olevassa asiassa on kysymys unionin oikeuden säännösten tai määräysten tulkinnasta tai pätevyyden arvioinnista, mistä niiden on annettava ratkaisu. Unionin oikeuden tehokkuus olisi uhattuna ja SEUT 267 artiklan tehokas vaikutus heikentyisi, jos kansallinen tuomioistuin ei sen vuoksi, että vireillä on perustuslainmukaisuuden valvontaa koskeva liitännäinen menettely, saisi saattaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ennakkoratkaisukysymyksiä ja soveltaa välittömästi unionin oikeutta tavalla, joka on unionin tuomioistuimen ratkaisun tai oikeuskäytännön mukainen. Kansallisen prosessioikeuden säännöksen olemassaolo ei voi saattaa kyseenalaiseksi kansallisten tuomioistuinten oikeutta esittää ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle silloin, kun ne eivät ole varmoja, kuten nyt käsiteltävässä pääasiassa, unionin oikeuden tulkinnasta.

Siihen, millä tavoin Bundesverfassungsgerichtissä vireille pantu menettely vaikuttaa unionin oikeuden tulkinnan merkitykseen pääasian ratkaisun kannalta, unionin tuomioistuin totesi, että koska kyseisessä oikeusriidassa ja ennakkoratkaisukysymyksissä on pääasiassa kyseessä olevien säännösten perustuslainmukaisuudesta riippumatta kyse sellaisten kansallisten oikeussääntöjen unionin oikeuden mukaisuudesta, joissa säädetään ydinpolttoaineen käyttämisestä kannettavasta verosta, ei voida pitää ilmeisenä, ettei pyydettyä unionin oikeuden tulkintamisella ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, että ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai ettei unionin tuomioistuimella ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin.

Tuomiossa *Ferreira da Silva ym.* (C-160/14, EU:C:2015:565), johon on jo viitattu,²⁹ unionin tuomioistuin tutki *kansallisten tuomioistuinten, joiden ratkaisuihin ei saa hakea muutosta, velvollisuutta saattaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi* ennakkoratkaisupyyntö, kun alempien tuomioistuinten arvioinnit unionin oikeuden säännöksestä eroavat toisistaan. Tässä asiassa kyse oli direktiivissä 2001/23 tarkoitetusta liikkeen luovutuksen käsitteestä.

Unionin tuomioistuin totesi, että vain sitä, että on olemassa muiden kansallisten tuomioistuinten antamia

28 | Ks. tuomion verotusta koskevan osan esittely luvussa XIII "Verosäännökset".

29 | Tämä tuomio on esitely luvussa IV "Unionin oikeus ja kansallinen oikeus".

ristiriitaisia ratkaisuja, ei lähtökohtaisesti voida pitää sillä tavoin ratkaisevana tekijänä, että se synnyttäisi SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa ilmaistun velvollisuuden. Kuitenkin tilanteessa, jossa kansallinen oikeuskäytäntö on ristiriitaista unionin oikeuden säännökseen sisältyvän käsitteen osalta ja jossa tämän säännöksen tulkintavaikeuksiin törmätään toistuvasti eri jäsenvaltioissa, kansallisen tuomioistuimen, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, on noudatettava velvollisuuttaan saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta välttyttäisiin siltä, että unionin oikeutta tulkittaisiin väärin.

2. KUMOAMISKANTEET

Tuomiolla *T & L Sugars ja Sidul Açúcares v. komissio* (C-456/13 P, EU:C:2015:284), joka julistettiin 28.4.2015, unionin tuomioistuin hylkäsi suuren jaoston kokoonpanossa valituksen, jossa unionin tuomioistuinta vaadittiin kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen tuomio,³⁰ jolla se oli jättänyt tutkimatta kahden unioniin sijoittautuneen maahantuotua ruokosokeria jalostavan yrityksen nostaman kumoamiskanteen komission antamista asetuksista sokerialalla, eli poikkeuksellisista toimenpiteistä sokerin ja isoglukoosin unionin markkinoille saattamisen osalta markkinointivuoden 2010/2011 aikana annetusta asetuksesta N:o 222/2011³¹ ja täytäntöönpanoasetuksesta N:o 293/2011³² sekä tuontitariffikiintiön avaamisesta samana markkinointivuonna annetusta täytäntöönpanoasetuksesta N:o 302/2011³³ ja täytäntöönpanoasetuksesta N:o 393/2011.³⁴

Valituksensa tueksi esittämissään perusteissa valittajat väittivät, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen jättäessään kanteet tutkimatta sillä perusteella, että kansallisten viranomaisten riidanalaisten asetusten yhteydessä toteuttamat toimenpiteet ovat SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuja täytäntöönpanotoimenpiteitä.

Unionin tuomioistuin totesi tästä valitusperusteesta, että asetukset N:o 222/2011 ja N:o 293/2011 eivät koskeneet valittajia suoraan, koska ne eivät ole riidanalaisissa asetuksissa edellytetyllä tavalla sokerin tuottajia ja koska kyseiset asetukset eivät vaikuta niiden oikeudelliseen tilanteeseen suoraan. Unionin tuomioistuin päätteli unionin yleisen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen, koska se perusti kanteen tutkimatta jättämisen siihen, että nämä asetukset edellyttivät SEUT 263 artiklan neljännen kohdan viimeisessä osassa tarkoitettuja täytäntöönpanotoimenpiteitä, tutkimatta, koskivatko kyseiset asetukset valittajia suoraan. Koska valituksen yhteydessä todettiin, että riidanalaiset asetukset eivät koskeneet valittajia suoraan, unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että tämä oikeudellinen virhe ei voi johtaa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion kumoamiseen.

Unionin tuomioistuin totesi, että asetukset N:o 302/2011 ja N:o 393/2011 tuottavat oikeusvaikutuksiaan valittajiin nähden vain sellaisten toimien välityksin, jotka kansalliset viranomaiset ovat antaneet todistushakemusten jättämisen jälkeen. Kansallisten viranomaisten päätökset, jotka koskevat tällaisten todistusten, joilla sovelletaan asianomaisiin toimijoihin unionin lainsäädännössä vahvistettuja kertoimia, myöntämistä, sekä päätökset, joilla tällaiset todistukset evätään kokonaan tai osittain, ovat näin ollen SEUT 263 artiklan neljännen kohdan viimeisessä osassa tarkoitettuja täytäntöönpanotoimenpiteitä. Tätä päätelmää ei aseta kyseenalaiseksi se, että kansallisella tasolla toteutettujen toimenpiteiden väitetään olevan luonteeltaan mekaanisia, koska tällä

30] Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 6.6.2013, *T & L Sugars ja Sidul Açúcares v. komissio* (T-279/11, EU:T:2013:299).

31] Poikkeuksellisista toimenpiteistä kiintiön ulkopuolisen sokerin ja isoglukoosin alennetulla ylijäämämaksulla unionin markkinoille saattamisen osalta markkinointivuoden 2010/2011 aikana 3.3.2011 annettu komission asetus (EU) N:o 222/2011 (EUVL L 60, s. 6).

32] Unionin markkinoilla alennetulla ylijäämämaksulla myytävien, kiintiön ulkopuolisen sokerin käytettävissä olevien määrien jakokertoimen vahvistamisesta, lisähakemusten hylkäämisestä ja hakemusten jättämiskakson lopettamisesta 23.3.2011 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 293/2011 (EUVL L 79, s. 8).

33] Poikkeuksellisen tuontitariffikiintiön avaamisesta tietyille sokerimäärille markkinointivuonna 2010/2011 28.3.2011 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 302/2011 (EUVL L 81, s. 8).

34] Jakokertoimen vahvistamisesta 1 päivän ja 7 päivän huhtikuuta 2011 välisenä aikana haettujen sokerialan tuotteiden tuontitodistusten myöntämiseksi eräissä tariffikiintiöissä sekä tällaisten hakemusten jättämisen keskeyttämisestä 19.4.2011 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 393/2011 (EUVL L 104, s. 39).

kriteerillä ei ole merkitystä arvioitaessa tässä määräyksessä tarkoitettuja tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

3. VÄLITOIMET

Asiassa *komissio v. Vanbreda Risk & Benefits* (C-35/15 P(R), EU:C:2015:275) 23.4.2015 antamallaan määräyksellä unionin tuomioistuimen varapresidentti kumosi muutoksenhaun perusteella unionin yleisen tuomioistuimen presidentin 4.12.2014 antaman määräyksen,³⁵ jolla viimeksi mainittu oli hyväksynyt *hakemuksen sen komission päätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä, jolla komissio hylkäsi tarjoajan omaisuus- ja henkilövakuutusta koskevaa hankintasopimusta koskevan tarjouspyynnön johdosta tekemän tarjouksen* ja antoi hankintasopimuksen toiselle yhtiölle. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti oli määräyksessään lieventänyt kiireellisyysedellytystä toteamalla, että hylätyn tarjoajan on vaikeaa osoittaa vaaraa korjaamattoman vahingon aiheutumisesta.³⁶ Hän katsoi siten, että kiireellisyysedellytystä on lievennettävä julkisten hankintojen alalla siten, että vakava, muttei korjaamaton vahinko voi riittää sen täyttymisen toteamiseksi, kun todettu *fumus boni juris* on erityisen vakava. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti perusti päätelmänsä unionin oikeuden yleiseen periaatteeseen, joka koskee perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

Unionin tuomioistuimen varapresidentti totesi määräyksessään, että vaikka julkisia hankintoja koskeva direktiivi 89/665³⁷ on osoitettu jäsenvaltioille eikä se velvoita siten sellaisenaan unionin toimielimiä, koska sillä konkretisoidaan yleinen periaate, joka koskee oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin julkisten hankintojen erityisalalla, se on kuitenkin tarpeen ottaa huomioon unionin itsensä tekemien hankintojen osalta. Kyseisen direktiivin säännösten mukaan jäsenvaltioiden velvollisuus säätää niiden kansallisessa oikeudessa julkisen hankintamenettelyn päätteeksi tehdystä päätöksestä vahinkoa kärsineen mahdollisuudesta vaatia välitoimia direktiivin 89/665 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti koskee vain tämän päätöksen tekemisen ja sopimuksen tekemisen välistä ajanjaksoa. Näin ollen unionin yleisen tuomioistuimen presidentti on todennut virheellisesti, että hylätyllä tarjoajalla täytyy olla mahdollisuus saada välitoimia, rajoittamatta tätä toteamusta ajanjaksoon, joka edeltää sitä, kun hankintaviranomainen tekee sopimuksen tarjouskilpailun voittajan kanssa. Kyseisen säännöksen mukaisesti julkisten hankintojen alaa koskevaa kiireellisyysedellytyksen lievennystä sovelletaan vain, jos hylätty tarjoaja tekee välitoimihakemuksen ennen kuin sopimus tehdään tarjouskilpailun voittajan kanssa. Tähän ajalliseen rajoitukseen itseensä sovelletaan kahta edellytystä, ensinnäkin sitä, että asetuksen N:o 1268/2012³⁸ 171 artiklan 1 kohdassa säädettyä odotusaikaa on noudatettu ennen sopimuksen tekemistä ja toiseksi, että hylätyllä tarjoajalla on ollut riittävät tiedot voidakseen käyttää oikeuttaan tehdä välitoimihakemus kyseisessä ajassa.

Tässä tapauksessa ratkaistessaan asian lopullisesti varapresidentti hylkäsi välitoimihakemuksen sillä perusteella, että kymmenen päivän odotusaikaa oli noudatettu ennen sopimuksen tekemistä komission ja toisen tarjoajan välillä ja että kyseinen sopimus tehtiin ennen kuin tarjoaja nosti kumoamiskanteensa ja teki välitoimihakemuksensa.³⁹

35| Unionin yleisen tuomioistuimen presidentin määräys 4.12.2014, *Vanbreda Risk & Benefits v. komissio* (T-199/14 R, EU:T:2014:1024).

36| Tämä unionin yleisen tuomioistuimen presidentin määräys on esitelty yksityiskohtaisesti vuoden 2014 vuosikertomuksen sivuilla 163 ja 164.

37| Julkisia tavaranhankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 21.12.1989 annettu neuvoston direktiivi 89/665/ETY (EYVL L 395, s. 33), sellaisena kuin se on muutettuna 11.12.2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2007/66/EY (EUVL L 335, s. 31).

38| Unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 soveltamissäännöistä 29.10.2012 annettu komission delegoitu asetus (EU) N:o 1268/2012 (EUVL L 362, s. 1).

39| Unionin yleisen tuomioistuimen presidentillä on ollut muissa julkisia hankintoja koskevia välitoimihakemuksia koskevissa asioissa tilaisuus soveltaa kiireellisyysedellytyksen lieventämistä koskevia edellytyksiä, sellaisina kuin unionin tuomioistuimen varapresidentti on ne rajannut. Ks. määräys 15.6.2015, *Close ja Cegelec v. parlamentti* (T-259/15 R, EU:T:2015:378), 37–47 kohta ja määräys 17.7.2015, *GSA ja SGI v. parlamentti* (T-321/15 R, EU:T:2015:522), 27–29 kohta.

VI MAATALOUS

Unionin tuomioistuimella oli 23.4.2015 antamassaan tuomiossa *Zuchtvieh-Export* (C-424/13, EU:C:2015:259) tilaisuus ottaa kantaa unionin oikeudessa säädetyn eläinten suojelun laajuuteen kolmansiin maihin suoritettavan kuljetuksen aikana. Pääasiassa oli kyse nautojen kuljetuksesta Kemptenistä (Saksa) Andijaniin (Uzbekistan), minkä osalta lähtöpaikan viranomainen oli vaatinut reittisuunnitelman muuttamista, jotta asetuksen N:o 1/2005⁴⁰ säännöksiä noudatettaisiin myös tämän kuljetuksen unionin ulkopuolella tapahtuvan osan osalta. Tässä yhteydessä kansallinen tuomioistuin kysyi unionin tuomioistuimelta, sovelletaanko tätä asetusta, jonka 14 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan edellytykset reittisuunnitelmalle ja lähtöpaikan toimivaltaisen viranomaisen valtuuksille vaatia tarvittaessa muutoksia, myös sillä kyseisen kuljetusmatkan osalla, joka tapahtuu unionin ulkopuolella, kun kyse on kuljetuksesta jäsenvaltiosta kolmanteen maahan.

Unionin tuomioistuin vastasi tähän kysymykseen myöntävästi ja totesi, että asetuksen N:o 1/2005 14 artiklassa ei säädetä eläinten kuljetusten, joiden lähtöpaikka on unionin alueella ja määräpaikka kolmannessa maassa, osalta erityisestä hyväksymisjärjestelmästä, joka eroaisi siitä, jota sovelletaan unionissa tapahtuviin kuljetuksiin. Jotta lähtöpaikan toimivaltainen viranomainen voi hyväksyä tällaisen kuljetuksen, kuljetuksen järjestäjän on esitettävä reittisuunnitelma, joka on realistinen ja jonka perusteella voidaan katsoa, että tämän asetuksen säännöksiä noudatetaan myös sillä kyseisen kuljetusmatkan osalla, joka tapahtuu unionin ulkopuolella. Suunniteltujen kuljetusmatka-aikojen ja lepojakojen osalta reittisuunnitelmasta ilmenevästä kuljetussuunnitelmasta on ilmeistä, että suunnitellussa kuljetuksessa noudatetaan muun muassa teknisiä sääntöjä, jotka koskevat juotto- ja ruokintavälejä sekä kuljetusmatka-aikoja ja lepojakoja. Jos asia ei ole näin, toimivaltaisella viranomaisella on valtuudet vaatia näiden järjestelyjen muuttamista niin, että näiden säännösten noudattaminen varmistetaan koko kuljetusmatkan osalta.

Tuomiossa *Scotch Whisky Association ym.* (C-333/14, EU:C:2015:845), joka annettiin 23.12.2015, unionin tuomioistuin otti kantaa yhteistä markkinajärjestelyä koskevan asetuksen⁴¹ tulkintaan ja määrällisiä rajoituksia vaikutuksiltaan vastaavien toimenpiteiden käsitteeseen ja oikeuttamiseen SEUT 34 ja SEUT 36 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

Unionin tuomioistuin, jota oli pyydetty vastaamaan tiettyihin kysymyksiin ennakoratkaisuasiassa, joka koski alkoholijuomien vähittäismyynnissä käytettävän alkoholin yksikköperusteisen vähimmäishinnan vahvistamisesta annetun kansallisen lain ja asetusehdotuksen pätevyyttä, huomautti aluksi, että vaikka yhteistä markkinajärjestelyä koskevan asetuksen 167 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että jäsenvaltiot eivät saa sallia viinin hintojen vahvistamista, tämä pätee kuitenkin ainoastaan vahvistettaessa kaupan pitämistä koskevia sääntöjä tarjonnan sääntelemiseksi. Vaikka tällainen kansallinen lainsäädäntö saattaa olla yhteistä markkinajärjestelyä koskevan asetuksen vastainen, koska tällainen toimenpide on sen periaatteen vastainen, jonka mukaan maataloustuotteiden myyntihinnat muotoutuvat vapaasti vapaan kilpailun, johon kyseinen asetus perustuu, perusteella, kyseinen asetus ei ole esteenä viinin vähittäismyynnissä käytettävän yksikköperusteisen vähimmäishinnan vahvistamiselle, jos tämä toimenpide on omiaan takaamaan ihmisten terveyden ja elämän suojelua koskevan tavoitteen toteutumisen ja jos – kun otetaan huomioon yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet ja yhteisen markkinajärjestelyn moitteeton toiminta – se ei ylitä sitä, mikä on tarpeen kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö on SEUT 34 artiklassa tarkoitettu määrällistä rajoitusta vaikutuksiltaan vastaava toimenpide, sillä se voi siitä syystä, että se estää tuontituotteiden alemman tuotantohinnan heijastumisen kuluttajahintaan, rajoittaa kyseisten tuotteiden

40 | Eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta 22.12.2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2005 (EUVL 2005, L 3, s. 1 ja oikaisu EUVL 2011, L 336, s. 86).

41 | Maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1308/2013 (EUVL L 347, s. 671).

pääsyä kansallisille markkinoille. Vaikka tämä lainsäädäntö soveltuu yleisesti alkoholinkulutuksen ja erityisesti riski- ja haittakäytön vähentämiseen, siihen ei sovelleta SEUT 36 artiklassa tarkoitettua poikkeusta, jos ihmisten terveyttä ja elämää voidaan suojella yhtä tehokkaasti sellaisilla toimenpiteillä, joilla rajoitetaan vähemmän kauppaa unionissa, erityisesti alkoholituotteita koskevilla verojen korotuksilla. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, onko asia todella näin.

Kansallisen tuomioistuimen suorittamasta suhteellisuusperiaatteen noudattamisen valvonnasta unionin tuomioistuin huomautti, että koska kyseessä ollut kansallinen lainsäädäntö ei ollut tullut voimaan, kansallisen tuomioistuimen on perustettava ratkaisunsa seikkoihin, jotka ovat sen tiedossa sen antaessa ratkaisun. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia, voidaanko kyseisen jäsenvaltion esittämien todisteiden perusteella perustellusti katsoa, että tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatetta koskeva poikkeus on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Tämä oikeasuhteisuuden tarkastaminen ei siten koske ainoastaan tietoa, joka oli kansallisen lainsäätäjän saatavilla, kun se toteutti toimenpiteen.⁴²

VII LIKKUMISVAPAUDET

1. TYÖNTEKIJÖIDEN VAPAA LIKKUVUUS

Unionin tuomioistuin otti 24.2.2015 suuren jaoston kokoonpanossa antamassaan tuomiossa *Sopora* (C-512/13, EU:C:2015:108) kantaa SEUT 45 artiklan tulkintaan asiassa, jossa valittajana oli Saksan kansalainen ja vastapuolena Alankomaiden veroviranomainen ja jossa oli kyse valittajan työntekoon Alankomaissa liittyvän todellisia ulkomaankuluja vastaavan korvauksen arvioperusteisen verovapautuksen saamista koskevan vaatimuksen hylkäämisestä. Pääasiassa kyseinen veroviranomainen oli katsonut, ettei työntekijään sovellettu tätä vapautusta, koska hän ei täyttänyt edellytystä, jonka mukaan hänen olisi pitänyt asua yli kaksi kolmannesta hänen Alankomaissa työskentelyn alkamista edeltäneestä 24 kuukauden jaksosta yli 150 kilometrin etäisyydellä Alankomaiden rajalta.

Unionin tuomioistuin täsmensi aluksi tuomiossaan, että kun otetaan huomioon SEUT 45 artiklan 2 kohdan sanamuoto, jossa pyritään kaiken kansalaisuuteen perustuvan ”jäsenvaltioiden työntekijöiden [välisen]” syrjinnän poistamiseen, luettuna SEUT 26 artiklan valossa, työntekijöiden vapaalla liikkuvuudella kielletään myös syrjintä ulkomailla asuvien työntekijöiden välillä, jos tämä johtaa perusteettoman edun antamiseen tiettyjen jäsenvaltioiden kansalaisille muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin nähden. Pääasiassa kyseessä olevasta lainsäädännöstä unionin tuomioistuin totesi, että kaikki ulkomailla asuvat työntekijät, olipa heidän asuinpaikkansa yli 150 kilometrin etäisyydellä Alankomaiden rajalta tai sitä lyhyemmällä etäisyydellä, voivat saada riidanalaisen verovapautuksen, kun taas arvioperusteisen järjestelmän edusta seuraava näiden kulujen yksinkertaisempi hallinnollinen ilmoittaminen koskee vain työntekijöitä, jotka asuvat yli 150 kilometrin etäisyydellä Alankomaiden rajalta.

Unionin tuomioistuimen mukaan ainoastaan se seikka, että arvioperusteisen verovapautuksen myöntämiseksi työntekijöiden asuinpaikan etäisyydelle ja myönnettävän verovapautuksen enimmäisosuudelle on vahvistettu raja-arvot ottamalla lähtökohdaksi sen jäsenvaltion raja, jossa työpaikka sijaitsee, ja veron peruste, vaikka tällaiset rajat ovatkin välttämättä likimääräisiä, ei voi sellaisenaan olla välillistä syrjintää tai este työntekijöiden vapaalle liikkuvuudelle, koska tämän toimenpiteen tavoitteena on helpottaa muissa jäsenvaltioissa asuvien työntekijöiden, joille aiheutuu sen vuoksi lisäkustannuksia, vapaata liikkuvuutta, ja koska alle 150 kilometrin etäisyydellä rajalta asuvat työntekijät voivat saada saman verovapautuksen esittämällä asianmukaiset todisteet.

42] Toinen tässä vuosikertomuksessa mainittu tuomio koskee maataloutta: tuomio 1.12.2015, *parlamentti ja komissio v. neuvosto* (C-124/13 ja C-125/13, EU:C:2015:790), joka on esitely luvussa III.1 ”Unionin toimien oikeusperusta”.

Voisi kuitenkin olla toisin, jos mainitut rajat on vahvistettu siten, että arvioperusteinen järjestelmä johtaa järjestelmällisesti todella aiheutuneiden ulkomaankulujen ylikorvaamiseen.

2. SIOJTTAUTUMISVAPAUS JA PALVELUJEN TARJOAMISEN VAPAUS

Sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden alalta voidaan mainita kolme tuomiota. Ensimmäinen tuomio koskee ns. palveludirektiivissä kiellettyjä vaatimuksia, toinen avoimuusvelvoitetta palvelukonsessioita myönnettäessä ja kolmannessa täsmennetään audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevan direktiivin tiettyjä käsitteitä.

Tuomiolla *Rina Services ym.* (C-593/13, EU:C:2015:399), joka julistettiin 16.6.2015, unionin tuomioistuimen suuri jaosto täsmensi *perussopimuksen määräysten ja palveluista sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2006/123⁴³ (jäljempänä palveludirektiivi) säännösten välistä suhdetta*. Tämä tuomio liittyy oikeusriitaan, jossa konserni oli riitauttanut sellaisen Italian lainsäädännön yhteensopivuuden unionin oikeuden kanssa, jonka mukaan varmentamislaitoksen asemassa olevien yhtiöiden sääntömääräisen kotipaikan on oltava kotimaassa.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan, että pääasiassa kyseessä ollut vaatimus varmentamislaitosten kotipaikasta kuuluu palveludirektiivin 14 artiklassa kiellettyihin vaatimuksiin, joita ei voida oikeuttaa.

Unionin tuomioistuimen se, että jäsenvaltioiden olisi sallittua oikeuttaa primaarioikeuteen vedoten kyseisen direktiivin 14 artiklassa kielletty vaatimus, poistaisi kyseiseltä 14 artiklalta kaiken tehokkaan vaikutuksen, koska se lopulta vaarantaisi sillä toteutetun kohdennetun yhdenmukaistamisen. Kuten direktiivin kuudennesta perustelukappaleesta ilmenee, sijoittautumisvapauden kohdistuvien esteiden poistaminen ei voi tapahtua ainoastaan soveltamalla suoraan SEUT 49 artiklaa muun muassa sen takia, että kyseiseen vapauden kohdistuvien esteiden tapauskohtainen käsittely on erittäin hankalaa. Sen hyväksyminen, että kyseisen direktiivin 14 artiklan mukaan ”kielletty” vaatimukset voitaisiin kuitenkin oikeuttaa primaarioikeuteen vedoten, merkitsisi nimenomaan tällaisen EUT-sopimukseen perustuvan tapauskohtaisen tarkastelun ottamista uudelleen käyttöön kaikkien sijoittautumisvapauden rajoitusten osalta. Kiellolla, johon ei liity oikeuttamismahdollisuutta, pyritään takaamaan tiettyjen sellaisten sijoittautumisvapauden kohdistuvien rajoitusten järjestelmällinen ja riipeä poistaminen, joiden unionin lainsäätäjät ja unionin tuomioistuin oikeuskäytännössään ovat katsoneet haittaavan vakavasti sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa.

Vaikka palveludirektiivin 3 artiklan 3 kohdan mukaan sovelletaan edelleen EUT-sopimusta, jonka SEUT 52 artiklan 1 kohdassa sallitaan se, että jäsenvaltiot oikeuttavat sijoittautumisvapauden rajoitusta merkitseviä kansallisia toimenpiteitä jollakin kyseisessä määräyksessä luetelluista syistä, tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei unionin lainsäätäjät voi silloin, kun se antaa sellaisen johdetun oikeuden säädöksen, kuten palveludirektiivin, jolla konkretisoidaan tiettyä perusvapautta, rajata tiettyjä poikkeuksia, varsinkin silloin, kun asianomaisella johdetun oikeuden säännöksellä ainoastaan vahvistetaan vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan kotipaikkavaatimuksen kaltainen vaatimus on yhteensopimaton sellaisten perusvapauksien kanssa, joihin talouden toimijat voivat vedota.

Tuomiossa *UNIS ja Beaudout Père et Fils* (C-25/14 ja C-26/14, EU:C:2015:821) unionin tuomioistuin otti 17.12.2015 kantaa SEUT 56 artiklaan perustuvaan avoimuusvelvoitteeseen. Pääasioissa oli kyse kahdesta ministeriön asetuksesta, joilla määrätään tietyllä toimialalla kollektiivisopimukset, joissa nimetään tietty vakuutuslaitos ainoaksi vakuutuslaitokseksi hallinnoimaan yhtä tai useampaa täydentävää vakuutusjärjestelmää tai terveydenhoitokulujen korvausjärjestelmää, yleissitoviksi kaikkien työnantajien ja työntekijöiden osalta.

43 | Palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY (EUVL L 376, s. 36).

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan ensinnäkin, että kun kyse on palvelukonsession myöntämisestä, joka edellyttää kansallisten viranomaisten toimenpiteitä, avoimuusveloitetta ei sovelleta kaikkiin toimenpiteisiin vaan ainoastaan niihin, joihin liittyy varma rajat ylittävä intressi sen vuoksi, että ne saattavat objektiivisesti kiinnostaa sellaisia talouden toimijoita, jotka ovat sijoittautuneet muihin jäsenvaltioihin kuin siihen, johon ne myöntävä hankintaviranomainen kuuluu.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että kun viranomaisen toiminnalla luodaan yksinoikeus jollekin talouden toimijalle, tässä toiminnassa on lähtökohtaisesti noudatettava SEUT 56 artiklasta johtuvaa avoimuusveloitetta. Siitä, että kyseinen toiminta koskee tietyn toimialan työnantajia ja palkattuja työntekijöitä edustavien järjestöjen välisten työehtosopimusneuvottelujen jälkeen tehdyn kollektiivisopimuksen yleissitovaksi määräämistä, ei seuraa, että tämä päätös jäisi SEUT 56 artiklasta johtuvien avoimuusvaatimusten ulkopuolelle. Vaikka avoimuusveloite ei välttämättä edellytäkään tarjouspyynnön esittämistä, se edellyttää riittävää julkisuutta, minkä ansiosta hankintamenettely saadaan yhtäältä avuttua kilpailulle ja toisaalta sen puolueettomuutta voidaan valvoa. Tässä tapauksessa se seikka, että yleissopimukset ja kollektiivisopimukset ja niitä täydentävät sopimukset on talletettava hallinnolliseen viranomaiseen ja että ne ovat saatavilla internetissä, ja se, että virallisessa lehdessä julkaistaan ilmoitus aikomuksesta ryhtyä täydentävän sopimuksen osalta yleissitovaksi määräämistä koskevaan menettelyyn, ja se, että asianomaisilla on tämän julkaisemisen johdosta mahdollisuus esittää huomautuksensa, eivät edes yhdessä tarkasteltuina edusta sellaista riittävää julkisuutta, joka takaisi, että asianomaiset toimijat voisivat avoimuusveloitteen tavoitteiden mukaisesti ennen täysin puolueettomasti tehtävän kollektiivisopimuksen yleissitovaksi määräämistä koskevan päätöksen tekemistä ilmoittaa kiinnostuksensa osallistua pääasiassa kyseessä olevan vakuutusturvajärjestelmän hallinnoimiseen. Asianomaisilla on itse asiassa ainoastaan 15 päivää aikaa esittää huomautuksensa, mikä on huomattavasti vähemmän kuin määrääjat, joista kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta säädetään julkisia hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annetun johdetun oikeuden säännöksissä,⁴⁴ ja vaikkei niitä sovelletakaan tässä asiassa, niitä voidaan kuitenkin käyttää vertailukohtana.

Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 56 artiklasta johtuva avoimuusveloite on esteenä sille, että viranomaiset määräävät pääasioissa kyseessä olevat kollektiivisopimukset yleissitoviksi. Se kuitenkin rajoitti tuomionsa ajallisia vaikutuksia työnantajien ja palkattujen työntekijöiden, jotka kyseessä olevien yleissitoviksi määrättyjen kollektiivisopimusten perusteella ovat tehneet erityisen herkkään sosiaaliseen tilanteeseen liittyvän täydentävän vakuutusturvasopimuksen, tilanteen vuoksi.

Unionin tuomioistuin otti 21.10.2015 antamassaan tuomiossa *New Media Online* (C-347/14, EU:C:2015:709) kantaa direktiivin 2010/13⁴⁵ 1 artiklassa tarkoitettujen audiovisuaalisen mediapalvelun ja ohjelman käsitteiden tulkintaan. Pääasian oikeudenkäynnissä verkkosanomalehteä ylläpitävä, Itävaltaan sijoittautunut yhtiö riitautti Itävallan viestintäviranomaisen päätöksen luokitella osa sen tarjoamista palveluista ”tilattavaksi audiovisuaaliseksi mediapalveluksi”, johon sovelletaan merkityksellisissä kansallisissa säännöksissä säädettyä ilmoitusvelvollisuutta sääntelyviranomaiselle. Vaikka tämän yhtiön verkkosivusto sisältää pääasiallisesti sanomalehtiartikkeleita, tosiseikkojen tapahtumahetkellä alavuston kautta oli saatavilla yli 300 videota erilaisista aiheista, joista useimmat eivät liittyneet sanomalehden verkkosivulla oleviin artikkeleihin.

Unionin tuomioistuin täsmensi aluksi direktiivin 2010/13 1 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua ohjelman käsitettä. Tältä osin se totesi, että direktiivin tarkoituksena on soveltaa media-alalla, jolla on erityisen paljon kilpailua, samoja sääntöjä toimijoihin, jotka kilpailevat samasta yleisöstä, ja välttää se, että pääasiassa kyseessä olevan videoteekin kaltaisista tilattavista audiovisuaalisista mediapalveluista voisi aiheutua vilpillistä

44 | Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY (EUVL L 134, s. 114, oikaisu EUVL 2004, L 351, s. 44), sellaisena kuin se on muutettuna 30.9.2011 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 1251/2011 (EUVL L 319, s. 43).

45 | Audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 10.3.2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/13/EU (EUVL L 95, s. 1).

kilpailua perinteiselle televisiotoiminnalle. Unionin tuomioistuimen mukaan tässä tapauksessa osa videoita sisältävällä sanomalehden alisivustolla saatavilla olevista videoista kilpailee alueellisten lähetystoiminnan harjoittajien tarjoamien uutispalvelujen sekä musiikkikanavien, urheilukanavien ja viihdelähetysten kanssa, ja niitä voidaan näin ollen pitää kyseisessä direktiivissä tarkoitettuina ohjelmina.

Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että arvioitaessa palvelun, jossa sanomalehden sähköisen version yhteydessä asetetaan saataville videoita, pääasiallista tarkoitusta on selvitettävä, onko niin, että tällä palvelulla sellaisenaan on kyseisen verkkosivuston ylläpitäjän sanomalehtitoimintaan nähden itsenäinen sisältö ja tehtävä ja ettei se ole pelkästään erottamaton osa tätä toimintaa erityisesti siksi, että audiovisuaalinen aineisto liittyy tekstitarjontaan. Vaikka sanomalehden sähköisen version ei siten voida katsoa olevan audiovisuaalinen mediapalvelu, jos sen sisältämät audiovisuaaliset elementit ovat satunnaisia, audiovisuaalista mediapalvelua ei kuitenkaan ole järjestelmällisesti jätettävä direktiivin 2010/13 soveltamisalan ulkopuolelle pelkästään sillä perusteella, että kyseisen verkkosivuston ylläpitäjä on verkkosanomalehden kustantaja. Lähestymistavassa, jonka mukaan verkkosanomalehtien kustantajien ylläpitämät palvelut on suljettava yleisesti kyseisen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle niiden monimediaisen luonteen vuoksi, arvioimatta tapauskohtaisesti kyseisen palvelun ”pääasiallista tarkoitusta”, ei otettaisi riittävästi huomioon ajateltavissa olevien tilanteiden moninaisuutta ja vaarana olisi, että markkinatoimijat, jotka todella tarjoavat audiovisuaalisia mediapalveluja, voisivat käyttää monimediaisia tietoportaaleja vapautuakseen niihin tällä alalla sovellettavasta lainsäädännöstä.

VIII RAJAVALVONTA-, TURVAPAikka- JA MAAHANMUUTTOPOLITIikka

1. LIKKUMINEN RAJOJEN YLI

Tuomiossaan *Espanja v. parlamentti ja neuvosto* (C-44/14, EU:C:2015:554), joka julistettiin 8.9.2015, suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin hylkäsi Espanjan kuningaskunnan nostaman kumoamiskanteen tiedonvaihdon ja yhteistyön Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa koskevasta Eurosur-asetuksen⁴⁶ 19 artiklasta. Kantajana olevan valtion mukaan tämä säännös on Schengen-pöytäkirjan⁴⁷ 4 ja 5 artiklan vastainen, koska siinä otetaan pöytäkirjan 4 artiklan ulkopuolella käyttöön yhteistyösopimusten avulla Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan ad hoc -osallistumismenettely tähän asetukseen.

Unionin tuomioistuin korosti aluksi, että vaikka Irlanti ja Yhdistynyt kuningaskunta osallistuvat tiettyihin Schengenin säännösten määräyksiin Schengen-pöytäkirjan 4 artiklan ja päätösten 2000/365⁴⁸ ja 2002/192⁴⁹ mukaisesti, tämä osallistuminen ei ulotu ulkorajojen ylittämistä koskeviin kyseisen säännösten määräyksiin. Irlanti tai Yhdistynyt kuningaskunta voivat näin ollen osallistua tätä alaa koskeviin Schengenin säännösten voimassa oleviin määräyksiin tai tätä säännöstöä kehittävien ehdotusten ja aloitteiden hyväksymiseen vasta sen jälkeen, kun asianomainen jäsenvaltio on esittänyt tätä koskevan pyynnön, jonka neuvosto sitten on hyväksynyt Schengen-pöytäkirjan 4 artiklan mukaisessa menettelyssä. Tästä seuraa, että unionin lainsäätäjä ei voi pätevästi ottaa käyttöön menettelyä, joka poikkeaa tämän pöytäkirjan 4 artiklassa määrätystä menettelystä, riippumatta

46| Euroopan rajavaltajärjestelmän (Eurosur) perustamisesta 22.10.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1052/2013 (EUVL L 295, s. 11).

47| Perussopimusten liitteenä oleva, osaksi Euroopan unionia sisällytetystä Schengenin säännöstöstä tehty pöytäkirja N:o 19 (EUVL 2012, C 326, s. 290).

48| Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan pyynnöstä saada osallistua joihinkin Schengenin säännösten määräyksiin 29.5.2000 tehty neuvosto päätös 2000/365/EY (EYVL L 131, s. 43).

49| Irlannin pyynnöstä saada osallistua joihinkin Schengenin säännösten määräyksiin 28.2.2002 tehty neuvoston päätös 2002/192/EY (EYVL L 64, s. 20).

siitä, onko kyse menettelyn tiukentamisesta vai lieventämisestä, siinä tarkoituksessa, että Irlanti tai Yhdistynyt kuningaskunta saisi osallistua tällaisiin määräyksiin tai tällaisten ehdotusten tai aloitteiden hyväksymiseen. Unionin lainsäätäjä ei myöskään voi antaa jäsenvaltioille oikeutta tehdä keskenään sopimuksia, joilla on tällainen vaikutus.

Tarkastellessaan Eurosur-asetuksen 19 artiklaa, jossa säädetään mahdollisuudesta ottaa käyttöön ulkorajojen ylittämistä koskevaan tiedonvaihtoon tähtäävä yhteistyö Irlannin tai Yhdistyneen kuningaskunnan ja yhden tai useamman naapurijäsenvaltion välillä tehtävien kahden- tai monenvälisten sopimusten perusteella, unionin tuomioistuin tutki, voidaanko tätä yhteistyötä pitää Schengen-pöytäkirjan 4 artiklassa tarkoitettuna ”osallistumisena”. Tältä osin se totesi, että Eurosur-asetuksen 19 artiklassa mainittujen sopimusten perusteella voidaan toteuttaa rajoitettu yhteistyön muoto Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan ja yhden tai useamman naapurimaana olevan jäsenvaltion välillä, mutta ne eivät voi johtaa siihen, että Irlanti tai Yhdistynyt kuningaskunta asetettaisiin tilanteeseen, joka vastaa muiden jäsenvaltioiden tilannetta. Näissä sopimuksissa ei voida Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan osalta pätevästi määrätä oikeuksista tai velvollisuuksista, jotka ovat rinnastettavissa muilla jäsenvaltioilla Eurosur-järjestelmässä tai sen merkittävällä osalla oleviin oikeuksiin tai velvollisuuksiin.

Hylätäkseen kantajana olevan valtion väitteen, jonka mukaan myös rajoitettua yhteistyön muotoa on pidettävä Schengen-pöytäkirjan 4 artiklassa tarkoitettuna osallistumisena, unionin tuomioistuin totesi, että Schengen-pöytäkirjan 4 ja 5 artiklassa tarkoitetun järjestelmän ei voida katsoa asettavan Irlannille ja Yhdistyneelle kuningaskunnalle velvollisuutta osallistua koko Schengenin säännöstöön siten, että mikään rajoitettu yhteistyö näiden jäsenvaltioiden kanssa ei olisi mahdollista. Toisaalta unionin tuomioistuin totesi, että kyseisen 4 artiklan tulkittamisella siten, että sitä ei sovelleta rajoitettuihin yhteistyön muotoihin, ei aseteta kyseenalaiseksi tämän artiklan tehokasta vaikutusta, koska tällaisen tulkinnan perusteella Irlanti ja Yhdistynyt kuningaskunta voivat saada oikeuksia, jotka ovat rinnastettavissa muiden jäsenvaltioiden oikeuksiin Schengenin säännösten voimassa oleviin määräyksiin nähden, ja osallistua säännöstöä kehittävien ehdotusten ja aloitteiden hyväksymiseen vasta saatuaan ennalta hyväksynnän osallistua asianomaisiin määräyksiin neuvoston yksimielisen päätöksen perusteella.

Koska rajoitetut yhteistyön muodot eivät ole Schengen-pöytäkirjan 4 artiklassa tarkoitetun osallistumisen muoto, unionin tuomioistuimen mukaan ei voida katsoa, että Eurosur-asetuksen 19 artiklassa vahvistettaisiin jäsenvaltioille oikeus tehdä sopimuksia, joiden nojalla Irlanti tai Yhdistynyt kuningaskunta voisi osallistua Schengenin säännösten voimassa oleviin määräyksiin, jotka kuuluvat ulkorajojen ylittämisen alaan.

2. MAAHANMUUTTOPOLITIikka

Tuomiossa *K ja A* (C-153/14, EU:C:2015:453), joka annettiin 9.7.2015, unionin tuomioistuin tulkitsi *oikeudesta perheenyhdistämiseen annetun direktiivin 2003/86*⁵⁰ 7 artiklan 2 kohdan ensimmäistä alakohtaa tilanteessa, jossa oli riitautettu kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan oikeus perheenyhdistämiseen edellytti kotoutumista koskevan peruskokeen läpäisyä. Pääasian oikeusriidat koskivat kahta kolmansien maiden kansalaista, jotka olivat vedonneet terveysongelmiin ja mielenterveysongelmiin, joiden vuoksi he eivät olleet voineet osallistua kyseiseen kokeeseen. Vaikka kansallisessa lainsäädännössä säädettiin vapautuksia sellaisten hakijoiden osalta, jotka ovat mielenterveydellisen tai ruumiillisen vamman takia pysyvästi kykenemättömiä läpäisemään koetta, tai sellaisten tapausten varalta, joissa hakemuksen hylkääminen voisi johtaa vakavaan epäoikeudenmukaisuuteen, kansalliset viranomaiset kuitenkin hylkäsivät kyseisten kahden kansalaisen hakemukset väliaikaisesta oleskeluluvasta.

Unionin tuomioistuin toi aluksi esille, että jäsenvaltiot voivat vaatia kolmansien maiden kansalaisia läpäisemään

50 | Oikeudesta perheenyhdistämiseen 22.9.2003 annettu neuvoston direktiivi 2003/86/EY (EUVL L 251, s. 12).

pääasioissa kyseessä olevan kaltaisen kotoutumiskokeen, jolla arvioidaan perustietoja niin asianomaisen jäsenvaltion kielestä kuin sen yhteiskunnastakin ja josta aiheutuu erilaisia kuluja, ennen kuin ne sallivat kyseisten kansalaisten tulo alueelleen ja oleskelun siellä perheen yhdistämistä varten. Muiden kuin pakolaisia ja heidän perheenjäseniään koskevien perheen yhdistämisten yhteydessä direktiivin 2003/86 7 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta ei ole esteenä sille, että jäsenvaltiot edellyttävät tiettyjen kotouttamistoimenpiteiden noudattamista ennen kuin ne myöntävät luvan tulla alueelleen.

Direktiivin 2003/86 7 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan tavoitteiden on kuitenkin oltava toteutettavissa kansallisessa lainsäädännössä, jolla kyseinen säännös pannaan täytäntöön, säädettyjen keinojen avulla, eikä näillä keinoilla saa ylittää sitä, mikä on tarpeen kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä toimenpiteitä voidaan siten pitää legitiiminä vain, jos niiden avulla voidaan helpottaa perheenjäsenten kotoutumista. Tässä mielessä perustason kotoutumiskokeen läpäisemisellä voidaan lähtökohtaisesti varmistaa sellaisten tietojen hankkiminen, jotka osoittautuvat hyödyllisiksi siteiden luomisessa vastaanottavaan jäsenvaltioon.

Oikeasuhteisuuskriteeri edellyttää kuitenkin, etteivät tällaisen velvollisuuden soveltamisedellytykset ylitä sitä, mikä on tarpeen perheen yhdistämistä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi. Nämä soveltamisedellytykset eivät näin ollen saa tehdä perheen yhdistämistä koskevan oikeuden käyttöä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi. Näin on silloin, kun ne eivät mahdollista sellaisten erityisten olosuhteiden huomioon ottamista, jotka ovat objektiivisesti esteenä sille, että asianomaiset voivat läpäistä kyseisen kokeen, ja kun niillä vahvistetaan kyseiseen kokeeseen liittyvien kulujen määrä liian korkealle tasolle.

Tuomiossa *Skerdjan Celaj* (C-290/14, EU:C:2015:640), joka julistettiin 1.10.2015, unionin tuomioistuin tulkitsi direktiiviä 2008/115 (ns. *palauttamisdirektiivi*)⁵¹ asiassa, joka koski Italian alueella olevaa Albanian kansalaista, johon oli kohdistettu käännetyismääräys ja maastapoistamismääräys, joihin oli liitetty kolmen vuoden pituinen maahantulokielto. Poistuttuaan Italian alueelta kyseinen henkilö tuli sinne uudelleen kyseisen kiellon vastaisesti, minkä vuoksi häntä vastaan pantiin vireille rikosoikeudellinen menettely hänen tuomitsemisekseen Italian lainsäädännön nojalla, jossa säädetään vankeusrangaistuksen määräämisestä sellaiselle kolmannen maan kansalaiselle, joka tulee laittomasti Italiaan vastoin maahantulokieltoa.

Unionin tuomioistuin korosti tuomiossaan, että pääasian olosuhteet poikkeavat selvästi olosuhteista, jotka olivat kyseessä asioissa, joissa laittomasti oleskelleet kolmansien maiden kansalaiset olivat ensimmäisen palauttamismenettelyn kohteena.⁵² Toistettuaan, että direktiivin 2008/115 tarkoituksena ei ole yhdenmukaistaa kokonaisuudessaan jäsenvaltioiden sääntöjä ulkomaalaisten oleskelusta, unionin tuomioistuin katsoi, että se ei ole esteenä sille, että pääasian kaltaisissa olosuhteissa kolmansien maiden kansalaisille määrätään rikosoikeudellisia seuraamuksia rikosoikeudellista menettelyä koskevia kansallisia sääntöjä noudattaen.

Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin vielä, että rikosoikeudellisten seuraamusten määrääminen edellyttää, että kyseiselle kansalaiselle asetettu maahantulokielto on maahantulokieltoa koskevan direktiivin 2008/115 11 artiklan mukainen ja että kaikilta osin noudatetaan sekä perusoikeuksia että mahdollisesti pakolaisten oikeusasemaa koskevaa yleissopimusta.⁵³

51] Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/115/EY (EUVL L 348, s. 98).

52] Unionin tuomioistuimen tuomio 28.4.2011, *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268) ja unionin tuomioistuimen tuomio 6.12.2011, *Achughbabian* (C-329/11, EU:C:2011:807). Näissä ensimmäistä palauttamismenettelyä koskevissa tuomioissa unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivissä 2008/115/EY säädettyjä yhteisiä vaatimuksia ja menettelyjä vahingoitettaisiin, jos asianomainen jäsenvaltio todettuaan kolmannen maan kansalaisen oleskelevan alueellaan laittomasti käsittelee kyseisen henkilön tilanteen palauttamismenettelyn kuluessa mahdollisesti vankeusrangaistukseen johtavassa rikosoikeudellisessa menettelyssä ennen palauttamispäätöksen täytäntöönpanoa tai jopa ennen tällaisen päätöksen tekemistä, koska tällainen toimenpide voisi viivästyttää maastapoistamista.

53] Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (Geneven yleissopimus), joka allekirjoitettiin Genevessä 28.7.1951 (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 189, s. 150, nro 2545 (1954)).

IX OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ

YKSITYISOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALTA SIVILI- JA KAUPPAOIKEUDEN ALALLA

Suurella jaostossa kokoontuneella unionin tuomioistuimella oli 13.5.2015 antamassaan tuomiossa *Gazprom* (C-536/13, EU:C:2015:316) tilaisuus ottaa kantaa asetuksen N:o 44/2001⁵⁴ soveltamisalaan ja erityisesti välimiesmenettelyn soveltamatta jättämisen ulottuvuuteen. Pääasiassa jäsenvaltion tuomioistuin oli kieltäytynyt tunnustamasta ja panemasta täytäntöön välitystuomiota, jossa yksi asianosaisista veloitettiin muun muassa luopumaan tietyistä kyseisessä tuomioistuimessa esittämistään vaatimuksista tai rajoittamaan niitä.

Unionin tuomioistuin muistutti aluksi, että jäsenvaltion tuomioistuimen antama määräys, jolla kielletään asianosaista ryhtymästä muuhun kuin välimiesmenettelyyn ja jatkamasta toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen asetuksen N:o 44/2001 nojalla, vireillä olevaa oikeudenkäyntiä, ei ole yhteensoveltuva tämän asetuksen kanssa.⁵⁵

Kyseessä olevan kaltaisessa välitystuomiota koskevassa asiassa unionin tuomioistuin katsoi, että koska välimiesmenettely ei kuulu asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan, välimiesoikeuden antama määräys ei merkitse keskinäisen luottamuksen periaatteen – johon asetus N:o 44/2001 perustuu – loukkaamista sillä tavoin, että jäsenvaltion tuomioistuin puuttuu toisen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivaltaan. Näin ollen tämä asetus ei ole esteenä sille, että jäsenvaltion tuomioistuin tunnustaa ja panee täytäntöön pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen välitystuomion eikä sille, että se epää tällaisen välitystuomion tunnustamisen ja täytäntöönpanon. Jäsenvaltion tuomioistuimella, jossa on vireillä rinnakkainen riita-asia, omasta toimivallastaan päättämistä koskevan vallan mahdollinen rajoitus voisi seurata ainoastaan kyseisen jäsenvaltion prosessioikeudesta ja tarvittaessa New Yorkin yleissopimuksesta,⁵⁶ joilla säännellään tätä alaa, joka ei kuulu kyseisen asetuksen soveltamisalaan.

Tuomiossa *El Madjoub* (C-322/14, EU:C:2015:334), joka annettiin 21.5.2015, unionin tuomioistuin tulkitsi asetuksen N:o 44/2001 23 artiklan 2 kohtaa, joka koskee oikeuspaikkalausekkeesta sopimista sähköisin keinoin. Pääasia koski auton myyntiä internetsivustolla. Kyseisellä internetsivustolla saatavilla oleviin kaupan yleisiin sopimusehtoihin sisältyi oikeuspaikkalauseke, jonka mukaan toimivaltainen on tietty jäsenvaltiossa sijaitseva tuomioistuin. Kyseiset kaupan yleiset sopimusehdot sisältävä ikkuna ei auennut automaattisesti rekisteröitymisen ja yksittäisten kauppojen yhteydessä, vaan ostajan täytyi klikata erityistä kenttää hyväksyäkseen nämä ehdot. Unionin tuomioistuinta pyydettiin ratkaisemaan, voidaanko oikeuspaikkalausekkeen pätevyys kyseenalaistaa siinä tapauksessa, että käytetään ns. click-wrappingia.

Sopimuspuolten suostumuksen tosiasiallisuudesta, joka on yksi kyseisen asetuksen 23 artiklan 1 kohdan tavoitteista, unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että pääasiassa kyseessä oleva ostaja oli nimenomaisesti hyväksynyt kyseessä olevat yleiset sopimusehdot klikkaamalla asianomaisten myyjän internetsivustolla vastaavaa kenttää. Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että tämän asetuksen 23 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaisesta tulkinnasta seuraa, että siinä edellytetään, että tarjotaan mahdollisuus tallentaa oikeuspaikkalauseke

54 | Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1).

55 | Unionin tuomioistuimen tuomio 10.2.2009, *Allianz ja Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69).

56 | Ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta New Yorkissa 10.6.1958 tehty yleissopimus (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 330, s. 3).

pysyvästi, riippumatta siitä, onko ostaja tosiasiallisesti tallentanut yleisten sopimusehtojen tekstin pysyvästi ennen kuin hän on klikannut kenttää, joka osoittaa, että hän on hyväksynyt nämä ehdot, tai sen jälkeen. Unionin tuomioistuin huomautti, että tämän säännöksen tarkoitus on rinnastaa tietyt sähköisen viestinnän muodot kirjalliseen muotoon, jotta voidaan yksinkertaistaa sopimusten tekemistä sähköisesti, kun asianomaisten tietojen lähettäminen toteutuu myös, kun näihin tietoihin on pääsy näyttopäätteen kautta. Jotta sähköinen viestintä voisi tarjota samat takeet erityisesti todisteiden osalta, on riittävää, että tietojen tallentaminen ja tulostaminen on mahdollista ennen sopimuksen tekemistä. Koska ns. click-wrapping mahdollistaa yleisten sopimusehtojen tekstin tulostamisen ja tallentamisen ennen sopimuksen tekemistä, se, että nämä ehdot sisältävä internetsivu ei avaudu automaattisesti internetsivustolle kirjaututtaessa ja kunkin oston yhteydessä, ei näin ollen voi asettaa kyseenalaiseksi oikeuspaikkalausekkeen pätevyyttä. Tällainen hyväksymistekniikka on siten asetuksen N:o 44/2001 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sähköisin keinoin tapahtunutta viestintää.

2. TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALTA AVIOLIITTOA JA VANHEMPAINVASTUUTA KOSKEVISSA ASIOISSA

Unionin tuomioistuin tutki 21.10.2015 nopeutetussa menettelyssä antamassaan tuomiossa *Ivanova Gogova* (C-215/15, EU:C:2015:710) asetuksen N:o 2201/2003⁵⁷ soveltamisalaa sekä tämän asetuksen 12 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetun oikeuspaikkasopimuksen olemassaolon edellytyksiä. Pääasian oikeudenkäynnissä olivat vastakkain lapsen, joka on Bulgarian kansalainen, vanhemmat, ja se koski tämän lapsen passin uusimista. Bulgarian oikeuden mukaan tällainen uusiminen edellyttää molempien vanhempien suostumusta. Koska Bulgariassa asuva isä ei ollut antanut suostumustaan, lapsen kanssa Italiassa asuva äiti saattoi asian Bulgarian tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta ne ratkaisisivat tämän riidan ja antaisivat luvan passin myöntämiselle. Esitetyt kysymykset koskivat näin ollen sitä, oliko tähän tilanteeseen sovellettava kyseistä asetusta tuomioistuimen toimivallan toteamiseksi. Kun kannekirjelmää ei saatu annetuksi tiedoksi vastaajalle, kyseinen tuomioistuin nimesi häntä edustamaan oikeudenkäyntiasiamiehen. Koska kyseinen asiamies ei kiistänyt Bulgarian tuomioistuimen toimivaltaa, asiassa oli selvittettävä, oliko tässä kyseessä asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukainen oikeuspaikkasopimus.

Unionin tuomioistuin katsoi, että pääasiassa nostettu kanne kuuluu asetuksen N:o 2201/2003 aineelliseen soveltamisalaan, koska tätä asetusta sovelletaan siviilioikeudellisissa asioissa, jotka liittyvät muun muassa vanhempainvastuun myöntämiseen, käyttämiseen, siirtämiseen, rajoittamiseen tai lopettamiseen, ja koska vanhempainvastuun käsite määritellään laajasti siten, että sillä tarkoitetaan oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka liittyvät lapsen henkilöön tai omaisuuteen ja jotka jollakin luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä on tuomioistuimen tuomion tai lain taikka voimassa olevan sopimuksen perusteella.

Arvioidessaan, oliko tässä tapauksessa kyse asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesta oikeuspaikkasopimuksesta, unionin tuomioistuin viittasi siihen, että kaikkien menettelyn asianosaisten on yksiselitteisesti hyväksyttävä tuomioistuimen, joissa asia on pantu vireille, toimivalta. Vaikka tällainen hyväksyminen edellyttää, että vastaaja on joka tapauksessa tietoinen menettelystä, sitä ei voida johtaa hänen poissa ollessaan nimetyn oikeudenkäyntiasiamiehen käyttäytymisestä.

Tuomiossa *P* (C-455/15 PPU, EU:C:2015:763) unionin tuomioistuimella oli 19.11.2015 tilaisuus ottaa kantaa asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohdassa tarkoitettuun oikeusjärjestyksen perusteiden käsitteeseen vanhempainvastuuta koskevien tuomioiden tunnustamatta jättämisen perusteena tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivallan tutkimisen yhteydessä. Pääasia koski ruotsalaisen tuomioistuimen mahdollisuutta kieltäytyä oikeusjärjestyksen perusteisiin liittyvistä syistä tunnustamasta ratkaisua, jonka liettualainen tuomioistuin oli antanut lapsen huollosta. Kyse oli lapsesta, jonka asuinpaikka oli ennen Liettuaan viemistä

⁵⁷ Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2201/2003 (EUVL L 338, s. 1).

Ruotsissa, minkä vuoksi ruotsalainen tuomioistuin katsoi olevansa yksin toimivaltainen käsittelemään tämän asumista ja huoltoa koskevan asian.

Unionin tuomioistuin korosti aluksi, että kyseistä asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohdassa olevaa oikeusjärjestyksen perusteita koskevaa säännöstä sovellettaessa on välttämättä otettava huomioon lapsen etu, ja sitä voidaan soveltaa yksinomaan jos – kun tämä etu otetaan huomioon – ratkaisun tunnustamisella loukattaisiin sellaista oikeussääntöä, jota pidetään valtion, jossa tunnustamista pyydetään, oikeusjärjestyksessä olennaisen tärkeänä, tai perustavanlaatuisia oikeutta. Toimivaltasäännön mahdollinen rikkominen ei siis ole oikeusjärjestyksen perusteisiin liittyvä syy, jolla voitaisiin oikeuttaa ratkaisun tunnustamatta jättäminen.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin käsitteli kysymystä siitä, voiko samassa säännöksessä tarkoitettu tunnustamatta jättämisen peruste perustua siihen, että riidanalaisen ratkaisun antanut kansallinen tuomioistuin oli katsonut olevansa toimivaltainen, tutkimatta, oliko tuomioistuimella toisessa jäsenvaltiossa, johon lapsella on erityisiä siteitä, paremmat edellytykset käsitellä asiaa kyseisen asetuksen 15 artiklan mukaisesti. Koska kyseisen asetuksen 24 artiklassa kielletään tuomion antaneen jäsenvaltion tuomioistuimen toimivallan tutkiminen ja koska siinä ei viitata asetuksen 15 artiklaan, unionin tuomioistuimen mukaan viimeksi mainittu säännös on poikkeussäännös, joka ei oikeuta toisen jäsenvaltion tuomioistuinta tutkimaan ensiksi mainitun tuomioistuimen toimivaltaa.

Lopuksi unionin tuomioistuin katsoi, että lapsen luvaton palauttamatta jättämistä koskevan ongelman ratkaisukeino ei ole se, että asetuksen N:o 2201/2003 23 artiklan a alakohdan perusteella kieltäydyttäisiin tunnustamasta tuomiota, vaan se, että tarvittaessa turvaudutaan kyseisen asetuksen 11 artiklassa säädettyyn erityiseen menettelyyn ja sille asetetuksi edellytyksiin.

3. EUROOPPALAINEN TÄYTÄNTÖÖNPANOPERUSTE

Tuomiossa *Imtech Marine Belgium* (C-300/14, EU:C:2015:825), joka annettiin 17.12.2015, unionin tuomioistuin tulkitsi ensimmäisen kerran asetuksen N:o 805/2004⁵⁸ 19 artiklan 1 kohtaa, joka koskee yksipuolisen tuomion uudelleentutkimista koskevia vähimmäisvaatimuksia. Pääasian oikeudenkäynnissä belgialainen tuomioistuin oli yksipuolisella tuomiolla velvoittanut yhtiön, jonka kotipaikka oli toisessa jäsenvaltiossa, maksamaan kantajalle erääntyneen summan. Se oli kuitenkin hylännyt viimeksi mainitun vaatimuksen vahvistaa tuomio eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi sen vuoksi, että Belgian lainsäädäntö ei täyttänyt asetuksessa N:o 805/2004 vahvistettuja tiettyjä menettelyä koskevia vähimmäisvaatimuksia, muun muassa siltä osin kuin uudelleentutkimismenettelyä koskeva määräaika voi päättyä ennen kuin velallisella on mahdollisuus sitä käyttää.

Unionin tuomioistuin katsoi, että asetuksen N:o 805/2004 19 artikla ei velvoita jäsenvaltioita mukauttamaan kansallista lainsäädäntöään asetuksessa vahvistettuihin menettelyä koskeviin vähimmäisvaatimuksiin, eikä siis ottamaan käyttöön erityistä uudelleentutkimismenettelyä, vaan ainoa seuraus uudelleentutkimismenettelyn puuttumisesta on, että tuomiota ei voida vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

Vahvistaakseen yksipuolisen tuomion eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi hakemus on saatettu, on tutkittava, voidaanko sen kansallisen lainsäädännön mukaan – mukaan luettuna säännöt, jotka olivat olemassa ennen asetuksen voimaantuloa – tosiasiallisesti ja ilman poikkeuksia pyytää kyseessä olevan tuomion tutkimista uudelleen. Perusoikeuskirjan 47 artiklan 2 kohdassa taattujen velallisen puolustautumisoikeuksien ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden kunnioittamiseksi tämän tuomioistuimen on tarkistettava, että kansallisessa laissa säädetty muutoksenhakekeinot mahdollistavat tuomion uudelleentutkiminen kaikilta osin sekä oikeudellisten seikkojen että tosiseikkojen osalta. Näiden

58] Riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta 21.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 805/2004 (EUVL L 143, s. 15).

muutoksenhakukeinojen on erityisesti mahdollistettava se, että velallinen voi pyytää uudelleentutkimista niiden tavanomaisten määräaikaisten ulkopuolella, jotka kansallisessa oikeudessa on säädetty takaisinsaantikanteen nostamiseksi tai valituksen tekemiseksi tuomiosta, sekä ylivoimaisen esteen tapauksessa että velallisesta ja hänen tahdostaan riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi.

Ottaen huomioon, että eurooppalainen täytäntöönpanoperuste on luonteeltaan lainkäyttöön kuuluva ratkaisu, unionin tuomioistuin selvensi erottelua varsinaisen vahvistamisen ja eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistavan todistuksen antamista koskevan muodollisen toimen välillä. Vaikka tuomioistuimen ei välttämättä täydy antaa jälkimmäistä, sama ei koske ensin mainittua, joka edellyttää tuomioistuimen suorittamaan oikeudelliseen luonnehdintaan kuuluvia monitahoisia arviointoja.

4. OIKEUDENKÄYNTI- JA MUIDEN ASIAKIRJOJEN TIEDOKSIANTO SIVIILI- TAI KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

On syytä tuoda esille kolme tuomiota, joissa tulkitaan asetuksen N:o 1393/2007⁵⁹ säännöksiä. Ensimmäisessä täsmennetään siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden käsitettä ja julkista valtaa käytettäessä tehtyjen tekojen ja laiminlyöntien ulkopuolelle jättämistä, toinen koskee tiedoksi annettavan asiakirjan vastaanottamisesta kieltäytymistä ja kolmas liittyy muun kuin oikeudenkäyntiin liittyvän oikeudellisen asiakirjan käsitteeseen.

Tuomiossa *Fahnenbrock* (C-226/13, C-245/13, C-247/13 ja C-578/13, EU:C:2015:383) unionin tuomioistuin tulkitsi 11.6.2015 asetuksen N:o 1393/2007 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja siviili- ja kauppaoikeudellisia asioita sekä valtion vastuuta teoista tai laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (*acta iure imperii*), koskevia käsitteitä. Pääasioissa Kreikan valtion joukkovelkakirjojen haltijat, joiden kotipaikka oli Saksassa, vaativat saksalaisissa tuomioistuimissa nostamissaan kanteissa Kreikan valtiolta korvausta oikeudenloukkauksesta, sopimuksen täytäntöönpanoa ja vahingonkorvausta. Nämä joukkovelkakirjojen haltijat katsoivat kärsineensä vahinkoa sen seurauksena, että Kreikka oli vuoden 2012 maaliskuussa pakottanut heidät vaihtamaan joukkovelkakirjansa uusiin nimellisarvoltaan huomattavasti alennettuihin valtion joukkovelkakirjoihin vakavasta talouskriisistä selviytymiseksi annetun lain nojalla. Yksikään kyseisistä yksityisistä oikeussubjekteista ei ollut hyväksynyt Kreikan valtion vaihtotarjousta. Kreikan valtiolle osoitettujen haasteiden tiedoksiantomenettelyn yhteydessä nousi esiin kysymys siitä, koskivatko nämä kanteet asetuksessa N:o 1393/2007 tarkoitettuja siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita vai valtion tekoja tai laiminlyönnejä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä.

Todettuaan, että siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden käsitettä on pidettävä itsenäisenä käsitteenä, unionin tuomioistuin tulkitsi sitä käyttäen perustana kyseisen asetuksen tavoitteita ja järjestelmää. Näistä tavoitteista unionin tuomioistuin totesi, että tällä asetuksella on oikeudenkäyntiasiakirjojen nopeaa tiedoksiantoa koskevat tavoitteet. Koska kysymys siitä, koskeeko oikeusriita siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita, on ratkaistava jo ennen kuin muut oikeudenkäynnin asianosaiset kuin kantaja saavat mainitun asiakirjan tiedoksi, asianomaisen tuomioistuimen on rajoituttava tarkastelemaan alustavasti käytettävissään olevia väistämättä puutteellisia tietoja. Sen toteamiseksi, voidaanko kyseistä asetusta soveltaa, riittää täten se, että asiaa käsittelevä tuomioistuin toteaa, ettei ole ilmeistä, ettei sen käsiteltävänä oleva asia ole siviili- tai kauppaoikeudellinen asia.

Arvioidessaan, onko viranomainen käyttänyt tässä tapauksessa julkiseen valtaan liittyviä etuoikeuksiaan, jolloin asetusta N:o 1393/2007 ei voitaisi soveltaa, unionin tuomioistuin huomautti aluksi, että joukkovelkakirjojen liikkeeseen laskeminen ei välttämättä edellytä yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin sääntöihin nähden poikkeuksellisen laajan vallan käyttämistä. Lisäksi se totesi kansallisessa laissa säädetystä mahdollisuudesta vaihtaa arvopapereita, että se, että tämä mahdollisuus otettiin käyttöön lailla, ei sellaisenaan ole ratkaisevaa

59] Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa ("asiakirjojen tiedoksianto") ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 kumoamisesta 13.11.2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1393/2007 (EUVL L 324, s. 79).

sen toteamiseksi, että valtio on käyttänyt julkista valtaansa, ja että toisaalta ei ole ilmeistä, että tämän lain säätäminen johti suoraan ja välittömästi kyseessä olevien arvopapereiden rahoitusehtojen muutokseen ja että siitä siten aiheutui väitetty vahinko kantajille. Unionin tuomioistuin päätteli, että pääasioissa kyseessä olevat kanteet kuuluvat lähtökohtaisesti mainitun asetuksen soveltamisalaan, ja ne on siten annettava tiedoksi sen säännösten mukaisesti.

Unionin tuomioistuin tutki 16.9.2015 antamassaan tuomiossa *Alpha Bank Cyprus* (C-519/13, EU:C:2015:603) edellytyksiä, joiden vallitessa tiedoksi annettavan asiakirjan vastaanottajalle on ilmoitettava tämän oikeudesta kieltäytyä vastaanottamasta tätä asiakirjaa, sekä tällaisen ilmoittamatta jättämisen seurauksia. Pääasian oikeudenkäynnissä olivat vastakkain kyproslainen pankki ja useita Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvia asianosaisia. Nämä viimeksi mainitut oli haastettu kyproslaiseen tuomioistuimeen, minkä vuoksi heille oli annettu tiedoksi useita asiakirjoja asetuksen N:o 1393/2007 säännösten mukaisesti. Vastapuolet olivat kuitenkin vaatineet tiedoksiannon kumoamista, koska heille ei ollut annettu tiedoksi nämä tiedot sisältävää, kyseisen asetuksen liitteessä II olevaa vakiolomaketta.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että tällä asetuksella käyttöön otetussa järjestelmässä asiakirjojen lähettäminen tapahtuu lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden nimeämien "lähettävien" ja "vastaanottavien" viranomaisten välillä. Vastaanottavien viranomaisten on asetuksen N:o 1393/2007 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti saatettava vastaanottajan tietoon, että tämä voi kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa, jollei sitä ole laadittu tai jollei siitä ole käännöstä jollakin säännöksessä mainituista kielistä. Näiden viranomaisten ei sen sijaan tule lausua aineellisista kysymyksistä, kuten siitä, mitä kieltä tai kieliä asiakirjan vastaanottaja ymmärtää ja onko asiakirjaan liitettävä käännös jollakin kyseisen asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista kielistä.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin toi esille, että asetukseen N:o 1393/2007 ei sisälly lainkaan poikkeuksia sen liitteessä II olevan vakiolomakkeen käytöstä. Jotta oikeus kieltäytyä vastaanottamasta tiedoksi annettavaa asiakirjaa voisi tuottaa tehokkaat vaikutuksensa, se on saatettava asiakirjan vastaanottajan tietoon kirjallisesti. Asetuksessa N:o 1393/2007 käyttöön otetussa järjestelmässä tämä tieto toimitetaan hänelle kyseistä lomaketta käyttäen. Näin ollen vastaanottavan viranomaisen on kaikissa olosuhteissa ja ilman, että sillä olisi tältä osin harkintavaltaa, ilmoitettava asiakirjan vastaanottajalle hänen oikeudestaan kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa ja sen on käytettävä tätä varten systemaattisesti asetuksen N:o 1393/2007 liitteessä II olevaa vakiolomaketta.

Asiakirjan vastaanottajalle kyseisellä vakiolomakkeella ilmoittamatta jättäminen ei kuitenkaan merkitse tiedoksiantomenettelyn pätemättömyyttä. Tällainen pätemättömäksi toteaminen olisi yhteensoveltumatonta asetuksen tavoitteen eli sen kanssa, että säädetään asiakirjojen suorasta, nopeasta ja tehokkaasta lähettämistavasta. Tämän vuoksi pitäisi olla mahdollista korjata se, että ilmoittaminen tällä vakiolomakkeella laiminlyödään. Vastaanottavan viranomaisen on näin ollen viipymättä ilmoitettava asiakirjan vastaanottajille heidän oikeudestaan kieltäytyä vastaanottamasta asiakirjaa lähettämällä heille kyseinen vakiolomake.

Tuomiossa *Tecom Mican ja Arias Domínguez* (C-223/14, EU:C:2015:744) unionin tuomioistuin otti 11.11.2015 kantaa asetuksen N:o 1393/2007 16 artiklassa tarkoitettuun muun kuin oikeudenkäyntiin liittyvän oikeudellisen asiakirjan käsitteeseen. Espanjalaisessa tuomioistuimessa vireillä ollut pääasian oikeusriita koski sellaisen oikaisuvaatimuksen hylkäämistä, joka oli tehty espanjalaisen kirjaajan päätöksestä kieltäytyä antamasta saksalaiselle päämiehelle tiedoksi espanjalaisen edustajan vaatimuskirjettä, jossa vaadittiin muun muassa hyvitystä sopimussuhteen päättämisestä niiden välisen kauppaedustussopimuksen päättymisen vuoksi. Hylkäämisperusteena oli se, ettei kyseistä vaatimuskirjettä voitu pitää "muuna kuin oikeudenkäyntiin liittyvänä oikeudellisena asiakirjana", joka voidaan "antaa tiedoksi" asetuksen N:o 1393/2007 16 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

Unionin tuomioistuin totesi tältä osin, että muun kuin oikeudenkäyntiin liittyvän oikeudellisen asiakirjan käsitettä on tulkittava laajasti eikä sitä pidä rajoittaa koskemaan ainoastaan oikeudenkäyntimenettelyyn liittyviä

asiakirjoja.⁶⁰ Unionin tuomioistuin viittasi neuvoston vuonna 1997 vahvistamaan yleissopimukseen, jolla on ollut vaikutusta asetusta N:o 1348/2000⁶¹ valmisteltaessa, sekä komission tämän asetuksen 17 artiklan b alakohdan mukaisesti laatimaan luetteloon ja totesi, että jäsenvaltiot ovat komission valvonnan alaisena määritelleet erilaisilla tavoilla asiakirjat, jotka niiden mukaan voitiin antaa tiedoksi kyseisen asetuksen nojalla, ja ne sisällyttivät muiden kuin oikeudenkäyntiin liittyvien asiakirjojen ryhmään paitsi asiakirjoja, jotka ovat peräisin viranomaiselta tai virkamieheltä, myös yksityisiä asiakirjoja, joilla on erityistä merkitystä tietyssä oikeusjärjestyksessä. Näin ollen asetuksen N:o 1393/2007 16 artiklassa tarkoitettu ”muun kuin oikeudenkäyntiin liittyvän oikeudellisen asiakirjan” käsite kattaa sellaiset yksityiset asiakirjat, joiden virallinen toimittaminen niiden ulkomailla asuvalle vastaanottajalle on välttämätöntä oikeuden tai oikeudellisen vaatimuksen käyttämiseksi, todistamiseksi tai turvaamiseksi siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että hakija voi vapaasti sekä käyttää mitä tahansa asetuksessa N:o 1393/2007 säädettyä toimittamistapaa että myös käyttää samanaikaisesti tai peräkkäin sellaisia kahta tai useampaa näistä toimittamistavoista, joiden hän katsoo olevan tarkoituksenmukaisimpia tai sopivimpia.

X OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ RIKOSASIOISSA

Tuomiossa *Lanigan* (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), joka annettiin 16.7.2015 kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä, unionin tuomioistuin tutki seurauksia niiden määräaikojen noudattamatta jättämisestä, joissa jäsenvaltion on tehtävä lopullinen päätös *puitepäätöksen 2002/584/YOS*⁶² 15 ja 17 artiklan määräysten mukaisesti annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta. Pääasiassa oli kyse Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten antamasta eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja kyseisen pidätysmääräyksen perusteella Irlannissa kiinni otetusta henkilöstä, joka ei ollut suostunut luovuttamiseensa Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisille ja oli säilöön otettuna odotettaessa päätöstä hänen osaltaan. Pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön tilanteen tutkiminen alkoi myöhässä useiden lykkäysten jälkeen muun muassa oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvien seikkojen vuoksi ja jatkui siihen saakka, kunnes tämä henkilö vetosi siihen, ettei täytäntöönpanomenettelyä voida jatkaa puitepäätöksessä säädettyjen määräaikojen (60 päivää henkilön kiinni ottamisesta, mitä voidaan jatkaa 30 päivällä) ylittämisen vuoksi. Tässä yhteydessä kansallinen tuomioistuin kysyi unionin tuomioistuimelta, voiko se näiden määräaikojen noudattamatta jättämisestä huolimatta ratkaista eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevan asian ja voidaanko kyseinen henkilö pitää säilössä, vaikka hänen säilössä pitämisensä kokonaisaika ylittää kyseiset määräajat.

Unionin tuomioistuin katsoi aluksi eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta tehtävästä päätöksestä, ettei pelkästään puitepäätöksen 17 artiklassa tätä täytäntöönpanoa koskevan päätöksen tekemiselle vahvistettujen määräaikojen päätyminen voi poistaa täytäntöönpanojäsenvaltiolta velvollisuutta jatkaa täytäntöönpanomenettelyä ja tehdä sitä koskeva täytäntöönpanopäätös. Toisenlainen tulkinta voisi aiheuttaa haittaa puitepäätöksen tavoitteelle nopeuttaa ja yksinkertaistaa oikeudellista yhteistyötä, koska tämä tulkinta voisi muun muassa pakottaa pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion antamaan toisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen, jotta uuden luovutusmenettelyn järjestäminen puitepäätöksessä säädettyissä määräaajoissa on mahdollista.

60] Tuomio 25.6.2009, *Roda Golf & Beach Resort* (C-14/08, EU:C:2009:395).

61] Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 29.5.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1348/2000 (EYVL L 160, s. 37).

62] Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS (EYVL L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS (EUVL L 81, s. 24).

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että etsityn henkilön säilössä pitämistä koskeva kyseisen puitepäättöksen 12 artikla, luettuna yhdessä sen 17 artiklan kanssa ja perusoikeuskirjan 6 artiklan valossa, ei ole esteenä tälle henkilön säilössä pitämiselle täytäntöönpanojäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, vaikka tämän henkilön pidättämisen kokonaiskesto ylittää 17 artiklassa asetetut määräajat, jos tämä kesto ei ole liiallinen, kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan menettelyn ominaispiirteet. Unionin tuomioistuin täsmensi, että jos täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen päättää lopettaa etsityn henkilön säilössä pitämisen, sen täytyy liittää tämän henkilön väliaikaiseen vapauttamiseen kaikki tarpeellisiksi katsomansa toimenpiteet hänen pakenemisensa estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että tarvittavat aineelliset edellytykset hänen tosiasialliselle luovuttamiselleen täytyvät edelleen niin kauan kuin lopullista päätöstä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta ei ole tehty.

Tuomiossa *Covaci* (C-216/14, EU:C:2015:686) unionin tuomioistuin otti 15.10.2015 kantaa tiettyjen oikeuksien laajuuteen rikosoikeudellisissa menettelyissä, erityisesti *direktiivissä 2010/64*⁶³ tarkoitetun oikeuden tulkkaukseen ja keskeisten asiakirjojen käännöksiin sekä *direktiivissä 2012/13*⁶⁴ tarkoitetun tiedonsaantioikeuden laajuuteen. Pääasiassa oli kyse virallisen syyttäjän vireille panemasta rikosoikeudellisesta menettelystä sellaista Romanian kansalaista vastaan, jolle syyttäjä oli pyytänyt kansallista tuomioistuinta antamaan rangaistusmääräyksen. Tässä menettelyssä kansalliset viranomaiset pyysivät rangaistusmääräysmenettelyä koskevien kansallisten säännösten mukaisesti, että rangaistusmääräys annettaisiin tiedoksi asianomaiselle henkilölle tämän valtuuttamien asiamiesten välityksellä ja että asianomaisen mahdolliset kirjalliset huomautukset, myös määräyksen vastustus, olisi laadittava saksan kielellä. Saksan lainsäädännön mukaan rangaistukseen tuomittu voi saada asian kontradiktoriseen käsittelyyn vain vastustamalla rangaistusmääräystä kahden viikon määräajassa, joka alkaa kulua määräyksen tiedoksi antamisesta rangaistukseen tuomitun valtuuttamille asiamiehille. Kun tämä määräaika on päättynyt, väliaikainen määräys tulee lainvoimaiseksi.

Unionin tuomioistuin katsoi direktiivin 2010/64 3 artiklassa säädetystä oikeudesta saada keskeiset asiakirjat käännetyiksi, että kyseinen artikla koskee lähtökohtaisesti ainoastaan toimivaltaisten viranomaisten menettelyn kielellä laatimien tiettyjen asiakirjojen kääntämistä kirjallisesti kyseisen henkilön ymmärtämälle kielelle ja että tämä artikla ei näin ollen lähtökohtaisesti kata kirjallista kääntämistä menettelyn kielelle, kun kyse on rangaistusmääräyksen vastustuksen kaltaisesta asiakirjasta.

Unionin tuomioistuin katsoi näillä perusteilla, että direktiivin 2010/64 1–3 artikla eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan rikosoikeudellisissa menettelyissä henkilö, jolle on annettu rangaistusmääräys, ei voi kirjallisesti vastustaa tätä määräystä muulla kielellä kuin menettelyn kielellä, vaikka kyseinen henkilö ei osaisi tätä kieltä, edellyttäen, että toimivaltaiset viranomaiset eivät tämän direktiivin 3 artiklan 3 kohdan nojalla katso, että asianomaiseen menettelyyn ja asian olosuhteisiin nähden tämä vastustus on keskeinen asiakirja.

Tarkastellessaan tiedonsaantioikeutta rikosoikeudellisissa menettelyissä unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2012/13 3 ja 6 artiklasta yhdessä seuraa, että epäiltyjen ja syytettyjen oikeus saada tietoja kattaa ainakin kaksi erillistä oikeutta, oikeuden saada tietoja tietyistä prosessuaalisista oikeuksista ja oikeuden saada tietoja heitä koskevasta syytteestä. Nämä oikeudet koskevat myös tilannetta, jossa henkilölle on annettu rangaistusmääräys, joka on syyttäjänviraston pyynnöstä vähäisestä rikoksesta annettu väliaikainen päätös, joka annetaan ilman istuntoa tai kontradiktorista näkemystenvaihtoa ja joka ei tule lainvoimaiseksi ennen sen vastustamiselle varatun määräajan päättymistä.

Unionin tuomioistuin katsoi lopuksi, että direktiivin 2012/13 2 artikla, 3 artiklan 1 kohdan c alakohta ja 6 artiklan 1 ja 3 kohta eivät ole esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan rikosoikeudellisissa menettelyissä syytetyn

63] Oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä 20.10.2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU (EUVL L 280, s. 1).

64] Tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 22.5.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU (EUVL L 142, s. 1).

henkilön, joka ei asu tässä jäsenvaltiossa, on valtuutettava asiamies häntä koskevan rangaistusmääräyksen tiedoksiantoa varten, edellyttäen, että kyseisellä henkilöllä on tosiasiallisesti käytettävissään määräyksen vastustamista varten asetettu määräaika kokonaisuudessaan.

XI LIIKENNE

Liikenteen alalla 26.2.2015 antamassaan tuomiossa *Wucher Helicopter ja Euro-Aviation Versicherung* (C-6/14, EU:C:2015:122) unionin tuomioistuimella oli tilaisuus tulkita *lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista annetussa asetuksessa N:o 785/2004*⁶⁵ ja *Montrealin yleissopimuksessa*⁶⁶ tarkoitettua matkustajan käsitettä. Pääasian oikeudenkäynnissä oli kyse lumivyöryjen räjäyttämällä käynnistämisen asiantuntijalle hänen työssään helikopterilennon aikana aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Kuljettaja katsoi, ettei tämä henkilö ollut matkustaja, ja kieltäytyi maksamasta korvausta.

Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin, että unionin lentoliikenteen harjoittajan hallussa olevan helikopterin kyydissä oleva henkilö, jota kuljetetaan hänen työnantajansa ja tämän lentoliikenteen harjoittajan välisen sopimuksen nojalla tietyn työn suorittamista varten, kuten oven avaamista ja sen auki pitämistä varten, jotta panostaja saattaa pudottaa räjähdyspanoksen, on asetuksen N:o 785/2004 3 artiklan g alakohdassa tarkoitettu matkustaja. Koska tämä kyydissä oleva henkilö ei suorita ilma-aluksen ohjaustehtäviä, hän ei ole ohjaamomiehистön jäsen, eikä sillä perusteella, että hänen tehtävänä on avata ovi lentäjän ohjeiden mukaisesti, häntä voida luokitella matkustamomiehистön jäseneksi, sillä lentäjällä on aina oikeus antaa ohjeita kaikille ilma-aluksessa oleville henkilöille.

Toiseksi, muistutettuaan toimivallastaan tulkita Montrealin yleissopimusta, koska se on erottamaton osa unionin oikeusjärjestystä, unionin tuomioistuin katsoi, että henkilö, joka kuuluu asetuksen N:o 785/2004 3 artiklan g alakohdassa tarkoitetun matkustajan käsitteen alaan, kuuluu myös Montrealin yleissopimuksen 17 artiklassa tarkoitetun matkustajan käsitteen alaan, kun kyseistä henkilöä on kuljetettu yleissopimuksen 3 artiklassa tarkoitetun kuljetussopimuksen perusteella. Vaikka Montrealin yleissopimuksen 3 artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaan matkustajan asema on sidoksissa siihen, että annetaan yksilö- tai ryhmämatkalippu, yleissopimuksen 3 artiklan 5 kappaleesta käy kuitenkin ilmi, että kyseistä 5 kappaletta edeltävien määräysten noudattamatta jättäminen ei vaikuta kuljetussopimuksen olemassaoloon tai pätevyys. Näin ollen on niin, että jos olemassa on kuljetussopimus ja kaikki muut mainitun yleissopimuksen soveltamisedellytykset täyttyvät, yleissopimusta sovelletaan, oli kuljetussopimuksen muoto mikä hyvänsä.

XII KILPAILU

1. KARTELLIT TAI MUUT YHTEISTOIMINTAJÄRJESTELYT

Tuomiossa *InnoLux v. komissio* (C-231/14 P, EU:C:2015:451), joka annettiin 9.7.2015, unionin tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi oli saatettu valitus unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta,⁶⁷ jolla tämä oli vahvistanut osittain komission päätöksen kartellin toteamisesta nestekidekerroksella varustettujen nestekidenäyttöjen (LCD) maailmanmarkkinoilla, otti kantaa *kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättävien sakkojen määrän laskentatapoihin*

65] Lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista 21.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 785/2004 (EUVL L 138, s. 1).

66] Tiettyjen kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä Montrealissa 28.5.1999 tehty, Euroopan yhteisön 9.12.1999 EY 300 artiklan 2 kohdan nojalla allekirjoittama ja Euroopan yhteisön puolesta neuvoston 5.4.2001 tekemällä päätöksellä 2001/539/EY hyväksytty yleissopimus (EYVL L 194, s. 38).

67] Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 27.2.2014, *InnoLux v. komissio* (T-91/11, EU:T:2014:92). Ks. myös vuoden 2014 vuosikertomus, s. 133 ja 134.

ja erityisesti tämän laskennan kannalta merkityksellisen, sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen⁶⁸ 13 kohdassa tarkoitetun myyntiarvon määrittämiseen.

Koska valittajana olevan yrityksen Euroopan talousalueen ulkopuolella sijaitsevat tytäryhtiöt olivat liittäneet kartellin kohteena olevat LCD-paneelit osaksi Euroopan talousalueella myymään lopputuotteita, unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut, että komissio oli perustellusti ottanut huomioon kyseisen myynnin arvon sakon määrää laskiessaan. Valituksensa tueksi valittajana oleva yritys väitti, että tämä myynti ei liittynyt riidanalaiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen.

Unionin tuomioistuin vahvisti unionin yleisen tuomioistuimen tulkinnan todetessaan, että olisi asetuksen N:o 1/2003⁶⁹ 23 artiklan 2 kohdalla tavoitellun päämäärän vastaista, että vertikaalisesti integroituneiden kartellin osallistujien osalta sakkoa koskevan laskelman ulkopuolelle voitaisiin jättää pelkästään siitä syystä, että kyseiset osallistujat liittävät rikkomisen kohteena olevat tuotteet lopputuotteisiin Euroopan talousalueen ulkopuolella, se osa näiden lopputuotteiden, jotka ne ovat myyneet Euroopan talousalueella, myynnin arvosta. Vertikaalisesti integroituneet yritykset voivat saada etua hintojen horisontaalista vahvistamista koskevasta sopimuksesta paitsi myytäessä riippumattomille kolmansille, myös seuraavan myyntiportaan eli sellaisten jalostettujen tuotteiden markkinoilla, joiden tuotannon tekijänä kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevat tuotteet ovat.

Unionin tuomioistuin vahvisti tämän jälkeen unionin yleisen tuomioistuimen toteamuksen siitä, että vaikka lopputuotteita ei ollutkaan myyty rikkomisessa kyseessä olleilla tuotemarkkinoilla, kyseinen myynti oli kuitenkin vääristänyt kilpailua Euroopan talousalueella. Sakkoa määritettäessä kyseisen myynnin poissulkemisen seurauksena olisi kilpailusääntöjen rikkomisen taloudellisen merkityksen keinotekoinen pienentäminen ja sellaisen sakon määrääminen, joka ei ole todellisessa suhteessa kyseisen kartellin soveltamisalaan tuolla alueella.

Lisäksi unionin tuomioistuin korosti, että komissiolla oli toimivalta soveltaa SEUT 101 artiklaa kyseessä olevaan kartelliin, joka käsitti Euroopan talousalueen ulkopuolella toteutuneen sisäisen myynnin, koska tämän maailmanlaajuisen kartellin osallistujat olivat toteuttaneet sen Euroopan talousalueella myymällä kyseisellä alueella LCD-paneeleja suoraan kolmansille yrityksille. Näissä olosuhteissa on tärkeää, että huomioon otettu myynnin arvo kuvastaa rikkomisen taloudellista merkitystä ja valittajan suhteellista osuutta siinä, minkä vuoksi tässä tapauksessa oli perusteltua ottaa huomioon kyseiset myydyt lopputuotteet.

2. MÄÄRÄÄVÄN MARKKINA-ASEMAN VÄÄRINKÄYTTÖ

Tuomiossa *Huawei Technologies* (C-170/13, EU:C:2015:477), joka annettiin 16.7.2015, unionin tuomioistuin käsitteli kysymystä siitä, voiko ja millä edellytyksillä *standardin kannalta olennaisen patentin haltijan nostama patentinloukkauskanne merkitä määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä*. Pääasian kantaja on maailmanlaajuinen televiestintäalalla toimiva yhtiö ja sellaisen eurooppapatentin haltija, jonka se oli ilmoittanut standardointielimelle, European Telecommunications Standards Institutelle (ETSI) tämän laatiman standardin kannalta olennaisena patenttina. ETSIn työjärjestyksen mukaisesti tämä yhtiö sitoutui myöntämään kolmansille lisensoijia patenttiinsa FRAND-ehdoin (fair, reasonable and non-discriminatory). Se ei myöntänyt tällaisia lisensoijia mutta havaitsi, että kilpailevat yritykset myivät kyseiseen standardiin liittyvällä tietokoneohjelmalla varustettuja tuotteita maksamatta kuitenkaan lisenssimaksuja patentin haltijalle, minkä vuoksi se nosti kansallisessa tuomioistuimessa patentinloukkauskanteen käytyään sitä ennen kuitenkin neuvotteluja patentinloukkaajien kanssa sopimuksen aikaansaamiseksi. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti kysymyksen siitä, voidaanko tällaista kannetta pitää määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä.

⁶⁸ | Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetut suuntaviivat (EUVL 2006, C 210, s. 2).

⁶⁹ | Perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL L 1, s. 1).

Unionin tuomioistuin katsoi, että kieltokanne tai kanne, jossa vaaditaan tuotteiden vetämistä pois markkinoilta, ei merkitse määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä, kun ensinnäkin oikeudenhaltija on ennen kanteen nostamista varoittanut oikeudenloukkaajaa teosta, josta sitä moititaan, ja sen jälkeen, kun oikeudenloukkaaja on ilmoittanut tahtonsa lisenssisopimuksen tekemiseen FRAND-ehdoin, toimittanut tälle konkreettisen, kirjallisen lisenssitarjouksen ja ilmoittanut erityisesti lisenssimaksun ja sen laskentatapaa koskevat säännöt, ja kun toiseksi oikeudenloukkaaja, joka jatkaa kyseisen patentin loukkaamista, ei vastaa huolellisuutta noudattaen tähän tarjoukseen kaupallisten käytäntöjen mukaisesti ja vilpittömässä mielessä. Unionin tuomioistuin korosti, että kun väitetty oikeudenloukkaaja ei hyväksy oikeudenhaltijan tarjousta, se voi vedota tällaisen kanteen väärinkäyttöön ainoastaan, jos se tekee patentin haltijalle viipymättä ja kirjallisesti konkreettisen vastatarjouksen, joka vastaa FRAND-ehtoja.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että näissä olosuhteissa määräävän markkina-aseman väärinkäytön kieltä ei estä sitä, että määräävässä markkina-asemassa oleva yritys nostaa kanteen, jossa se vaatii tämän patentin käyttöä merkitseviin menneisiin tekoihin liittyvien kirjanpitolietojen toimittamista tai vahingonkorvauksen määräämistä näiden tekojen perusteella. Tällainen kanne ei vaikuta suoraan kilpailijoiden valmistamien tuotteiden markkinoilletuloon tai säilymiseen markkinoilla.

Tuomiossa *Post Danmark* (C-23/14, EU:C:2015:651), joka julistettiin 6.10.2015, unionin tuomioistuin tulkitsi *uskollisuusalennusta koskevaan määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön sovellettavia säännöksiä*. Pääasiassa oli kyse tanskalaisille vastaanottajille tarkoitettujen postilähetysten jakelumarkkinoilla määräävässä asemassa olevan tanskalaisen postinjakeluyrityksen soveltamasta alennusjärjestelmästä. Kyseinen alennusjärjestelmä käsitti 6 prosentista 16 prosenttiin ulottuvan asteikon, se oli ehdollinen siten, että viiteajanjakson lopussa määräävässä asemassa oleva yritys tarkisti hintoja, ja takautuva siten, että jos lähetysmäärille alun perin vahvistettu kynnys ylittyi, vuoden lopussa vahvistettua alennusta sovellettiin kaikkiin kyseisellä jaksolla toimitettuihin lähetyksiin.

Tarkistaakseen aluksi, saattoiko näillä alennuksilla olla syrjäyttävä vaikutus markkinoilla, unionin tuomioistuin huomautti, että määräävässä asemassa olevan yrityksen sopimuspuoliin kohdistettu painostus voi muodostua erityisen suureksi. Tällä tavalla jo verrattain pienet muutokset myynneissä vaikuttavat suhteettoman paljon määräävässä asemassa olevan yrityksen sopimuskumppaneihin, varsinkin kun alennusjärjestelmä perustuu, kuten tässä tapauksessa, suhteellisen pitkään viiteajanjaksoon. Määräävässä asemassa oleva yritys kykenee siten tällaisella järjestelmällä sitouttamaan asiakkaansa helpommin ja houkuttelemaan kilpailijoidensa asiakkaita.

Postinjakeluyrityksen määräävän aseman laajuudesta unionin tuomioistuin totesi, että erityisen suuri markkinaosuus asettaa sen omaavan yrityksen valta-asemaan, joka tekee siitä välttämättömän kauppakumppanin ja takaa sille mahdollisuuden toimia täysin muista riippumatta. Koska kilpailu on näillä markkinoilla jo tuntuvasti rajoittunut, kyseessä oleva alennusjärjestelmä johtaa siihen, että asiakkaiden on vaikeampi tehdä hankintoja kilpailevilta yrityksiltä, ja sillä on kilpailua rajoittava syrjäyttävä vaikutus. Lisäksi se, että tällainen järjestelmä kattaa suurimman osan asiakkaista, voi olla käyttökelpoinen osoitus käytännön laajuudesta ja sen vaikutuksesta markkinoihin.

Määräävässä asemassa olevaan yritykseen nähden yhtä tehokkaan kilpailijan kriteerin soveltamisesta unionin tuomioistuin totesi, ettei voida vahvistaa oikeudellista veloitetta, jonka mukaan sitä olisi käytettävä systemaattisesti perusteena, jotta kyseessä olevan kaltaista alennusjärjestelmää voitaisiin pitää väärinkäyttöluonteisena. Unionin tuomioistuimen mukaan tapauksessa, jossa määräävässä asemassa olevalla yrityksellä on erittäin suuri markkinaosuus ja jossa se hyötyy muun muassa lakisääteisestä monopolista – jonka piiriin kuului 70 prosenttia postituksista kyseisillä markkinoilla – saamistaan rakenteellisista eduista, yhtä tehokkaan kilpailijan kriteerin soveltamisella ei ole merkitystä, koska markkinoiden rakenne on sellainen, että yhtä tehokkaan kilpailijan ilmaantuminen on käytännössä mahdotonta.

Lopuksi unionin tuomioistuin katsoi, että jotta tällaisen alennusjärjestelmän kilpailua rajoittava vaikutus kuuluu EY 82 artiklan (SEUT 102 artikla) soveltamisalaan, vaikutuksen on oltava todennäköinen, eikä ole tarpeen osoittaa, että se on vakava tai merkittävä.

3. KILPAILUSÄÄNTÖJEN SOVELTAMISMENETTELY

Tuomiossa *Deutsche Bahn ym. v. komissio* (C-583/13 P, EU:C:2015:404) unionin tuomioistuin käsitteli 18.6.2015 *takeita, jotka rajoittavat komission tarkastusvaltaa kilpailusääntöjen soveltamismenettelyssä*. Asia koski kolmea komission päätöstä, joilla se oli määrännyt, että rautatiekuljetusten alalla liiketoimintaa harjoittavan yrityksen on suostuttava tarkastuksiin, jotka koskevat määräävän markkina-aseman eri väärinkäyttöjä. Unionin yleinen tuomioistuin⁷⁰ oli hylännyt näistä päätöksistä nostetun kumoamiskanteen. Valitusasiassa antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin kumosi osittain unionin yleisen tuomioistuimen tuomion yrityksen puolustautumisoikeuksien loukkaamisen vuoksi.

Unionin tuomioistuin pysytti aluksi unionin yleisen tuomioistuimen tuomion osan, jossa oli todettu, että kotirauhan suojaa koskevaa periaatetta tai tehokkaan oikeussuojan periaatetta ei ole loukattu sillä, että komissio ei ole hankkinut etukäteen tuomioistuimelta lupaa, eikä sillä, että unionin tuomioistuimet valvovat sen laillisuutta vasta jälkikäteen. Kyseisten periaatteiden arvioinnissa ratkaisevaa on valvonnan – johon kuuluu kaikkiin oikeudellisiin seikkoihin ja tosiseikkoihin kohdistuva valvonta, jonka on mahdollistettava asianmukainen oikaiseminen siinä tapauksessa, että sääntöjenvastaisuus todetaan – intensiteetti eikä se, milloin sitä harjoitetaan. Kun unionin tuomioistuinten käsiteltäväksi saatetaan tarkastuspäätöksestä nostettu kumoamiskanne, niillä on oikeus harjoittaa sekä oikeudellisia seikkoja että tosiseikkoja koskevaa valvontaa ja toimivalta arvioida todisteita sekä kumota riidanalainen päätös. Lisäksi tarkastuspäätöksen adressaatteina olevilla yrityksillä on mahdollisuus riitauttaa tämän päätöksen laillisuus mainitun päätöksen tiedoksiannosta alkaen, mikä tarkoittaa sitä, ettei yrityksen tarvitse odottaa, kunnes komissio on tehnyt lopullisen päätöksen kilpailusääntöjen väitetystä rikkomisesta, jotta se voisi nostaa kumoamiskanteen unionin tuomioistuimissa.

Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että vaikka tarkastuksen tehokkuus edellyttää, että komissio toimittaa toimihenkilöille, joiden tehtäviin se kuuluu, kaikki tiedot, joiden avulla he voivat ymmärtää mahdollisen kilpailusääntöjen rikkomisen luonteen ja laajuuden, näiden kaikkien tietojen sekä tarkastuksen kohteen pitää kuitenkin liittyä pelkästään päätöksessä määrätyn tarkastuksen kohteeseen. Koska tässä tapauksessa komission toimihenkilöt olivat saaneet etukäteen tiedon erillisestä kantelusta ja ottaneet haltuunsa asiakirjoja, jotka eivät kuuluneet tarkastuspäätöksen kohteeseen, he olivat laiminlyöneet perusteluvollisuuden ja loukanneet kyseisen yrityksen puolustautumisoikeuksia.

4. VALTIONTUKI

Tuomio *BWVG* (C-39/14, EU:C:2015:470) annettiin 16.7.2015 saksalaisen tuomioistuimen pyydettyä unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua siitä, voidaanko *kansallinen oikeussääntö, jossa maatalousyritysten etujen turvaamiseksi kielletään valtion laitosta myymästä maatalousmaata julkisessa tarjouspyyntömenettelyssä eniten tarjoavalle*, jos toimivaltainen paikallinen viranomainen katsoo, että kyseisen tarjoajan tarjous on selvässä epäsuhteessa arvioituun maa-alueen arvoon, luonnehtia SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi.

Muistutettuaan tässä yhteydessä, että julkisten viranomaisten suorittamaan maa-alueiden tai rakennusten myyntiin yritykselle voi sisältyä valtiontukeen liittyviä seikkoja erityisesti silloin, kun myynti ei tapahdu markkina-arvoon, unionin tuomioistuin täsmensi, että kun kansallisessa oikeudessa säädetään maa-alueiden markkina-arvon laskentaa koskevista säännöistä viranomaisten suorittamaa näiden maa-alueiden myyntiä varten, nämä säännöt ovat SEUT 107 artiklan mukaisia, jos niitä soveltamalla päädytään kaikissa tapauksissa hintaan, joka on mahdollisimman lähellä markkina-arvoa. Markkina-arvoa vastaaviin hintoihin voidaan kuitenkin päästä useilla eri menetelmillä.

⁷⁰ Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 6.9.2013, *Deutsche Bahn ym. v. komissio* (T-289/11, T-290/11 ja T-521/11, EU:T:2013:404).

Myymistä eniten tarjoavalle koskevan menetelmän perusteella avoimessa, läpinäkyvässä ja ehdottomassa tarjouspyyntömenettelyssä on jo joissakin tapauksissa voitu olettaa, että markkinahinta vastaa korkeinta tarjousta. Ei kuitenkaan ole mahdotonta, ettei eniten tarjoavalle myymistä merkitsevällä myyntimenetelmällä päästä hintaan, joka vastaisi kyseisen kiinteistön markkina-arvoa, ja että muiden tekijöiden kuin hinnan huomioon ottaminen on tämän vuoksi perusteltua. Näin voi olla erityisesti siinä tapauksessa, että korkein tarjous on selvästi sekä muita julkisessa tarjouskilpailussa tehtyjä hintatarjouksia että arvioitua markkina-arvoa korkeampi sen vuoksi, että se on selvästi spekulatiivinen. Näin ollen myyntimenetelmä, joka merkitsee myymistä eniten tarjoavalle, ei pysty heijastamaan kyseisen maa-alueen markkina-arvoa.

Tästä seuraa unionin tuomioistuimen mukaan, että kansallista oikeussääntöä, jossa sallitaan se, että toimivaltainen kansallinen viranomaisen torjuu tällaisissa olosuhteissa tarjouksen, joka sen mielestä on epäsuhteinen, ja kieltäytyy tällä perusteella hyväksymästä maatalousmaan kauppaa, jota tämä tarjous koskee, ei voida pitää valtiontukena sikäli kuin sen soveltamisella voidaan päästä hintaan, joka on mahdollisimman lähellä kyseisen maa-alueen markkina-arvoa.

XIII VEROSÄÄNNÖKSET

Verosäännösten alalla on mainittava neljä tuomiota. Ensimmäinen koskee ydinpolttoaineen käyttämisestä kannettavaa veroa ja kolme muuta liittyvät arvonlisäveroon.

Tuomiossa *Kernkraftwerke Lippe-Ems* (C-5/14, EU:C:2015:354),⁷¹ joka annettiin 4.6.2015, unionin tuomioistuin tutki kysymystä siitä, ovatko *energiatuotteiden ja sähkön verotuksesta annettu direktiivi 2003/96*,⁷² *valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä annettu direktiivi 2008/118*⁷³ sekä *SEUT 107 artikla tai Euratomin perustamissopimuksen määräykset* esteenä sille, että jäsenvaltio säätää veron, joka kannetaan ydinpolttoaineen käyttämisestä kaupalliseen sähköntuotantoon.

Unionin tuomioistuin vastasi tuomiossaan, että unionin oikeus ei ole esteenä tälle verolle.

Ensinnäkin unionin tuomioistuin katsoi, että koska tämä polttoaine ei sisälly direktiivissä 2003/96 esitettyyn tyhjentävään luetteloon energiatuotteista, siihen ei voida soveltaa tietyille tuotteille säädettyä verovapautusta, jota ei voida soveltaa myöskään analogisesti. Unionin tuomioistuin myönsi tältä osin, että vero voidaan siten kantaa samalla sekä sähköenergian kulutuksesta että tämän energian lähteistä, jotka eivät ole direktiivissä 2003/96 tarkoitettuja energiatuotteita.

Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivi 2008/118 ei ole esteenä myöskään riidanalaiselle verolle, koska se ei kohdistu suoraan tai välillisesti sähkön tai minkään muun valmisteveron alaisen tuotteen kulutukseen ja koska sitä ei siis ole pidettävä direktiivissä tarkoitettuna sähköstä kannettavana valmisteverona tai muuna välillisenä verona. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin huomautti, ettei voida todeta, että ydinpolttoaineen käytön ja ydinvoimalassa tuotetun sähkön kulutuksen välillä olisi suora ja erottamaton yhteys.

Kolmanneksi tätä ydinpolttoaineeveroa ei voida pitää myöskään SEUT 107 artiklan 1 kohdassa kiellettynä valtiontukena, koska se ei ole valikoiva. Neljänneksi unionin tuomioistuin katsoi Euratomin perustamissopimuksen osalta, että tämän perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttaminen ei edellytä, että jäsenvaltiot ylläpitävät tai kasvattavat ydinpolttoaineen käyttöastetta, eikä niitä kiellä verottamasta sen käyttämistä, mikä johtaisi käytön kallistumiseen ja tekisi siitä vähemmän houkuttelevaa.

⁷¹ | Ks. tämän tuomion ennakkoratkaisumenettelyä koskevan osan esittely luvussa V.1 "Ennakkoratkaisupyyntö".

⁷² | Energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan yhteisön kehityksen uudistamisesta 27.10.2003 annettu neuvoston direktiivi 2003/96/EY (EUVL L 283, s. 51).

⁷³ | Valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä ja direktiivin 92/12/ETY kumoamisesta 16.12.2008 annettu neuvoston direktiivi 2008/118/EY (EUVL 2009, L 9, s. 12).

Tuomiossa *Larentia + Minerva ja Marenave Schiffahrt* (C-108/14 ja C-109/14, EU:C:2015:496) unionin tuomioistuin tulkitsi 16.7.2015 kuudennen direktiivin⁷⁴ 4 ja 17 artiklaa, jotka koskevat arvonlisäverovelvollisen käsitettä ja vähennysoikeutta. Pääasian oikeudenkäynnissä asianosaisina olivat kaksi holdingyhtiötä ja Saksan veroviranomainen, ja niissä oli kyse sellaisen arvonlisäveron vähennysoikeudesta, jonka mainitut holdingyhtiöt olivat maksaneet sellaisen pääoman hankinnasta, jolla oli tarkoitus ostaa osakkuuksia tytäryhtiöissä, jotka olivat henkilöyhtiöitä ja joille mainitut holdingyhtiöt ovat sittemmin suorittaneet arvonlisäveron alaisia palveluja.

Unionin tuomioistuin totesi heti alkuun tuomiossaan, että jotta arvonlisävero voitaisiin vähentää kuudennen direktiivin 17 artiklan nojalla, aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutetuilla liiketoimilla on oltava suora ja välitön yhteys myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutettuihin vähennykseen oikeuttaviin liiketoimiin. Tältä osin se täsmensi, että verovelvolliselle myönnetään vähennysoikeus myös, vaikka tietyn aikaisemmassa vaihdannan vaiheessa toteutetun liiketoimen ja yhden tai useamman myöhemmässä vaihdannan vaiheessa toteutetun vähennykseen oikeuttavan liiketoimen välillä ei ole suoraa ja välitöntä yhteyttä, kun kyseessä olevien palvelujen kustannukset ovat osa verovelvollisen yleiskuluja ja tällaisina osia, joista verovelvollisen tarjoamien tavaroiden tai palvelujen hinta muodostuu. Tällaisilla kustannuksilla nimittäin on suora ja välitön yhteys verovelvollisen koko taloudelliseen toimintaan. Unionin tuomioistuin totesi, että holdingyhtiölle tytäryhtiöiden osuuksien hankinnasta aiheutuneiden kulujen katsotaan siis liittyvän sen taloudelliseen toimintaan, jos se osallistuu tytäryhtiöidensä hallinnointiin ja tätä varten harjoittaa taloudellista toimintaa, jolloin näistä kuluista maksettu arvonlisävero on oikeus vähentää täysimääräisesti. Sitä vastoin pelkkää tytäryhtiöiden osuuksien omistamista ei pidetä taloudellisena toimintana. Kun holdingyhtiö osallistuu vain joidenkin tytäryhtiöidensä hallinnointiin, tytäryhtiöiden osuuksien hankinnasta aiheutuneista kuluista maksettu arvonlisävero voidaan vähentää vain siltä osin kuin kyseiset kulut kuuluvat taloudellisen toiminnan piiriin jäsenvaltioiden kuudennen direktiivin tarkoituksen ja systematiikan mukaisesti määrittelemien taloudellisen toiminnan ja muun kuin taloudellisen toiminnan välillä käytettävien jakoperusteiden mukaan.

Verovelvollisen käsitteestä unionin tuomioistuin katsoi, että kuudennen direktiivin 4 artiklan 4 kohdan toinen alakohta on esteenä sille, että kansallisessa säännöstössä varataan mahdollisuus muodostaa henkilöiden ryhmä, jota käsitellään yhtenä verovelvollisena, vain sellaisille yksiköille, jotka ovat oikeushenkilöitä ja jotka ovat mainitun ryhmän pääjäsenenä nähden alisteisessa asemassa, paitsi siinä tapauksessa, että kyseiset kaksi edellytystä ovat tarpeellisia toimenpiteitä väärinkäytösten tai veropetosten ja veronkierron ennalta ehkäisyä koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi sekä siihen soveltuvia. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin täsmensi, että koska kyseinen säännös ei ole ehdoton, sillä ei voida katsoa olevan välitöntä oikeusvaikutusta.

Tuomiossa *Taricco ym.* (C-105/14, EU:C:2015:555) unionin tuomioistuin vastasi 8.9.2015 suuren jaoston kokoonpanossa ennakkoratkaisupyyntöön, joka koski sitä, onko unionin oikeus esteenä *syyteoikeuden vanhentumiseen liittyville kansallisille säännöksille, joiden mukaan arvonlisäverorikoksia koskevan vanhentumisaajan katkeaminen pidentää vanhentumisaikaa ainoastaan neljänneksellä sen alkuperäisestä kestosta*. Kansallinen tuomioistuin totesi, että tämän lainsäädännön seurauksena arvonlisäverorikoksia tehneet henkilöt jäävät ilman rangaistusta, minkä vuoksi se kysyi unionin tuomioistuimelta, voiko tällainen lainsäädäntö johtaa siihen, että arvonlisäveropetosten tehokas torjunta estyy tavalla, joka ei ole sopusoinnussa direktiivin 2006/112, kuten yleisemminkään unionin oikeuden, kanssa.

Unionin tuomioistuin vastasi, että tällainen kansallinen lainsäädäntö on omiaan merkitsemään sellaisten velvollisuuksien laiminlyöntiä, jotka jäsenvaltioille on asetettu SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalla, siinä tapauksessa, että mainittu kansallinen lainsäädäntö estäisi tehokkaiden ja ennalta ehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai siinä säädettäisiin vanhentumisajoista, jotka ovat pidemmät sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat

74| Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annettu kuudes neuvoston direktiivi 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 24.7.2006 annetulla neuvoston direktiivillä 2006/69/EY (EUVL L 221, s. 9).

asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, kuin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava.

Tätä johtopäätöstä perustellakseen unionin tuomioistuin muistutti, että arvonlisäverotuksen alalla jäsenvaltion on toteutettava kaikki toimenpiteet sen varmistamiseksi, että arvonlisävero kannetaan täysimääräisesti sen alueella, sekä petosten torjumiseksi. SEUT 325 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot suojaamaan unionin taloudellisia etuja laittomalta toiminnalta toimenpiteillä, joilla on ennalta ehkäisevä vaikutus ja jotka ovat tehokkaita, ja siinä veloitetaan jäsenvaltiot erityisesti toteuttamaan samat toimenpiteet suojatakseen unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä. Unionin tuomioistuin lisäsi, että vaikka jäsenvaltioilla on vapaus valita arvonlisäpetoksiin sovellettavat seuraamukset, rikosoikeudelliset seuraamukset voivat kuitenkin olla välttämättömiä tiettyjen törkeiden arvonlisäveropetosten tehokkaaksi ja ennalta ehkäiseväksi torjumiseksi.

Seurauksista, joita aiheutuu kansallisen tuomioistuimen todettua SEUT 325 artiklaa rikutun, unionin tuomioistuin totesi, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on antaa tälle määräykselle täysi oikeusvaikutus jättämällä tarvittaessa soveltamatta kansallisia vanhentumissäännöksiä ilman, että sen olisi ensiksi vaadittava tai odotettava kyseisten säännösten poistamista lainsäädäntöteitse tai muussa perustuslaissa säädetyssä menettelyssä. Unionin tuomioistuin täsmensi kuitenkin, että tässä viimeksi mainitussa tapauksessa kansallisen tuomioistuimen olisi samalla huolehdittava siitä, että asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia kunnioitetaan. Tällainen kansallisen oikeuden soveltamatta jättäminen ei kuitenkaan loukkaisi syytettyjen oikeuksia, sellaisina kuin nämä oikeudet taataan perusoikeuskirjan 49 artiklassa, jossa vahvistetaan rikosten ja rangaistusten lainalaisuuden ja oikeasuhteisuuden periaatteet.

Unionin tuomioistuin täsmensi 17.12.2015 antamassaan tuomiossa *WebMindLicenses* (C-419/14, EU:C:2015:832)⁷⁵ hallinnollisesta yhteistyöstä ja petosten torjunnasta arvonlisäverotuksen alalla annetun asetuksen N:o 904/2010⁷⁶ tulkintaa asiassa, jossa Unkariin sijoittautuneen yrityksen know-how'n luovutusta Portugaliin sijoittautuneelle yritykselle ei ollut pidetty todellisena liiketoimena, minkä vuoksi kyseistä know-how'ta oli katsottu käytetyn Unkarissa.

Unionin tuomioistuin totesi, että unionin oikeutta on tulkittava siten, että kun on todettu väärinkäytös, jonka vuoksi palvelujen suorituspaikan on vahvistettu olevan muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa se olisi ollut ilman kyseistä väärinkäytöstä, se, että arvonlisävero on maksettu tässä toisessa jäsenvaltiossa sen lainsäädännön mukaisesti, ei estä oikaisemasta kyseistä veroa siinä jäsenvaltiossa, jossa kyseiset palvelut on todellisuudessa suoritettu.

Unionin tuomioistuin täsmensi myös, että asetusta N:o 904/2010 on tulkittava siten, että jäsenvaltion veroviranomaisilla, jotka tutkivat, onko arvonlisäverosaatava syntynyt sellaisten suoritusten osalta, joista jo on maksettu arvonlisävero toisissa jäsenvaltioissa, on velvollisuus esittää yhteistyötä koskeva pyyntö näiden muiden jäsenvaltioiden veroviranomaisille silloin, kun tällaisesta pyynnöstä on hyötyä ja se on jopa välttämätön päätettäessä, onko arvonlisäverosaatava syntynyt ensin mainitussa jäsenvaltiossa.

⁷⁵ | Ks. tämän tuomion perusoikeuksia koskevan osan esittely luvussa I ”Perusoikeudet”.

⁷⁶ | Hallinnollisesta yhteistyöstä ja petosten torjunnasta arvonlisäverotuksen alalla 7.10.2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 904/2010 (EUVL L 268, s. 1).

XIV LAINSÄÄDÄNTÖJEN LÄHENTÄMINEN

1. IMMATERIAALIOIKEUS

Immateriaalioikeuden alalla on paikallaan tuoda esille neljä ratkaisua. Kaksi ensimmäistä koskevat eurooppapatenttien myöntämisestä tehdyllä yleissopimuksella käyttöön otetun järjestelmän yhteydessä annettujen asetusten pätevyyttä, kolmas koskee tekijänoikeusdirektiiviä 2001/29 ja neljäs liittyy tapaukseen, jossa oli kieltäydytty antamasta tietoja väärennettyjen tavaroiden kauppaa käyvistä pankkitilin haltijasta.

Unionin tuomioistuin antoi 5.5.2015 suuren jaoston kokoonpanossa kaksi tuomiota *Espanja v. neuvosto* (C-146/13, EU:C:2015:298, ja C-147/13, EU:C:2015:299), joissa se tarkasteli kahta asetusta osana ”yhtenäistä patenttia koskevaa pakettia”, joka koskee eurooppapatenttien myöntämisestä tehdyllä yleissopimuksella (jäljempänä Euroopan patenttisopimus)⁷⁷ käyttöön otetulle patentille myönnettävää yhtenäistä suojaa kaikissa tämän sopimuksen sopimuspuolia olevissa jäsenvaltioissa, jotka osallistuvat siten Euroopan patenttinviraston kyseisen sopimuksen mukaisesti myöntämään eurooppapatenttia koskevaan tiiviimpään yhteistyöhön.

Espanjan kuningaskunta oli nostanut kaksi kannetta, joista toinen koski yhtenäisen patenttisuojan luomiseksi annettua asetusta N:o 1257/2012⁷⁸ ja toinen sovellettavista käännösjärjestelyistä annettua asetusta N:o 1260/2012.⁷⁹

Asiassa C-146/13 Espanjan kuningaskunta väitti, että eurooppapatentin myöntämistä edeltävä hallinnollinen menettely jää kaiken sellaisen tuomioistuinvalvonnan ulkopuolelle, jolla unionin oikeuden asianmukainen ja yhtenäinen soveltaminen sekä perusoikeuksien suoja voidaan taata. Unionin tuomioistuin hylkäsi väitteen ja totesi, ettei asetuksella N:o 1257/2012 ole mitenkään tarkoitus osittainkaan säätää eurooppapatenttien myöntämisedellytyksistä, joita säännellään ainoastaan Euroopan patenttisopimuksessa, eikä sillä myöskään integroida Euroopan patenttisopimuksessa määrättyä eurooppapatenttien myöntämismenettelyä unionin oikeuteen. Tällä asetuksella vain yhtäältä vahvistetaan edellytykset, joilla Euroopan patenttinviraston aikaisemmin Euroopan patenttisopimuksen määräysten mukaisesti myöntämälle eurooppapatentille voidaan sen haltijan pyynnöstä antaa yhtenäinen vaikutus, ja toisaalta määritetään tällainen yhtenäinen vaikutus.

Espanjan kuningaskunta väitti niin ikään, että SEUT 118 artiklan ensimmäinen kohta ei ole asianmukainen oikeudellinen perusta asetuksen N:o 1257/2012 antamiselle sen vuoksi, että tällä asetuksella ei varmisteta immateriaalioikeuksien yhdenmukaista suojaa unionissa, eikä sillä lähennetä jäsenvaltioiden lainsäädäntöä tässä tarkoituksessa. Unionin tuomioistuin totesi tältä osin, että SEUT 118 artiklassa ei vaadita välttämättä, että unionin lainsäätävä yhdenmukaistaisi täydellisesti ja tyhjentävästi kaikki immateriaalioikeuksiin liittyvät näkökohdat. Tässä tapauksessa yhtenäinen patenttisuoja on omiaan ehkäisemään patenttisuojan eroja osallistuvissa jäsenvaltioissa, joten sillä pyritään SEUT 118 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuun yhdenmukaiseen suojaan. Tämä yhtenäinen suoja on seurausta siitä, että osoitetaan yksi ainoa kansallinen lainsäädäntö, jota sovelletaan kaikkien osallistuvien jäsenvaltioiden alueella ja jonka aineellisissa säännöksissä määritellään toimet, joilta patentti antaa suojaa, ja tällaisen patentin ominaispiirteet omistuksen kohteena.

Asiassa C-147/13 Espanjan kuningaskunta väitti, että asetuksella N:o 1260/2012 on otettu käyttöön kielijärjestely, jolla syrjitään henkilöitä, joiden äidinkieli ei ole yksi Euroopan patenttinviraston virallisista kielistä, eli saksa, englanti tai ranska. Unionin tuomioistuin toi esille, että viittausten, jotka perussopimuksissa tehdään

77| Münchenissä 5.10.1973 allekirjoitettu ja 7.10.1977 voimaan tullut eurooppapatenttien myöntämisestä tehty yleissopimus.

78| Yhtenäisen patenttisuojan luomiseksi toteutettavasta tiiviimmästä yhteistyöstä 17.12.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1257/2012 (EUVL L 361, s. 1).

79| Yhtenäisen patenttisuojan luomiseksi toteutettavan tiiviimmän yhteistyön täytäntöönpanoon sovellettavista käännösjärjestelyistä 17.12.2012 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 1260/2012 (EUVL L 361, s. 89).

kielten käyttöön unionissa, ei voida katsoa ilmentävän unionin oikeuden yleistä periaatetta, jonka mukaan kaikki se, mikä saattaa vaikuttaa unionin kansalaisen etuihin, olisi laadittava kaikissa olosuhteissa hänen kielellään. Se, että eurooppapatenttien käännösjärjestelyistä säädettäessä on päätetty kohdella unionin virallisia kieliä keskenään eri tavalla, on oikeassa suhteessa asetuksen N:o 2160/2012 hyväksyttävään tavoitteeseen luoda yhdenmukaiset ja yksinkertaiset käännösjärjestelyt ja tähän soveltuvaa, ja sen avulla voidaan saavuttaa hyväksyttävä tavoite, joka on helpottaa patentin tarjoaman suojan saatavuutta erityisesti pienille ja keski suurille yrityksille vähentämällä käännösvaatimuksiin liittyviä kustannuksia.

Toisin kuin Espanjan kuningaskunta väitti, unionin tuomioistuin totesi, että SEUT 118 artiklan toinen kohta on asianmukainen oikeudellinen perusta asetukselle N:o 1260/2012 ja erityisesti sen käännöksiä riita-asioissa koskevalle 4 artiklalle, koska tämän asetuksen tavoitteena on yhdenmukaisten ja yksinkertaisten käännösjärjestelyjen luominen eurooppapatentteja varten ja koska kyseisen patentin kielijärjestelyt vahvistetaan kaikissa kyseisen asetuksen säännöksissä. Erityisesti tämän asetuksen 4 artiklassa on suoraan kyse näistä kielijärjestelyistä, eikä sitä voida siten oikeudellisen perustan osalta erottaa asetuksen muista säännöksistä.

Tuomiossa *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144) unionin tuomioistuin otti 5.3.2015 kantaa *velvoitteeseen suorittaa yksityistä kopiointia koskeva maksu, jonka tarkoituksena on rahoittaa direktiivin 2001/29⁸⁰ 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu sopiva hyvitys*. Pääasian oikeudenkäynnissä matkapuhelimia kaupan pitävä yhtiö kiisti olevansa velvollinen maksamaan tekijänoikeuksia hallinnoivalle organisaatiolle tällaista hyvitystä maahantuoduista matkapuhelimien muistikorteista.

Unionin tuomioistuimen mukaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ei ole esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään yksityiseen käyttöön tarkoitettuja kopioita koskevaan poikkeukseen kappaleenvalmistusoikeudesta liittyvästä sopivasta hyvityksestä monta toimintoa mahdollistavien tallennusalustojen, kuten matkapuhelinten muistikorttien, osalta riippumatta siitä, onko mainittujen alustojen pääasiallisena tarkoituksena kopiointi yksityiseen käyttöön, kunhan jokin kyseisten alustojen toiminnoista, toissijainenkin, mahdollistaa sen, että alustojen haltijat käyttävät niitä mainittuun tarkoitukseen. Unionin tuomioistuin täsmensi kuitenkin, että se, onko toiminto pääasiallinen vai toissijainen, ja se, kuinka suuri suhteellinen kappaleenvalmistuskapasiteetti alustalla on, ovat omiaan vaikuttamaan maksettavan sopivan hyvityksen määrään ja että jos oikeudenhaltijoille aiheutuva vahinko katsotaan vähäiseksi, siitä, että kyseinen toiminto mahdollistetaan, ei voi syntyä velvoitetta mainitun hyvityksen suorittamiseen.

Unionin tuomioistuin katsoi myös, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ei ole tietyin edellytyksin esteenä sille, että lainsäädännössä matkapuhelinten muistikortteja elinkeinonharjoittajille myyvät valmistajat ja maahantuojaat veloitetaan maksamaan tällainen maksu, kun tiedetään, että mainittujen tahojen on tarkoitus myydä kyseiset muistikortit edelleen, mutta ei tiedetä, ovatko lopulliset ostajat yksityishenkilöitä vai yrityksiä⁸¹. Unionin tuomioistuin katsoi lisäksi, että jäsenvaltioilla on oikeus säätää tietyissä tilanteissa sopivan hyvityksen maksamisesta vapauttamisesta, kun oikeudenhaltijoille aiheutuva vahinko on vähäinen.

Unionin tuomioistuin katsoi vielä, että vaikka direktiivi 2001/29 ei ole esteenä sellaiselle kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan sopiva hyvitys, joka perustuu poikkeukseen kappaleenvalmistusoikeudesta, on maksettava sellaisten suojatuista teoksista valmistettujen kappaleiden vuoksi, jotka luonnollinen henkilö

80 | Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10).

81 | Tällöin edellytetään, että mainitunlaisen järjestelmän käyttöönotto on perusteltua käytännön vaikeuksien vuoksi; että maksuvelvolliset vapautetaan mainitun maksun maksamisesta, jos ne osoittavat, että ne ovat toimittaneet matkapuhelinten muistikortteja muille henkilöille kuin luonnollisille henkilöille selvästi muuhun tarkoitukseen kuin yksityiseen käyttöön tarkoitettujen kappaleiden valmistamista varten; kyseistä vapautusta ei voida rajata vain toimituksiin kyseisen maksun hallinnoinnista vastaavan organisaation luetteloon merkityille elinkeinonharjoittajille; ja että mainitussa järjestelmässä säädetään sellaisesta todellisesta oikeudesta saada kyseinen maksu palautettua, ettei sen toteuttamistapa tee suoritettujen maksujen takaisin saamisesta suhteettoman vaikeaa; palautus voidaan suorittaa vain mainitunlaisen muistikortin lopulliselle ostajalle, jonka on tehtävä tätä koskeva hakemus mainitulle organisaatiolle.

valmistaa kolmannelle kuuluvasta laitteesta käsin tai sen avulla, se on sitä vastoin esteenä säännöstölle, jonka mukaan tällainen hyvitys on maksettava lainvastaisista lähteistä valmistettujen kappaleiden vuoksi.

Tuomiossa *Coty Germany* (C-580/13, EU:C:2015:485), joka annettiin 16.7.2015, unionin tuomioistuin otti kantaa kysymykseen siitä, onko direktiivin 2004/48⁸² 8 artiklan 3 kohdan e alakohta esteenä lainsäädännölle, jonka mukaan luottolaitos voi pankkisalaisuuteen vedoten kieltäytyä antamasta väärennetyjen tavaroiden kauppaa käyvän pankkitilin haltijan nimi- ja osoitetietoja. Pääasian asianosaisina olivat immateriaalioikeuksien haltijana oleva saksalainen yhtiö ja saksalainen pankki, joka oli kieltäytynyt antamasta tälle yhtiölle tietoja verkkohuutokauppatilin, jolta väärennetyjä tavaroita oli myyty, haltijasta.

Kuten unionin tuomioistuin toi esille, tämä asia liittyy kysymykseen eri perusoikeuksiin eli yhtäältä tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaan oikeuteen ja teollis- ja tekijänoikeuteen sekä toisaalta henkilötietojen suojaan liittyvien vaatimusten välttämättömästä yhteensovittamisesta. Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 8 artiklan 3 kohdan e alakohta on esteenä kansalliselle säännökselle, jolla luottolaitokselle annetaan rajoittamaton ja ehdoton oikeus kieltäytyä pankkisalaisuuteen vedoten antamasta mainitun direktiivin 8 artiklan 1 kohdan c alakohdan perusteella vaadittuja tietoja tilinhaltijan nimestä ja osoitteesta.

Tällainen rajoittamaton ja ehdoton kieltäytymisoikeus voi estää kunkin teollis- ja tekijänoikeuden erityispiirteiden ja tarvittaessa loukkauksen tahallisen tai tahattoman luonteen asianmukaisen huomioon ottamisen direktiivissä 2004/48 tarkoitetuissa menettelyissä ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten toimenpiteissä muun muassa silloin, kun kyseiset viranomaiset katsovat aiheelliseksi määrätä tarpeellisten tietojen antamisesta kyseisen direktiivin 8 artiklan 1 kohdan nojalla. Vaikka direktiivin 2004/48 8 artiklan yhteydessä tällaisella velvollisuudella kunnioittaa pankkisalaisuutta varmistetaan oikeus henkilötietojen suojaan, sillä voidaan sitä vastoin loukata tuntuvasti oikeuksien haltijoiden oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoin koskevaa perusoikeutta ja siten viime kädessä näiden tekijän- ja teollisoikeuksia koskevaa perusoikeutta. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että tällainen kansallinen lainsäädäntö ei ole direktiivin 2004/48 8 artiklassa yhteen sovitettujen eri perusoikeuksien välisen asianmukaisen tasapainon varmistamista koskevan vaatimuksen mukainen.

Se täsmensi kuitenkin, että kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, onko kyseisessä kansallisessa oikeudessa muita oikeuskeinoja, joiden perusteella toimivaltaiset oikeusviranomaiset voisivat määrätä direktiivin 2004/48 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden henkilöllisyyttä koskevien tarpeellisten tietojen antamisesta kunkin tapauksen erityispiirteet huomioon ottaen.

2. HENKILÖTIETOJEN SUOJA

Tuomiossa *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650), joka julistettiin 6.10.2015 suuressa jaostossa, unionin tuomioistuin tutki komission ja kansallisten valvontaviranomaisten toimivaltaa siltä osin kuin henkilötietojen rekisterinpitäjä siirtää näitä tietoja kolmansiin maihin. Unionin tuomioistuinta pyydettiin tulkitsemaan direktiivin 95/46⁸³ 25 artiklan 6 kohtaa, jonka nojalla komissio voi todeta, että tietyssä kolmnessa maassa taataan siirrettyjen tietojen suojan riittävä taso, ja lausumaan komission direktiivin 95/46 25 artiklan 6 kohdan perusteella tekemän päätöksen 2000/520⁸⁴ pätevydestä. Pääasian asianosaisina olivat verkkoyhteisöpalvelun käyttäjä Maximilian Schrems ja Irlannin valvontaviranomainen, ja se koski tapausta, jossa viimeksi mainittu oli kieltäytynyt tutkimasta Schremsin tekemää kantelua siitä, että tämän yhteisöpalvelun irlantilainen tytäryhtiö siirsi kyseisen palvelun

82] Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY (EUVL L 157, s. 45 ja oikaisu EUVL L 195, s. 16).

83] Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL L 281, s. 31).

84] Direktiivin 95/46 mukaisesti yksityisyyden suojaa koskevien safe harbor -periaatteiden antaman suojan riittävydestä ja niihin liittyvistä Yhdysvaltojen kauppaministeriön julkaisemista tavallisimmista kysymyksistä 26.7.2000 tehty komission päätös 2000/520/EY (EYVL L 215, s. 7).

käyttäjien henkilötietoja Yhdysvaltoihin. Schremsin mukaan kyseisen maan käytännöt eivät taanneet tähän maahan siirretyille tiedoille riittävää suojaa viranomaisten siellä harjoittamalta tarkkailutoiminnalta. Irlannin valvontaviranomainen oli hylännyt kantelun muun muassa sillä perusteella, että komissio oli tässä päätöksessä katsonut, että Yhdysvallat takasi ns. safe harbor -järjestelmässä⁸⁵ siirrettyjen henkilötietojen suojan riittävän tason.

Unionin tuomioistuin katsoi, että toimenpiteessä, jolla henkilötietoja siirretään jäsenvaltiosta kolmanteen maahan, on kyse direktiivin 95/46 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetusta henkilötietojen käsittelystä jäsenvaltion alueella. Näin ollen kukin kansallinen valvontaviranomainen on toimivaltainen selvittämään itsenäisesti, onko tietojen siirto kolmanteen maahan jäsenvaltiosta, johon kyseinen viranomainen kuuluu, tässä direktiivissä säädettyjen vaatimusten mukaista. Unionin tuomioistuimen mukaan päätöksen 2000/520 kaltainen komission päätös, jossa todetaan, että kolmas maa takaa tietosuojan riittävän tason, ei voi viedä henkilöiltä, joiden tiedot on siirretty tai voitaisiin siirtää kolmanteen maahan, perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 ja 3 kohdassa taattua oikeutta saattaa kansallisten valvontaviranomaisten käsiteltäväksi vaatimus oikeuksiensa ja vapauksiensa suojaamisesta näiden tietojen osalta. Tällainen vaatimus on ymmärrettävä siten, että se edellyttää tutkimusta komission päätöksen yhteensoveltuvuudesta henkilöiden yksityiselämän sekä perusvapauksien ja -oikeuksien suojan kanssa, ja asiaa käsittelevän viranomaisen on suoritettava tämä tutkimus kaikkea asianmukaista huolellisuutta noudattaen. Tältä osin täsmennettiin, että jos kyseinen viranomainen katsoo, että vaatimus on perusteeton, vaatimuksen esittäneen henkilön on voitava riitauttaa tämä päätös kansallisissa tuomioistuimissa. Päinvastaisessa tapauksessa, jossa kyseinen viranomainen pitää perusteita perusteltuina, tämän viranomaisen on voitava olla asianosaisena oikeudenkäynnissä. Kansallisen lainsäätäjän on säädettävä oikeussuojakeinoista, joiden avulla kansallinen viranomainen voi esittää perusteltuina pitämänsä perusteet kansallisissa tuomioistuimissa, jotta nämä voisivat, mikäli ne kyseisen viranomaisen tavoin epäilevät komission päätöksen pätevyyttä, pyytää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua päätöksen pätevyyden tutkimiseksi.

Todettuaan, että vain sillä on toimivalta todeta unionin toimen pätemättömyys, unionin tuomioistuin tutki komission päätöksen 2000/520 pätevyyden. Tässä yhteydessä se totesi, että direktiivin 96/46 25 artiklassa tarkoitettu kolmannessa maassa taattavan tietosuojan tason riittävyys edellyttää, että kolmas maa tosiasiallisesti takaa maan sisäisen lainsäädäntönsä tai kansainvälisten sitoumustensa johdosta perusvapauksien ja -oikeuksien suojan sellaisen tason, joka pääosiltaan vastaa tasoa, joka taataan unionissa direktiivin 95/46 nojalla. Komission on arvioitava tässä maassa sovellettavan lainsäädännön sisältöä, ja koska se voi muuttua, komission on direktiivin 95/46 25 artiklan 6 kohtaan perustuvan päätöksen tekemisen jälkeen tarkastettava säännöllisin väliajoin kolmannen maan tietosuoja taso varmistaakseen, että se on edelleen riittävä. Unionin tuomioistuin korosti, että komission harkintavalta on pieni, joten sen on valvottava tarkasti direktiivin 95/46 25 artiklasta, luettuna perusoikeuskirjan valossa, johtuvia vaatimuksia. Unionin tuomioistuin toi esille, että komissio ei ollut todennut päätöksessä 2000/520, että Yhdysvallat tosiasiallisesti takaa tietosuojan riittävän tason sisäisen lainsäädäntönsä tai kansainvälisten sitoumustensa johdosta. Komissio ei ole todennut Yhdysvaltojen viranomaisten noudattaneen direktiivin 25 artiklassa asetettuja vaatimuksia, minkä vuoksi päätös mahdollistaa puuttumisen niiden henkilöiden perusoikeuksiin, joiden henkilötiedot on siirretty tai siirretään kyseiseen maahan. Näin ollen kyseinen päätös todettiin pätemättömäksi.

Koska päätös 2000/520 estää kansallisia viranomaisia käyttämästä valtuuksia, jotka niillä on direktiivin 95/46 nojalla, kun henkilö esittää seikkoja, jotka voivat kyseenalaistaa komission päätöksen pätevyyden, unionin tuomioistuin totesi, että komissio oli ylittänyt lainsäätäjän sille antaman toimivallan, ja totesi siten tämän päätöksen pätemättömäksi.

Tuomiossa *Weltimmo* (C-230/14, EU:C:2015:639), joka annettiin 1.10.2015, unionin tuomioistuin otti kantaa muun muassa *henkilötietojen käsittelyyn sovellettavan oikeuden määrittämiseen direktiivin 95/46 4 artiklan 1*

85] Safe harbor -järjestelmä käsittää useita henkilötietojen suojaa koskevia periaatteita, joita amerikkalaiset yritykset voivat sitoutua noudattamaan vapaaehtoisesti.

kohdan a alakohdan nojalla sekä toimivaltaisen valvontaviranomaisen määrittämiseen ja tämän toimivallan laajuuteen. Tässä asiassa rekisterinpitäjä eli Slovakiassa rekisteröity yhtiö, joka pitää yllä internetsivustoja, joilla se julkaisee Unkarissa sijaitsevia kiinteistöjä koskevia ilmoituksia, ei ollut poistanut näiden sivustojen ilmoittajien henkilötietoja heidän pyynnöstään huolimatta, ja oli välittänyt nämä tiedot perintätoimistoille saadakseen maksun maksamattomista laskuista. Unkarin valvontaviranomainen totesi olevansa toimivaltainen käsittelemään ilmoittajien kantelut ja määräsi slovakialaiselle yhtiölle sakkoa direktiivin 95/46 täytäntöönpanosta annetun Unkarin lain rikkomisesta.

Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että direktiivin 95/46 4 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla on mahdollista soveltaa henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä, joka on muun jäsenvaltion lainsäädäntöä kuin sen, jossa näiden tietojen rekisterinpitäjä on rekisteröity, kunhan rekisterinpitäjä harjoittaa kyseisen valtion alueella olevan kiinteän toimipaikan välityksin aitoa ja todellista, vaikka vähäistäkin, toimintaa, jonka yhteydessä tämä tietojenkäsittely suoritetaan. Unionin tuomioistuimen mukaan on arvioitava sekä toimipaikan kiinteää luonnetta että taloudellisen toiminnan tosiasiallista harjoittamista tässä toisessa jäsenvaltiossa ottamalla huomioon kyseisen taloudellisen toiminnan ja kyseisten palveluiden erityinen luonne, etenkin sellaisten yritysten osalta, jotka käyttävät palvelujen tarjoamisessa yksinomaan internetiä. Yksi ainoa edustaja voi tietyissä olosuhteissa riittää perusteeksi katsoa, että kiinteä toimipaikka on olemassa, jos kyseinen edustaja toimii riittävän pysyvällä tavalla asianomaisten konkreettisten palveluiden tarjoamiseksi tarvittavin välinein kyseisessä jäsenvaltiossa. Jollei kansallisen tuomioistuimen tarkistuksista muuta johdu, unionin tuomioistuin katsoi, että koska kiinteistönläpitysyhtiön toiminta muodostuu useiden sellaisten internetsivustojen ylläpitämisestä, joilla on ilmoituksia Unkarin alueella sijaitsevista kiinteistöistä ja jotka on laadittu unkariksi, ja koska kyseisellä yhtiöllä on Unkarissa edustaja, tämä yhtiö harjoittaa aitoa ja todellista toimintaa Unkarissa.

Direktiivin 95/46 28 artiklan 4 kohdan mukaisesti asiaa käsittelevän valvontaviranomaisen toimivallasta ja valtuuksista unionin tuomioistuin katsoi, että kyseinen viranomainen voi käyttää tutkintavaltuuksiaan riippumatta sovellettavasta kansallisesta oikeudesta ja jopa ennen kuin tiedetään, mitä kansallista oikeutta kyseessä olevaan käsittelyyn sovelletaan. Jos se kuitenkin tulee siihen tulokseen, että jonkin toisen jäsenvaltion oikeutta sovelletaan, se ei voi määrätä seuraamuksia jäsenvaltionsa alueen ulkopuolella. Tällaisessa tilanteessa sen on direktiivin 28 artiklan 6 kohdassa säädetyn yhteistyövelvollisuuden mukaisesti pyydettävä tämän toisen jäsenvaltion valvontaviranomaista toteamaan mahdollinen tämän oikeuden rikkominen ja määräämään seuraamuksia, jos kyseinen oikeus sen mahdollistaa, ja nojaututtava tarvittaessa ensimmäisen jäsenvaltion valvontaviranomaisen sille toimittamiin tietoihin.

3. KEMIKAALIT

Tuomiossa *FDC ja FMB* (C-106/14, EU:C:2015:576), joka annettiin 10.9.2015, unionin tuomioistuin otti kantaa *REACH*-asetuksen⁸⁶ tulkintaan siltä osin kuin se koskee velvollisuutta ilmoittaa moniosaisten tuotteiden "esineisiin" sisältyvistä erityistä huolta aiheuttavista aineista, kun aineen pitoisuus kyseisessä esineessä on enemmän kuin 0,1 prosenttia, Euroopan kemikaalivirastolle ja toimittaa riittävät tiedot vastaanottajille ja kuluttajille. Pääasian asianosaisina olivat Ranskan valtio ja kaksi elinkeinoelämän järjestöä, ja se koski kyseisen velvollisuuden laajuutta useista esineistä koostuvien moniosaisten tuotteiden maahantuonnin yhteydessä.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että asetus, jonka 3 artiklan 3 kohdan mukaan esineen käsitteellä tarkoitetaan tuotetta, jolle annetaan tuotannossa erityinen muoto, pinta tai rakenne, joka määrittää sen käyttötarkoitusta enemmän kuin sen kemiallinen koostumus, ei sisällä mitään säännöstä, jolla säänneltäisiin erityisellä tavalla

⁸⁶ Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta 18.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 (EUVL L 396, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 14.4.2011 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 366/2011 (EUVL L 101, s. 12).

useampia esineitä sisältävän moniosaisen tuotteen tilannetta. Näin ollen tätä esineen luokittelua on sovellettava kaikkiin kyseisiä kriteerejä vastaaviin tuotteisiin, jotka sisältyvät moniosaisen tuotteen koostumukseen, ellei tämä tuote tuotantomenetelmän johdosta muutu jätteeksi tai menetä muotoa, pintaa tai rakennetta, joka määrittää kyseessä olevan tuotteen käyttötarkoitusta enemmän kuin sen kemiallinen koostumus.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että tuottajan ilmoittamisvelvollisuus koskee esineitä, jotka tämä itse valmistaa tai kokoaa. Sitä vastoin tätä velvollisuutta ei sovelleta esineeseen, jonka on valmistanut kolmas osapuoli, vaikka tämä tuottaja käyttääkin sitä tuotantopanoksena. Kun toinen tuottaja käyttää tätä esinettä tuotantoprosessin myöhemmässä vaiheessa tuotantopanoksena moniosaisen tuotteen valmistamisessa, jälkimmäisellä tuottajalla ei ole velvollisuutta puolestaan ilmoittaa kyseessä olevan aineen esiintymisestä kyseisessä esineessä. Tällainen ilmoittaminen menisi päällekkäin kyseisen esineen tuottajan suorittaman ilmoittamisen kanssa.

Ilmoittamisvelvollisuus koskee myös useammasta esineestä koostuvan tuotteen maahantuoja. Velvollisuus antaa tietoja tuotteen vastaanottajille ja kuluttajille koskee jokaista hankintaketjuun kuuluvaa henkilöä, kun tämä henkilö saattaa esineen kolmannen käyttöön.

XV TALOUS- JA RAHAPOLITIikka

Tuomiossa *Gauweiler ym.* (C-62/14, EU:C:2015:400), joka julistettiin 16.6.2015, suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti kantaa *rahapoliittisten suorien kauppajen ohjelmasta tehtyjen Euroopan keskuspankin (jäljempänä EKP) neuvoston päätösten⁸⁷ pätevyteen*. Näiden päätösten perusteella Euroopan keskuspankkijärjestelmä (jäljempänä EKPJ) saattoi tietyn edellytyksin hankkia jälkimarkkinoilla euroalueen jäsenvaltioiden velkakirjoja.

Tällä osto-ohjelmalla, josta oli kanteen nostamisen ajankohtana ilmoitettu lehdistötiedotteella ja jota ei ollut pantu täytäntöön, pyritään lieventämään häiriöitä, joita tiettyjen jäsenvaltioiden liikkeeseen laskemien velkakirjojen erityinen tilanne on aiheuttanut rahapolitiikan välittymismekanismin, ja turvaamaan rahapolitiikan yhtenäisyys.

Tässä yhteydessä Bundesverfassungsgericht, joka pyrki selvittämään, muodostaako kyseinen ohjelma ultra vires -toimen ja loukataanko sillä Saksan valtiosääntöidentiteettiä, esitti unionin tuomioistuimelle kysymyksen muun muassa SEUT 119 artiklan ja SEUT 127 artiklan 1 ja 2 kohdan sekä EKPJ:n ja EKP:n perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 17–24 artiklassa määritetyn EKP:n rahapoliittisen mandaatin rajoista. Saksan perustuslakituomioistuin pyysi unionin tuomioistuinta tarkistamaan, onko tämä ohjelma yhteensopiva SEUT 123 artiklassa vahvistetun keskuspankkirahoituksen kiellon kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että SEUT 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja SEUT 119 artiklan 2 kohdan nojalla unionilla on yksinomainen toimivalta yhtenäisen rahapolitiikan määrittelemisessä ja harjoittamisessa ja että EKPJ toteuttaa tätä politiikkaa itsenäisesti mutta unionin tuomioistuinten valvonnan alaisuudessa.

EKPJ:n toimivallasta unionin tuomioistuin katsoi, että rahapoliittisten suorien kauppajen ohjelma kuuluu rahapolitiikan alaan, kun otetaan huomioon sen tavoitteet ja niiden saavuttamiseksi tarkoitetut keinot. Tällä ohjelmalla pyritään turvaamaan sekä rahapolitiikan asianmukainen välittyminen että rahapolitiikan yhtenäisyys, ja tämä tavoite liittyy unionin rahapolitiikan ensisijaiseen tavoitteeseen eli hintatason vakauden ylläpitämiseen. Rahapolitiikan välittymismekanismin heikentynyt toiminta voi viedä vaikutuksen EKPJ:n jollakin euroalueen osalla

⁸⁷ Eurojärjestelmän rahapoliittisia suoria kauppajia valtion joukkolainojen jälkimarkkinoilla koskevista tietyistä teknisistä ominaisuuksista 6.9.2012 tehdyt Euroopan keskuspankin neuvoston päätökset.

tekemiltä päätöksiltä ja saattaa näin ollen rahapolitiikan yhtenäisyyden kyseenalaiseksi. Kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarkoitetuista keinoista unionin tuomioistuin totesi, että valtioiden velkakirjojen jälkimarkkinoilla tehtävät rahapoliittiset toimet ovat EKPJ:n ja EKP:n perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja rahapolitiikan välineitä. Euroalueen vakauden kuuluminen talouspolitiikan alaan, rahapoliittisten suorien kauppojen ohjelman valikoivuus tai se, että tällaisen ohjelman toteuttaminen edellyttää Euroopan rahoitusvakausvälineen (jäljempänä ERVV) tai Euroopan vakausmekanismin (jäljempänä EVM) makrotalouden sopeutusohjelmien noudattamista täysimääräisesti, eivät kyseenalaista tätä toteamusta. Tämän viimeksi mainitun seikan osalta unionin tuomioistuin korosti, että valtioiden velkakirjojen ostaminen jälkimarkkinoilla on erilaista sen mukaan, toteuttaako sen EVM vai ERVV kummankin erilaisten tavoitteiden vuoksi.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin katsoi, että kyseinen ohjelma ei ole suhteellisuusperiaatteen vastainen. Unionin tuomioistuin tunnusti, että EKPJ:llä on laaja harkintavalta tällaisen ohjelman täytäntöönpanon yhteydessä sen tehtävänä olevien teknisluonteisten valintojen sekä ennusteiden ja arviointien monitahoisuuden vuoksi. Unionin tuomioistuin totesi rahapoliittisten suorien kauppojen ohjelman soveltuvuudesta EKPJ:n tavoittelemien päämäärien saavuttamiseen, että sillä, että EKP ostaa euroalueen jäsenvaltioiden, joita äärimmäisenä pidetyt korkokannat koskevat, velkakirjoja jälkimarkkinoilla, voidaan saada kyseisiä korkokantoja alennettua hälventämällä perusteettomia huolia euroalueen hajoamisesta. EKPJ:llä oli näin ollen oikeus katsoa, että tällainen korkokantojen kehitys voi edistää EKPJ:n rahapolitiikan välittymistä ja turvata kyseisen politiikan yhtenäisyyden. Kyseisen ohjelman tarpeellisuudesta unionin tuomioistuin totesi, että koska sitoumukset, jotka EKP tällaisen ohjelman täytäntöönpanon yhteydessä todennäköisesti tekee, ovat tosiasiallisesti rajatut ja vähäiset ja koska ohjelmaa voidaan soveltaa ainoastaan, jos joidenkin kyseessä olevien valtioiden tilanne on jo ollut perusteena EVM:n toimenpiteille, jotka jatkuvat edelleen, EKPJ voi pätevästi ottaa käyttöön tämän ohjelman asettamatta edeltä määrällistä rajoitusta sen täytäntöönpanolle, sillä tällainen rajoittaminen voisi heikentää kyseisen ohjelman tehokkuutta. Lisäksi EKPJ punnitsi asiaan liittyviä eri intressejä siten, että kyseisen ohjelman tavoitteisiin nähden selvästi suhteettomat haitat voidaan välttää.

SEUT 123 artiklan mukaisesta jäsenvaltioiden keskuspankkirahoituksen kiellosta unionin tuomioistuin täsmensi, että EKPJ ei voi pätevästi ostaa valtioiden velkakirjoja jälkimarkkinoilla sellaisilla ehdoilla, joiden seurauksena sen toimenpiteillä olisi käytännössä vastaava vaikutus kuin velkakirjojen hankkimisella suoraan jäsenvaltion viranomaisilta ja julkisilta elimiltä, sillä tämä saattaisi kyseenalaiseksi SEUT 123 artiklan 1 kohdassa ilmaistun kiellon tehokkuuden. Koska tämän määräyksen tarkoituksena on kannustaa jäsenvaltioita noudattamaan tervettä budjettipolitiikkaa, jolloin vältetään se, että budjettialijäämien keskuspankkirahoitus johtaisi jäsenvaltioiden liialliseen velkaantumiseen tai liiallisiin budjettialijäämiin, EKP:n on hankkiessaan valtioiden velkakirjoja jälkimarkkinoilla annettava riittävät takeet, joiden avulla tämä hankinta voidaan sovittaa yhteen näiden vaatimusten kanssa. Kun kyse on lehdistötiedotteessa julkistetun kaltaisesta ohjelmasta, EKPJ:n toimenpiteillä voi käytännössä olla tällainen vastaava vaikutus, jos valtioiden velkakirjoja ensimarkkinoilla hankkivat toimijat ovat varmoja siitä, että EKPJ ostaa niiltä kyseiset velkakirjat sellaisessa ajassa ja sellaisilla ehdoilla, jotka mahdollistavat kyseisille toimijoille toimimisen todellisuudessa EKPJ:n välikäsinä mainittujen velkakirjojen ostamisessa suoraan kyseessä olevien jäsenvaltioiden viranomaisilta ja julkisilta elimiltä. Koska EKPJ aikoo noudattaa yhtäältä vähimmäisaikaa arvopaperin ensimarkkinoilla liikkeeseen laskemisen ja sen jälkimarkkinoilla ostamisen välillä eikä toisaalta aio ilmoittaa etukäteen tällaisten ostojen tekemistä koskevaa päätöstään tai suunniteltujen ostojen laajuutta, tällaisilla takeilla voidaan välttää se, että varmuus siitä, että EKPJ ostaa valtioiden velkakirjat niiden liikkeeseenlaskemisen jälkeen, muuttaa velkakirjojen liikkeeseenlaskuehtoja.

XVI SOSIAALIPOLITIikka

1. VUOKRATYÖNTEKIJÄT

Tuomiossa AKT (C-533/13, EU:C:2015:173) suuressa jaostossa 17.3.2015 kokoontunut unionin tuomioistuin otti kantaa direktiivin 2008/104⁸⁸ 4 artiklan 1 kohdassa asetettuun velvoitteeseen tarkastella vuokratyön käyttöön liittyviä rajoituksia tai kieltoja. Pääasiassa oli kyse kansallisesta työehtosopimuksesta, joka sisälsi vuokratyövoiman käyttöä koskevan rajoituksen. Unionin tuomioistuimelta pyydettiin vastausta siihen, asetetaanko kyseisessä unionin oikeuden säännöksessä jäsenvaltioiden viranomaisille, kansalliset tuomioistuimet mukaan lukien, velvollisuus jättää soveltamatta kaikkia kansallisen oikeuden säännöksiä ja määräyksiä, jotka sisältävät vuokratyön käyttöön liittyviä kieltoja tai rajoituksia, jotka eivät ole perusteltuja mainitun 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista yleisen edun mukaisista syistä.

Unionin tuomioistuin totesi, että kun direktiivin 2008/104 4 artiklan 1 kohtaa⁸⁹ arvioidaan sen asiayhteydessä, se on ymmärrettävä niin, että sillä rajataan ne puitteet, joissa jäsenvaltioiden on harjoitettava sääntelytoimintaa, joka liittyy vuokratyön käyttöön liittyviin kieltoihin tai rajoituksiin, eikä niin, että siinä edellytettäisiin tietynlaisen tätä alaa koskevan säännösten antamista, sillä jäsenvaltiot ovat edelleen vapaita poistamaan ne tai muuttamaan niitä, jotta ne voidaan perustella tämän säännöksen mukaisesti. Näin ollen 4 artiklan 1 kohta on osoitettu ainoastaan jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja siinä asetetaan niille tarkasteluvelvoite sen varmistamiseksi, että mahdolliset vuokratyön käyttöön liittyvät kiellot ja rajoitukset ovat perusteltuja, eikä siinä aseteta kansallisille tuomioistuimille velvollisuutta jättää soveltamatta kaikkia kansallisen oikeuden säännöksiä ja määräyksiä, jotka sisältävät tällaisia vuokratyön käyttöön liittyviä kieltoja tai rajoituksia, jotka eivät ole perusteltuja tässä säännöksessä tarkoitetuista yleisen edun mukaisista syistä.

2. TYÖAJAN JÄRJESTÄMINEN

Unionin tuomioistuin täsmensi 10.9.2015 antamassaan tuomiossa *Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras* (C-266/14, EU:C:2015:578) tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista annetun direktiivin 2003/88⁹⁰ 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua työajan käsitettä tapauksessa, jossa työntekijöillä ei ole kiinteää tai tavanomaista työn suorittamispaikkaa. Pääasiassa oli kyse turvallisuusjärjestelmien asentamista ja huoltamista harjoittavan yhtiön palkkaamista työntekijöistä, joilla ei ollut kiinteää työn suorittamispaikkaa heidän palkanneen yrityksen aluetoimistojen sulkemisen jälkeen. Kullakin työntekijällä oli käytössään työsuhteajoneuvo, jolla he matkustivat joka päivä kotinsa ja yrityksen asiakkaiden toimipaikkojen välillä, ja he olivat tietoisia siitä, ettei työajaksi laskettu aikaa, jonka työntekijät käyttivät päivittäin matkustaakseen kotoaan ensimmäisen asiakkaan toimipaikkaan ja viimeisen asiakkaan toimipaikasta kotiinsa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyi siten unionin tuomioistuimelta, onko ”työajaksi” katsottava aika, jonka työntekijät käyttävät kodin ja asiakkaiden väliseen edestakaiseen matkaan.

Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa työntekijöillä ei ole kiinteää tai tavanomaista työn suorittamispaikkaa, aika, jonka työntekijät käyttävät päivittäin kodin ja työnantajansa osoittaman ensimmäisen ja viimeisen asiakkaan väliseen matkaan, on katsottava direktiivissä 2003/88 tarkoitetuksi työajaksi. Unionin tuomioistuin päätyi tähän johtopäätökseen soveltamalla tämän direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua työajan käsitteen kolmea osatekijää.

88| Vuokratyöstä 19.11.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/104/EY (EUVL L 327, s. 9).

89| Tämän säännöksen mukaan ”vuokratyön käyttöön liittyvät rajoitukset tai kiellot saavat perustua ainoastaan yleisen edun mukaisiin syihin, jotka liittyvät erityisesti vuokratyöntekijöiden suojeluun, työterveys- ja työturvallisuusvaatimuksiin tai tarpeeseen varmistaa, että työmarkkinat toimivat moitteettomasti ja että väärinkäytöksiä ehkäistään”.

90| Tietyistä työajan järjestämisestä koskevista seikoista 4.11.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY (EUVL L 299, s. 9).

Kun otetaan huomioon, että työntekijöiden matkat työnantajan nimeämien asiakkaiden luo ovat välttämättömiä, jotta he voisivat toteuttaa tekniset työsuorituksensa asiakkaiden toimipaikoissa, unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että työntekijät, joilla ei ole kiinteää tai tavanomaista työn suorittamispaikkaa, suorittavat toimintaansa tai tehtäviään koko näiden matkojen ajan. Muussa tapauksessa työnantaja voisi vaatia, että ainoastaan turvallisuusjärjestelmien asentamista ja huoltamista koskevien työsuoritusten toteuttamiseen käytetty aika kuuluu työajan käsitteen alaan, millä vääristeltäisiin kyseistä käsitettä ja haitattaisiin työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden suojelua koskevaa tavoitetta.

Toiseksi työntekijöiden täytyy kodin ja asiakkaiden välisten edestakaisten matkojen aikana noudattaa työnantajansa ohjeita, ja työnantaja voi muuttaa asiakkaiden järjestystä tai peruuttaa taikka lisätä asiakastapaamisen, minkä vuoksi työntekijöillä ei ole mahdollisuutta vapaasti määrätä ajastaan eikä keskittyä omiin asioihinsa. Tämän vuoksi he ovat työnantajansa käytettävissä näiden matkojen ajan.

Kolmanneksi unionin tuomioistuin katsoi, että jos työntekijä, jolla ei ole enää kiinteää työn suorittamispaikkaa, suorittaa tehtäviään asiakkaan luokse tai sen luota tekemänsä matkan aikana, hänen on myös katsottava tekevän työtä tämän matkan aikana. Kun otetaan huomioon, että liikkuminen on erottamaton osa sellaisen työntekijän asemaa, jolla ei ole kiinteää tai tavanomaista työn suorittamispaikkaa, tällaisten työntekijöiden työpaikkaa ei voida rajata näiden työntekijöiden konkreettisten toimenpiteiden suorituspaikkaan heidän työnantajansa asiakkaiden luona.

3. JOUKKOVÄHENTÄMISET

Tuomioissa *USDAW ja Wilson* (C-80/14, EU:C:2015:291), *Lyttle ym.* (C-182/13, EU:C:2015:317) ja *Rabal Cañas* (C-392/13, EU:C:2015:318), jotka annettiin 30.4. ja 13.5.2015, unionin tuomioistuin selvensi yrityksen käsitettä ja irtisanottujen työntekijöiden lukumäärän laskentatapaa direktiivin 98/59⁹¹ 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan mukaan. Näissä tapauksissa saman yrityskokonaisuuden useissa yrityksissä irtisanotut työntekijät, jotka katsoivat joutuneensa joukkovähentämisen kohteeksi, olivat nostaneet kanteita työnantajiaan vastaan sillä perusteella, että irtisanomismenettelyä ei ollut edeltänyt kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetty kuulemismenettely.

Näissä kolmessa tuomiossa unionin tuomioistuin täsmensi, että yrityksen käsite, jonka avulla voidaan selvittää, onko kyse joukkovähentämisestä, ja siten kyseisen direktiivin sovellettavuus, on unionin oikeuden käsite, jota ei voida määritellä viittaamalla jäsenvaltioiden lainsäädäntöihin. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin totesi, että kun yrityskokonaisuus käsittää useita yksiköjä, sitä yksikköä, johon irtisanottavat työntekijät on osoitettu tehtäviensä suorittamista varten, on pidettävä direktiivin 98/59 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdassa tarkoitettuna yrityksenä. Tämä säännös edellyttää siten, että arvioitaessa, onko kyse joukkovähentämisestä, huomioon otetaan irtisanomiset, jotka on toteutettu kussakin yrityksessä erikseen tarkasteltuna. Tulkinta, jonka mukaan kyseinen säännös edellyttäisi sitä, että otetaan huomioon sellaisten irtisanomisten kokonaismäärä, jotka toteutetaan tietyn yrityskokonaisuuden kaikissa yrityksissä, jos se lisäisi huomattavasti niiden työntekijöiden määrää, jotka saavat hyväkseen direktiivin 98/59 antaman suojan, olisi kuitenkin vastoin direktiivin muita tavoitteita, eli tavoitetta turvata työntekijöiden oikeuksien samankaltainen suoja eri jäsenvaltioissa ja tavoitetta yhdenmukaistaa näistä suojasäännöistä unionissa toimiville yrityksille aiheutuvia kustannuksia.

Siten tuomioissa *USDAW ja Wilson* ja *Lyttle ym.* unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 98/59 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan ii alakohdan on tulkittava siten, ettei se ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään velvollisuudesta tiedottaa työntekijöille ja kuulla heitä silloin kun kyse on

91 | Työntekijöiden joukkovähentämistä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.7.1998 annettu neuvoston direktiivi 98/59/EY (EYVL L 225, s. 16).

tietyt yrityskokonaisuuden tietyt yrityksen vähintään 20 työntekijän irtisanomisesta 90 päivän aikana, muttei silloin, kun tietyt yrityskokonaisuuden kaikissa yrityksissä tai tietyissä yrityksissä toteutettujen irtisanomisten yhteenlaskettu määrä samalla ajanjaksolla saavuttaa tai ylittää 20 työntekijän rajan. Sitä vastoin tuomiossa *Rabal Cañas* unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivin 98/59 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan on esteenä kansalliselle säännöstölle, jolla otetaan käyttöön ainoana viiteyksikkönä yrityksen sijasta yrityskokonaisuus, jos tämän kriteerin soveltamisella estetään samaisen direktiivin 2–4 artiklassa säädetty tiedonanto- ja neuvottelumenettely, vaikka kyseessä olevat irtisanomiset olisi pitänyt luokitella ”joukkovähentämisiksi” mainitun direktiivin 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdassa olevan määritelmän kannalta siinä tapauksessa, että viiteyksikkönä olisi käytetty yritystä.

Tuomiossa *Rabal Cañas*, joka koski *määräajaksi tai tiettyjä tehtäviä varten tehtyjen sopimusten huomioon ottamista*, unionin tuomioistuin totesi, että tällaisten sopimusten sulkeminen direktiivin 98/59 soveltamisalan ulkopuolelle ilmenee selvästi kyseisen direktiivin sanamuodosta ja rakenteesta. Tällaiset sopimukset eivät pääty työnantajan aloitteesta vaan niissä olevan lausekkeen tai sovellettavan lain nojalla sinä päivänä, jolloin niiden voimassaolo päättyy tai kyseinen tehtävä tulee suoritetuksi, minkä vuoksi direktiivissä tarkoitettujen joukkovähentämisten toteamiseksi huomioon ei ole otettava tällaisten sopimusten yksittäisiä päättymisiä.

Joukkovähentämisten syitä koskevaa kysymystä tarkastellessaan unionin tuomioistuin huomautti, että direktiivissä käytetään ainoastaan yhtä kvalitatiivista kriteeriä, jonka mukaan irtisanomisen syy ei saa liittyä yksittäisiin työntekijöihin. Muilla vaatimuksilla rajoitettaisiin siten direktiivin soveltamisalaa ja voitaisiin loukata direktiivin tavoitetta, joka on työntekijöiden suojaaminen joukkovähentämistilanteissa. Näin ollen unionin tuomioistuin totesi, että joukkovähentämisten toteaminen tapahtuneeksi määräajaksi tai tiettyä tehtävää varten tehtyjen työ sopimusten yhteydessä ei edellytä sitä, että näiden joukkovähentämisten syy liittyy samaan kollektiiviseen työhönottoon, jossa henkilöitä otettiin palvelukseen samaksi määräajaksi tai suorittamaan samaa palvelua tai tehtävää.⁹²

XVII KANSANTERVEYS

Unionin tuomioistuin antoi 29.4.2015 kansanterveyden alalla tuomion, joka on syytä panna erityisesti merkille. Tuomiossa *Léger* (C-528/13, EU:C:2015:288) se esitti täsmennyksiä *sukupuolikäyttäytymistä, jonka vuoksi henkilö on vaarassa saada vakavia tartuntatauteja, jotka voivat levitä veren välityksellä, koskevaan pysyvän verenluovutuskiellon perusteeseen*. Pääasiassa oli kyse Ranskan kansalaisesta, jolta oli eväty verenluovutus sillä perusteella, että hänellä oli ollut sukupuolisuhte miehen kanssa ja että Ranskan oikeudessa kielletään verenluovutus pysyvästi miehiltä, joilla on ollut tällaisia sukupuolisuhteita.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, onko tilanteessa, jossa miehellä on ollut sukupuolisuhteita toisten miesten kanssa, olemassa direktiivin 2004/33⁹³ liitteessä III olevassa 2.1 kohdassa tarkoitettu suuri vaara saada vakavia tartuntatauteja, jotka voivat levitä veren välityksellä. Tässä arvioinnissa kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon kyseisessä jäsenvaltiossa vallitseva epidemiologinen tilanne ja selvitettävä, ovatko tällaiset tiedot nykyisen lääketieteellisen, tieteellisen ja epidemiologisen tietämyksen valossa edelleen luotettavia ja asian kannalta merkityksellisiä.

Toiseksi unionin tuomioistuin korosti, että vaikka kansallinen tuomioistuin katsoisikin, että miehet, joilla on sukupuolisuhteita toisten miesten kanssa, ovat suuressa vaarassa saada HI-viruksen kaltaisia tauteja, on selvitettävä, onko pysyvä verenluovutuksen vasta-aihe unionin perusoikeuksien ja muun muassa

⁹² Toinen tässä vuosikertomuksessa mainittu tuomio koskee sosiaalipoliittikkaa: tuomio 9.9.2015, *Ferreira da Silva e Brito ym.* (C-160/14, EU:C:2015:565), joka on esitelty luvuissa IV ”Unionin oikeus ja kansallinen oikeus” ja V.1 ”Ennakkoratkaisupyyntö”.

⁹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/98/EY täytäntöönpanosta veren ja sen komponenttien tiettyjen teknisten vaatimusten osalta 22.3.2004 annettu komission direktiivi 2004/33/EY (EUVL L 91, s. 25).

perusoikeuskirjan 21 artiklan 1 kohdassa vahvistetun sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän kieltä koskevan periaatteen mukainen.

Jotta tällainen pysyvä verenluovutuksen vasta-aihe, joka voi merkitä homoseksuaalisten henkilöiden sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää, voidaan oikeuttaa, sen on täytettävä perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa asetetut edellytykset. Tarkastellessaan kyseisessä 52 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yleisen edun mukaista tavoitetta unionin tuomioistuin totesi, että pysyvän verenluovutuskieillon tarkoituksena on pitää vaara, että jokin tartuntatauti leviää vastaanottajille, mahdollisimman pienenä. Tällainen kieltä myötävaikuttaa yleiseen tavoitteeseen varmistaa ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu, joka on tavoite, jonka unioni tunnustaa EY 152 artiklassa ja varsinkin sen 4 kohdan a alakohdassa ja 5 kohdassa sekä perusoikeuskirjan 35 artiklan toisessa virkkeessä, joissa edellytetään, että ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu varmistetaan kaikkien unionin politiikkojen ja toimintojen määrittelyssä ja toteuttamisessa. Suhteellisuusperiaatteen noudattamisesta unionin tuomioistuin totesi, että pääasian kaltaisessa asiassa kyseisen periaatteen noudattamisedellytys täyttyy vain, jos vastaanottajien terveyden korkeatasoista suojelua ei voida varmistaa sellaisilla HI-viruksen havaitsemistekniikoilla, jotka ovat tehokkaita ja vähemmän rajoittavia kuin miesten, joilla on ollut sukupuolisuhteita miesten kanssa, koko ryhmälle asetettu pysyvä verenluovutuskielto. Kansallisen tuomioistuimen asiana on selvittää, onko olemassa tehokkaita HI-viruksen havaitsemistekniikoita sen estämiseksi, että tällainen virus leviää vastaanottajiin. Mikäli tällaisia tekniikoita ei ole olemassa, kansallisen tuomioistuimen on selvitettävä, onko olemassa pysyvää verenluovutuskieltoa vähemmän rajoittavia menetelmiä ja erityisesti, onko vastaanottajien terveyden vaarantavat käyttäytymiset mahdollista tunnistaa tarkemmin kirjallisella kyselyllä ja terveydenhoitoalan ammattilaisen tekemällä henkilökohtaisella haastattelulla.

XVIII KULUTTAJANSUOJA

Yhdistetyissä asioissa 21.1.2015 antamassaan tuomiossa *Unicaja Banco ja Caixabank* (C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21) unionin tuomioistuin tulkitsi *kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13*⁹⁴ 6 artiklan 1 kohtaa useiden kiinteistöpanttioikeuksien kohteena olevien kiinteistöjen ulosmittausmenettelyjen yhteydessä. Näissä asioissa oli kyse Espanjan lainsäädännöstä, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen, jossa kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely on pantu vireille, on laskettava uudelleen kiinnitysluottosopimuksen ehdon perusteella maksettavat määrät, kun sopimusten mukaan viivästyskorko on suuruudeltaan yli kolme kertaa lakisääteinen korko, soveltamalla viivästyskorkoa, joka ei ylitä kyseistä kynnyksarvoa.

Unionin tuomioistuin katsoi, ettei direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta ole esteenä tällaiselle lainsäädännölle mikäli siinä ei oteta ennalta kantaa siihen arviointiin, jonka mainittu kansallinen tuomioistuin tekee tällaisen ehdon kohtuuttomuudesta, eikä se ole esteenä sille, että kyseinen kansallinen tuomioistuin jättää mainitun ehdon soveltamatta, jos sen on pääteltävä ehdon olevan ”kohtuuton”. Kun kansalliset tuomioistuimet tarkastelevat sopimusehtoa, joka koskee viivästyskorkoa, jonka korkokanta on pienempi kuin kansallisessa laissa vahvistettu korkokanta, kyseisen lakisääteisen ylärajan vahvistaminen ei estä mainittuja tuomioistuuksia arvioimasta kyseisen ehdon mahdollista kohtuuttomuutta. Sitä vastoin kun kiinnitysluottosopimuksen ehdossa vahvistettu viivästyskorko on suurempi kuin kansallisessa laissa säädetty viivästyskorko ja sitä on kyseisen lain mukaan alennettava, tällainen seikka ei saa olla esteenä sille, että kansalliset tuomioistuimet voivat kyseisestä kohtuullistamistoimenpiteestä riippumatta tehdä kaikki päätelmät kyseisen korkokannan sisältävän ehdon mahdollisesta kohtuuttomuudesta direktiivin 93/13 kannalta toteamalla sen tarvittaessa pätemättömäksi.

Tuomiossa *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637), joka annettiin 1.10.2015, unionin tuomioistuin täsmensi direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa sellaista kansallista lainsäädäntöä koskevassa asiassa, jonka mukaan notaari voi liittää elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välillä tehtyyn sopimukseen

94 | Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29).

täytäntöönpanolausekkeen tai kieltäytyä poistamasta sitä, vaikka tuomioistuin ei ole tutkinut sitä. Pääasia koski vaatimusta kumota notaarin päätös kieltäytyä poistamasta tällaista täytäntöönpanolauseketta, joka sisältyy notaarin vahvistamaan asiakirjaan, jossa unkarilainen kuluttaja allekirjoituksellaan tunnustaa lainan, jonka hän on ottanut pankin kanssa tekemiensä lainasopimuksen ja kiinteistöpanntaussopimuksen perusteella.

Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivissä 93/13 ei säännellä sitä, onko tilanteessa, jossa kansallisessa lainsäädännössä annetaan notaarille toimivalta liittää sopimuksen sisältävään viralliseen asiakirjaan täytäntöönpanolauseke ja tarvittaessa myöhemmin poistaa tämä, oikeus käyttää toimivaltaa, joka kuuluu suoraan tuomiovallan käyttöön, ulotettava koskemaan myös notaaria. Koska kansallisten pakkotäytäntöönpanojärjestelmien yhdenmukaistamisesta tai notaarien roolista niiden yhteydessä ei ole olemassa unionin lainsäädäntöä, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään antaa tällaiset säännöt menettelyllistä itsemääräämisoikeutta koskevan periaatteen nojalla, kunhan vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan. Tehokkuusperiaatteesta unionin tuomioistuin totesi, että direktiivissä 93/13 edellytetään elinkeinonharjoittajan ja kuluttajien välisissä riita-asioissa, että niitä käsittelevät kansalliset tuomioistuimet toteuttavat aktiivisia toimenpiteitä, joita voivat toteuttaa sopimuspuolten ulkopuoliset kolmannet. Tehokkuusperiaatteen noudattaminen ei kuitenkaan voi mennä niin pitkälle, että sillä täysin kompensoitaisiin asianomaisen kuluttajan täydellinen passiivisuus. Tämän vuoksi sitä, että kuluttaja voi vedota kohtuuttomia ehtoja koskevien lain säännösten suojaan ainoastaan, jos hän saattaa vireille tuomioistuinmenettelyn esimerkiksi notaarin vahvistamasta asiakirjasta, ei sellaisenaan voida pitää tehokkuusperiaatteen vastaisena. Direktiivillä taattu tehokas oikeussuoja perustuu oletamaan, jonka mukaan jokin sopimuspuolista on aiemmin saattanut asian vireille kansallisissa tuomioistuimissa.

XIX TALOUDELLINEN JA SOSIAALINEN YHTEENKUULUVUUS

Taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden alalla unionin tuomioistuin hyväksyi 24.6.2015 antamallaan tuomiolla *Espanja v. komissio* (C-263/13 P, EU:C:2015:415) Espanjan kuningaskunnan tekemän valituksen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta,⁹⁵ jolla unionin yleinen tuomioistuin oli hylännyt sen kanteet, joissa se vaati unionin yleistä tuomioistuinta kumoamaan komission päätökset K(2009) 9270, K(2009) 10678 ja K(2010) 337, joilla alennettiin Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) eri toimintaohjelmien nojalla myöntämää tukea.⁹⁶

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan, että tuomiossa Espanja v. komissio (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) ja tuomiossa Espanja v. komissio (C-197/13 P, EU:C:2014:2157) esitettyjen perustelujen mukaan vuodesta 2000 lähtien komission on rahoitusoi-
kaisu- ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden alalla

Se totesi tässä asiassa, että asetuksen N:o 1083/2006⁹⁷ 100 artiklan 5 kohdan mukaan komissio tekee päätöksen rahoitusoi-
kaisu- ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden alalla

95] Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 26.2.2013, *Espanja v. komissio* (T-65/10, T-113/10 ja T-138/10, EU:T:2013:93).

96] 30.11.2009 tehty komission päätös K(2009) 9270, 23.12.2009 tehty komission päätös K(2009) 10678 ja 28.1.2010 tehty komission päätös K(2010) 337, joilla alennettiin Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ensinnäkin 9.12.1994 tehdyllä komission päätöksellä K(94) 3456 perustetun Andalucía-toimintaohjelman, joka vastaa tavoitetta 1 (1994–1999), nojalla myöntämää tukea, toiseksi 5.2.1998 tehdyllä komission päätöksellä K(1998) 121 perustetun Pais Vasco -toimintaohjelman, joka vastaa tavoitetta 2 (1997–1999), nojalla myöntämää tukea ja viimeiseksi 25.11.1994 tehdyllä komission päätöksellä K(1994) 3043/6 perustetun Comunidad Valenciana -toimintaohjelman, joka vastaa tavoitetta 1 (1994–1999), nojalla myöntämää tukea.

97] Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä 11.7.2006 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1083/2006 (EUVL L 210, s. 25).

että kyseistä artiklaa sovelletaan 1.1.2007 lähtien, myös kautta 2007–2013 edeltäneisiin ohjelmiin. Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että riidanalaiset päätökset on tehty noudattamatta lakisääteistä määräaika. Muistutettuaan, että asianomaiselle vastaisen päätöksen tekemättä jättäminen unionin lainsäätäjän asettamassa määräajassa merkitsee olennaisten menettelymääräysten rikkomista ja että sen on tällaisessa tapauksessa tehtävä johtopäätökset tällaisesta rikkomisesta ja näin ollen kumottava toimi, jota rasittaa mainitunlainen virhe, unionin tuomioistuin katsoi, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se hylkäsi Espanjan kuningaskunnan nostamat kanteet sen sijaan, että se olisi määrännyt seuraamuksia olennaisten menettelymääräysten rikkomisesta riidanalaisen päätösten osalta. Lisäksi unionin tuomioistuin ratkaisi asian Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti ja kumosi riidanalaiset päätökset.

Näiden ratkaisujen kumoaminen perustui unionin tuomioistuimen omasta aloitteestaan huomioon ottamaan perusteeseen, josta se ei ollut kehottanut asianosaisia esittämään huomautuksiaan. Unionin tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että muun muassa unionin tuomioistuimien työjärjestyksissä määrätyn kaltaisia erityistapauksia lukuun ottamatta unionin tuomioistuimet eivät voi perustaa ratkaisuaan oikeudelliseen perusteeseen, jonka ne ovat ottaneet huomioon omasta aloitteestaan, vaikka se olisikin oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluva peruste, jolleivät ne ole kehottaneet asianosaisia ensin esittämään huomautuksensa kyseisestä perusteesta. Tässä tapauksessa se katsoi, että asia on tällainen erityistapaus ja ettei asianosaisia ole aiheellista kehottaa esittämään huomautuksiaan omasta aloitteesta huomioon otetusta perusteesta, joka koskee olennaisten menettelymääräysten rikkomista. Unionin tuomioistuin toi esille, että niiden asioiden yhteydessä, joissa annettiin edellä mainitut tuomiot Espanja v. komissio, joissa oli kyse samoista tosiseikoista koskevista kysymyksistä ja oikeudellisista kysymyksistä, Espanjan kuningaskunnalla ja komissiolla oli jo ollut tilaisuus esittää kontradiktorisessa menettelyssä näkemyksiä rahoituskorjauksia koskevan päätöksen tekemiselle asetettuja määräaikoja koskevasta kysymyksestä.

XX YMPÄRISTÖ

Unionin tuomioistuin tarkasteli 1.7.2015 suuren jaoston kokoonpanossa antamassaan tuomiossa *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland (C-461/13, EU:C:2015:433)* yhteisön vesipolitiikan puitteista annetun direktiivin 2000/60⁹⁸ 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja velvollisuuksia, jotka koskevat pintavesien parantamista ja huononemisen ehkäisemistä.

Pääasian asianosaisina olivat Saksan ympäristö- ja luonnonsuojeluliitto ja Saksan valtio, ja se koski Saksan valtion antamaa lupaa Weser-joen eri osien kolmelle syventämishankkeelle, joiden tarkoituksena oli mahdollistaa suurempien konttialusten pääsy satamiin. Toimivaltainen kansallinen viranomainen oli katsonut, että näillä hankkeilla oli hydrologisia ja morfologisia seurauksia, jotka saattaisivat muuttaa tiettyjen vesimuodostumien tilaa, mutta tästä ei kuitenkaan aiheutuisi direktiivin 2000/60 liitteen V mukaisen tilaluokituksen muutosta. Tämä viranomainen katsoi näin ollen, ettei tässä ole kyse kyseisen vesimuodostuman ekologisen potentiaalin tai tilan huononemisesta.

Unionin tuomioistuin toi aluksi esille, että direktiivin 2000/60 4 artiklan 1 kohdan a alakohdan iii alakohdan sanamuoto puoltaa sitä, että tämä säännös on luonteeltaan jäsenvaltioita sitova. Tämä säännös sisältää parantamisvelvollisuuden ja vesimuodostumien tilan huononemisen ehkäisemistä koskevan velvollisuuden, joilla pyritään saavuttamaan pintavesien tilaa koskevat laadulliset päämäärät monimutkaisella prosessilla, johon sisältyy useita yksityiskohtaisesti säänneltyjä vaiheita. Näin ollen siinä ei aseteta pelkkiä hoidon suunnitteluun liittyviä tavoitteita vaan sillä on sitovia vaikutuksia. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että jäsenvaltioilla on, jollei poikkeusta sovelleta, velvollisuus evätä lupa tietyltä hankkeelta, jos se voi aiheuttaa pintavesimuodostuman tilan

98 | Yhteisön vesipolitiikan puitteista 23.10.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY (EYVL L 327, s. 1).

huononemisen tai jos se vaarantaa pintavesien hyvän tilan taikka pintavesien hyvän ekologisen potentiaalin ja hyvän kemiallisen tilan saavuttamisen.

Kysymykseen siitä, tarkoitetaanko direktiivin 2000/60 4 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa olevalla käsitteellä pintavesimuodostuman ”tilan huononeminen” vain direktiivin liitteessä V tarkoitettua luokan alenemista, unionin tuomioistuin vastasi kieltävästi ja katsoi, että luokat ovat ainoastaan väline, jolla rajoitetaan jäsenvaltioiden harkintavaltaa, kun ne määrittävät vesimuodostuman todellista tilaa kuvastavat laadulliset tekijät. Koska väliaikainenkin vesimuodostuman tilan huononeminen on sallittua ainoastaan tiukkojen edellytysten täytyessä, rajan, jonka ylittyessä todetaan, että tällaisen huononemisen ehkäisemistä koskevaa velvollisuutta ei ole noudatettu, on oltava matala. Kyseessä on tilan huononeminen heti, kun ainakin yhden laadullisen tekijän tila huononee yhdellä luokalla, vaikka tämä ei johda pintavesimuodostuman luokan alenemiseen kokonaisuudessaan. Jos tämä kyseisessä liitteessä tarkoitettu laadullinen tekijä kuuluu jo alimpaan luokkaan, kaikenlainen kyseisen tekijän huononeminen merkitsee kuitenkin pintavesimuodostuman ”tilan huononemista”.

Unionin tuomioistuin otti 6.10.2015 antamassaan tuomiossa *East Sussex County Council* (C-71/14, EU:C:2015:656) kantaa *ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta annetun direktiivin 2003/4*⁹⁹ 5 artiklan 2 kohdan ja 6 artiklan tulkintaan. Pääasian asianosaisina olivat East Sussexin kreivikunnanvaltuusto ja tietosuojavaltuutettu, ja siinä oli kyse viimeksi mainitun päätöksestä todeta lainvastaiseksi kreivikunnanvaltuuston perimä maksu ympäristötiedon toimittamisesta. Kansallinen tuomioistuin pyysi unionin tuomioistuinta ensinnäkin täsmentämään direktiivin 2003/4 5 artiklan 2 kohdassa tällaisen maksun perimiselle asetettuja edellytyksiä, joiden mukaan yhtäältä kaikkien niiden seikkojen, joiden perusteella maksun määrä lasketaan, on liityttävä pyydetyn ympäristötiedon toimittamiseen, ja toisaalta maksun kokonaismäärä ei saa olla ”kohtuuton”. Toiseksi kyseinen tuomioistuin pyysi unionin tuomioistuinta ottamaan kantaa siihen, miten laajalti tällaisen maksun kohtuullisuutta on valvottava tuomioistuimissa ja hallinnollisesti.

Ensimmäistä kysymystä tarkastellessaan unionin tuomioistuin korosti ensin, että direktiivissä 2003/4 erotetaan toisistaan yhtäältä ympäristötiedon ”toimittaminen”, josta viranomaiset voivat periä maksun, ja toisaalta julkisten rekisterien ja luetteloiden ”käyttö” sekä ympäristötiedon tutkimiseen tarkoitetut järjestelyt, jotka ovat maksuttomia, minkä jälkeen se täsmensi, että lähtökohtaisesti vain sellaisten kulujen, jotka eivät aiheudu mainittujen rekisterien, luetteloiden ja tutkimiseen tarkoitettujen järjestelyjen luomisesta ja ylläpitämisestä, voidaan katsoa johtuvan ympäristötiedon ”toimittamisesta”. Siten tietokannan ylläpitämisestä aiheutuvia kustannuksia ei voida ottaa huomioon laskettaessa ympäristötiedon ”toimittamisesta” perittävää maksua. Sitä vastoin kulut, jotka voidaan periä kyseisen direktiivin 5 artiklan 2 kohdan nojalla, kattavat muun muassa postitus- ja valokopiointikustannukset sekä kulut, jotka johtuvat asianomaisen viranomaisen henkilöstöltä yksittäiseen tietopyyntöön vastaamiseen kuluneesta ajasta. Kyseisen maksun kohtuullisuutta koskevasta edellytyksestä unionin tuomioistuin täsmensi, että sillä ei saa olla ehkäisevää vaikutusta ja että tätä kriteeriä arvioitaessa on otettava huomioon tietoa pyytävän henkilön taloudellinen tilanne ja ympäristönsuojeluun liittyvä yleinen etu.

Toisesta kysymyksestä unionin tuomioistuin totesi, että koska direktiivissä ei määritetä siinä edellytettyä hallinnollisen valvonnan ja tuomioistuinvalvonnan laajuutta, kyseinen laajuus on määritettävä jäsenvaltioiden oikeudessa edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan. Tehokas hallinnollinen valvonta ja tuomioistuinvalvonta liittyvät tässä tapauksessa kiinteästi sen tavoitteen täyttämiseen, jolla pyritään varmistamaan unionin oikeuden yhteensoveltuvuus Århusin yleissopimuksen¹⁰⁰ kanssa. Koska kyseisessä kansallisessa oikeudessa tämä valvonta ulottuu ainoastaan siihen, oliko asianomaisen viranomaisen päätös ”irrationaalinen, lainvastainen tai epäoikeudenmukainen”, unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2003/4 5 artiklan 2 kohdasta seuraavien edellytysten on joka tapauksessa kuuluttava objektiivisten seikkojen nojalla

99] Ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta 28.1.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/4/EY (EUVL L 41, s. 26).

100] Tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehty yleissopimus, joka allekirjoitettiin 25.6.1998 Århusissa ja hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL L 124, s. 1).

suoritettavan hallinnollisen valvonnan ja tuomioistuinvalvonnan piiriin, joilla voidaan varmistaa niiden täysimääräinen noudattaminen. Unionin tuomioistuin jätti kansallisen tuomioistuimen tarkistettavaksi, onko näitä vaatimuksia noudatettu.

XXI KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET

Tuomiolla *komissio v. neuvosto* (C-28/12, EU:C:2015:282),¹⁰¹ joka annettiin 28.4.2015, unionin tuomioistuin kumosi kolmansien maiden kanssa lentoliikenteen alalla tehtyjen jaetun toimivallan sopimusten allekirjoittamisesta unionin puolesta ja näiden sopimusten väliaikaisesta soveltamisesta unionissa ja jäsenvaltioissa annetun neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöksen.¹⁰² Komissio väitti kanteessaan, että tämä päätös ei ole annetun toimivallan periaatetta koskevan SEU 13 artiklan 2 kohdan mukainen, kun se luetaan yhdessä kansainvälisten sopimusten tekomenettelyä koskevan SEUT 218 artiklan 2, 5 ja 8 kohdan kanssa, koska sitä ei ole antanut neuvosto yksin eikä SEUT 218 artiklan mukaisia menettelyä ja äänestysmenettelyä soveltaen.

Unionin tuomioistuin katsoi, että nämä perustelut on hyväksyttävä. Ensinnäkin se totesi, että kyseisessä päätöksessä sulautetaan tosiasiallisesti yhteen kaksi eri toimea eli yhtäältä kyseessä olevien sopimusten allekirjoittamista unionin puolesta ja sopimusten väliaikaista soveltamista unionin toimesta koskeva toimi ja toisaalta näiden sopimusten väliaikaista soveltamista jäsenvaltioiden toimesta koskeva toimi, eikä ole mahdollista tehdä eroa sen mukaan, mikä toimi heijastaa neuvoston tahtoa ja mikä puolestaan ilmentää jäsenvaltioiden tahtoa. Tällä päätöksellä jäsenvaltiot ovat osallistuneet ensimmäisen toimen antamiseen, vaikka SEUT 218 artiklan 5 kohdan mukaan yksin neuvoston on annettava tällainen toimi eikä jäsenvaltioille tunnusteta lainkaan toimivaltaa tältä osin. Neuvosto on taas unionin toimielimenä ollut mukana toisen toimen antamisessa, vaikka tällainen toimi kuuluu ensiksikin kunkin näistä valtioista kansallisen oikeuden ja sitten kansainvälisen oikeuden alaan.

Toiseksi unionin tuomioistuimen mukaan näitä kahta eri toimea, jotka on koottu yhteen riidanalaisessa päätöksessä, ei voida pätevästi antaa yhdessä menettelyssä, johon sisältyy erotuksetta neuvoston omaan päätöksentekomenettelyyn kuuluvia seikkoja ja hallitustenvälisiä seikkoja. Toimi, joka koskee näiden sopimusten väliaikaista soveltamista jäsenvaltioiden toimesta, merkitsee, että näiden valtioiden edustajien välillä vallitsee yksimielisyys, ja siis heidän yksimielistä sopimustaan, vaikka SEUT 218 artiklan 8 kohdassa määrätään, että neuvosto tekee ratkaisunsa unionin puolesta määräenemmistöllä.

Näissä olosuhteissa unionin tuomioistuin katsoi, että koska päätös ei ole SEUT 218 artiklan 2, 5 ja 8 kohdan eikä siis SEU 13 artiklan 2 kohdan mukainen, se on kumottava. Kuitenkin tärkeiden oikeusvarmuuteen liittyvien syiden vuoksi unionin tuomioistuin päätti pysyttää riidanalaisen päätöksen vaikutukset siihen saakka, kunnes kohtuullisessa ajassa tuomion julistamispäivästä tulee voimaan uusi päätös, joka neuvoston on annettava SEUT 218 artiklan 5 ja 8 kohdan nojalla.

¹⁰¹ | Kanteen tutkittavaksi ottamisesta unionin tuomioistuin katsoi tässä tuomiossa, että neuvoston ja jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöstä, joka koskee kolmansien valtioiden liittymisestä kansainväliseen sopimukseen tehdyn sopimuksen ja lisäsopimuksen allekirjoittamista unionin puolesta sekä näiden sopimusten väliaikaista soveltamista yhtäältä unionin ja toisaalta jäsenvaltioiden toimesta, on pidettävä neuvoston toimena, joka voi olla kumoamiskanteen kohteena, koska neuvosto on osallistunut annettuihin päätöksiin näitä kaikilta osin.

¹⁰² | Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen allekirjoittamisesta unionin puolesta ja sen väliaikaisesta soveltamisesta sekä Amerikan yhdysvaltojen, Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin sekä Norjan kuningaskunnan välisen lentoliikennesopimuksen soveltamista koskevan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden, Islannin ja Norjan kuningaskunnan välisen lisäsopimuksen allekirjoittamisesta unionin puolesta ja sen väliaikaisesta soveltamisesta 16.6.2011 annettu neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätös 2011/708/EU (EUVL L 283, s. 1).

XXII YHTEINEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla määrättyjen rajoittavien toimenpiteiden osalta on mainittava kaksi 21.4.2015 annettua tuomiota, tuomio *Anbouba v. neuvosto* (C-605/13 P, EU:C:2015:248) ja tuomio *Anbouba v. neuvosto* (C-630/13 P, EU:C:2015:247), joilla unionin tuomioistuimen suuri jaosto pysytti muutoksenhaussa kaksi unionin yleisen tuomioistuimen tuomiota,¹⁰³ joilla oli hylätty syyrialaisen yrittäjän nostamat kumoamiskanteet *useista* häntä koskevista *varojen jäädyttämispäätöksistä*. Näitä rajoittavia toimenpiteitä sovellettiin valittajaan sillä perusteella, että hän on suuren elintarviketeollisuusalan yrityksen puheenjohtaja ja tukee taloudellisesti Syyrian hallintoa. Valittaja vetosi valituksissaan siihen, että unionin yleinen tuomioistuin oli soveltanut virheellisesti todistustaakkaa koskevia sääntöjä rajoittavien toimenpiteiden alalla myöntäessään, että hänen voidaan olettaa tukevan Syyrian hallintoa, ja jättäessään vaatimatta neuvostoa esittämään lisänäyttöä sen tueksi, että hänet on merkitty kyseisten toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden luetteloihin.

Unionin tuomioistuin totesi, että riidanalaisessa päätöksessä¹⁰⁴ ja toimessa, jonka perusteella se on annettu,¹⁰⁵ ei säädetä olettamasta, jonka mukaan Syyrian merkittävimpien yritysten johtajat tukevat Syyrian hallintoa. Se huomautti, että kun Syyrian tilanne otetaan huomioon, neuvosto täyttää sille kuuluvan todistustaakan, joka koskee sen perusteltavuutta, että valittaja on merkitty rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden luetteloihin, jos se esittää unionin tuomioistuimille riittävän konkreettisten, täsmällisten ja yhtäpitävien todisteiden kokonaisuuden, jonka perusteella voidaan osoittaa varojen jäädyttämistoimenpiteiden kohteena olevan henkilön ja vastustettavan hallinnon välinen riittävä yhteys. Valittajan asema Syyrian talouselämässä, hänen asemansa suuren elintarviketeollisuusalan yrityksen puheenjohtajana, hänen merkittävät tehtävänsä sekä toisessa yrityksessä että Homsin kaupungin kauppa- ja teollisuuskamarissa sekä hänen suhteensa presidentti Bashar al-Assadin perheenjäsenenä muodostavat riittävän konkreettisten, täsmällisten ja yhtäpitävien todisteiden kokonaisuuden, jonka perusteella voidaan osoittaa, että hän tukee taloudellisesti Syyrian hallintoa. Koska unionin yleinen tuomioistuin oli tutkinut, onko valittajan merkitseminen kyseisiin luetteloihin perusteltua, tukeutuen sellaisten todisteiden kokonaisuuteen, jotka koskevat hänen tilannettaan, tehtäviään ja suhteitaan Syyrian hallinnon asiayhteydessä ja joita asianomainen ei ole kiistänyt, unionin tuomioistuin katsoi, että valituksenalaisissa tuomioissa tehty viittaus olettamaan tuesta kyseiselle hallinnolle ei ole omiaan vaikuttamaan kyseisten tuomioiden laillisuuteen.

¹⁰³ | Unionin yleisen tuomioistuimen tuomiot 13.9.2013, *Anbouba v. neuvosto* (T-563/11, EU:T:2013:429) ja (T-592/11, EU:T:2013:427).

¹⁰⁴ | Syyriaan kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä 9.5.2011 annettu neuvoston päätös 2011/273/YUTP (EUVL L 121, s. 11), sellaisena kuin se on muutettuna 2.9.2011 annetulla neuvoston päätöksellä 2011/522/YUTP (EUVL L 228, s. 16).

¹⁰⁵ | Syyrian tilanteen johdosta määrättävistä rajoittavista toimenpiteistä annettu neuvoston asetus (EU) N:o 442/2011 (EUVL L 121, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 2.9.2011 annetulla neuvoston asetuksella (EU) N:o 878/2011 (EUVL L 228, s. 1).

XXIII EUROOPAN UNIONIN HENKILÖSTÖ

Unionin tuomioistuimella oli 10.9.2015 antamassaan tuomiossa *Missir Mamachi di Lusignano* (C-417/14 RX II, EU:C:2015:588) tilaisuus täsmentää *virkamiestuomioistuimen toimivaltaa edesmenneen virkamiehen perheenjäsenten nostamien vahingonkorvauskanteiden yhteydessä*. Käsitellessään uudelleen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiota¹⁰⁶ unionin tuomioistuin otti muun muassa kantaa sen johtopäätökseen, jonka mukaan virkamiestuomioistuimella ei lähtökohtaisesti ole henkilöllistä toimivaltaa ratkaista kannetta, jonka kolmas osapuoli on nostanut vaatiakseen korvausta hänelle henkilökohtaisesti aiheutuneesta vahingosta, vaikka katsottaisiin, että tällainen riita-asia on saanut alkunsa virkamiehen ja toimielimen välisestä työsuhteesta. Unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut virkamiestuomioistuimen tuomion,¹⁰⁷ jolla viimeksi mainittu oli todennut olevansa toimivaltainen ratkaisemaan kanteen, jossa vaadittiin, että komissio veloitetaan korvaamaan valittajalle ja valittajan pojan oikeudenomistajille eri summia korvauksena valittajan pojan, unionin virkamiehen, murhasta aiheutuneista aineellisista vahingoista ja henkisestä kärsimyksestä.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin katsoi, että unionin yleisen tuomioistuimen tuomio vahingoittaa unionin oikeuden yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta. Unionin tuomioistuimen mukaan ottamalla kanteen itse käsiteltäväkseen ratkaistakseen sen ensimmäisenä oikeusasteena unionin yleinen tuomioistuin on riistänyt virkamiestuomioistuimelle alun perin kuuluvan toimivallan ja muodostanut sen omaa asemaa vahvistavan toimivaltasäännön. Tämä on vaikuttanut Euroopan unionin tuomioistuimeen kuuluvien oikeusasteiden rakenteelliseen järjestelmään. Unionin tuomioistuin muistutti, että unionin tuomioistuinjärjestelmässä rajataan tarkasti kullekin Euroopan unionin tuomioistuimen kolmelle tuomioistuimelle kuuluva toimivalta siten, että yhdelle näistä kolmesta tuomioistuimesta annetusta toimivallasta ratkaista kanne seuraa väistämättä, ettei kummallakaan muulla tuomioistuimella ole toimivaltaa. Unionin tuomioistuinten toimivaltaa koskevat säännöt kuuluvat primaarioikeuteen ja ovat siten keskeisessä asemassa unionin oikeusjärjestyksessä.

Tässä tapauksessa unionin tuomioistuin katsoi, että virkamiestuomioistuimella on henkilöllinen toimivalta ratkaista virkamiesten nostamien kanteiden lisäksi myös kaikkien muiden virkamiehiin sovellettavissa henkilöstösäännöissä tarkoitettujen henkilöiden nostamat kanteet. Se katsoi, että toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin oli todennut, kysymys siitä, oliko valittajalla ja oikeudenomistajilla oikeus erityisesti virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 73 artiklan 2 kohdan a alakohdassa taattuihin etuuksiin, muodostaa aineellisoikeudellisen säännön, jolla ei ole merkitystä virkamiestuomioistuimen toimivallan määrittämisen kannalta.

Virkamiestuomioistuimen asiallisesta toimivallasta unionin tuomioistuin huomautti, että koska SEUT 270 artiklassa ja virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 91 artiklassa ei millään tavoin rajata hallinnollisen valituksen hylkäämisen jälkeen nostettavan kanteen luonnetta, virkamiestuomioistuin on kanteen luonteesta riippumatta toimivaltainen ratkaisemaan kaikki oikeusriidat, jotka koskevat kantajalle epäedullisen toimen laillisuutta. Näin ollen virkamiestuomioistuimella on toimivalta ratkaista virkamiehen nostama korvauskanne sitä toimielintä vastaan, johon hän kuuluu, jos oikeusriita on saanut alkunsa hänen ja toimielimen välisestä palvelussuhteesta. Tämä koskee unionin tuomioistuimen mukaan myös korvauskannetta silloin, kun kantaja mainitaan virkamiehiin sovellettavissa henkilöstösäännöissä virkamieheen liittyvien perhesuhteidensa perusteella ja kun oikeusriita on saanut alkunsa tämän virkamiehen ja asianomaisen toimielimen välisestä palvelussuhteesta.

¹⁰⁶ | Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 10.7.2014, *Missir Mamachi di Lusignano v. komissio* (T-401/11 P, EU:T:2014:625).

¹⁰⁷ | Virkamiestuomioistuimen tuomio 12.5.2011, *Missir Mamachi di Lusignano v. komissio* (F-50/09, EU:F:2012:55).

C | UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO

(Protokollajärjestys 31.12.2015)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Ensimmäinen julkisasiamies M. Wathelet; jaoston puheenjohtajat T. von Danwitz ja M. Ilešič; unionin tuomioistuimen varapresidentti A. Tizzano; unionin tuomioistuimen presidentti K. Lenaerts; jaoston puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen ja J. L. da Cruz Vilaça

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit E. Juhász ja A. Rosas; jaoston puheenjohtajat F. Biltgen, C. Toader, A. Arabadjiev, D. Šváby ja C. Lycourgos; julkisasiamies J. Kokott

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari M. Safjan; julkisasiamiehet Y. Bot, E. Sharpston; tuomarit J. Malenovský, A. Borg Barthet ja E. Levits; julkisasiamies P. Mengozzi; tuomari J.-C. Bonichot

Neljäs rivi, vasemmalta oikealle:

Julkisasiamies N. Wahl; tuomarit C. G. Fernlund, A. Prechal, M. Berger, E. Jarašiūnas, C. Vajda ja S. Rodin

Viides rivi, vasemmalta oikealle:

Julkisasiamies H. Saugmandsgaard Øe; tuomari M. Vilaras; julkisasiamies M. Szpunar; tuomari K. Jürimäe; julkisasiamies M. Campos Sánchez-Bordona; tuomari E. Regan; julkisasiamies M. Bobek; kirjaaja A. Calot Escobar

1. UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANON MUUTOKSET VUONNA 2015

JUHLALLINEN ISTUNTO 7.10.2015

Unionin tuomioistuimessa pidettiin 7.10.2015 juhlallinen istunto jäsenten toimikausien uudistamisen sekä uusien jäsenten valan vannomisen ja tehtävien vastaanottamisen johdosta.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat uudistivat 24.9.2014, 1.4.2015 ja 16.9.2015 tekemillään päätöksillä ajanjaksoksi 7.10.2015–6.10.2021 seuraavien 12 unionin tuomioistuimen tuomarin toimikaudet: Lars Bay Larsen, François Biltgen, Marko Ilešič, Endre Juhász, Küllike Jürimäe, Koen Lenaerts, Siniša Rodin, Allan Rosas, Marek Safjan, Rosario Silva de Lapuerta, Daniel Šváby ja Camelia Toader.

Unionin tuomioistuimen tuomariksi nimitettiin ajanjaksoksi 7.10.2015–6.10.2021 Aindrias Ó Caoimhin tilalle Eugene Regan sekä Vassilios Skourisin tilalle Michail Vilaras.

Julkisasiamiesten lukumäärä nousi yhdeksästä yhteentoista 25.6.2013 annetulla neuvoston päätöksellä 2013/336/EU,¹ joka tuli voimaan 7.10.2015 lähtien, ja unionin tuomioistuimen julkisasiamiehiksi nimitettiin 1.4.2015 ja 15.6.2015 tehdyillä päätöksillä ajanjaksoksi 7.10.2015–6.10.2021 Michal Bobek ja Henrik Saugmandsgaard Øe.

Unionin tuomioistuimen julkisasiamieheksi nimitettiin 16.9.2015 tehdyllä päätöksellä Pedro Cruz Villalónin tilalle Manuel Campos Sánchez-Bordona.²

1 | Neuvoston päätös 2013/336/EU, annettu 25 päivänä kesäkuuta 2013, Euroopan unionin tuomioistuimen julkisasiamiesten määrän lisäämisestä (EUVL L 179, s. 92).

2 | Julkisasiamies Niilo Jääskisen seuraaja astuu virkaan myöhemmin. Hän on vuorojärjestelmän mukaisesti Bulgarian kansalainen.

2. PROTOKOLLAJÄRJESTYS

1.1.2015–7.10.2015

Unionin tuomioistuimen presidentti V. SKOURIS

Varapresidentti K. LENAERTS

Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja A. TIZZANO

Toisen jaoston puheenjohtaja R. SILVA DE LAPUERTA

Kolmannen jaoston puheenjohtaja M. ILEŠIČ

Neljännän jaoston puheenjohtaja L. BAY LARSEN

Viidennen jaoston puheenjohtaja T. von DANWITZ

Ensimmäinen julkisasiamies M. WATHELET

Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja A. Ó CAOIMH

Seitsemännän jaoston puheenjohtaja J.-C. BONICHOT

Kymmenennen jaoston puheenjohtaja C. VAJDA

Kuudennen jaoston puheenjohtaja S. RODIN

Yhdeksännän jaoston puheenjohtaja K. JÜRIMÄE

Tuomari A. ROSAS

Julkisasiamies J. KOKOTT

Tuomari E. JUHÁSZ

Tuomari A. BORG BARTHET

Tuomari J. MALENOVSKÝ

Tuomari E. LEVITS

Julkisasiamies E. SHARPSTON

Julkisasiamies P. MENGGOZZI

Julkisasiamies Y. BOT

Tuomari A. ARABADJIEV

Tuomari C. TOADER

Tuomari M. SAFJAN

Tuomari D. ŠVÁBY

Tuomari M. BERGER

Julkisasiamies N. JÄÄSKINEN

Julkisasiamies P. CRUZ VILLALÓN

Tuomari A. PRECHAL

Tuomari E. JARAŠIŪNAS

Tuomari C. G. FERNLUND

Tuomari J. L. da CRUZ VILAÇA

Julkisasiamies N. WAHL

Tuomari F. BILTGEN

Julkisasiamies M. SZPUNAR

Tuomari C. LYCOURGOS

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

8.10.2015–11.10.2015

Unionin tuomioistuimen presidentti K. LENAERTS
Varapresidentti A. TIZZANO
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja R. SILVA DE LAPUERTA
Toisen jaoston puheenjohtaja M. ILEŠIČ
Kolmannen jaoston puheenjohtaja L. BAY LARSEN
Neljännen jaoston puheenjohtaja T. von DANWITZ
Viidennen jaoston puheenjohtaja J. L. da CRUZ VILAÇA
Tuomari A. ROSAS
Julkisasiamies J. KOKOTT
Tuomari E. JUHÁSZ
Tuomari A. BORG BARTHET
Tuomari J. MALENOVSKÝ
Tuomari E. LEVITS
Julkisasiamies E. SHARPSTON
Julkisasiamies P. MENGOZZI
Julkisasiamies Y. BOT
Tuomari J.-C. BONICHOT
Tuomari A. ARABADJIEV
Tuomari C. TOADER
Tuomari M. SAFJAN
Tuomari D. ŠVÁBY
Tuomari M. BERGER
Tuomari A. PRECHAL
Tuomari E. JARAŠIŪNAS
Tuomari C. G. FERNLUND
Julkisasiamies M. WATHELET
Tuomari C. VAJDA
Julkisasiamies N. WAHL
Tuomari S. RODIN
Tuomari F. BILTGEN
Tuomari K. JÜRIMÄE
Julkisasiamies M. SZPUNAR
Tuomari C. LYCOURGOS
Julkisasiamies M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Tuomari M. VILARAS
Tuomari E. REGAN
Julkisasiamies H. SAUGMANDSGAARD ØE
Julkisasiamies M. BOBEK

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

12.10.2015–31.12.2015

Unionin tuomioistuimen presidentti K. LENAERTS
Varapresidentti A. TIZZANO
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja R. SILVA DE LAPUERTA
Toisen jaoston puheenjohtaja M. ILEŠIČ
Kolmannen jaoston puheenjohtaja L. BAY LARSEN
Neljännen jaoston puheenjohtaja T. von DANWITZ
Viidennen jaoston puheenjohtaja J. L. da CRUZ VILAÇA
Ensimmäinen julkisasiamies M. WATHELET
Kuudennen jaoston puheenjohtaja A. ARABADJIEV
Seitsemännen jaoston puheenjohtaja C. TOADER
Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja D. ŠVÁBY
Kymmenennen jaoston puheenjohtaja F. BILTGEN
Yhdeksännen jaoston puheenjohtaja C. LYCOURGOS
Tuomari A. ROSAS
Julkisasiamies J. KOKOTT
Tuomari E. JUHÁSZ
Tuomari A. BORG BARTHET
Tuomari J. MALENOVSKÝ
Tuomari E. LEVITS
Julkisasiamies E. SHARPSTON
Julkisasiamies P. MENGOSI
Julkisasiamies Y. BOT
Tuomari J.-C. BONICHOT
Tuomari M. SAFJAN
Tuomari M. BERGER
Tuomari A. PRECHAL
Tuomari E. JARAŠIŪNAS
Tuomari C. G. FERNLUND
Tuomari C. VAJDA
Julkisasiamies N. WAHL
Tuomari S. RODIN
Tuomari K. JÜRIMÄE
Julkisasiamies M. SZPUNAR
Julkisasiamies M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Tuomari M. VILARAS
Tuomari E. REGAN
Julkisasiamies H. SAUGMANDSGAARD ØE
Julkisasiamies M. BOBEK

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

3. UNIONIN TUOMIOISTUIMEN ENTISET JÄSENET

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

Pilotti Massimo, tuomari (1952–1958), presidentti 1952–1958
Serrarens Petrus, tuomari (1952–1958)
Van Kleffens Adrianus, tuomari (1952–1958)
Rueff Jacques, tuomari (1952–1959 ja 1960–1962)
Riese Otto, tuomari (1952–1963)
Lagrange Maurice, julkisasiamies (1952–1964)
Delvaux Louis, tuomari (1952–1967)
Hammes Charles Léon, tuomari (1952–1967), presidentti 1964–1967
Roemer Karl, julkisasiamies (1953–1973)
Catalano Nicola, tuomari (1958–1962)
Rossi Rino, tuomari (1958–1964)
Donner Andreas Matthias, tuomari (1958–1979), presidentti 1958–1964
Trabucchi Alberto, tuomari (1962–1972), sittemmin julkisasiamies (1973–1976)
Lecourt Robert, tuomari (1962–1976), presidentti 1967–1976
Strauss Walter, tuomari (1963–1970)
Gand Joseph, julkisasiamies (1964–1970)
Monaco Riccardo, tuomari (1964–1976)
Mertens de Wilmars Josse J., tuomari (1967–1984), presidentti 1980–1984
Pescatore Pierre, tuomari (1967–1985)
Dutheillet de Lamotte Alain Louis, julkisasiamies (1970–1972)
Kutscher Hans, tuomari (1970–1980), presidentti 1976–1980
Mayras Henri, julkisasiamies (1972–1981)
O'Dalaigh Cearbhall, tuomari (1973–1974)
Sørensen Max, tuomari (1973–1979)
Reischl Gerhard, julkisasiamies (1973–1981)
Warner Jean-Pierre, julkisasiamies (1973–1981)
Mackenzie Stuart Alexander J., tuomari (1973–1988), presidentti 1984–1988
O'Keeffe Aindrias, tuomari (1974–1985)
Touffait Adolphe, tuomari (1976–1982)
Capotorti Francesco, tuomari (1976), sittemmin julkisasiamies (1976–1982)
Bosco Giacinto, tuomari (1976–1988)
Koopmans Thymen, tuomari (1979–1990)
Due Ole, tuomari (1979–1994), presidentti 1988–1994
Everling Ulrich, tuomari (1980–1988)
Chloros Alexandros, tuomari (1981–1982)
Rozès Simone, julkisasiamies (1981–1984)
Verloren van Themaat Pieter, julkisasiamies (1981–1986)
Slynn Sir Gordon, julkisasiamies (1981–1988), sittemmin tuomari (1988–1992)
Grévisse Fernand, tuomari (1981–1982 ja 1988–1994)
Bahlmann Kai, tuomari (1982–1988)
Galmot Yves, tuomari (1982–1988)
Mancini G. Federico, julkisasiamies (1982–1988), sittemmin tuomari (1988–1999)
Kakouris Constantinos, tuomari (1983–1997)
Darmon Marco, julkisasiamies (1984–1994)
Joliet René, tuomari (1984–1995)

Lenz Carl Otto, julkisasiamies (1984–1997)
O'Higgins Thomas Francis, tuomari (1985–1991)
Schockweiler Fernand, tuomari (1985–1996)
Da Cruz Vilaça José Luís, julkisasiamies (1986–1988)
De Carvalho Moitinho de Almeida José Carlos, tuomari (1986–2000)
Mischo Jean, julkisasiamies (1986–1991 ja 1997–2003)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, tuomari (1986–2003), presidentti 1994–2003
Diez de Velasco Manuel, tuomari (1988–1994)
Zuleeg Manfred, tuomari (1988–1994)
Van Gerven Walter, julkisasiamies (1988–1994)
Tesauro Giuseppe, julkisasiamies (1988–1998)
Jacobs Francis Geoffrey, julkisasiamies (1988–2006)
Kapteyn Paul Joan George, tuomari (1990–2000)
Murray John L., tuomari (1991–1999)
Gulmann Claus Christian, julkisasiamies (1991–1994), sittemmin tuomari (1994–2006)
Edward David Alexander Ogilvy, tuomari (1992–2004)
Elmer Michael Bendik, julkisasiamies (1994–1997)
Hirsch Günter, tuomari (1994–2000)
Cosmas Georges, julkisasiamies (1994–2000)
La Pergola Antonio Mario, tuomari (1994 ja 1999–2006), julkisasiamies (1995–1999)
Puissochet Jean-Pierre, tuomari (1994–2006)
Léger Philippe, julkisasiamies (1994–2006)
Ragnemalm Hans, tuomari (1995–2000)
Fennelly Nial, julkisasiamies (1995–2000)
Sevón Leif, tuomari (1995–2002)
Wathelet Melchior, tuomari (1995–2003)
Jann Peter, tuomari (1995–2009)
Ruiz-Jarabo Colomer Dámaso, julkisasiamies (1995–2009)
Schintgen Romain, tuomari (1996–2008)
Ioannou Krateros, tuomari (1997–1999)
Alber Siegbert, julkisasiamies (1997–2003)
Saggio Antonio, julkisasiamies (1998–2000)
Skouris Vassilios, tuomari (1999–2015), presidentti 2003–2015
O'Kelly Macken Fidelma, tuomari (1999–2004)
Von Bahr Stig, tuomari (2000–2006)
Colneric Ninon, tuomari (2000–2006)
Geelhoed Leendert A., julkisasiamies (2000–2006)
Stix-Hackl Christine, julkisasiamies (2000–2006)
Timmermans Christiaan Willem Anton, tuomari (2000–2010)
Da Cunha Rodrigues José Narciso, tuomari (2000–2012)
Poiares Pessoa Maduro Luís Miguel, julkisasiamies (2003–2009)
Makarczyk Jerzy, tuomari (2004–2009)
Arestis Georges, tuomari (2004–2014)
Klučka Ján, tuomari (2004–2009)
Kūris Pranas, tuomari (2004–2010)
Schiemann Konrad Hermann Theodor, tuomari (2004–2012)
Löhmus Uno, tuomari (2004–2013)
Lindh Pernilla, tuomari (2006–2011)
Mazák Ján, julkisasiamies (2006–2012)

Trstenjak Verica, julkisasiamies (2006–2012)
Kasel Jean-Jacques, tuomari (2008–2013)
Jääskinen Niilo, julkisasiamies (2009–2015)
Cruz Villalón Pedro, julkisasiamies (2009–2015)

PRESIDENTIT

Pilotti Massimo (1952–1958)
Donner Andreas Matthias (1958–1964)
Hammes Charles Léon (1964–1967)
Lecourt Robert (1967–1976)
Kutscher Hans (1976–1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980–1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984–1988)
Due Ole (1988–1994)
Rodríguez Iglésias Gil Carlos (1994–2003)
Skouris Vassilios (2003–2015)

KIRJAAJAT

Van Houtte Albert (1953–1982)
Heim Paul (1982–1988)
Giraud Jean-Guy (1988–1994)
Grass Roger (1994–2010)

DI UNIONIN TUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2011–2015)

VIREILLE TULLEET ASIAT

2. Eri oikeudenkäynnit (2011–2015)
3. Kanteen kohde (2015)
4. Jäsenyyssveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet (2011–2015)

RATKAISTUT ASIAT

5. Eri oikeudenkäynnit (2011–2015)
6. Tuomiot, määräykset ja lausunnot (2015)
7. Ratkaisukokoonpano (2011–2015)
8. Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä (2011–2015)
9. Kanteen kohde (2011–2015)
10. Kanteen kohde (2015)
11. Jäsenyyssveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2011–2015)
12. Käsittelyn kesto (tuomiot ja lainkäyttövaltaa käyttäen annetut määräykset) (2011–2015)

VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

13. Eri oikeudenkäynnit (2011–2015)
14. Ratkaisukokoonpano (2011–2015)

MUUT

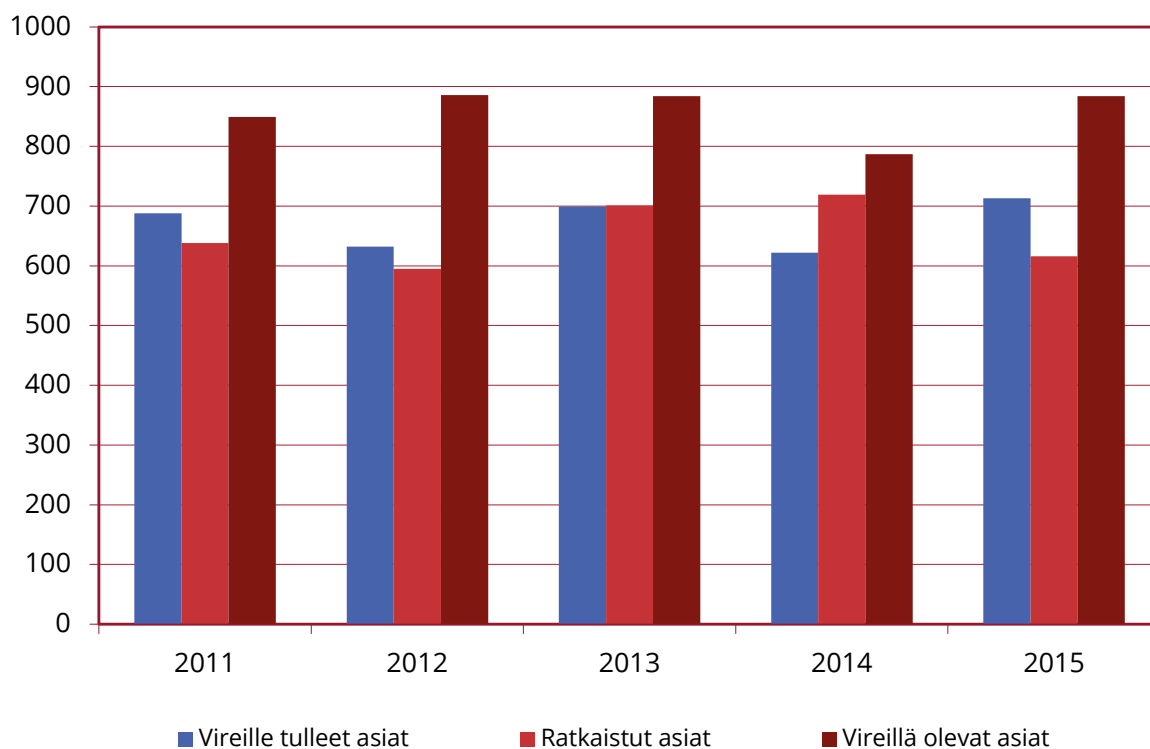
15. Nopeutetut menettelyt (2011–2015)
16. Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt (2011–2015)
17. Annetut välitoimimääräykset (2015)

TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2015)

18. Vireille tulleet asiat ja annetut tuomiot
19. Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt (jäsenvaltioittain ja vuosittain)
20. Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt (jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain)
21. Nostetut jäsenyyssveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

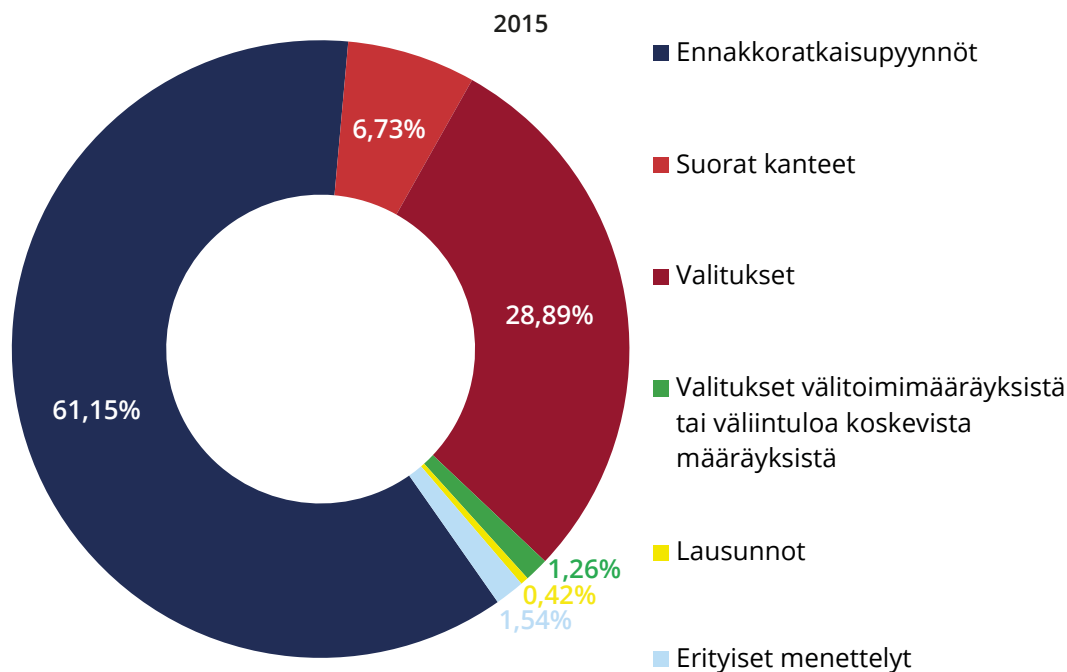
1. VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT, VIREILLÄ OLEVAT ASIAT (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Vireille tulleet asiat	688	632	699	622	713
Ratkaistut asiat	638	595	701	719	616
Vireillä olevat asiat	849	886	884	787	884

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2. VIREILLE TULLEET ASIAT – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Ennakkoratkaisupyyntö	423	404	450	428	436
Suorat kanteet	81	73	72	74	48
Valitukset	162	136	161	111	206
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	13	3	5		9
Lausunnot		1	2	1	3
Erityiset menettelyt ²	9	15	9	8	11
Yhteensä	688	632	699	622	713
Välitoimihakemukset	3		1	3	2

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

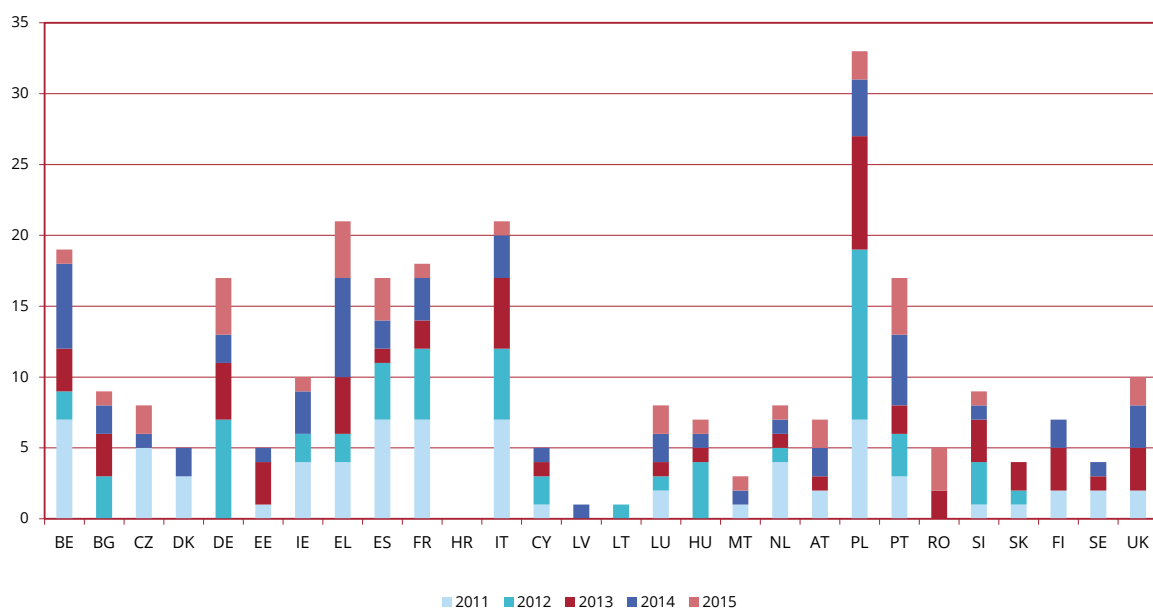
² Erityisinä menettelyinä pidetään seuraavia: tuomion korjaaminen; oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen; maksuton oikeudenkäynti; takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan; kolmannen osapuolen kantelu (työjärjestyksen 97 artikla); tuomion purkaminen; tuomion tulkinta; ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja vapauksia koskevat asiat.

3. VIREILLE TULLEET ASIAT – KANTEEN KOHDE (2015)¹

	Ennakkoratkais- uppyynöt	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset väli- toimimääräyk- sistä tai väliin- tuloa koskevista määräyksistä	Lausunnot	Yhteensä	Erityiset menettelyt
Energia		1				1	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	3					3	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	14	1				15	
Immateriaalioikeus	22		66			88	
Julkiset hankinnat	22		2	2		26	
Kansanterveys	2		8			10	
Kauppapolitiikka	1		14			15	
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1		4			5	
Kilpailu	6		32	2		40	
Kuluttajansuoja	39					39	
Lainsäädäntöjen lähentäminen	20	2				22	
Liikenne	19	6	2			27	
Maatalous	11	1	5			17	
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiointi		1				1	
Oikeudellinen yhteistyö siviilioikeuden alalla	1					1	
Oikeus tutustua asiakirjoihin			6	1		7	
Pääomien vapaa liikkuvuus	5	1				6	
Palvelujen tarjoamisen vapaus	21	3				24	
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	6	1				7	
Sijoittautumisvapaus	12					12	
Sosiaalipolitiikka	32					32	
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus			3			3	
Talous- ja rahapolitiikka	1	1	9			11	
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	7	1				8	
Teollisuuspolitiikka	12					12	
Toimielimiä koskeva oikeus	2	6	13		3	24	
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	27		2			29	
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala			1			1	
Unionin kansalaisuus	6					6	
Unionin oikeuden periaatteet	12		1			13	
Valtiontuki	4		21	4		29	
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	50	2				52	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	3		3			6	
Verotus	43	6				49	
Yhteinen kalastuspolitiikka		1				1	
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	2		10			12	
Yhtiöoikeus	1					1	
Ympäristö	29	14	4			47	
SEUT	436	48	206	9	3	702	
Erioikeudet ja vapaudet							2
Menettely							9
Muut							11
YHTEENSÄ	436	48	206	9	3	702	11

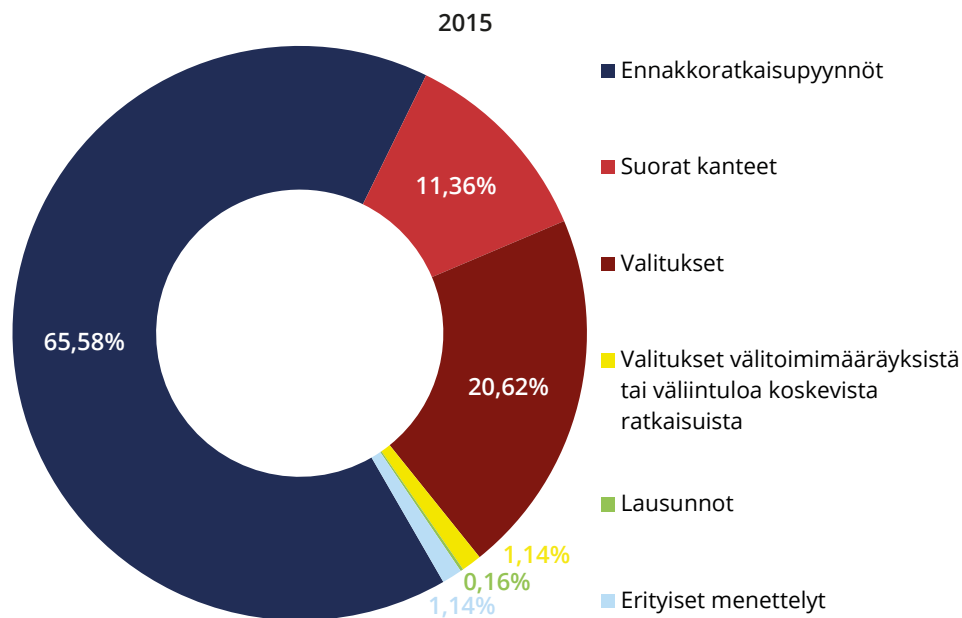
1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

4. VIREILLE TULLEET ASIAT – JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT KANTEET (2011–2015)¹

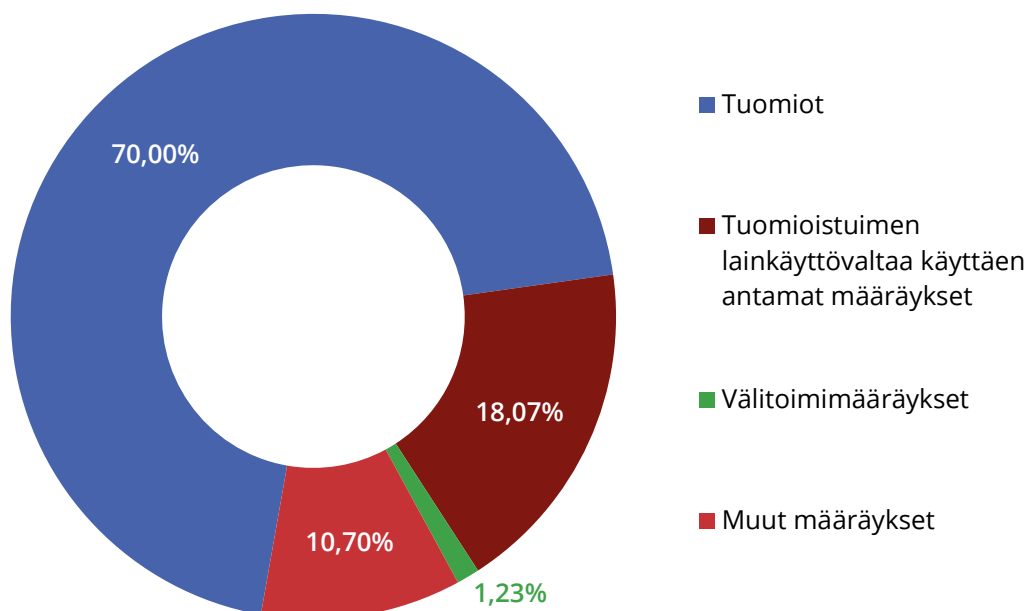
	2011	2012	2013	2014	2015
Belgia	7	2	3	6	1
Bulgaria		3	3	2	1
Tšekki	5			1	2
Tanska	3			2	
Saksa		7	4	2	4
Viro	1		3	1	
Irlanti	4	2		3	1
Kreikka	4	2	4	7	4
Espanja	7	4	1	2	3
Ranska	7	5	2	3	1
Kroatia					
Italia	7	5	5	3	1
Kypros	1	2	1	1	
Latvia				1	
Liettua		1			
Luxemburg	2	1	1	2	2
Unkari		4	1	1	1
Malta	1			1	1
Alankomaat	4	1	1	1	1
Itävalta	2		1	2	2
Puola	7	12	8	4	2
Portugali	3	3	2	5	4
Romania			2		3
Slovenia	1	3	3	1	1
Slovakia	1	1	2		
Suomi	2		3	2	
Ruotsi	2		1	1	
Yhdistynyt kuningaskunta	2		3	3	2
Yhteensä	73	58	54	57	37

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

5. RATKAISTUT ASIAT – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Ennakkoratkaisupyynnöt	388	386	413	476	404
Suorat kanteet	117	70	110	76	70
Valitukset	117	117	155	157	127
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista	7	12	5	1	7
Lausunnot	1		1	2	1
Erityiset menettelyt	8	10	17	7	7
Yhteensä	638	595	701	719	616

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

6. RATKAISTUT ASIAT – TUOMIOT, MÄÄRÄYKSET JA LAUSUNNOT (2015)¹

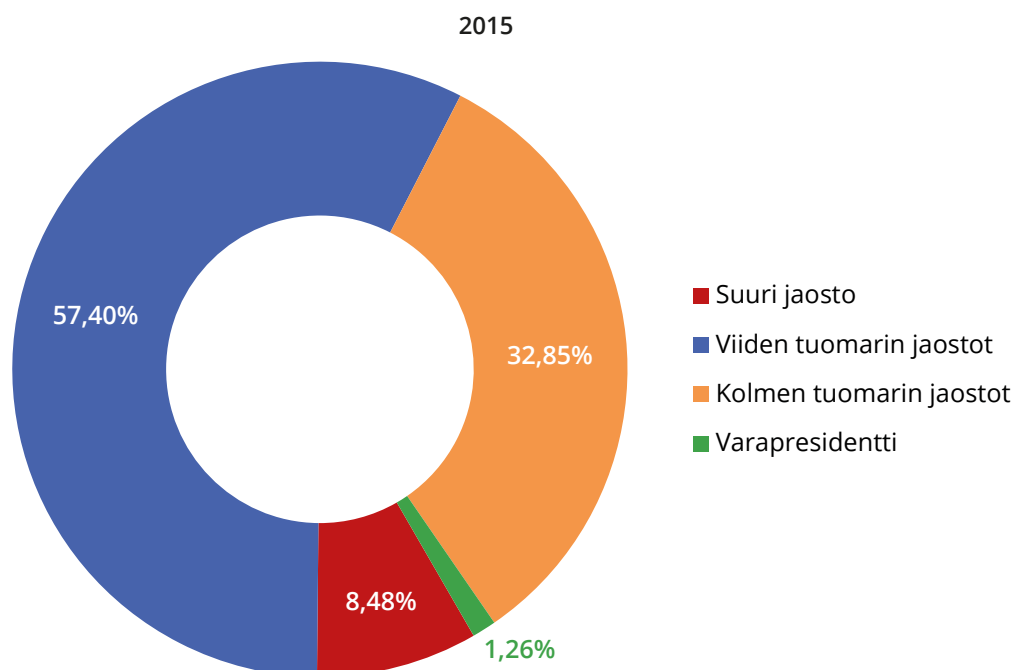
	Tuomiot	Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen antamat määräykset ²	Vältöimimääräykset ³	Muut määräykset ⁴	Lausunnot	Yhteensä
Ennakkoratkaisupyyntö	296	47		34		377
Suorat kanteet	48			16		64
Valitukset	54	51		9		114
Valitukset vältöimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista			7			7
Lausunnot				1		1
Erityiset menettelyt	1	5		1		7
Yhteensä	399	103	7	61		570

1 | Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

2 | Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

3 | SEUT 278 ja SEUT 279 artiklaan (entinen EY 242 ja EY 243 artikla), SEUT 280 artiklaan (entinen EY 244 artikla) tai EHTY:n perustamissopimuksen vastaaviin määräyksiin perustuvan hakemuksen taikka vältöimimääräyksestä tai väliintuloa koskevasta määräyksestä tehdyn valituksen seurauksena annetut määräykset.

4 | Määräykset, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia unionin yleiselle tuomioistuimelle.

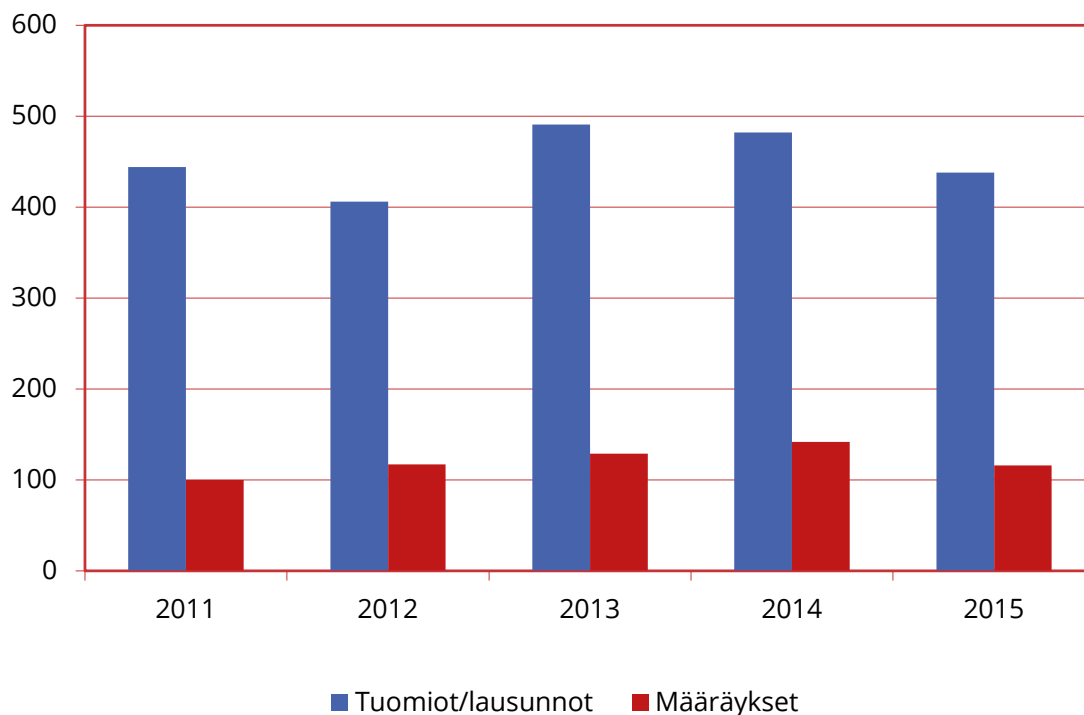
7. RATKAISTUT ASIAT – RATKAISUKOKKOONPANO (2011–2015)¹

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Täysistunto	1		1	1		1				1		1			
Suuri jaosto	62		62	47		47	52		52	51	3	54	47		47
Viiden tuomarin jaostot	290	10	300	275	8	283	348	18	366	320	20	340	298	20	318
Kolmen tuomarin jaostot	91	86	177	83	97	180	91	106	197	110	118	228	93	89	182
Presidentti		4	4		12	12									
Varapresidentti								5	5		1	1		7	7
Yhteensä	444	100	544	406	117	523	491	129	620	482	142	624	438	116	554

1] Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2] Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

8. ASIAT, JOTKA ON RATKAISTU TUOMIOILLA, LAUSUNNOILLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ (2011–2015)^{1 2}

	2011	2012	2013	2014	2015
Tuomiot/lausunnot	444	406	491	482	438
Määräykset	100	117	129	142	116
Yhteensä	544	523	620	624	554

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2 | Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

9. ASIAT, JOTKA ON RATKAISTU TUOMIOILLA, LAUSUNNOLLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ – KANTEEN KOHDE (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Energia	2		1	3	2
Euroopan unioniin liittyminen	1	2			
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	8	5	4	6	1
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	9	18	15	20	13
Immateriaalioikeus	47	46	43	69	51
Julkiset hankinnat	7	12	12	13	14
Kansanterveys	3	1	2	3	5
Kauppapolitiikka	2	8	6	7	4
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1			5	1
Kilpailu	19	30	42	28	23
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu		1		1	1
Kuluttajansuoja ³	4	9	19	20	29
Lainsäädäntöjen lähentäminen	15	12	24	25	24
Liikenne	7	14	17	18	9
Maatalous	23	22	33	29	20
Matkailu		1			
Oikeus tutustua asiakirjoihin	2	5	6	4	3
Pääomien vapaa liikkuvuus	14	21	8	6	8
Palvelujen tarjoamisen vapaus	27	29	16	11	17
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	8	8	12	6	14
Sijoittautumisvapaus	21	6	13	9	17
Sosiaalipolitiikka	36	28	27	51	30
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus		3	6	8	4
Talous- ja rahapolitiikka		3		1	3
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	8	7	1	10	9
Teollisuuspolitiikka	9	8	15	3	9

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2| Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

3| Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

4| Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

Toimielimiä koskeva oikeus	20	27	31	18	27
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi ⁴	19	19	11	21	20
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala		1	1		1
Työllisyys					1
Unionin kansalaisuus	7	8	12	9	4
Unionin oikeuden periaatteet	15	7	17	23	12
Valtiontuki	48	10	34	41	26
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	24	37	46	51	49
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.) ²	4	3	2	5	1
Verotus	49	64	74	52	55
Yhteinen kalastuspolitiikka	1			5	3
Yhteinen tullitariffi ⁴	2				
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	3	9	12	3	6
Yhteisöjen omat varat ²	2				
Yhtiöoikeus	8	1	4	3	1
Ympäristö ⁽³⁾	35	27	35	30	27
Ympäristö ja kuluttajat ³	25	1			
EY:n perustamissopimus / SEUT	535	513	601	617	544
EU	1				
HT	1				
EA					1
Erioikeudet ja vapaudet	2	3			2
Menettely	5	7	14	6	4
Henkilöstösäännöt			5	1	3
Muut	7	10	19	7	9
YHTEENSÄ	544	523	620	624	554

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2 | Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

3 | Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

4 | Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

10. TUOMIOILLA, LAUSUNNOLLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ RATKAISTUT ASIAT – KANTEEN KOHDE (2015)¹

	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Energia	2		2
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1		1
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	13		13
Immateriaalioikeus	21	30	51
Julkiset hankinnat	12	2	14
Kansanterveys	5		5
Kauppapolitiikka	4		4
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1		1
Kilpailu	15	8	23
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1		1
Kuluttajansuoja ⁴	24	5	29
Lainsäädäntöjen lähentäminen	23	1	24
Liikenne	9		9
Maatalous	16	4	20
Oikeus tutustua asiakirjoihin	3		3
Pääomien vapaa liikkuvuus	8		8
Palvelujen tarjoamisen vapaus	14	3	17
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	11	3	14
Sijoittautumisvapaus	12	5	17
Sosiaalipolitiikka	27	3	30
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	4		4
Talous- ja rahapolitiikka	2	1	3
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	6	3	9
Teollisuuspolitiikka	9		9

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2| Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

3| Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

4| Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

5| Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

Toimielimiä koskeva oikeus	21	6	27
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi ⁵	18	2	20
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1		1
Työllisyys		1	1
Unionin kansalaisuus	3	1	4
Unionin oikeuden periaatteet	4	8	12
Valtiontuki	16	10	26
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	46	3	49
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.) ³	1		1
Verotus	48	7	55
Yhteinen kalastuspolitiikka	2	1	3
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	5	1	6
Yhtiöoikeus	1		1
Ympäristö ⁴	24	3	27
EY:n perustamissopimus / SEUT	433	111	544
EA	1		1
Erioikeudet ja vapaudet	1	1	2
Menettely		4	4
Henkilöstösäännöt	3		3
Muut	4	5	9
YHTEENSÄ	438	116	554

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

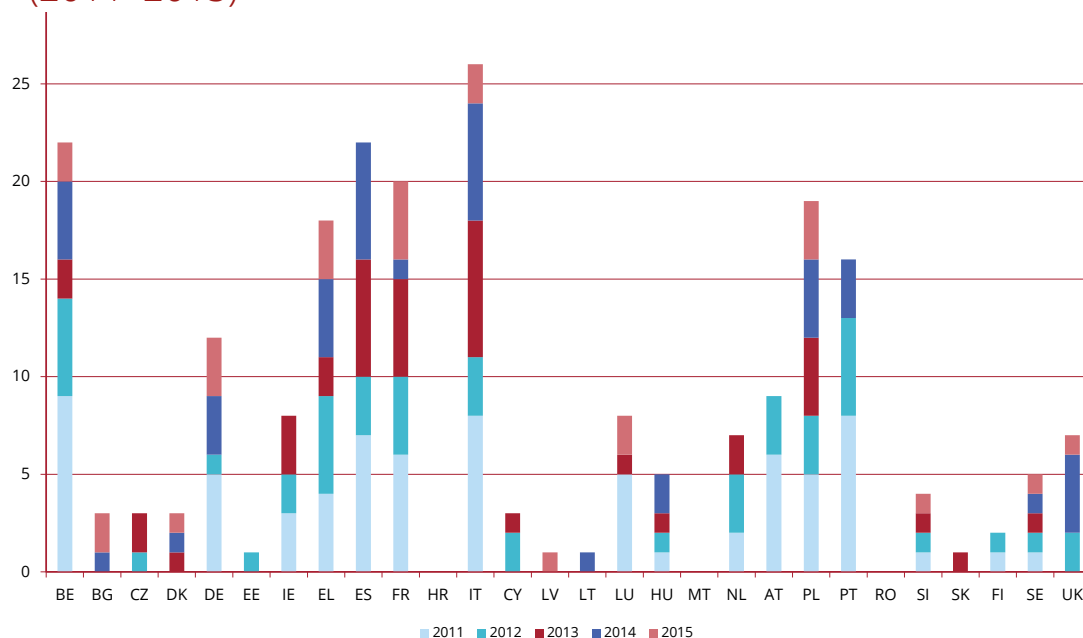
2 | Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

3 | Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

4 | Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

5 | Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

11. RATKAISTUT ASIAT – JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT TUOMIOT: RATKAISUN SISÄLTÖ (2011–2015)¹

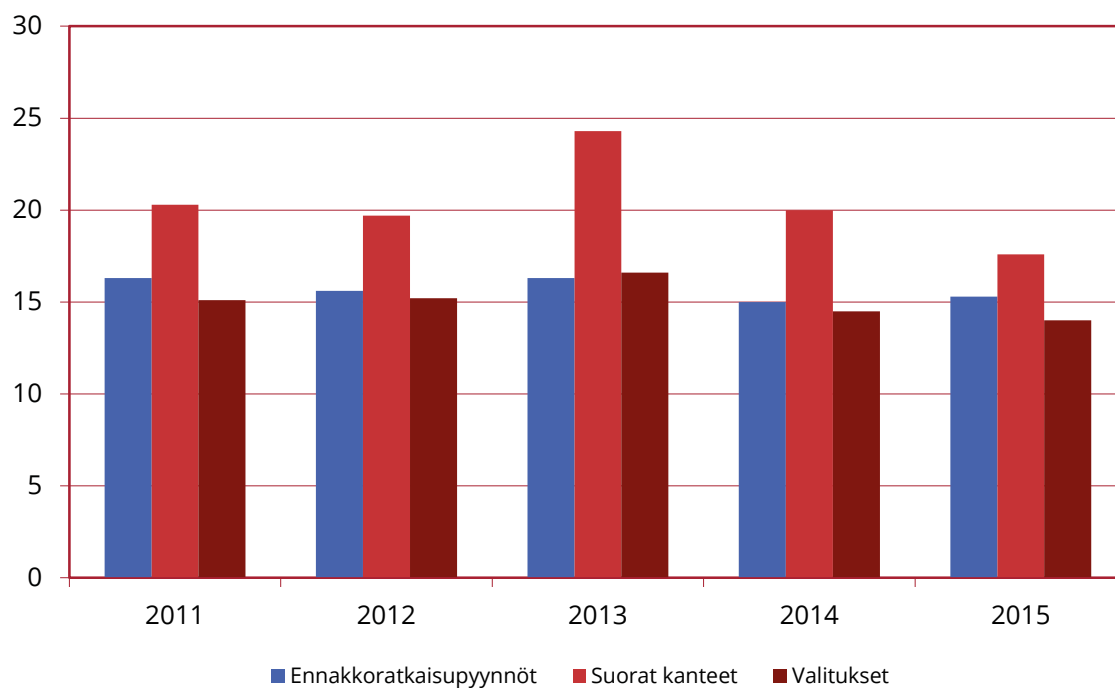

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen
Belgia	9	1	5	1	2	1	4		2	
Bulgaria							1	1	2	
Tšekki			1		2	2				
Tanska					1	1	1		1	
Saksa	5		1	2		2	3	1	3	
Viro			1							
Irlanti	3		2		3	1				1
Kreikka	4		5		2	1	4		3	
Espanja	7	1	3		6		6			
Ranska	6		4		5	3	1		4	
Kroatia										
Italia	8	1	3		7	1	6		2	
Kypros		1	2		1					
Latvia									1	
Liettua							1			
Luxemburg	5				1	1			2	
Unkari	1	1	1		1		2			
Malta		1								
Alankomaat	2		3	1	2	2		1		
Itävalta	6		3			1				
Puola	5		3		4	2	4		3	1
Portugali	8	1	5			1	3			
Romania		1								
Slovenia	1		1		1				1	
Slovakia		1		1	1					
Suomi	1		1			2				
Ruotsi	1		1		1	1	1		1	
Yhdistynyt kuningaskunta			2			1	4		1	1
Yhteensä	72	9	47	5	40	23	41	3	26	5

1 | Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

12. RATKAISTUT ASIAT – KÄSITTELYN KESTO KUUKAUSINA (2011–2015)¹

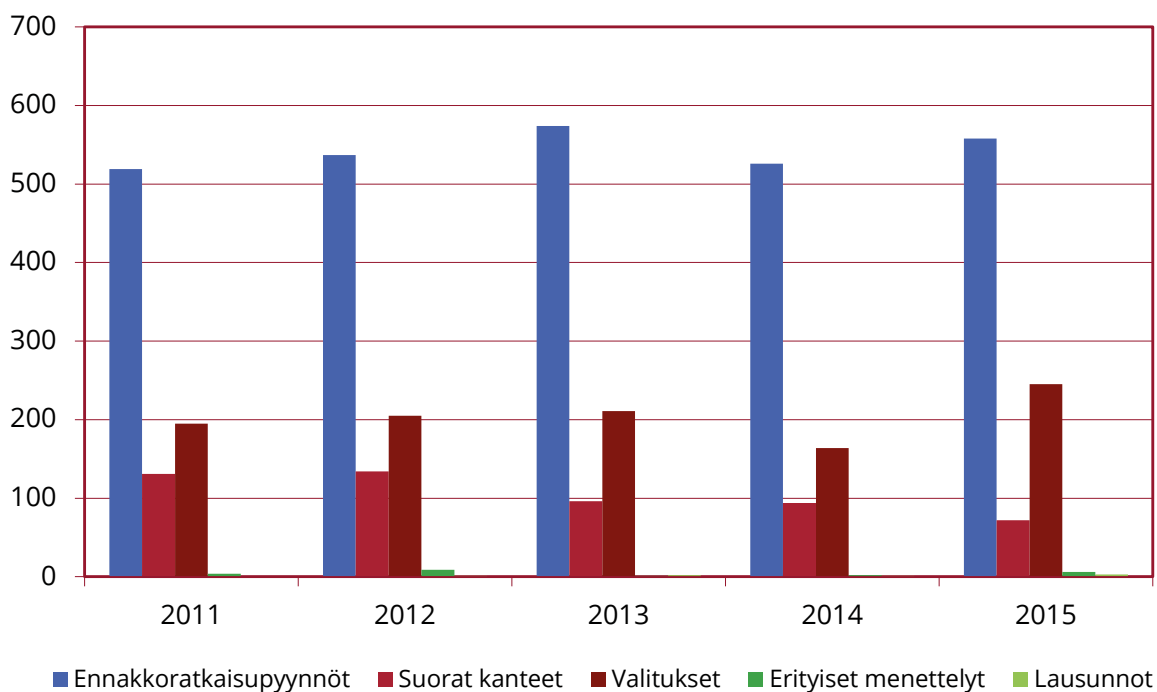
(TUOMIOT JA LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETUT MÄÄRÄYKSET)

	2011	2012	2013	2014	2015
Ennakkoratkaisupyynnöt	16,3	15,6	16,3	15,0	15,3
Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt	2,5	1,9	2,2	2,2	1,9
Suorat kanteet	20,3	19,7	24,3	20,0	17,6
Valitukset	15,1	15,2	16,6	14,5	14,0

1 | Oikeudenkäyntien kestoissa ei ole otettu huomioon asioita, joissa on annettu välituomio tai joissa on päätetty ryhtyä asian selvittämistoimiin; lausuntoja; erityisiä menettelyjä (joita ovat oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, maksuton oikeudenkäynti, takaisinsaanti, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tulkinta, tuomion purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, tuomion oikaisu ja takavarikkomenettelyt); asioita, joissa on annettu määräys, jolla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai palauttamalla tai siirtämällä asia unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi; välitoimimenettelyjä eikä välitoimia ja väliintuloa koskevista ratkaisuista tehtyjä valituksia.

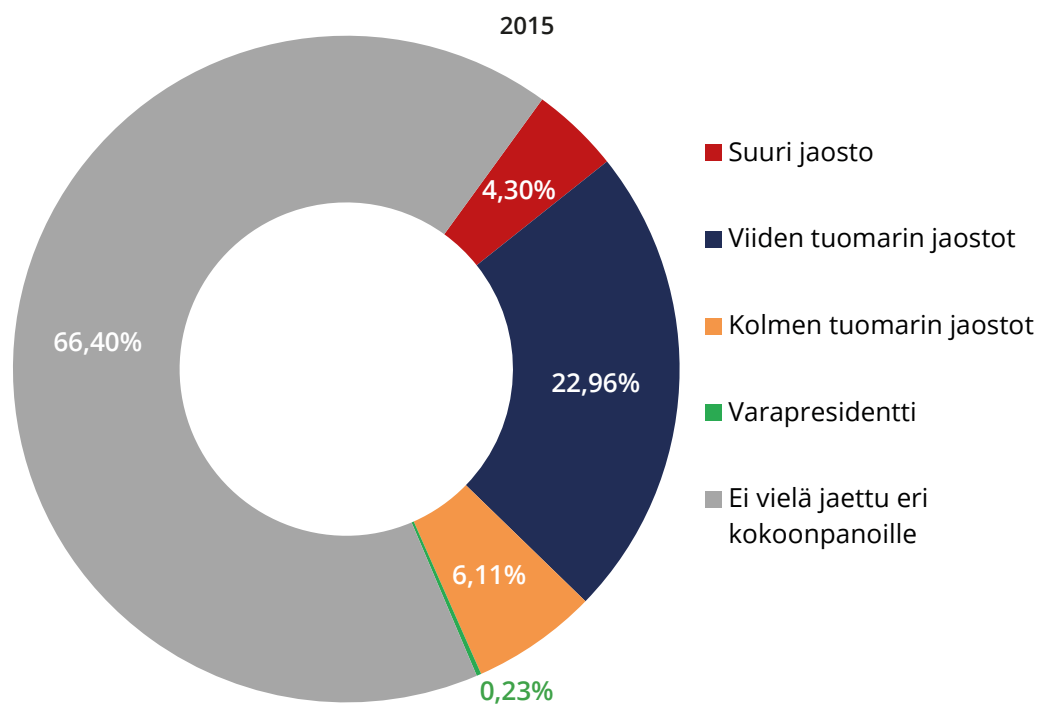
13. VIREILLÄ OLLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Ennakkoratkaisupyynnöt	519	537	574	526	558
Suorat kanteet	131	134	96	94	72
Valitukset	195	205	211	164	245
Erityiset menettelyt	4	9	1	2	6
Lausunnot		1	2	1	3
Yhteensä	849	886	884	787	884

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

14. VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – RATKAISUKOKOONPANO (2011–2015)¹

	2011	2012	2013	2014	2015
Suuri jaosto	42	44	37	33	38
Viiden tuomarin jaostot	157	239	190	176	203
Kolmen tuomarin jaostot	23	42	51	44	54
Presidentti	10				
Varapresidentti		1	1		2
Ei vielä jaettu eri kokoonpanoille	617	560	605	534	587
Yhteensä	849	886	884	787	884

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

15. MUUT – NOPEUTETUT MENETTELYT (2011–2015)¹

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen
Suorat kanteet			1			1				
Ennakkoratkaisupyynnot	2	7	1	5		16	2	10	1	14
Valitukset		5		1						
Yhteensä	2	12	2	6		17	2	10	1	14

1 | Asiat, joissa asianomaisen vuoden aikana on annettu ratkaisu tai määräys hyväksyä tai hylätä nopeutettua menettelyä koskeva pyyntö.

16. MUUT – KIIREELLISET ENNAKKORATKAISUMENETTELYT (2011–2015)¹

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	2	5	4	1	2	3	4	1	5	5
Lainsäädäntöjen lähentäminen										
Yhteensä	2	5	4	1	2	3	4	2	5	5

1 | Asiat, joissa edellisen vuoden aikana on tehty päätös hyväksyä tai hylätä kiireellistä käsittelyä koskeva pyyntö.

17. MUUT – ANNETUT VÄLITOIMIMÄÄRÄYKSET (2015)¹

	Välitoimihakemukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuksista	Ratkaisun sisältö	
			Hylkääminen	Hyväksyminen
Oikeus tutustua asiakirjoihin		1		
Valtiontuki		4	4	
Kilpailu	2	2	1	
Julkiset hankinnat		2	2	
YHTEENSÄ	2	9	7	

¹ | Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

18. TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2015) – VIREILLE TULLEET ASIAT JA TUOMIOT

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹							Tuomiot/lausunnot ²
	Ennakkoratkaisupyyntö	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai välintulosta koskevista määräyksistä	Lausuntopyynnöt	Yhteensä	Välitoimihakemukset	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1.218				1.324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

1 | Bruttoluvut, joissa ei ole mukana erityisiä menettelyjä.

2 | Nettoluvut.

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹							Tuomiot/lausunnot ²
	Ennakkorat- kaisupyyntö	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyynnöt	Yhteensä	Välitoimihakemukset	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
Yhteensä	9 146	8 949	1 895	115	26	20 131	361	10 612

1 | Bruttoluvut, joissa ei ole mukana erityisiä menettelyjä.

2 | Nettoluvut.

19. TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2015) – ESITETYT ENNAKKORATKAISUPYYNNÖT (JAKAUTUMINEN JÄSENVALTIOITTAIN JA VUOSITTAIN)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut ¹	Yhteensä
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2						4												6
1965					4				2									1												7
1966																		1												1
1967	5				11				3							1			3											23
1968	1				4				1		1							2												9
1969	4				11				1							1														17
1970	4				21				2		2							3												32
1971	1				18				6		5						1	6												37
1972	5				20				1		4							10												40
1973	8				37				4		5					1		6												61
1974	5				15				6		5						7										1			39
1975	7			1	26				15		14					1		4									1			69
1976	11				28				8		12						14										1			75
1977	16			1	30				14		7						9										5			84
1978	7			3	46				12		11						38										5			123
1979	13			1	33				18		19					1		11									8			106
1980	14			2	24				14		19						17										6			99
1981	12			1	41				17		11					4		17									5			108
1982	10			1	36				39		18						21										4			129
1983	9			4	36				15		7						19										6			98
1984	13			2	38				34		10						22										9			129
1985	13				40				45		11					6		14									8			139
1986	13			4	18			4	2	1	19	5				1		16									8			91
																														>>>

1 | Asia C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).
 Asia C-196/09, *Miles ym.* (Eurooppa-koulujen valituslautakunta).
 Asia C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut ¹	Yhteensä
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38		28				2		26										16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1		18			1							14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9		2							12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2		17			3							14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1		18			1							18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43		3							12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1		13			1							24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2		19	2		5						6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2		10	6		6						3	4	21	256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3		24	35		2						6	7	18	239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2		21	16		7						2	6	24	264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4		23	56		7						4	5	22	255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50						12	31		8						5	4	26	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2		14	57		4						3	4	21	237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4		12	31		3						7	5	14	216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4		28	15		1						4	4	22	210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2	28	12		1						4	5	22	249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3	36	15		1	2					4	11	12	221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4	20	12	2	3				1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2	19	20	7	3	1			1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6	34	25	4	1						4	7	14	288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6	24	15	8	10	17	1	5	6	6	29			385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13	22	24	11	11	14	1	3	12	4	26			423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20	46	19	11	14	17	1	4	4	12	14			450
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23	30	18	14	8	28	4	3	8	3	12			428
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14	40	23	15	8	18	5	5	4	7	16		1	436
Yhteensä	794	83	48	172	2 216	17	85	172	390	931	6	1 326	7	46	37	90	121	2	949	470	89	132	109	14	32	95	121	589	3	9 146

1 | Asia C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).
 Asia C-196/09, *Miles ym.* (Eurooppa-koulujen valituslautakunta).
 Asia C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).

20. TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2015) – ESITETYT ENNAKKORATKAISUPYYNNÖT (JAKAUTUMINEN JÄSENVALTIOITTAIN JA TUOMIOISTUIMITTAIN)

			Yhteensä
Belgia	Cour constitutionnelle	32	
	Cour de cassation	93	
	Conseil d'État	76	
	Muut tuomioistuimet	593	794
Bulgaria	Върховен касационен съд	2	
	Върховен административен съд	14	
	Muut tuomioistuimet	67	83
Tšekki	Ústavní soud		
	Nejvyššího soudu	5	
	Nejvyšší správní soud	24	
	Muut tuomioistuimet	19	48
Tanska	Højesteret	35	
	Muut tuomioistuimet	137	172
Saksa	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	202	
	Bundesverwaltungsgericht	117	
	Bundesfinanzhof	307	
	Bundesarbeitsgericht	32	
	Bundessozialgericht	76	
	Muut tuomioistuimet	1 481	2 216
Viro	Riigikohus	6	
	Muut tuomioistuimet	11	17
Irlanti	Supreme Court	28	
	High Court	27	
	Muut tuomioistuimet	30	85
Kreikka	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	56	
	Muut tuomioistuimet	106	172
Espanja	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	61	
	Muut tuomioistuimet	328	390
Ranska	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	118	
	Conseil d'État	99	
	Muut tuomioistuimet	713	931

1 | Asia C-265/00, *Campina Melkunie*.
Asia C-169/15, *Montis Design*.

2 | Asia C-196/09, *Miles ym.*

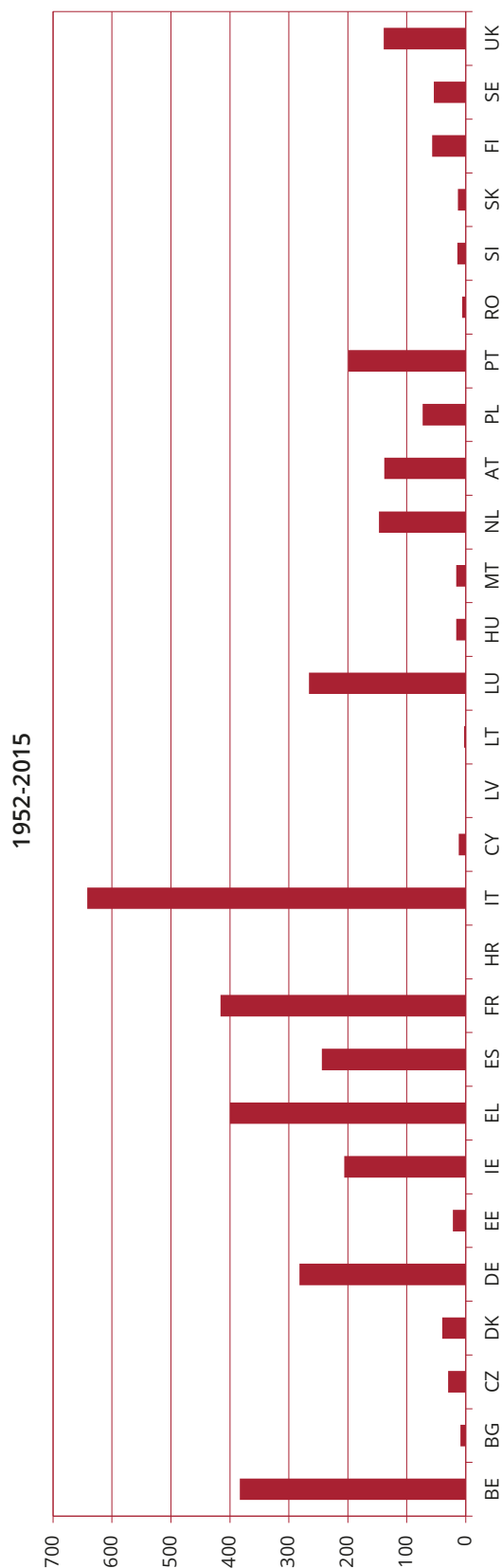
Kroatia	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Muut tuomioistuimet	6	6
Italia	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	132	
	Consiglio di Stato	126	
	Muut tuomioistuimet	1 066	1 326
Kypros	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Muut tuomioistuimet	3	7
Latvia	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Muut tuomioistuimet	25	46
Liettua	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	14	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	11	
	Muut tuomioistuimet	11	37
Luxemburg	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	27	
	Cour administrative	27	
	Muut tuomioistuimet	35	90
Unkari	Kúria	20	
	Fővárosi Ítéltábla	6	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Muut tuomioistuimet	93	121
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muut tuomioistuimet	2	2
Alankomaat	Hoge Raad der Nederlanden	271	
	Raad van State	107	
	Centrale Raad van Beroep	62	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	154	
	Tariefcommissie	35	
	Muut tuomioistuimet	320	949

Itävalta	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	109	
	Verwaltungsgerichtshof	90	
	Muut tuomioistuimet	266	470
Puola	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	13	
	Naczelny Sąd Administracyjny	32	
	Muut tuomioistuimet	43	89
Portugali	Supremo Tribunal de Justiça	4	
	Supremo Tribunal Administrativo	55	
	Muut tuomioistuimet	73	132
Romania	Înalta Curte de Casație și Justiție	9	
	Curtea de Apel	55	
	Muut tuomioistuimet	45	109
Slovenia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	8	
	Muut tuomioistuimet	5	14
Slovakia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	10	
	Muut tuomioistuimet	22	32
Suomi	Korkein oikeus	17	
	Korkein hallinto-oikeus	47	
	Työtuomioistuin	3	
	Muut tuomioistuimet	28	95
Ruotsi	Högsta Domstolen	19	
	Högsta förvaltningsdomstolen	7	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Muut tuomioistuimet	86	121
Yhdistynyt kuningaskunta	House of Lords	40	
	Supreme Court	7	
	Court of Appeal	81	
	Muut tuomioistuimet	461	589
Muut	Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof ¹	2	
	Eurooppa-koulujen valituslautakunta ²	1	3
Yhteensä			9 146

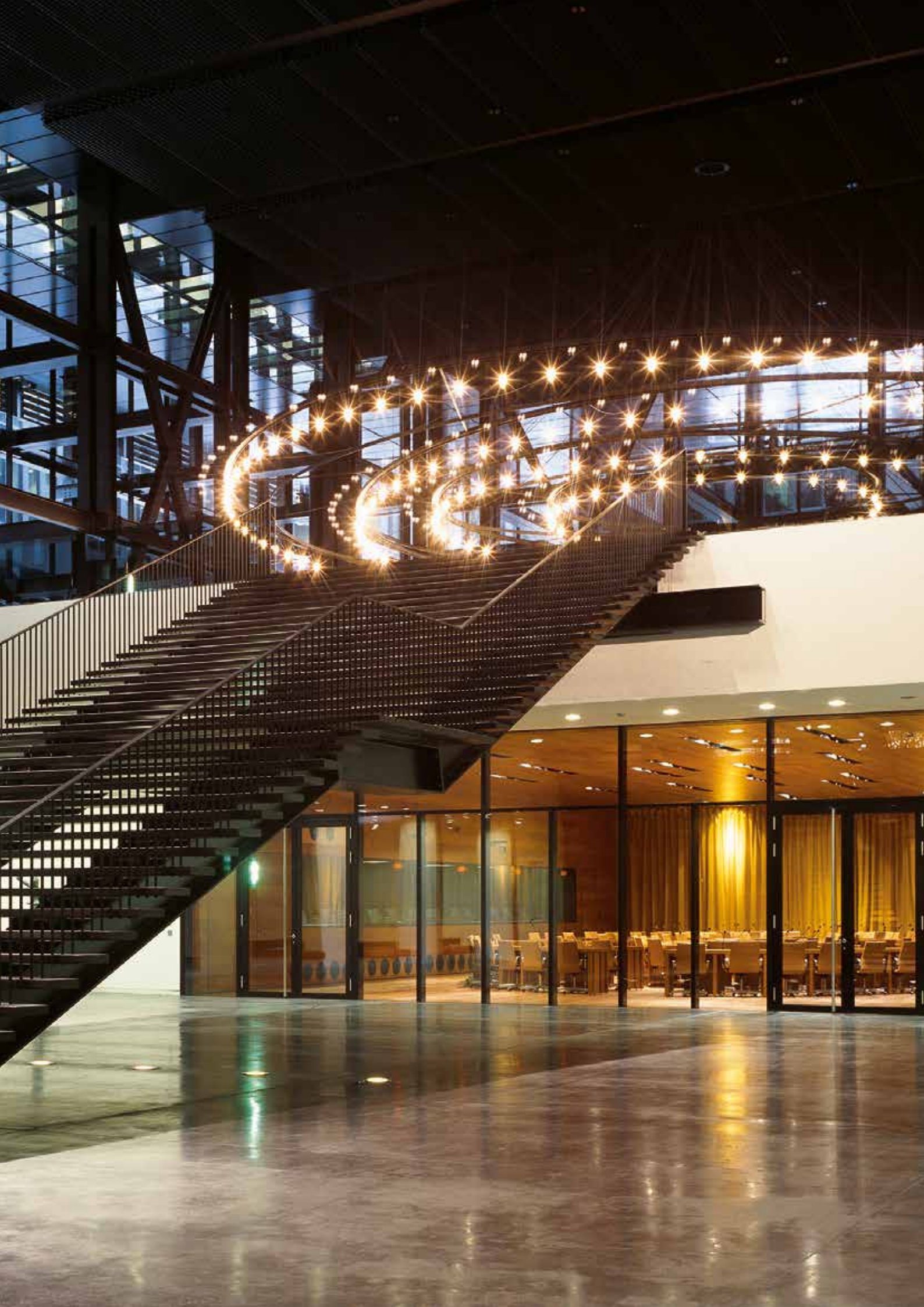
1 | Asia C-265/00, *Campina Melkunie*.
Asia C-169/15, *Montis Design*.

2 | Asia C-196/09, *Miles ym.*

21. TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2015) – JÄSENVALTIOITA VASTAAN NOSTETUT JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT KANTEET

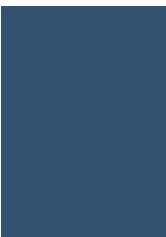
BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Yhteensä
383	9	30	40	282	22	206	400	244	416	0	642	12	1	3	266	16	16	147	138	73	199	6	14	13	57	54	139	3828

II LUKU

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN

A | UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA VUONNA 2015

Presidentti **Marc JAEGER**

Vaikka tulevaisuuden ennustamiseen liittyy luonnostaan epävarmuus, vuotta 2015 voidaan suurempaa riskiä ottamatta pitää ratkaisevana vuotena unionin yleisen tuomioistuimen historiassa. Tähän on syynä kolme merkittävää tapahtumaa.

Ensinnäkin tuomioistuin ylsi viime vuosina toteutettujen uudistusten ja henkilöstövoimavarojensa säästelemättömän käytön tuloksena nykyisin keinoin poikkeuksellisenä pidettävään tuotteliaisuuteen. Harvat olisivat osanneet viisi vuotta sitten ennustaa, että vuonna 2015 unionin yleinen tuomioistuin ratkaisisi 987 asiaa eli lähes 90 prosenttia enemmän kuin vuonna 2010 (527 ratkaistua asiaa) ja yli 20 prosenttia enemmän kuin vuonna 2014, jolloin saavutettiin aikaisempi ennätys (814 ratkaistua asiaa).

Vireille saatettujen asioiden määrän kehitys noudattaa tuomioistuimen perustamisesta lähtien jatkunutta kasvusuuntausta. Vuonna 2015 saatettiin vireille 831 asiaa eli lähes yhtä paljon kuin ennätysvuonna 2014 (912 asiaa). Vuosien 2013–2015 keskimääräinen vireille saatettujen asioiden määrä on näin ollen 40 prosenttia suurempi kuin vuosina 2008–2010.

Tuotteliaisuus parantui kuitenkin niin, että tuomioistuin onnistui vähentämään vireillä olevien asioiden määrää huomattavasti (vuoden 2014 päättyessä vireillä oli 1 423 asiaa, kun niitä vuonna 2015 oli enää 1 267 eli lähes 10 prosenttia vähemmän). Tuomioistuintoiminnan mittareista on vielä korostettava keskimääräisten käsittelyaikojen vuonna 2013 alkaneen lyhenemiskehityksen jatkumista (23,4 kuukautta vuonna 2014 ja 20,6 kuukautta vuonna 2015, eli keskimääräinen käsittelyaika lyheni yli 10 prosentilla).

Toiseksi on mainittava, että 1.7.2015 tuli voimaan unionin yleisen tuomioistuimen uusi työjärjestys, jolla korvattiin sen alkuperäinen 2.5.1991 tehty ja useaan otteeseen muutettu työjärjestys. Uudella työvälineellä selkeytetään ja yksinkertaistetaan tiettyjä menettelytapoja sekä uudistetaan sääntöjen esittämistapa. Sillä otetaan myös käyttöön uusia menettelytapoja, joilla pyritään tehostamaan prosessinjohdtoa entisestään huolellisen, modernin ja asianosaisten menettelyllisiä oikeuksia kunnioittavan oikeudenkäytön takaamiseksi.

Viimeiseksi on mainittava, että vuonna 2015 säädettiin unionin yleisen tuomioistuimen rakenteen uudistamisesta. Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU, Euratom) 2015/2422¹ säädetään nimittäin unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden määrän kasvattamisesta kolmivaiheisesti siten, että tuomareiden määrä kaksinkertaistuu syyskuuhun 2019 mennessä. Lisäksi unionin yleiselle tuomioistuimelle siirretään toimivalta ratkaista Euroopan unionin ja henkilöstön väliset riita-asiat ensimmäisessä oikeusasteessa samoin kuin seitsemän nykyistä Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen tuomarinvirkaa. Siirto toteutetaan unionin tuomioistuimen esittämän lainsäädännöllisen pyynnön perusteella.²

Tämän kaikkien aikojen laajimman uudistuksen täytäntöönpano edellyttää vuonna 2016 tuomioistuimen rakenteen, organisaation ja toiminnan syvällistä pohdiskelua Euroopan unionin ensimmäisen oikeusasteen hallinto-oikeudellisen järjestelmän uusien peruspiirteiden vakiinnuttamiseksi. Uudistuksen ansiosta tuomioistuin voi asiamäärän kasvun, monimuotoistumisen ja vaikeutumisen sävyttämässä ympäristössä pyrkiä entistä voimakkaammin nopeuteen, yhdenmukaisuuteen ja laatuun sille annetussa perustavanlaatuisessa tehtävässä eli Euroopan unionin toimien lainmukaisuuden valvonnassa sekä tehokkaan ja oikeusunionin periaatteita vastaavan tuomioistuinten antaman oikeussuojan varmistamisessa yksityisille.

1 | EUVL L 341, s. 14.

2 | Asetuksen johdanto-osan yhdeksännen perustelukappaleen mukaisesti.

I LAINMUKAISUUTTA KOSKEVAT OIKEUDENKÄYNTIASIAT

SEUT 263 ARTIKLAN NOJALLA NOSTETTUJEN KANTEIDEN TUTKITTAVAKSI OTTAMINEN

1. KANNEKELPOISET TOIMET

Asiassa, joka johti 29.4.2015 annettuun tuomioon *Total ja Elf Aquitaine v. komissio* (T-470/11, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:241), unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että SEUT 263 artiklassa tarkoitettuja kumoamiskanteen kohteeksi kelpaavia toimia ovat ainoastaan sellaiset toimenpiteet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi. Tältä osin se täsmensi, että Euroopan komission kirjeillä, joilla emoyhtiöitä ja niiden tytäryhtiötä vaadittiin maksamaan näille yhteisvastuullisesti kilpailusääntöjen rikkomisesta määrättyt sakot sen jälkeen, kun sakon määrää oli alennettu ja osa jo maksetusta alkuperäisestä sakosta oli palautettu tytäryhtiölle, oli sitova oikeusvaikutus, koska kirjeissä vahvistettiin lopullisesti komission kanta ja ne saattoivat olla pakkotäytäntöönpanon kohteina.

Unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli myös kysymystä siitä, voivatko riidanalaiset kirjeet vaikuttaa kantajien etuihin muuttaen niiden oikeusasemaa selvästi SEUT 263 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Se totesi, että näin ei ollut siltä osin kuin oli kyse pääoman määrästä, jota kantajilta vaadittiin riidanalaisissa kirjeissä, koska niillä ei muutettu sen määrää. Kanne oli siten jätettävä tutkimatta siltä osin kuin sillä pyrittiin kumoamaan riidanalaiset kirjeet kantajilta vaaditun pääoman määrän osalta. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin katsoi kirjeiden muuttaneen emoyhtiöiden oikeusasemaa siltä osin kuin niissä vaadittiin viivästyskorkojen maksua, sillä emoyhtiöt eivät olleet aiemmin olleet velvollisia maksamaan viivästyskorkoja, koska niiden tytäryhtiö oli maksanut viivästyskorkoja yhteisvastuullisesti määrätyn alkuperäisen sakon. Kanne oli siten otettava tutkittavaksi siltä osin kuin se kohdistui kantajilta riidanalaisissa kirjeissä vaadittuihin viivästyskorkoihin.

Tuomiossa 4.3.2015, *Yhdistynyt kuningaskunta v. EKP* (T-496/11, Kok., EU:T:2015:133)³ unionin yleinen tuomioistuin lausui Euroopan keskuspankin (EKP) julkistaman Eurosystem-valvontajärjestelmän kumoamista koskevan kanteen tutkittavaksi ottamisesta.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että sen arvioimiseksi, voidaanko toimella tuottaa oikeusvaikutuksia ja voiko se olla SEUT 263 artiklassa tarkoitetun kumoamiskanteen kohteena, on tutkittava toimen sanamuotoa ja asiayhteyttä, johon se kuuluu, sen sisältöä sekä sen laatijan tarkoitusta. Riidanalaisen toimen sanamuodosta ja asiayhteydestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että niiden tutkimisella voidaan arvioida toimesta niille, joita se koskee, perustellusti muodostuvaa vaikutelmaa. Jos toimesta muodostuu sellainen vaikutelma, että sillä ainoastaan ehdotetaan tietynlaisen menettelytavan noudattamista edelleen, olisi katsottava, ettei toimella ole sellaisia oikeusvaikutuksia, joita siitä nostetun kumoamiskanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää. Tällaisessa tutkimisessa voi sitä vastoin myös käydä ilmi, että ne, joita riidanalainen toimi koskee, saavat siitä sellaisen vaikutelman, että niiden on noudatettava sitä huolimatta toimen laatijan sille valitsemasta muodosta ja nimityksestä. Niiden, joita riidanalainen toimi koskee, sen sanamuodosta ja asiayhteydestä saaman vaikutelman arvioimiseksi on unionin yleisen tuomioistuimen mukaan ensinnäkin tutkittava, onko mainittu toimi julkaistu sen antajana olevan toimielimen muodostaman sisäpiirin ulkopuolella. Niiden näkökulmasta, joita toimi koskee, on toiseksi merkitystä myös toimen laatimistavalla. Kolmanneksi riidanalaisen toimen sanamuodosta ja asiayhteydestä muodostuva vaikutelma saattaa vaihdella sen mukaan, millaisiin toimijoihin mainittu toimi kohdistuu.

3 | Ks. jäljempänä kohta "Eurosystem-valvontajärjestelmä – EKP:n toimivalta", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että Eurosystem-valvontajärjestelmä on julkaistu EKP:n muodostaman sisäpiirin ulkopuolella, koska se on julkaistu EKP:n internetsivustolla. Valvontajärjestelmä ei suinkaan ole vain nimenomaisesti ohjeellinen ehdotus vaan Eurosystem-järjestelmän roolin kuvaus, josta asianosaiset saattavat päätellä, että siinä toistetaan perussopimuksissa EKP:lle ja euroalueen jäsenvaltioiden kansallisille keskuspankeille tosiasiallisesti annetut toimivaltuudet. Eurosystem-valvontajärjestelmän riidanalainen katkelma, joka koskee arvopaperiselvityksessä käytettävien keskusvastapuolten sijaintia, on muotoiltu erityisen täsmällisesti, millä edesautetaan sen soveltamista. Siitä, miten euroalueen jäsenvaltioiden sääntelyviranomaiset saattavat mieltää Eurosystem-valvontajärjestelmän, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että EKP perustaa useisiin oikeusperustoihin vaatimuksensa siitä, että Eurosystem-järjestelmällä on oltava toimivalta valvoa ja tarvittaessa säännellä arvopaperikaupan selvitysjärjestelmiä, joihin keskusvastapuolet kuuluvat. Se katsoi, etteivät tällaiset väitteet ole niin selvästi perusteettomia, että voitaisiin heti sulkea pois se mahdollisuus, että euroalueen jäsenvaltioiden sääntelyviranomaiset katsoisivat, että eurojärjestelmällä on toimivalta määrätä arvopapereiden toimitus- ja selvitysjärjestelmien toiminnasta ja että niiden on siten valvottava valvontajärjestelmään kuuluvan sijaintivaatimuksen noudattamista.

Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin päätteli, että Eurosystem-valvontajärjestelmällä tuotetaan oikeusvaikutuksia ja että se voi näin ollen olla SEUT 263 artiklan mukaisen kumoamiskanteen kohteena.

2. KANTAJAA SUORAAN KOSKEVAN TOIMEN KÄSITE

Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi 7.7.2015 antamassaan tuomiossa *Federcoopesca ym. v. komissio* (T-312/14, Kok., EU:T:2015:472), että SEUT 263 artiklan neljännen kohdan kolmatta osaa voidaan soveltaa, kun otetaan huomioon sekä tämän säännöksen tavoite että se seikka, että EUT-sopimuksen laatijat ovat liittäneet kyseisen määräyksen yhteydessä vaatimukseen, jonka mukaan toimen on koskettava henkilöä suoraan, täytäntöönpanotoimien puuttumiseen liittyvän lisäedellytyksen, ainoastaan sellaisten toimien riitautuksiin, jotka muuttavat sellaisenaan eli mistään täytäntöönpanotoimenpiteistä riippumatta kantajan oikeusasemaa. Koska riidanalainen toimi ei näin ollen muuta sellaisenaan kantajan oikeusasemaa, tämä toteamus riittää sen johtopäätöksen tekemiseen, että SEUT 263 artiklan neljännen kohdan kolmatta osaa ei voida soveltaa, eikä ole tässä tapauksessa tarpeen tutkia sitä, sisältääkö tämä toimi kantajaa koskevia täytäntöönpanotoimia.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi 15.7.2015 samankaltaisessa tilanteessa antamassaan tuomiossa *CSF v. komissio* (T-337/13, Kok., EU:T:2015:502), että päätös, jossa komissio katsoi direktiivin 2006/42/EY⁴ 11 artiklan 3 kohdan perusteella, että jäsenvaltion toteuttama markkinoille saattamisen kieltämistä tai markkinoilta poistamista koskeva toimenpide oli perusteltu, koska suoraan päätöksessä tarkoitettujen tuotteiden valmistajaa, jolla oli siten oikeus vaatia Euroopan unionin tuomioistuinta kumoamaan se.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tällaisella päätöksellä on kantajan oikeusasemaan muita välittömiä vaikutuksia kuin kansallisten viranomaisten toteuttamista toimenpiteistä aiheutuvat vaikutukset. Direktiivin 2006/42 11 artiklan sanamuodon, tavoitteen ja yleisen systematiikan perusteella on nimittäin katsottava, että kaikkien muiden jäsenvaltioiden kuin komission perustelluksi toteaman toimenpiteen toteuttaneen jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet kyseisen direktiivin oikean ja yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi. Tältä osin komission päätöksen välittömänä seurauksena on sellaisten kansallisten menettelyjen aloittaminen, joissa asetetaan kyseenalaiseksi kantajalla siihen saakka koko unionissa ollut oikeus markkinoida tuotteita, joilla itsellään oli direktiivin 2006/42 7 artiklassa säädetty vaatimustenmukaisuusolettama.

4| Koneista ja direktiivin 95/16/EY muuttamisesta 17.5.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (uudelleenlaadittu) (EUVL L 157, s. 24).

3. ASIAVALTUUS KANTEEN NOSTAMISEEN SOPIMUKSEN TEKEMISTÄ KOSKEVASTA PÄÄTÖKSESTÄ

Unionin yleinen tuomioistuin lausui 10.12.2015 antamassaan tuomiossa *Front Polisario v. neuvosto* (T-512/12, Kok., EU:T:2015:953) Saguia el Hamran ja Río de Oron vapautuksen kansallisen rintaman (Polisario-rintaman) asiavaltaudesta nostaa kumoamiskanne Euroopan unionin neuvoston päätöksestä, jolla hyväksyttiin sopimuksen tekeminen unionin ja Marokon kuningaskunnan välillä.⁵ Kyseistä sopimusta sovelletaan muun muassa Länsi-Saharan alueeseen, josta osaa kantaja vaatii itselleen.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että riidanalaisella päätöksellä hyväksytyn sopimuksen määräykset vaikuttavat koko sen alueen oikeusasemaan, johon sopimusta sovelletaan, ja siten Marokon kuningaskunnan hallitseman Länsi-Saharan alueen oikeusasemaan. Nämä vaikutukset koskevat välittömästi paitsi kyseistä valtiota myös kantajaa, koska tämän alueen lopullista kansainvälistä asemaa ei ole vielä määriteltä ja se on määriteltävä Marokon kuningaskunnan ja juuri Polisario-rintaman välillä Yhdistyneiden kansakuntien (YK) suojeluksessa käytävässä neuvotteluprosessissa. Samalla perusteella riidanalaisen päätöksen on katsottava koskevan Polisario-rintamaa erikseen. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan nämä olosuhteet muodostavat tosiasiallisen tilanteen, jonka perusteella Polisario-rintama erottuu kaikista muista ja joka antaa sille tunnusomaisen erityispiirteen. Polisario-rintama on nimittäin ainoa neuvottelukumppani, joka osallistuu sen ja Marokon kuningaskunnan välillä YK:n suojeluksessa käytäviin neuvotteluihin Länsi-Saharan lopullisen kansainvälisen aseman määrittelemiseksi.

Tällä perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että riidanalainen päätös koski Polisario-rintamaa suoraan ja erikseen.

4. OIKEUDENKÄYNTIKELPOISUUS

Edellä mainitussa tuomiossa *Front Polisario v. neuvosto*⁶ (EU:T:2015:953) unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tietyissä erityistapauksissa yksikköä, jolla ei ole jäsenvaltion tai kolmannen valtion oikeusjärjestyksen mukaan oikeuskelpoisuutta, voidaan kuitenkin pitää SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuna ”oikeushenkilönä”, ja sille voidaan antaa oikeus nostaa kumoamiskanne tämän määräyksen perusteella. Näin on erityisesti silloin, kun unioni ja sen toimielimet kohtelevat toimissaan tai toiminnassaan kyseistä yksikköä erillisenä subjektina, jolla voi olla omia oikeuksia tai jolle voidaan asettaa velvollisuuksia tai rajoituksia.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että Front Polisario on yksi tämän itsehallintoa vailla olevan alueen kohtaloa koskevan konfliktin osapuolista ja tämän konfliktin osapuolena se mainitaan nimeltä sitä koskevissa asiakirjoissa, kuten useissa parlamentin päätöslauselmissa. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että tuolloin Polisario-rintaman on mahdotonta muodostaa itsestään virallisesti oikeushenkilöä Länsi-Saharan oikeuden mukaan, sillä tätä oikeutta ei ole vielä olemassa. Vaikka pitää paikkansa, että Marokon kuningaskunta tosiasiallisesti hallinnoi käytännössä koko Länsi-Saharan aluetta, kyse on tosiasiallisesta tilanteesta, jota Polisario-rintama vastustaa ja johon sen ja Marokon välinen konflikti juuri perustuu. Polisario-rintaman olisi varmasti mahdollista muodostaa itsestään oikeushenkilö jonkin kolmannen valtion oikeuden mukaan, mutta sen ei voida edellyttää tekevän sitä. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että neuvosto ja komissio myöntävät, että Länsi-Saharan kansainväliseen asemaan ja

5 | Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välisen maataloustuotteita, jalostettuja maataloustuotteita sekä kaloja ja kalastustuotteita koskevia vastavuoroisia vapauttamistoimenpiteitä ja Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välisestä assosioinnista tehdyn Euro-Välimeri-sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1, N:o 2 ja N:o 3 sekä niiden liitteiden korvaamista ja mainitun assosiaatiosopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen tekemisestä kirjeenvaihtona 8.3.2012 annettu neuvoston päätös 2012/497/EU (EUVL L 241, s. 2).

6 | Ks. myös jäljempänä kohdassa ”Ulkosuhteet” tästä tuomiosta esitetyt näkemykset.

oikeudelliseen tilanteeseen liittyy tiettyjä erityispiirteitä, ja katsovat, että tämän alueen lopullinen asema ja siten siihen sovellettava oikeus on vahvistettava YK:n johdolla käytävän rauhanprosessin yhteydessä. Juuri YK pitää Polisario-rintamaa keskeisenä osallistujana tällaiseen prosessiin.

Näiden olosuhteiden vuoksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että Polisario-rintamaa on pidettävä SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuna "oikeushenkilönä".

5. KÄSITE "SE, JOLLE TOIMI ON OSOITETTU"

Unionin yleinen tuomioistuin otti 13.3.2015 antamassaan määräyksessä *European Coalition to End Animal Experiments v. ECHA* (T-673/13, Kok., EU:T:2015:167) kantaa kysymykseen siitä, voitiinko kantajaa Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) valituslautakunnassa käytyyn menettelyyn hyväksyttynä väliintulijana pitää tahona, jolle kyseisessä menettelyssä tehty päätös oli osoitettu.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että SEUT 263 artiklan nojalla nostetun kumoamiskanteen tapauksessa kantajaa voidaan pitää tahona, jolle riidanalainen päätös on osoitettu, ainoastaan yhtäältä sillä muodollisella edellytyksellä, että kantaja on nimetty tässä päätöksessä nimenomaisesti tahoksi, jolle se on osoitettu, tai toisaalta sillä aineellisella edellytyksellä, että tämän päätöksen määräyksistä ilmenee, että kantaja on yksilöity siinä tahoksi, jolle se on osoitettu, sillä perusteella, että kyseisellä päätöksellä, jossa ilmaistaan sen tekijän tahto, pyritään saamaan aikaan sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi.

YRITYKSIIN SOVELLETTAVAT KILPAILUSÄÄNNÖT

1. YLEISTÄ

Vuoden 2015 oikeuskäytännössä on käsitelty erityisesti asetuksen (EY) N:o 1/2003⁷ 13 artiklan 2 kohdassa säädetyn menettelyn lopettamismekanismeja, puolustautumisoikeuksien noudattamista sekä kilpailusääntöjen soveltamisen yhteydessä saatujen tietojen luovuttamista ja niiden mahdollista käyttämistä vahingonkorvauskanteissa.

a) KANTELUT – ASETUKSEN N:O 1/2003 13 ARTIKLAN 2 KOHDASSA TARKOITETTU MENETTELY

Asiassa, joka johti 21.1.2015 annettuun tuomioon *easyJet Airline v. komissio* (T-355/13, Kok., EU:T:2015:36), unionin yleinen tuomioistuin tutki kannetta päätöksestä, jolla komissio oli hylännyt kantajan lentoaseman ylläpitäjästä tekemän kantelun, joka koski väitettyä kilpailua rajoittavaa toimintaa lentoasemapalvelujen markkinoilla. Päätös oli tehty asetuksen N:o 1/2003 13 artiklan 2 kohdan perusteella sen vuoksi, että jäsenvaltion kilpailuviranomainen oli jo käsitellyt asian. Kanteensa tueksi kantaja muun muassa väitti, että komissio oli tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että kansallinen kilpailuviranomainen oli käsitellyt sen kantelun asetuksen N:o 1/2003 13 artiklan 2 kohdan säännösten tarkoituksessa, vaikka mainittu kantelu oli todellisuudessa hylätty tärkeysjärjestyksen takia.

7] Perustamissopimuksen [SEUT 101 ja SEUT 102 artiklassa] vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

Asetuksen N:o 1/2003 13 artiklan 2 kohdan nojalla tehtyyn komission päätökseen kohdistuvasta tuomioistuINVALVONNASTA unionin yleinen tuomioistuin totesi, että sen tarkoituksena on selvittää, ettei riidanalainen päätös perustu asiallisesti virheellisiin tosiseikkoihin ja ettei komissio ole tehnyt oikeudellista virhettä, ilmeistä arviointivirhettä tai syyllystynyt harkintavallan väärinkäyttöön katsoessaan, että jäsenvaltion kilpailuviranomainen on jo käsitellyt kantelua. Se kuitenkin huomautti, että jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten päätösten valvonta kuuluu ainoastaan kansallisille tuomioistuimille, jotka hoitavat oleellista tehtävää unionin kilpailusääntöjä sovellettaessa.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 1/2003 13 artiklan 2 kohdassa käytetty ilmaisu ”kantelu – –, jota toiset kilpailuviranomaiset ovat jo käsitelleet”, on ulottuvuudeltaan laaja siltä osin kuin sen piiriin voivat kuulua kaikki kantelut, jotka jokin toinen kilpailuviranomainen on tutkinut, siitä riippumatta, miten asia on ratkaistu. Tämä sanamuodon mukainen tulkinta on kyseisen asetuksen yleisen rakenteen mukainen, sillä siitä ilmenee, että merkitystä ei ole sillä, mihin lopputulokseen mainittu kilpailuviranomainen pääsee kantelun tutkittuaan, vaan sillä, että se on tutkinut sitä. Tästä seuraa, että komissio voi kantelun hylätäkseen nojautua oikeutetusti perusteluun, jonka mukaan jäsenvaltion kilpailuviranomainen on aikaisemmin hylännyt kyseisen kantelun tärkeysjärjestyksen takia.

Näin ollen se, että kansallinen viranomainen ei ollut päättänyt kantelun käsittelyä tekemällä mainitun asetuksen 5 artiklassa tarkoitetun päätöksen ja että se oli nojautunut tärkeysjärjestykseen liittyviin syihin, ei – vaikka se osoitettaisiinkin toteennäytetyksi – estänyt komissiota toteamasta kyseisen asetuksen 13 artiklan 2 kohdan perusteella, että jäsenvaltion kilpailuviranomainen oli käsitellyt tuota kantelua, ja hylkäämästä sitä tällä perusteella.

b) PUOLUSTAUTUMISOIKEUDET

– OIKEUS TULLA KUULLUKSI

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 15.7.2015 antamassaan tuomiossa *Akzo Nobel ja Akcros Chemicals v. komissio* (T-485/11, Kok. (otteina), EU:T:2015:517) tilaisuus täsmentää puolustautumisoikeuksien noudattamisen edellyttävän muun muassa sitä, että tutkimuksen kohteena oleva yritys saa hallinnollisen menettelyn kuluessa ilmaista asianmukaisesti näkemyksensä esiin tuotujen tosiseikkojen paikkansapitävyydestä ja merkityksestä sekä niistä asiakirjoista, joita komissio on käyttänyt EUT-sopimusten rikkomista koskevan väitteensä tukena. Tältä osin tutkimuksen kohteena olevalle yritykselle huomautuksen esittämiseksi annettua neljän arkipäivän määräaika ei unionin yleisen tuomioistuimen mukaan voida pitää yhteensopivana puolustautumisoikeuksien noudattamisen kanssa.

Riidanalainen päätös on siten kumottava, mikäli kantajat ovat riittävästi osoittaneet sen, että ne olisivat voineet puolustautua paremmin, jos tätä menettelyllistä sääntöjenvastaisuutta ei olisi tapahtunut, eikä niinkään sitä, että ilman kyseistä sääntöjenvastaisuutta – eli jos kantajilla olisi ollut riittävä määräaika näkökantansa esittämiseksi – riidanalaisella päätöksellä olisi ollut toisenlainen sisältö. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että tältä osin on tarkasteltava riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn aikaa eli riidanalaisen päätöksen antopäivää edeltävää aikaa.

– PERUSTELUVELVOITE

Unionin yleinen tuomioistuin antoi samana päivänä 13 tuomiota kanteista, joita useat lentorahtimarkkinoilla toimineeseen kartelliin osallistuneet lentoyhtiöt olivat nostaneet komission päätöksestä määrätä niille sakkoja.⁸ Yksi niistä oli 16.12.2015 annettu tuomio *Martinair Holland v. komissio* (T-67/11, Kok., EU:T:2015:984), jossa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää tärkeitä täsmennyksiä perusteluelvelvoitteen ulottuvuuteen.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että unionin kilpailusääntöjen soveltamisen varmistamiseksi tehdyn päätöksen perustelemiseksi komission on SEUT 296 artiklan mukaisesti kuitenkin mainittava ainakin päätökseensä olennaisesti vaikuttaneet tosiseikat ja perusteet, jotta yhteisöjen tuomioistuimilla ja niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus saada tietää, millä tavoin se on soveltanut unionin oikeutta. Lisäksi toimen perustelujen on oltava johdonmukaisia, eikä niissä saa varsinkaan olla sisäisiä ristiriitaisuuksia, jotka haittaisivat toimeen johtaneiden syiden ymmärtämistä. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin korostaa tehokkaan oikeussuojan periaatteen edellyttävän, että komission tekemän päätöksen päätösosa, jossa todetaan kilpailusääntöjen rikkominen, on erityisen selvä ja täsmällinen ja että yritykset, joiden katsotaan olevan vastuussa ja joille on määrätty seuraamus, voivat ymmärtää ja riitauttaa tämän syyksilukemisen ja näiden seuraamusten määräämisen, sellaisina kuin ne ilmenevät päätösosasta.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että silloin, kun komission päätöksen perusteluissa kuvataan yhtä ainoaa yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua rikkomista, johon kaikki syytetyt yritykset osallistuivat, ja kun kyseisen päätöksen päätösosassa, jossa on useita artikloja, todetaan joko useita erillisiä rikkomisia, joita pidetään yhtenä kokonaisuutena, tai yksi ainoa yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu rikkominen, joka on luettu ainoastaan sellaisten yritysten syyksi, jotka osallistuivat välittömästi kussakin näistä artikloista tarkoitettuihin kilpailua rajoittaviin menettelytapoihin, perustelut ja päätösosa ovat ristiriidassa keskenään. Tästä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että pelkästään sen vuoksi, että päätöksen perustelut ovat ristiriidassa päätösosan kanssa, ei voida katsoa, että päätöstä rasittaisi perusteluja koskeva virhe, jos ensinnäkin päätös kokonaisuudessaan mahdollistaa sen, että kantaja saattaa havaita tämän epä johdonmukaisuuden ja vedota siihen, ja toiseksi päätöksen päätösosan sanamuoto on riittävän selvä ja täsmällinen, jotta kantaja saattaa ymmärtää päätöksen täsmällisen ulottuvuuden, ja kolmanneksi ne todisteet, joilla komissio on näyttänyt toteen kantajan osallistumisen rikkomisiin, joista sen on katsottu olevan vastuussa päätösosassa, on selvästi yksilöity ja tutkittu perusteluissa. Jos kuitenkin komission päätöksen sisäiset ristiriitaisuudet ovat olleet omiaan vaarantamaan sakkoja saaneiden yritysten puolustautumisoikeudet ja estäneet unionin yleistä tuomioistuinta harjoittamasta valvontaansa, päätöksessä on loukattu perusteluelveloitetta, mikä oikeuttaa sen kumoamisen. Näin on erityisesti silloin, kun päätöksen perusteella ei voida riittävällä tavalla arvioida perusteluissa esitettyjä todisteita eikä ymmärtää logiikkaa, jonka perusteella komissio katsoi päätöksen adressaattien olevan vastuussa rikkomisesta.

Lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen mukaan on niin, että kun kansalliset tuomioistuimet antavat ratkaisuja SEUT 101 artiklan nojalla sopimuksista, päätöksistä tai menettelytavoista, joista komissio on jo tehnyt päätöksen, ne eivät voi tehdä päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa komission tekemän päätöksen kanssa. Tästä seuraa, että komission tekemä päätös sitoo kansallisia tuomioistuimia sikäli kuin sitä ei ole kumottu tai todettu mitättömäksi, mikä edellyttää, että sen päätösosa voidaan ymmärtää yksiselitteisesti. Erityisesti kansallisille tuomioistuimille on oltava mahdollista ymmärtää sellaisen päätöksen, jossa todetaan unionin kilpailusääntöjen rikkominen, päätösosan selvän sanamuodon perusteella tämän rikkomisen ulottuvuus sekä yksilöidä siitä vastuussa

8 | Tuomio *Air Canada v. komissio* (T-9/11, EU:T:2015:994), tuomio *Koninklijke Luchtvaart Maatschappij v. komissio* (T-28/11, EU:T:2015:995), tuomio *Japan Airlines v. komissio* (T-36/11, EU:T:2015:992), tuomio *Cathay Pacific Airways v. komissio* (T-38/11, EU:T:2015:985), tuomio *Cargolux Airlines v. komissio* (T-39/11, EU:T:2015:991), tuomio *Latam Airlines Group ja Lan Cargo v. komissio* (T-40/11, EU:T:2015:986), tuomio *Singapore Airlines ja Singapore Airlines Cargo PTE v. komissio* (T-43/11, EU:T:2015:989), tuomio *Deutsche Lufthansa ym. v. komissio* (T-46/11, EU:T:2015:987), tuomio *British Airways v. komissio* (T-48/11, EU:T:2015:988), tuomio *SAS Cargo Group ym. v. komissio* (T-56/11, EU:T:2015:990), tuomio *Air France-KLM v. komissio* (T-62/11, EU:T:2015:996), tuomio *Air France v. komissio* (T-63/11, EU:T:2015:993) ja tuomio *Martinair Holland v. komissio* (T-67/11, Kok., EU:T:2015:984), jotka annettiin 16.12.2015.

olevat henkilöt voidakseen tehdä tarvittavat johtopäätökset rikkomisen aiheuttamien vahinkojen sellaisten korvausvaatimusten osalta, joita ovat nostaneet henkilöt, joita tämä sama rikkominen on vahingoittanut. Sen päätöksen sanamuoto, jossa kilpailusääntöjen rikkominen todetaan, on tästä näkökulmasta ratkaiseva siltä osin kuin sillä vahvistetaan kyseisten henkilöiden keskinäisiä oikeuksia ja velvollisuuksia.

c) TIETOJEN ILMAISEMINEN JA VAHINGONKORVAUSKANTEET

– SAKOISTA VAPAUTTAMISTA TAI NIIDEN LIEVENTÄMISTÄ KOSKEVASSA OHJELMASSA LUOVUTETUT TIEDOT

Asiassa, joka johti 15.7.2015 annettuun tuomioon *AGC Glass Europe ym. v. komissio* (T-465/12, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:505), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin tutkimaan sellaisen komission päätöksen lainmukaisuus, jolla tämä oli hylännyt useiden autonlasinvalmistajien esittämän luottamuksellista käsittelyä koskevan pyynnön. Pyyntö koski tiettyjä tietoja komission päätöksessä, jossa tämä oli todennut näiden yritysten rikkoneen SEUT 101 artiklaa ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen⁹ 53 artiklaa. Kanteensa tueksi kantajat väittivät muun muassa, että vuosien 2002¹⁰ ja 2006 yhteistyötiedonannot¹¹ sisältävät määräyksiä, jotka saavat kaikkien niiden soveltamisalaan kuuluvien yritysten osalta aikaan perustellun luottamuksen siitä, että vapaaehtoisesti toimitetut tiedot pysyvät luottamuksellisina parhaalla mahdollisella tavalla jopa siinä vaiheessa, kun komission päätös julkaistaan.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vuoden 2002 yhteistyötiedonannon 3–7 kohdasta sekä vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 3–5 kohdasta ilmenee, että näiden tiedonantojen ainoana tavoitteena on vahvistaa edellytykset, joiden täytyessä yritys voidaan joko vapauttaa sakoista taikka sen sakkojen määrää voidaan alentaa. Näissä tiedonannoissa ei määrätä mistään muusta edusta, jota yritys voisi vaatia vastineena yhteistyöstään. Tämä tulkinta saa tukea nimenomaan vuoden 2002 yhteistyötiedonannon 31 kohdasta ja vuoden 2006 vastaavan tiedonannon 39 kohdasta. Näiden kohtien samanlaisen sanamuodon mukaan vapautus sakoista tai niiden lieventäminen ei kuitenkaan suojaa yritystä SEUT 101 artiklan rikkomiseen osallistumisesta aiheutuvilta yksityisoikeudellisilta seuraamuksilta.

Lisäksi vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 6 kohdassa esitetty virke, jonka mukaan ”mahdolliset sakoista vapauttamisen tai niiden lieventämisen hakijat saattaisivat luopua – yhteistyön tekemisestä komission kanssa, jos se voisi heikentää niiden asemaa siviilioikeudenkäynneissä suhteessa yrityksiin, jotka eivät tee yhteistyötä”, merkitsee, ettei yritystä voida saattaa epäedullisempaan asemaan siihen mahdollisesti kohdistuvien siviilikanteiden puitteissa yksinomaan siitä syystä, että se on oma-aloitteisesti esittänyt komissiolle kirjallisesti sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan ilmoituksen, joka voi olla asiakirjojen toimittamisen määräämisestä tehdyn päätöksen kohteena. Komissio on erityisesti sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien ilmoitusten suojelua tavoitellen sitoutunut vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 31–35 kohdassa erityisiin sääntöihin, jotka koskevat mainittujen ilmoitusten esittämistä, oikeutta saada tutustua niihin ja niiden käyttämistä. Nämä säännöt koskevat kuitenkin vain vuoden 2002 tai vuoden 2006 yhteistyötiedonannon mukaisesti saatuja asiakirjoja ja kirjallisia tai nauhoitettuja lausuntoja, joiden sisältämien tietojen ilmaisemisen komissio katsoo yleisesti vahingoittavan asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklassa tarkoitettujen tarkastus- ja tutkintatoimien tarkoitusten suojaa.¹² Näiden sääntöjen tarkoituksena tai vaikutuksena ei siten ole estää

9 | Sopimus Euroopan talousalueesta, 2.5.1992 (EYVL 1994, L 1, s. 3).

10 | Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annettu komission tiedonanto (EYVL 2002, C 45, s. 3).

11 | Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annettu komission tiedonanto (EUVL 2006, C 298, s. 17).

12 | Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43).

komissiota julkaisemasta hallinnollisen menettelyn päättävässä päätöksessä rikkomisen kuvailua koskevia tietoja, jotka sille on toimitettu sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan ohjelman puitteissa, eivätkä ne luo perusteltua luottamusta tältä osin.

Unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että tällainen julkaiseminen, joka tehdään asetuksen N:o 1/2003 30 artiklan mukaisesti ja salassapitovelvollisuutta noudattaen, ei siten horjuta sitä perusteltua luottamusta, johon kantajat voivat vedota sakkojen lieventämistä tai niistä vapauttamista koskevien vuosien 2002 ja 2006 tiedonantojen perusteella; nämä koskevat sakkojen määrän laskemista ja asiakirjojen sekä erityisesti tarkoitettujen ilmoitusten käsittelyä.

– JULKAISEMISVELVOLLISUUDEN ULOTTUVUUS

Asiassa, joka johti 15.7.2015 annettuun tuomioon *Pilkington Group v. komissio* (T-462/12, Kok., EU:T:2015:508), oli myös kyseessä luottamuksellista käsittelyä koskevan pyynnön epäämisestä tehty komission päätös. Kuten asiassa *AGC Glass Europe*, tässäkin asiassa valmistaja, jolle autonlasialan kartellin toteamisesta tehty komission päätös oli osoitettu, vastusti tiettyjen päätökseen sisältyvien tietojen julkaisemista. Se nosti kanteen luottamuksellista käsittelyä koskevan pyyntönsä epäämisestä ja väitti, että evätessään pyynnön komissio oli muuttanut luottamuksellisten tietojen julkaisua koskevaa politiikkaansa aikaisemmin samanlaisissa tapauksissa noudatettuun menettelyyn nähden. Näin menetellessään komissio oli loukannut yhdenvertaisen kohtelun ja luottamuksensuojan periaatteita.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että komissiolla on oikeus unionin kilpailuoikeuden täytäntöönpanoa koskevan toimivaltansa puitteissa julkaista salassapitovelvollisuutta koskevia sääntöjä noudattaen päätöksistään täydellisempi versio kuin asetuksen N:o 1/2003 30 artiklassa vähintään vaaditaan. Kuten sakkojen yleistä tasoa koskevassa tapauksessa, komissiolla on siten oikeus mukauttaa päätöstensä julkaisemista koskevaa lähestymistapaa kilpailupolitiikkansa tarpeisiin. SEUT 101 artiklan 1 kohdassa ja SEUT 102 artiklassa komissiolle myönnettyyn valvontatehtävään kuuluu yksittäisten kilpailusääntöjen rikkomisten tutkiminen ja seuraamusten määrääminen niistä, mutta siihen kuuluu myös velvollisuus harjoittaa sellaista yleistä politiikkaa, jolla pyritään kilpailuasioden osalta noudattamaan EUT-sopimuksessa vahvistettuja periaatteita ja ohjaamaan yritysten käyttäytymistä näiden periaatteiden mukaisesti.

Vaikka siis oletettaisiinkin, että riidanalaisessa päätöksessä on muutettu komission lähestymistapaa autonlasialan kartellipäätöksen julkaistun version yksityiskohtien tasolla aikaisempiin päätöksiin nähden, tämä seikka ei unionin yleisen tuomioistuimen mukaan yksinään vaikuta riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuteen.

2. SEUT 101 ARTIKLAA KOSKEVA OIKEUSKÄYTÄNTÖ

a) SYYKSI LUKEMINEN – EDUSTUSSOPIMUKSET

Tuomiossa 15.7.2015, *voestalpine ja voestalpine Wire Rod Austria v. komissio* (T-418/10, Kok., EU:T:2015:516), jossa kyseessä olleen kanteen nostanut yritys kiisti osallistuneensa Italiassa toimineen myyntiedustajansa välityksellä 18 jänneterästoimittajan välisen kartellin alueelliseen järjestelyyn,¹³ unionin yleinen tuomioistuin täsmensi kriteerit, joiden perusteella voidaan määrittää, muodostavatko kaksi yhtiötä, jotka ovat eri oikeushenkilöitä, sellaisen yhden ja saman taloudellisen kokonaisuuden, joka käyttäytyy yhdenmukaisesti markkinoilla niin, että toinen niistä voidaan saattaa vastuuseen kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä.

13] Muista tähän kartelliin liittyvistä sakon määrän laskentamenetelmää koskevista näkökohdista ks. jäljempänä kohta "c) Sakon määrän laskeminen".

Muistutettuaan, että käsitteellä "yritys" on kilpailusääntöjä sovellettaessa katsottava tarkoitettavan taloudellista kokonaisuutta, joka voi muodostua useasta yhtiöstä, jotka ovat eri oikeushenkilöitä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kun kysymyksessä ovat yhtiöt, jotka ovat vertikaalisessa suhteessa toisiinsa, kuten päämies ja tämän myyntiedustaja tai välittäjä, kahta seikkaa pidetään pääasiallisina tekijöinä ratkaistaessa, onko kysymys taloudellisesta kokonaisuudesta: ensiksikin, ottaako välittäjä vastatakseen taloudellisesta riskistä, ja toiseksi, tarjoaako välittäjä palvelujaan yksinoikeudella.

Taloudellisen vastuun kantamisesta unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että on tiedettävä, missä määrin myyntiedustaja vastaa myyntiin tai kolmansien kanssa tehtyjen sopimusten täytäntöönpanoon liittyvistä taloudellisista riskeistä sen toiminnan osalta, jonka päämies on antanut sen tehtäväksi. Lisäksi se totesi välittäjän tarjoamien palvelujen yksinoikeudellisesta luonteesta tilanteessa, jossa kauppaedustaja ei edusta vain yhtä vaan kahta päämiestä, että sen määrittämiseksi, muodostavatko kauppaedustaja ja yksi sen päämiehistä taloudellisen kokonaisuuden, on selvítettävä, voiko tämä kauppaedustaja niiden toimintojen osalta, jotka tämä päämies on antanut sen tehtäväksi, käyttäytyä kuten itsenäinen myyntineuvottelija, joka voi vapaasti määrittää kaupallisen strategiansa. Jos kauppaedustaja ei voi käyttäytyä näin, sen kyseisen päämiehen lukuun toteuttamat toiminnot ovat osa päämiehen toimintaa.

b) VANHENTUMISAIKA

– KESKEYTTÄVÄ TOIMI – PÄÄTÖS EHDOLLISEN VAPAUTUKSEN MYÖNTÄMISEKSI SAKOISTA

Myös 6.10.2015 annettu tuomio *Corporación Empresarial de Materiales de Construcción v. komissio* (T-250/12, Kok., EU:T:2015:749) tarjosi unionin yleiselle tuomioistuimelle tilaisuuden täsmentää, onko päätös, jolla myönnetään ehdollinen vapautus sakoista vuoden 2002 yhteistyötiedonannon 15 kohdan mukaisesti, katsottava asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuksi vanhentumisajan keskeyttäväksi toimeksi.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että päätös, jolla sakoista vapauttamisen tai sakkojen lieventämisen hakijalle myönnetään ehdollinen vapautus sakoista, on luonteeltaan perustavanlaatuinen, koska siinä myönnetään hakijalle erityinen menettelyllinen asema, jotta komissio voi tutkia epäiltyä rikkomista ja aloittaa rikkomista koskevan menettelyn. Sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskeva ohjelma nimittäin edistää kilpailusääntörikkomusten selvittämisen täyttä tehokkuutta. Toiseksi päätöksellä myöntää sakoista vapauttamisen tai niiden lieventämisen hakijalle ehdollinen vapautus sakoista voidaan todistaa, että hakemus täyttää ennakoedellytykset sille, että hakijalle voidaan hallinnollisen menettelyn päätteeksi myöntää tietyn edellytyksin lopullinen vapautus sakoista. Lisäksi tämä menettelyllinen asema velvoittaa kyseisen tahon käyttäytymään vuoden 2002 yhteistyötiedonannon 11 kohdan a–c alakohdassa asetettujen ehtojen mukaisesti, kunnes komissio antaa lopullisen päätöksen, jotta se voisi saada lopullisen vapautuksen sakoista.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että päätös, jolla myönnetään ehdollinen vapautus sakoista, on menettelyn kuluessa toteutettu toimenpide, jonka tarkoituksena on rikkomisen tutkiminen ja rikkomista koskevan menettelyn aloittaminen asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetussa merkityksessä ja että se voidaan näin ollen luokitella vanhentumisajan keskeyttäväksi toimeksi, jolla on vaikutuksia erga omnes kaikkia niitä yrityksiä kohtaan, jotka ovat osallistuneet kyseessä olevaan rikkomiseen.

– VASTUU – TYTÄRYHTIÖIDEN JA EMOYHTIÖN VÄLINEN SUHDE

Asiassa, joka johti 15.7.2015 annettuun tuomioon *Akzo Nobel ym. v. komissio* (T-47/10, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:506), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen päätöksestä,

jossa komissio totesi kantajien osallistuneen lämpöstabilisaattorien markkinoilla toimivaan kartelliin. Kanteensa tueksi emoyhtiö ja sen tytäryhtiöt, jotka toimivat kyseisillä markkinoilla, vetosivat asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 1 kohdan b alakohdan rikkomiseen ja väittivät, ettei komissio voinut enää ryhtyä toimenpiteisiin tytäryhtiöitä kohtaan eikä siten määrätä näille yhtiöille ja niiden emoyhtiölle yhteisvastuullisesti sakkoa.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tytäryhtiöt, jotka olivat suoraan osallistuneet SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomisiin, saattoivat perustellusti vedota asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyn vanhentumisajan kulumiseen omalta osaltaan, koska ensimmäiset toimet, jotka komissio suoritti rikkomisen tutkinnan tai rikkomista koskevan menettelyn aloittamiseksi asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla, toteutettiin sen jälkeen, kun kyseisessä säännöksessä säädetty määräaika oli tytäryhtiöiden osalta päättynyt. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin muistuttaa, että asetuksen N:o 1/2003 25 artiklassa säädettyjen vanhentumisaikojen kulumisen johdosta rikkomisen ei häviä eikä se estä komissiota toteamasta päätöksessä vastuuta tällaisesta rikkomisesta, vaan siitä hyötyvät ainoastaan välttyvät seuraamusten määräämiseksi aloitettavilta menettelyiltä.

Lisäksi asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan sanamuodon, päämäärän ja asiayhteyden mukaisesta tulkinnasta ilmenee, että vanhentumisaikojen kulumisesta 25 artiklan 1 kohdan nojalla hyötty – ja siihen voi siten vedota – kukin oikeushenkilö erikseen, silloin kun ne ovat komission aloittaman menettelyn kohteena. Pelkästään siitä, että tytäryhtiöt hyötyvät vanhentumisajan kulumisesta, ei siten seuraa emoyhtiön vastuun asettaminen kyseenalaiseksi eikä tätä kohtaan aloitettavien menettelyjen estyminen. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tämä arviointi ei ole ristiriidassa sen kanssa, että asetuksen N:o 1/2003 25 artiklan 3 ja 4 kohdassa käytetään SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yrityksen käsitettä; ensiksi mainitussa artiklassa pyritään ainoastaan määrittämään vanhentumisajan katkaisevat toimet sekä niiden vaikutusten laajuus suhteessa kaikkiin rikkomiseen osallisiin yrityksiin tai yritysten yhteenliittymiin, yrityksen muodostavat oikeushenkilöt mukaan lukien.

c) SAKON MÄÄRÄN LASKEMINEN

– MYYNIN ARVON MÄÄRITTÄMINEN

Unionin yleinen tuomioistuin joutui 9.9.2015 antamassaan tuomiossa *Panasonic ja MT Picture Display v. komissio* (T-82/13, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä; EU:T:2015:612) lausumaan yritykselle määrättävän sakon laskennassa huomioon otettavan myynnin arvon määrittämisestä. Unionin yleinen tuomioistuin selitti, että kantajat olivat komission tiedonsaantipyyntöön antamassaan vastauksessa ehdottaneet vaihtoehtoisia tapaa laskea Euroopan talousalueella muutettujen tuotteiden muodossa toteutuneen suoran myynnin arvo. Kyseisessä laskentatavassa otettiin huomioon mainittuun myyntiin liittyvien värikuvaputkien painotettu keskiarvo niiden todellisen koon ja kyseessä olevan ajanjakson mukaan. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin osoitti sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen¹⁴ 15 kohdan mukaisesti, että komission oli käytettävä yrityksen myynnin arvon määrittämiseksi tarkimpia saatavilla olevia tietoja kyseisestä yrityksestä. Koska komission saatavilla oli tietoja, jotka kuvastivat täsmällisemmin Euroopan talousalueella muutettujen tuotteiden muodossa toteutuneen suoran myynnin arvoa, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio oli esittämättä mitään perustelua poikennut näistä suuntaviivoista siltä osin kuin oli kyse kantajille määrättyjen sakkojen perusmäärän laskemisesta.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että sen oli otettava huomioon täyden harkintavaltansa nojalla kantajille määrättyjen sakkojen määrän vahvistamiseksi kantajien hallinnollisessa menettelyssä toimittamat

14| Suuntaviivat asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta (EUVL 2006, C 210, s. 2).

luvut. Se katsoi, että asian olosuhteissa oli perusteltua määrätä, että kantajille määrättävän sakon määrä vahvistetaan niiden komission tiedonsaantipyyntöön antamassa vastauksessa myynnin arvosta toimittamien lukujen perusteella.

– SEURAAMUKSEN TAPAUSKOHTAINEN VAHVISTAMINEN

Vuonna 2015 unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää hyödyllisiä täsmennyksiä sakon määrän laskentatapoihin sen saatua käsiteltäväkseen useita kanteita päätöksistä, joilla komissio oli määrännyt 18 valmistajalle sakkoja osallistumisesta jänneteräsalan kartelliin.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti 15.7.2015 antamassaan tuomiossa *SLM ja Ori Martin v. komissio* (T-389/10 ja T-419/10, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:513), tuomiossa *Fapricela v. komissio* (T-398/10, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:498), em. tuomiossa *voestalpine ja voestalpine Wire Rod Austria v. komissio* (EU:T:2015:516) ja tuomiossa *Trafilerie Meridionali v. komissio* (T-422/10, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:512), että tarkastellun kaltaisessa tilanteessa, jossa kartelli muodostui useista osatekijöistä ja jossa komission mukaan oli kyse yhtenä kokonaisuutena pidettävästä monitahoisesta ja jatkuvasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, rangaistusten yksilöllisyyden periaatteen mukaan seuraamuksessa on otettava huomioon kunkin rikkojan tilanne suhteessa rikkomiseen.

Em. tuomioissa *voestalpine ja voestalpine Wire Rod Austria v. komissio* (EU:T:2015:512) ja *SLM ja Ori Martin v. komissio* (EU:T:2015:513) unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kun kyse on yhtenä kokonaisuutena pidettävästä rikkomisesta sellaisen monitahoisien rikkomisen merkityksessä, johon on koottu yhteen useita sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja eri markkinoilla, joilla kilpailusääntöjen rikkojat eivät ole kaikki läsnä tai voivat olla vain osittain tietoisia kokonaissuunnitelmasta, seuraamukset on vahvistettava tapauskohtaisesti kyseessä olevien yritysten menettelyn ja ominaispiirteiden perusteella. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että kilpailusääntöjen rikkojalla, jonka ei katsota olevan vastuussa yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen tietyistä osista, ei näin ollen ole voinut olla roolia näiden osien toimeen panemisessa. Tästä unionin yleinen tuomioistuin huomautti em. tuomiossa *Trafilerie Meridionali v. komissio* (EU:T:2015:512), että yritys, jonka on todettu olevan vastuussa yhteistoimintajärjestelyn useista osista, vaikuttaa enemmän tämän yhteistoimintajärjestelyn tehokkuuteen ja vakavuuteen kuin sellainen kilpailusääntöjen rikkoja, joka on osallistunut ainoastaan yhteen tämän yhteistoimintajärjestelyn osaan. Näin ollen ensiksi mainittu yritys syyllistyy vakavampaan kilpailusääntöjen rikkomiseen kuin toiseksi mainittu yritys. Unionin yleinen tuomioistuin korostaa joka tapauksessa, että yritykselle ei voida milloinkaan määrätä sakkoa, jonka määrä on laskettu sellaiseen salaiseen yhteistyöhön osallistumisen perusteella, josta sen ei katsota olevan vastuussa.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi em. tuomioissa *voestalpine ja voestalpine Wire Rod Austria v. komissio* (EU:T:2015:512) ja *SLM ja Ori Martin v. komissio* (EU:T:2015:513), että käytännössä seuraamuksen yksilöllistäminen rikkomiseen nähden voidaan toteuttaa sakon suuruuden määrittämisen eri vaiheissa. Komissio voi tunnustaa yrityksen rikkomiseen osallistumisen erityisyyden ensinnäkin arvioidessaan yhtenä kokonaisuutena pidettävän rikkomisen vakavuutta, toiseksi arvioidessaan lieventäviä seikkoja ja kolmanneksi sen vaiheen, jossa arvioidaan rikkomisen objektiivista vakavuutta tai lieventäviä seikkoja, jälkeisessä vaiheessa. Tältä osin vuoden 2006 suuntaviivojen 36 kohdassa todetaan, että komissio voi tietyissä tapauksissa määrätä symbolisen sakon ja että se voi myös, kuten näiden suuntaviivojen 37 kohdassa todetaan, tiettyyn tilanteeseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi poiketa esitetyistä yleisistä sakon määrän laskentamenetelmistä.

– MAKSUKYKY – TUOMIOISTUINVALVONTA

Edellä mainitut jänneteräsalalla nostetuista kanteista annetut tuomiot *Fapricela v. komissio* (EU:T:2015:498) ja *Trafilerie Meridionali v. komissio* (EU:T:2015:512) sekä 15.7.2015 annettu tuomio *Westfälische Drahtindustrie*

ym. v. komissio (T-393/10, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:515) tarjosivat unionin yleiselle tuomioistuimelle myös tilaisuuden täsmentää, että vuoden 2006 suuntaviivojen 35 kohdan mukaan sakkoa voidaan alentaa yrityksen maksukyvyyn huomioon ottamiseksi ainoastaan poikkeustilanteissa ja kyseisissä suuntaviivoissa vahvistetuin edellytyksin. Tästä syystä on ensinnäkin osoitettava, että sakon määrääminen "vaarantaisi väistämättä kyseisen yrityksen elinkelpoisuuden ja muuttaisi sen omaisuuserät täysin arvottomiksi". Toiseksi on näytettävä toteen, että kyseessä ovat "erityiset sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet". Unionin tuomioistuimet ovat vahvistaneet nämä kaksi edellytystä jo ennen sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen 35 kohdan voimaantuloa. Kyseisen kohdan soveltaminen asianomaisiin yrityksiin ilmentää siten konkreettisesti suhteellisuusperiaatetta siltä osin kuin on kyse kilpailuoikeuden rikkomisesta määrättävistä seuraamuksista. Koska vuoden 2006 suuntaviivojen 35 kohdan soveltaminen on viimeinen kilpailusääntöjen rikkomisesta yrityksille määrättävien sakkojen suuruutta määritettäessä huomioon otettava seikka, niiden yritysten, joille määrätään seuraamuksia, maksukyvyyn arviointi kuuluu unionin yleisen tuomioistuimen mukaan SEUT 261 artiklassa ja asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa tarkoitetun täyden harkintavallan piiriin.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että myöskään sillä, että riidanalaista päätöstä ei ole tutkittu oma-aloitteisesti, ei loukata tehokkaan oikeussuojan periaatetta. Unionin yleisen tuomioistuimen, jonka on kyllä vastattava kaikkiin esitettyihin kanneperusteisiin ja harjoitettava valvontaa niin oikeuskysymysten kuin tosiseikkoja koskevien kysymysten osalta, ei tätä periaatetta noudattaakseen ole välttämätöntä tutkia viran puolesta asiakirja-aineistoa uudelleen. Lukuun ottamatta oikeusjärjestyksen perusteisiin pohjautuvia perusteita, jotka unionin tuomioistuinten on tutkittava ja tarvittaessa otettava esille viran puolesta, niiden on harjoitettava laillisuusvalvontaa niiden seikkojen perusteella, jotka kantaja on esittänyt kanneperusteiden tueksi, eivätkä ne voi tukeutua komission harkintavaltaan, kun on kyse näiden seikkojen arvioinnista, perusteena sille, etteivät tuomioistuimet harjoita oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevaa perinpohjaista laillisuusvalvontaa.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin korosti, että täyttä harkintavaltaa käyttäessään unionin tuomioistuinten on lähtökohtaisesti, ja jollei asianosaisten esittämien seikkojen tarkastelusta muuta johdu, otettava huomioon ratkaisunsa antamispäivänä vallitseva oikeudellinen ja tosiasiallinen tilanne katsoessaan, että niiden on perusteltua käyttää päätösten muuttamista koskevaa toimivaltaansa.

– SAKON MÄÄRÄN ALENTAMINEN HALLINNOLLISEN MENETTELYN KOHTUUTTOMAN PITKÄN KESTON PERUSTEELLA – TUOMIOISTUINVALVONTA

Em. tuomiossa *Akzo Nobel ym. v. komissio* (EU:T:2015:506) unionin yleinen tuomioistuin tutki muun muassa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kannalta päätöksen, jolla komissio oli alentanut kartelliin osallistuneille yrityksille määrättyjen sakkojen määrää lukuun ottamatta kantajien kaltaisia yrityksiä, jotka olivat nostaneet kanteet hallinnollisessa menettelyssä tehdyistä päätöksistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan perustelua, jonka mukaan erilaista kohtelua voitaisiin perustella toisiinsa verrattavissa olevien tilanteiden eroamisella toisistaan siinä, että kantajat olivat muista yrityksistä poiketen riitauttaneet päätökset tuomioistuimessa, on pidettävä tehokkaan oikeussuojan periaatteen vastaisena. Näin ollen komissio syyllistyi kilpailusääntöjen rikkomisen toteamiseksi ja sakkojen määräämiseksi tekemässään päätöksessä perusteettomaan erilaiseen kohteluun, kun se alensi hallinnollisen menettelyn keston johdosta kaikille muille rikkomisiin osallistuneille yrityksille määrättyjen sakkojen määrää, mutta jätti alentamatta kantajille määrättyjen sakkojen määrää.

d) SOVINTOMENETTELY – ”SEKAMUOTOINEN” MENETTELY

– SAKOT – YHDENVERTAINEN KOHTELU

Euroopan rehufosfaattimarkkinoilla toimineesta kartellista 20.5.2015 antamassaan tuomiossa *Timab Industries ja CFPR v. komissio* (T-456/10, Kok., muutoksenhaku vireillä EU:T:2015:296) unionin yleinen tuomioistuin saattoi täsmentää yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ulottuvuutta sovellettaessa asetuksessa (EY) N:o 622/2008¹⁵ säädettyä kartelliasioiden sovintomenettelyä. Kyseisessä tuomiossa unionin yleisellä tuomioistuimella oli ensimmäisen kerran tilaisuus lausua tästä menettelystä.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että jos kaikki kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneet yritykset eivät ole mukana sovinnossa esimerkiksi yhden yrityksen vetäydyttyä sovintomenettelystä, komission on tehtävä kaksi erillistä päätöstä. Yhtäältä se tekee yksinkertaistetun menettelyn (sovintomenettely) päätteeksi myönnytyksiä tehneille yrityksille osoitetun päätöksen, joka vastaa kunkin niistä antamia sitoumuksia, ja toisaalta se tekee tavanomaisen menettelyn päätteeksi niille kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneille yrityksille, jotka eivät ole tehneet myönnytyksiä, osoitetun päätöksen. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin täsmensi, että tällaisessa kaksijakoisessa tilanteessa, jossa on annettava kaksi päätöstä, joilla on eri adressaatit ja jotka tehdään kahden eri menettelyn päätteeksi, on kuitenkin kyse yhden ja saman kartellin jäsenistä, jolloin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on noudatettava. Se muistutti kyseisen periaatteen edellyttävän, ettei toisiinsa rinnastettavia tilanteita kohdella eri tavalla eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella.

Vaikka siis sovintomenettely on tavanomaiseen hallintomenettelyyn nähden vaihtoehtoinen ja erillinen hallinnollinen menettely, jolla on tiettyjä erityispiirteitä, kuten aikaistettu väitetiedoksianto ja todennäköisen sakkojen määrän vaihteluvälin ilmoittaminen, unionin yleisen tuomioistuimen mukaan sakkojen määrän laskennasta annettuja vuoden 2006 suuntaviivoja sovelletaan kuitenkin täysimääräisesti myös sovintomenettelyn yhteydessä. Tämä tarkoittaa, että sakon suuruutta määritettäessä yrityksiä, jotka ovat olleet osallisina samassa kartellissa, ei saada kohdella syrjivästi ottamalla sakkojen laskennassa huomioon eri tekijöitä ja soveltamalla eri laskentatapoja, elleivät ne aiheudu sovintomenettelyyn kiinteästi kuuluvista erityispiirteistä, kuten sovinnon perusteella myönnettävästä 10 prosentin alennuksesta.

– SAKKOJEN MÄÄRÄN VAIHTELUVÄLI – SITOVA ARVO

Em. tuomiossa *Timab Industries ja CFPR v. komissio* (EU:T:2015:296) unionin yleinen tuomioistuin lausui myös oikeusvaikutuksista, jotka liittyvät sakkojen vaihteluvälin ilmoittamiseen sovintomenettelyn yhteydessä kyseisestä menettelystä vetäytyneelle yritykselle.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin korosti, että sakkojen määrän vaihteluväli on yksinomaan ja erityisesti sovintomenettelyyn kuuluva väline. Tässä yhteydessä asetuksen (EY) N:o 773/2004¹⁶ 10 a artiklan 2 kohdassa annetaan komission yksiköille nimenomaisesti mahdollisuus ilmoittaa sovintoon tähtääviin keskusteluihin osallistuville osapuolille arvio niille määrättävän sakon määrästä, kun sakkojen määrän laskentaa koskevissa vuoden 2006 suuntaviivoissa, sovintoa koskevassa tiedonannossa¹⁷ ja vuoden 2002 yhteistyötiedonannossa olevat ohjeet otetaan huomioon tarpeellisin osin.

¹⁵ Asetuksen (EY) N:o 773/2004 muuttamisesta kartelliasioissa toteutettavien sovintomenettelyjen osalta 30.6.2008 annettu komission asetus (EY) N:o 622/2008 (EUVL L 171, s. 3).

¹⁶ EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan [nykyisen SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan] mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annettu komission asetus (EY) N:o 773/2004 (EUVL L 123, s. 18).

¹⁷ Sovintomenettelyn toteuttamisesta asetuksen N:o 1/2003 7 ja 23 artiklan mukaisten päätösten tekemiseksi kartelliasioissa annettu komission tiedonanto (EUVL 2008, C 167, s. 1).

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan silloin, kun yritys ei esitä sovintoehdotusta ja vetäytyy siten sovintomenettelystä, lopulliseen päätökseen johtavaan menettelyyn sovelletaan sovintomenettelyä koskevien säännösten sijaan asetuksen N:o 773/2004 yleisiä säännöksiä. Tästä seuraa, ettei sovintomenettelyssä ilmoitetulla sakkojen määrän vaihteluvälillä ole merkitystä, sillä se on sovintomenettelylle ominainen väline. Niinpä olisi epäloogista ja jopa epäasianmukaista, jos komissiolla olisi velvollisuus soveltaa toiseen, sittemmin lopetettuun, menettelyyn kuuluvaa sakkojen määrän vaihteluväliä tai käyttää sitä viitteenä väitetiedoksiannossa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan sakkojen määrän vaihteluvälin ilmoittaminen jo väitetiedoksiannossa olisi nimittäin tällaisen toimen valmistelevalle toimen luonteen vastaista ja veisi komissiolta mahdollisuuden määrätä uusiin, päätöksentekoaajankohtana vallitseviin olosuhteisiin sopeutettu sakko, vaikka sen on otettava huomioon sen tiedoksi tavanomaisen menettelyn aikana esitetyt uudet väitteet ja seikat, joilla voi olla vaikutusta määrättävän sakon määrään.

3. YRITYSKESKITTYMIÄ KOSKEVA OIKEUSKÄYTÄNTÖ

Asiassa, joka johti 13.5.2015 annettuun tuomioon *Niki Luftfahrt v. komissio* (T-162/10, Kok., EU:T:2015:283), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kumoamiskanteen komission päätöksestä sallia – edellyttäen, että esitetyt sitoumukset täytetään –, lentoliikennealan keskittymätoimi, jolla Deutsche Lufthansa AG aikoi hankkia yksinomaisen määräysvallan Austrian Airlinesista.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin muistutti, että keskittymämenettelyissä käytetty merkityksellisten markkinoiden määritelmä ei välttämättä ole valtiontukimenettelyissä käytetyn markkinoiden määritelmän mukainen, koska nämä kaksi menettelyä eroavat toisistaan sekä kohteeltaan että oikeudelliselta perusteeltaan, joka yhdessä tapauksessa on SEUT 108 artiklan 2 kohdan ensimmäinen alakohta ja toisessa asetuksen (EY) N:o 139/2004¹⁸ 8 artiklan 2 kohta. Keskittymien valvonnan yhteydessä komission on sitä vastoin asetuksen N:o 139/2004 2 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan varmistettava, ettei keskittymä olennaisesti estä tehokasta kilpailua yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla. Arvioinnin keskipisteenä on siis keskittymän vaikutus kilpailupaineeseen. Juuri tästä syystä ilmoituksen tekevien osapuolten tarjoamilla sitoumuksilla, jotka komissio on hyväksynyt riidanalaisessa päätöksessä, pyritään korjaamaan keskittymästä niille markkinoille aiheutuvat kilpailuongelmat, joilla mainitut osapuolet kilpailivat ennen keskittymää. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa, että tutkiessaan keskittymätoimen yhteensoveltuvuutta yhteismarkkinoille komission on arvioitava keskittymätoimen kilpailuvaikutuksia markkinoihin, joilla keskittymän osapuolten toiminnot ovat päällekkäisiä. Tästä seuraa, että vaikka yksi osapuolista olikin jo monopoliasemassa tietyllä lentoliikenteen reitillä eli merkityksellisillä markkinoilla ennen keskittymää, kyseinen tilanne jää luonnollisesti keskittymän kilpailuvaikutuksia koskevan arvioinnin ulkopuolelle. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan näin ei ole sitä vastoin silloin, kun monopoliasema tai määräävä markkina-asema perustuu keskittymään tai saa siitä vahvistusta. Komissio ei voi tällaisessa tapauksessa silloin, kun osapuolet eivät ole antaneet sitoumuksia, joilla määräävän markkina-aseman vaikutukset kilpailuun voidaan korjata, todeta keskittymää yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

Unionin yleinen tuomioistuin lausui myös kanneperusteesta, joka perustui merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden määrittämisestä koskevaan ilmeiseen arviointivirheeseen. Tästä perusteesta se ensinnäkin totesi, että komission näitä markkinoita määrittäessään noudattama lähtöpaikka/määräpaikka-lähestymistapa, jonka mukaan kukin lähtöpaikan ja määräpaikan välinen yhdistelmä muodostaa erilliset markkinat, on yhteensoeveltuva oikeuskäytännössä esitettyjen suuntaviivojen kanssa. Siltä osin kuin oli kyse keskittymästä ”kokonaisvaltaisen lähestymistavan” mukaan määritellyille merkityksellisille maantieteellisille markkinoille väitetysti aiheutuvien kilpailuvaikutusten arvioinnin puuttumisesta, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kun komissiota moititaan siitä, ettei se ole ottanut huomioon mahdollista kilpailuongelmaa muilla markkinoilla kuin niillä, joilla se on

¹⁸ | Yrityskeskittymien valvonnasta 20.1.2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004 (EUVL L 24, s. 1).

suorittanut kilpailuanalyysin, kantajan on esitettävä vakavasti otettavia seikkoja, jotka osoittavat konkreettisesti sellaisen kilpailuongelman olemassaolon, joka komission olisi pitänyt sen vaikutuksen vuoksi tutkia. Koska kantaja ei ollut määritellyt riittävän täsmällisesti niitä merkityksellisiä maantieteellisiä markkinoita, joiden se väittää olevan olemassa, unionin yleisen tuomioistuimen oli näin ollen mahdotonta arvioida, oliko komission tutkittava kyseessä olevan keskittymän mahdollisia kilpailuvaikutuksia kyseisiin markkinoihin.

Asiassa, joka johti 9.3.2015 annettuun tuomioon *Deutsche Börse v. komissio* (T-175/12, EU:T:2015:148), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, joka koski komission päätöstä, jolla *Deutsche Börsen ja NYSE Euronextin* suunnittelema yrityskeskittymä oli todettu sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Päätös perustui toteamukseen, jonka mukaan keskittymällä olisi todennäköisesti rajoitettu olennaisesti tehokasta kilpailua luomalla määräävä markkina-asema tai monopolin kaltainen tilanne. Komission mukaan keskittymä olisi johtanut yhtenäiseen vertikaaliseen rakenteeseen, joka olisi yksinään vastannut yli 90 prosentista maailman johdannaistransaktioista ja niiden selvityksestä pörssissä.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi Deutsche Börsen väitteet tehokkuuseduista, joita keskittymä olisi voinut tuoda, ja sitoumuksista, joita keskittymää suunnitelleet yhtiöt olivat tehneet tehokasta kilpailua rajoittavien olennaisten vaikutusten vastapainoksi. Tältä osin se huomautti, että – kuten horisontaalisia keskittymiä koskevien vuoden 2004 suuntaviivojen¹⁹ 87 kohdasta ilmenee – keskittymän osapuolten asia on toimittaa määrääkään kaikki asian kannalta merkitykselliset tiedot, jotka tarvitaan osoittamaan, että väitetyt tehokkuusedut ovat sulautumakohtaisia ja toteutuvat todennäköisesti. Samoin on niiden velvollisuus osoittaa, missä määrin tehokkuusedut toimivat todennäköisesti niiden mahdollisten kielteisten kilpailuvaikutusten vastapainona, joita sulautuma saattaisi muuten aiheuttaa, ja sen vuoksi hyödyttävät kuluttajia. Kielteisten kilpailuvaikutusten osoittaminen, joka on komission tehtävä, on nimittäin eri asia kuin sen osoittaminen, että tehokkuuseduista on hyötyä kuluttajille ja että ne ovat sulautumakohtaisia ja todennettavissa, mikä on osapuolten tehtävä. Tästä seuraa, että todistustaakka väitettyjen tehokkuusetujen todennettavuudesta on keskittymän osapuolilla. Tätä todistustaakan jakautumista voidaan pitää objektiivisesti perusteltuna, koska asian kannalta merkitykselliset tiedot ovat ensinnäkin osapuolilla itsellään ja koska tehokkuusetuja koskeva perustelu on toiseksi tarkoitettu vastapainoksi komission päätelmälle, jonka mukaan suunniteltu keskittymä todennäköisesti rajoittaisi olennaisesti tehokasta kilpailua luomalla osapuolille määräävän markkina-aseman.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, kuten horisontaalisia keskittymiä koskevien vuoden 2004 suuntaviivojen 86 kohdasta ilmenee, että tehokkuusetujen on oltava ”todennettavissa”, jotta komissio voi olla kohtuullisen varma siitä, että ne todennäköisesti toteutuvat, ja niiden on oltava riittäviä toimimaan vastapainona sulautumasta kuluttajille mahdollisesti aiheutuvalle haitalle. Tehokkuusetujen todennettavuutta koskeva edellytys ei kuitenkaan velvoita toimenpiteestä ilmoituksen tehnyttä osapuolta toimittamaan tietoja, jotka kolmas osapuoli voisi riippumattomasti todentaa, tai keskittymää aiempia asiakirjoja, joiden perusteella keskittymän tuottamien tehokkuusetujen laajuutta voitaisiin arvioida objektiivisesti ja riippumattomasti. Näin ollen sillä, että asiakas odottaa saavansa puolentoista tai kahden vuoden kuluessa nettosäästöjä, ei voida kyseenalaistaa sitä, että komissio kiistää keskittymän mahdolliset myönteiset vaikutukset asiakkaisiin, sillä horisontaalisia keskittymiä koskevissa vuoden 2004 suuntaviivoissa on perustellusti todettu, että mitä kauemmaksi tulevaisuuteen tehokkuusetujen toteutuminen jää, sitä vähemmän todennäköisenä komissio voi yleensä pitää niiden todellista toteutumista.

19] Suuntaviivat horisontaalisten sulautumien arvioinnista yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen nojalla (EUVL 2004, C 31, s. 5).

VALTIONTUET

1. VALIKOIVUUS

Unionin yleinen tuomioistuin joutui 17.12.2015 antamassaan tuomiossa *Espanja ym. v. komissio* (T-515/13 ja T-719/13, Kok., EU:T:2015:1004) täsmentämään valikoivuuden käsitettä, joka on ratkaiseva peruste toimenpiteen luokittelussa valtiontueksi.

Kyseessä oli komission päätös, jossa tiettyjen Espanjan tax-lease-järjestelmän (jäljempänä ETL) muodostavien toimien katsottiin olevan osittain sisämarkkinoille soveltumattomia. ETL:ää käytettiin liiketoimissa, joissa telakat rakensivat merialuksia ja laivanvarustamot hankkivat niitä. Se oli pankin järjestämä verosuunnittelujärjestelmä, jossa pankki järjesti telakan myydessä aluksen laivanvarustamolle kaksi välitoimijaa eli leasingyhtiön ja itse perustamansa taloudellisen etuyhtymän. Jälkimmäinen myi sijoittajille osuuksia etuyhtymästä ja organisoii osapuolten välille monimutkaisen sopimusten verkoston.

Järjestelmän tarkoituksena oli luoda sijoittajille veroetuja ja siirtää osa eduista laivanvarustamolle aluksen hinnanalennuksen välityksellä. Sijoittajat pitivät muut edut palkkiona investoinneistaan.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio menetteli virheellisesti, kun se katsoi, että järjestelmässä oli kyse valikoivasta taloudellisesta edusta ja siten taloudellisten etuyhtymien ja sijoittajien saamasta valtiontuesta.

Erityisesti sijoittajista unionin yleinen tuomioistuin totesi, että niiden saamat taloudelliset edut eivät olleet valikoivia. Huolimatta lupajärjestelmästä, joka sisälsi väitettyjä harkinnanvaraisia tekijöitä, kyseessä olevat edut olivat samoin edellytyksin kaikkien sellaisten toimijoiden saatavilla, jotka päättivät osallistua ETL:n mukaisiin toimintoihin ostamalla osuuksia pankkien perustamista taloudellisista etuyhtiöistä. Nämä edut olivat siten yleisesti sovellettavia kyseisiin, talouden eri aloilla toimiviin sijoittajiin nähden.

Unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli 25.3.2015 antamassaan tuomiossa *Belgia v. komissio* (T-538/11, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:188) komission päätöstä, joka koski Belgian kuningaskunnan pakollisten BSE-seulontatestien (nautaeläinten spongiformiset enkefalopatiat) rahoittamiseen myöntämää valtiontukea.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan komissio oli asianmukaisesti katsonut kyseisen toimenpiteen olevan valikoiva. Komissio oli nimittäin todennut, että Belgian kuningaskunta oli kyseisellä toimenpiteellä alentanut yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia, koska ne saivat ilmaiseksi tarkastukset, jotka niiden oli pakko suorittaa ennen tuotteidensa markkinoille saattamista tai kauppaamista, kun taas muiden toimialojen yrityksillä ei ollut tätä mahdollisuutta. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi erityisesti Belgian kuningaskunnan väitteen, jonka mukaan kyseessä olevan toimenpiteen valikoivuutta on mahdollista arvioida ainoastaan pakollisten BSE-seulontatestien piiriin kuuluvia tuotteita valmistavien, kauppaavien tai jalostavien yritysten kannalta, koska muut yritykset eivät ole niihin rinnastettavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa. Toimenpiteen valikoivuutta on nimittäin tarkasteltava kaikkiin yrityksiin nähden eikä saman edun saman ryhmän sisällä saaneisiin yrityksiin nähden.

2. TOIMENPITEET, JOILLA ALENNETAAN YRITYKSEN VASTATTAVAKSI TAVALLISESTI KUULUVIA KUSTANNUKSIA

Asioissa, jotka johtivat 26.2.2015 annettuun tuomioihin *Ranska v. komissio* (T-135/12, EU:T:2015:116) ja *Orange v. komissio* (T-385/12, muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:117), unionin yleinen tuomioistuin tutki sellaisen komission päätöksen laillisuuden, jossa todettiin tietyin edellytyksin yhteismarkkinoille soveltumattomaksi Ranskan tasavallan France Télécomille antama tuki, joka liittyi France Télécomin palveluksessa olevien

virkamiesten eläkkeiden rahoittamistavan uudistamiseen. Kantajat muun muassa kiistivät riidanalaisen uudistuksen luonnehtimisen valtiontueksi.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei toimenpidettä voida luokitella valtiontueksi, jos sillä pyritään ainoastaan estämään se, ettei tuensaajan vastattavaksi tule 23.3.2006 annetussa tuomiossa *Enirisorse*²⁰ tarkoitettu kustannus, jota ei tavallisissa olosuhteissa syntyisi. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin totesi, että riidanalainen toimenpide liittyi käsiteltävän asian olosuhteissa erityiseen poikkeusjärjestelyyn. Se myös huomautti vakiintuneessa oikeuskäytännössä myöhemmin täsmennetyin, ettei toimenpide voi välttyä tueksi luokittelulta silloin, kun tuensaajan on maksettava jokin erityinen maksu, joka on erillinen kyseisestä tuesta eikä liity siihen.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että kyseinen virkamiesten eläkkeiden rahoitusjärjestelmä perustui erilliseen oikeudelliseen järjestelmään, ja se oli pidettävä selvästi erillään yksityisoikeudellisiin työntekijöihin, kuten France Télécomin kilpailijoiden työntekijöihin, sovellettavasta järjestelmästä. Näin ollen ei voitu katsoa, että riidanalaisella toimenpiteellä olisi pyritty estämään se, että France Télécomin on suoritettava em. tuomiossa *Enirisorse* (EU:C:2006:197) tarkoitettu maksu, joka tavallisissa olosuhteissa ei kuuluisi sen vastattavaksi.

Väitteestä, jonka mukaan riidanalaisella toimenpiteellä olisi vapautettu France Télécom lainsäädännöstä aiheutuvasta rakenteellisesta haitasta, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka sille osoitettaisiin aiheutuneen tällainen haitta, myönnettyjen etujen väitetty korvaavuus ei estänyt luokittelemasta niitä SEUT 107 artiklassa tarkoitetuksi valtiontueksi. Mainittu valtion toimenpide voisi jäädä SEUT 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle vain, jos sitä olisi pidettävä vastikkeena yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista vastaavien yritysten julkisen palvelun velvoitteiden täyttämiseksi tarjoamista palveluista 24.7.2003 annetussa tuomiossa *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg*²¹ vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Käsiteltävässä asiassa näin ei kuitenkaan ollut.

Asiassa, joka johti 25.3.2015 annettuun tuomioon *Belgia v. komissio* (T-538/11, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:188), oli niin ikään kyse valtion toimesta, jolla alennettiin yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia. Tuomiossaan unionin yleinen tuomioistuin vahvisti komission päätelmän, jonka mukaan Belgian kuningaskunta oli pakollisia BSE-seulontatestejä rahoittamalla tuottanut etua naudantuotantoalan yrityksille, koska rahoitus oli vapauttanut yritykset niiden vastattavaksi tavallisesti kuuluvasta kustannuksesta.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvien kustannusten käsitteeseen sisältyvät kuitenkin muun muassa sellaiset lisäkustannukset, joista yritysten on vastattava tiettyyn taloudelliseen toimintaan sovellettavien lakiin, asetukseen tai sopimukseen perustuvien velvoitteiden vuoksi. Komissio ei siten ole menetellyt virheellisesti katsoessaan, että pakollisten BSE-seulontatestien kaltaisten, laissa tai asetuksessa pakollisiksi säädettyjen tarkastusten kustannukset, jotka liittyvät tuotteiden tuotantoon tai kaupan pitämiseen, ovat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia. Se, ettei BSE-seulontatestien kustannusten maksamista valtion varoista voida perustella saastuttajaa maksaa-periaatteella, ei voi paikkansa pitäessäänkään horjuttaa tätä johtopäätöstä.

20 | C-237/04, Kok., EU:C:2006:197, erityisesti 43–49 kohta.

21 | C-280/00, Kok.; jäljempänä *Altmark*-tuomio; EU:C:2003:415.

3. MARKKINATALOUDESSA TOIMIVAA YKSITYISTÄ SIOITTAJAA KOSKEVA ARVIOINTIPERUSTE

Vuonna 2015 unionin yleinen tuomioistuin esitti kolmessa tuomiossa hyödyllisiä täsmennyksiä, jotka koskevat yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen soveltamista.

Asiassa, joka johti 15.1.2015 annettuun tuomioon *Ranska v. komissio* (T-1/12, Kok., EU:T:2015:17), unionin yleistä tuomioistuinta pyydettiin ottamaan kantaa sellaisen päätöksen lainmukaisuuteen, jolla komissio oli todennut sisämarkkinoille soveltumattomiksi SeaFrancen pelastamistuen, jonka Ranskan tasavalta oli toteuttanut, ja rakenneuudistustuen (pääomankorotus ja kaksi lainaa), jonka se aikoi toteuttaa SeaFrance SA:n hyväksi.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että komission on yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen soveltamista tutkiessaan aina tutkittava riidanalaisen toimenpiteen kaikki merkitykselliset seikat ja sen asiayhteys. Yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta useampiin valtion peräkkäisiin toimenpiteisiin sovellettaessa komission on tutkittava, onko näiden toimenpiteiden välillä niin läheisiä yhteyksiä, että niitä on mahdotonta erotella toisistaan. Useampien valtion peräkkäisten toimenpiteiden erottamattomuutta arvioitaessa on otettava huomioon oikeuskäytännössä muodostuneet arviointiperusteet, joita ovat muun muassa näiden toimenpiteiden ajoitus, niiden tarkoitus ja yrityksen tilanne toimenpiteiden toteuttamishetkellä. Näiden periaatteiden kannalta unionin yleinen tuomioistuin katsoi komission perustellusti todenneen, että toimenpiteet liittyvät toisiinsa niin kiinteästi, että niitä on mahdotonta erotella toisistaan yksityinen sijoittaja -arviointiperusteella.

Lainoja ei nimittäin ollut järkevästi mahdollista erotella SeaFrancen pääomapoljan vahvistamisesta ja sen hyväksi pelastamistukena toteutetusta luottojärjestelystä eikä niitä siten voitu pitää yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen mukaisesti itsenäisinä sijoituksina.

Myös 2.7.2015 annettuun tuomioon *Ranska ja Orange v. komissio* (T-425/04 RENV ja T-444/04 RENV, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:450) johtaneissa yhdistetyissä asioissa oli keskeisenä kiistakysymyksenä yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen soveltaminen valtion peräkkäisiin toimenpiteisiin. Unionin tuomioistuimen palautettua asiat unionin yleiseen tuomioistuimeen²² tämä joutui tutkimaan uudelleen komission päätöksen, jossa luokiteltiin valtiontueksi Ranskan tasavallan joulukuussa 2002 julkaisema ilmoitus osakslainan myöntämisestä yritykselle, jonka enemmistöosakas se oli, ja sen hieman tämän jälkeen julkaisema ilmoitus osakslainatarjouksesta luottolimiitin avaamiseksi kyseisen yrityksen hyväksi.

Tuomiossaan unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio teki virheen luokitellessaan France Télécomille esitetyn osakslainatarjouksen valtiontueksi, ja siten kumosi komission päätöksen.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että komissio oli tehnyt oikeudellisen virheen soveltaessaan asiantunteva yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta ensisijaisesti ja olennaisilta osin heinäkuusta 2002 alkaen annettuihin ilmoituksiin. Komissio oli nimittäin luokitellut joulukuussa 2002 annetun ilmoituksen ja osakslainatarjouksen yhdessä tarkasteltuina valtiontueksi, mikä tarkoitti, että asiantunteva yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta oli sovellettava yksinomaan näihin kahteen toimenpiteeseen. Kyseisen arviointiperusteen soveltaminen oli virheellistä etenkin, koska komissiolla ei ollut riittävästi tietoja, jotta se olisi voinut todistaa kiistattomasti, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset sitoivat valtion varoja ja että ne näin ollen olivat valtiontukea.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että komission olisi kuulunut asiantunteva yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta soveltaessaan ottaa huomioon sen ajankohdan asiayhteys, jona Ranskan valtio toteutti tämän toimenpiteen, mikä tässä tapauksessa tapahtui joulukuussa 2002, eikä ennen heinäkuuta 2002 vallinneen

22] Kyseessä oli 19.3.2013 annettu tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym. (C-399/10 P ja C-401/10 P, Kok., EU:C:2013:175), jolla ratkaistiin 21.5.2010 annetusta tuomiosta Ranska ym. v. komissio (T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04, Kok., EU:T:2010:216) tehdyt valitukset.

tilanteen asiayhteyttä, kuten se oli tehnyt. Vaikka käytettävissä olleet tiedot voivat liittyä menneisyyteen liittyviin tapahtumiin ja objektiivisiin seikkoihin, ei kuitenkaan voida katsoa, että nämä aikaisemmat tapahtumat ja seikat muodostavat yksinään ratkaisevalla tavalla merkityksellisen viitekehyksen asiantunteva yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen soveltamiselle.

Siitä komission väitteestä, jonka mukaan osakaslainatarjouksessa ainoastaan konkretisoituivat Ranskan valtion aiemmat ilmoitukset, joten tämä ei toiminnassaan noudattanut asiantunteva yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että heinäkuusta 2002 alkaen annetut ilmoitukset eivät sellaisinaan ennakoineet tiettyä rahoitustukea, kuten vihdoin joulukuussa 2002 konkretisoitunutta tukea. Nämä ilmoitukset olivat luonteeltaan avoimia, epätasällisia ja ehdollisia siltä osin kuin kyse oli Ranskan valtion mahdollisten tulevien toimenpiteiden luonteesta, ulottuvuudesta ja ehdoista.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin lausui 25.6.2015 annetussa tuomiossa *SACE ja Sace BT v. komissio* (T-305/13, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:435) sellaisen päätöksen laillisuudesta, jossa komissio oli luokitellut sääntöjenvastaiseksi valtiontueksi italialaisen julkisen yrityksen tytäryhtiölleen myöntämän jälleenvakuutuksen ja yrityksen tekemät pääomanlisäykset kyseiseen yhtiöön sen tappioiden kattamiseksi.

Todettuaan kyseisten toimenpiteiden johtuvan Italian valtiosta unionin yleinen tuomioistuin tutki yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen ja komissiolle ja jäsenvaltioille tätä arviointiperustetta sovellettaessa kuuluvien vastavuoroisten veloitteiden perusteella, merkitsivätkö nämä toimenpiteet etua.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kun käy ilmi, että yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta voidaan soveltaa, komission tehtävänä on pyytää kyseistä jäsenvaltiota toimittamaan sille kaikki merkitykselliset tiedot sen varmistamiseksi, täytyvätkö arviointiperusteen sovellettavuus- ja soveltamisedellytykset. Tässä asiayhteydessä jäsenvaltion tai kyseisen julkisen yksikön on ilmoitettava komissiolle ne objektiiviset ja tarkastettavissa olevat seikat, joista ilmenee, että sen päätös perustuu ennalta tehtyihin taloudellisiin arviointeihin, jotka rinnastuvat arviointeihin, joita tämän yksittäistapauksen olosuhteissa järkevästi toimiva yksityinen toimija, jonka tilanne vastaa mahdollisimman tarkasti kyseisen valtion tilannetta, olisi laadittanut ennen tällaisen toimenpiteen toteuttamista arvioidakseen toimenpiteen tulevan kannattavuuden. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin huomautti, että jäsenvaltiolta tai kyseiseltä julkiselta yksiköltä vaaditun taloudellisen ennakoarvion osatekijöitä on muunneltava kyseessä olevan liiketoimen luonteen ja monimutkaisuuden, kyseessä olevien varojen, omaisuuden tai palvelujen sekä asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella.

Käsiteltävässä asiassa kaupallisesta liiketoimesta muodostuneen toisen toimenpiteen kannattavuutta voidaan arvioida yhtäältä vastattavaksi otettujen riskien suhteellisen yksityiskohtaisen analyysin perusteella ja toisaalta sen perusteella, onko jälleenvakuutusmaksun määrä asiamukainen, kun otetaan huomioon riskin laajuus. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kun otetaan huomioon liiketoimen tosin huomattava mutta kuitenkin suhteellisen rajoitettu määrä, ainoastaan se seikka, ettei emoyhtiö ole toimittanut näyttöä siitä, että se oli suorittanut ennalta taloudellisen arvioinnin vakuutusmaksun määrästä, joka kuvastaa vastattavaksi otetun riskin tasoa, määritelläkseen tytäryhtiölleen myönnettävän jälleenvakuutussuojan kannattavuuden, ei näissä olosuhteissa riitä, jotta voitaisiin katsoa, ettei se ole toiminut vertailukelpoisessa tilanteessa olevan yksityisen jälleenvakuuttajan tavoin. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin totesi, että kun otetaan huomioon riidanalaisen päätöksen tekohetkellä komission käytettävissä olleet tiedot, tämä on voinut perustellusti päätellä, että toinen toimenpide toteutettiin tytäryhtiön hyväksi edullisemmin hintaehdoin kuin yksityinen jälleenvakuuttaja olisi vaatinut.

Tytäryhtiön tappioiden kattamiseksi tehdyistä pääomanlisäyksistä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että taloudellisen kriisin yhteydessä vaadittavia ennakoarviointiin liittyviä tekijöitä on arvioitava ottamalla huomioon tarpeen vaatiessa se, että on mahdotonta ennustaa luotettavasti ja yksityiskohtaisesti taloudellisen tilanteen kehitys ja eri toimijoiden tulokset. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan se, että on mahdotonta laatia yksityiskohtaisia ja täydellisiä ennusteita, ei kuitenkaan voi vapauttaa julkista sijoittajaa tekemästä sijoituksensa

kannattavuudesta sellaista asianmukaista ennakkoarviointia, joka on verrattavissa siihen, jonka samanlaisessa tilanteessa oleva yksityinen sijoittaja olisi tehnyt. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio oli käsiteltävässä asiassa perustellusti katsonut, että kyseessä olevat kaksi pääomanlisäystä eivät olleet yksityisen sijoittajan kriteerin mukaisia, koska niiden taloudellista kannattavuutta koskeva asianmukainen taloudellinen ennakkoarviointi puuttui.

4. YLEISIIN TALOUDELLISIIN TARKOITUKSIIN LIITTYVÄT PALVELUT

Tänä vuonna erityistä huomiota ansaitsevat kaksi yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tematiikkaan liittyvää ratkaisua, jotka kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa, sillä molemmat koskevat Tanskan kuningaskunnan yleisradioyhtiö TV2:n hyväksi toteuttamia toimenpiteitä.

Ensimmäinen niistä on 24.9.2015 annettu tuomio *TV2/Danmark v. komissio* (T-674/11, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:684), jossa unionin yleinen tuomioistuin joutui lausumaan *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415)²³ asetettujen edellytysten soveltamista koskevista säännöistä, jotka julkisen palvelun suorittamisesta maksettavan korvauksen on täytettävä, jotta sitä ei luonnehdita valtiontueksi.

Unionin yleinen tuomioistuin selvensi ensin toista *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetettua edellytystä, jonka mukaan ne parametrit, joiden perusteella julkisen palvelun suorittamisesta maksettava korvaus lasketaan, on vahvistettava etukäteen objektiivisesti ja läpinäkyvästi. Se täsmensi, että tässä edellytyksessä asetetaan kolme vaatimusta, jotka korvauksen laskentaparametrien on täytettävä sen varmistamiseksi, että kyseinen laskenta on luotettava ja komission tarkastettavissa: korvauksen laskentaparametrit on vahvistettava etukäteen läpinäkyvää menettelyä noudattaen, ja niiden on oltava luonteeltaan objektiivisia.

Sen sijaan toisesta *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetetusta edellytyksestä ei seuraa, että korvauksen laskentaparametrit olisi suunniteltava siten, että kyseisen korvauksen saajalle aiheutuvien kustannusten määrään voidaan vaikuttaa tai sitä voidaan valvoa ja että niillä olisi siten myös voitava varmistaa julkisen palvelun hallinnoinnin tehokkuus, toisin kuin komissio väitti. Komissio näytti katsovan toisesta *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetetusta edellytyksestä omaksumassaan tulkinnassa, että korvauksen laskentaparametreilla on voitava varmistaa julkisen palvelun hallinnoinnin tehokkuus. Tällainen tulkinta, joka on ristiriidassa toisen *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetetun edellytyksen sanamuodon kanssa, johtaa kuitenkin sekaannukseen toisen edellytyksen ja neljännen edellytyksen välillä.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, missä tilanteissa voidaan soveltaa *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetettua neljättä edellytystä, jonka mukaan jäsenvaltion on ensin valittava viiteyritys, joka toimii normaaleissa markkinaolosuhteissa ja joka ei saa olla korvauksen saaja, ja sen jälkeen osoitettava viiteyritykselle vastaavassa tilanteessa aiheutuvista kustannuksista tekemänsä arvion perusteella, että korvauksen saaja on neljännessä edellytyksessä tarkoitettu ”hyvin johdettu ja riittävillä välineillä varustettu” yritys. Huolimatta neljännen edellytyksen soveltamiseen liittyvistä vaikeuksista siinä edellytetään, että jäsenvaltio käyttää viiteyrityksenä muuta yritystä kuin korvauksen saajaa. Tämän edellytyksen täyttymiseksi ei siis ole riittävää, että jäsenvaltio toteaa, että julkisen palvelun tehtävän erityispiirteiden perusteella markkinoilla ei ole mahdollista yksilöidä yritystä, jota voitaisiin verrata korvauksensaajaan, ja pyrkii tämän jälkeen osoittamaan, että korvauksensaaja on itse kyseisessä edellytyksessä tarkoitettu ”hyvin johdettu ja riittävillä välineillä varustettu” yritys.

Todistustaakasta unionin yleinen tuomioistuin lisäksi toteaa, että jäsenvaltion asia on osoittaa, että neljäs *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetettu edellytys on täyttynyt.

23 | Ks. edellä alaviite 21.

Tuomiossa *TV2/Danmark v. komissio* (EU:T:2015:684) unionin yleisellä tuomioistuimella oli vielä tilaisuus täsmentää valtion varojen siirtoon liittyvää edellytystä koskevaa oikeuskäytäntöään. Tästä unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtion varoista myönnetty etu on etu, joka kerran myönnettynä vaikuttaa kielteisesti valtion varoihin. Valtion varat voivat muodostua myös varoista, jotka ovat peräisin kolmansilta mutta jotka niiden omistajat ovat antaneet vapaaehtoisesti valtion käyttöön tai jotka niiden omistajat ovat hylänneet ja joiden hoidosta vastaa valtio suvereenaja oikeuksiaan käyttämällä.

Pelkästään siitä syystä, että valtio määrää lainsäädäntötoimella kolmannen käyttämään omia varojaan tietyllä tavalla, ei ole mahdollista katsoa, että varat ovat valtion määräysvallassa ja siis edellä tarkoitettuja valtion varoja. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että Tanskan valtion toimenpiteet muodostuivat muun muassa ylärajan vahvistamisesta mainostuloille, jotka korvauksen saajalle voitiin siirtää, ja ne keräsi rahasto, joka ohjasi tulot korvauksen saajalle. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että pelkästään tämä valtion toimivallan perusteella ei voitu päätellä, että tämä osa tuloista oli valtion varoja.

Toisessa, 24.9.2015 annetussa tuomiossa *Viasat Broadcasting UK v. komissio* (T-125/12, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:687) unionin yleisen tuomioistuimen tarkasteltavana oli kysymys yhtäältä *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetettujen neljän edellytyksen ja toisaalta niiden edellytysten välisestä suhteesta, joiden nojalla yritykselle, joka tuottaa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, myönnetyn valtiontuen voidaan katsoa olevan SEUT 106 artiklan 2 kohdan nojalla sisämarkkinoille soveltuvaa.

Unionin yleinen tuomioistuin ensiksikin totesi, että vaikka edellytykset, jotka koskevat toimenpiteen luonnehtimista sisämarkkinoille soveltuvaksi tueksi, muistuttavat tietyssä määrin *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetettuja edellytyksiä, on otettava huomioon se, että SEUT 106 artiklan 2 kohtaa sovellettaessa on kyse sellaiseen perustavanlaatuisesti erilaiseen kysymykseen vastaamisesta, jota ennen on jo pitänyt vastata myönteisesti *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) kyseessä olleeseen kysymykseen, joka on asianomaisen tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille koskevasta kysymyksestä erillinen kysymys ja joka tulee esiin ennen viimeksi mainittua kysymystä. Tästä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vaikka kyseisessä tuomiossa yksilöidään neljä erillistä edellytystä, kyseiset edellytykset eivät kuitenkaan ole toisistaan täysin riippumattomia. Kolme viimeistä edellytystä ovat sisäisesti johdonmukaisia ja riippuvat tässä mielessä tietyllä tavalla toisistaan. Toisessa edellytyksessä vaadittu objektiivisten ja läpinäkyvien parametrien vahvistaminen korvauksen laskemiseksi on näet välttämätön edellytys siihen kysymykseen vastaamiselle, ylittääkö korvaus sen, mikä on tarpeen, jotta voidaan kattaa kaikki ne kustannukset tai osa niistä kustannuksista, joita julkisen palvelun velvoitteiden täyttäminen aiheuttaa, kuten kolmannessa edellytyksessä todetaan. Kolmannen *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetetun edellytyksen noudattamisen valvomiseksi on kuitenkin nojaututtava objektiivisiin ja läpinäkyviin parametreihin, kuten toisessa edellytyksessä vaaditaan. Neljäs *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetettu edellytys täydentää toista edellytystä siinä, että sen mukaan toisen edellytyksen mukaisten objektiivisten ja läpinäkyvien parametrien on perustuttava esimerkiksi hyvin johdetusta ja asetettujen julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen kannalta riittävillä välineillä varustetusta keskivertoyrityksestä.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin toteaa, ettei ole myöskään unohdettava sitä testin tavoitetta, jonka mukaisesti neljän *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetetun edellytyksen noudattamista koskeva analyysi suoritetaan ja jona on välttää, että korvaus sisältää taloudellisen edun, joka on omiaan suosimaan korvauksen saajana olevaa yritystä suhteessa sen kilpailijayrityksiin. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että SEUT 106 artiklan 2 kohdan soveltamisen osalta kolmas *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetettu edellytys on suurelta osin sama kuin kyseisen määräyksen soveltamisesta annetussa oikeuskäytännössä vahvistettu oikeasuhteisuutta koskeva kriteeri. Se kuitenkin täsmentää, että vaikka molemmissa tapauksissa sovelletaan lähtökohtaisesti samaa kriteeriä, sen soveltamisen asiayhteys ja tavoite poikkeavat kummassakin tapauksessa toisistaan. Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun kustannukset, jotka on otettava huomioon SEUT 106 artiklan 2 kohtaa sovellettaessa, ovat nimittäin kyseisestä palvelusta aiheutuvia todellisia kustannuksia sellaisina, kuin ne ovat, eikä sellaisina, kuin ne olisivat voineet tai niiden olisi pitänyt olla. Tässä

yhteydessä oikeasuhteisuutta koskeva kriteeri otetaan huomioon yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun todellisten kustannusten arvioimiseksi, jos komission on tehtävä arvio, koska sillä ei ole käytössään selvitysaineistoa, jonka nojalla kyseisten kustannusten täsmällinen määrä voitaisiin laskea. Tämän vuoksi toisen ja neljännen *Altmark*-tuomiossa (EU:C:2003:415) asetetun edellytyksen mahdollisella noudattamatta jättämisellä ei ole merkitystä arvioitaessa tuen oikeasuhteisuutta SEUT 106 artiklan 2 kohtaa sovellettaessa. Kantajan näkemys johtaa näet loppujen lopuksi siihen, että yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut olisi aina tarjottava tavanomaisten markkinoilla sovellettavien ehtojen mukaan. Vastakkaisessa tilanteessa unionin kilpailusääntöjen soveltamisella saatettaisiin oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estää yrityksiä, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, hoitamasta niille uskottua erityistehtävää, mikä SEUT 106 artiklan 2 kohdalla pyritään nimenomaan estämään.

5. TUKIEN TAKAISINPERINTÄ

Asiassa, joka johti 5.2.2015 annettuun tuomioon *Aer Lingus v. komissio* (T-473/12, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:78) unionin yleinen tuomioistuin käsiteltävänä oli kumoamiskanne sellaisesta komission päätöksestä, jossa katsottiin, että Irlannin lyhyen matkan lentoihin soveltama alennettu lentomatkavero oli sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, määrättiin, että tuki oli perittävä takaisin tuensaajilta, ja täsmennettiin, että valtiontuen määrä oli alennetun verokannan (2 euroa) ja yleisen verokannan (10 euroa) välinen erotus eli 8 euroa jokaista matkustajaa kohti. Kantaja väitti muun muassa, että komissio teki oikeudellisen virheen ja ilmeisen arviointivirheen, kun se ei ottanut tueksi luokittelussa ja tuen määrän määrittämisessä huomioon, että riidanalainen vero oli vyörytetty matkustajille.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että valtiolle asetetulla velvollisuudella poistaa komission sisämarkkinoille soveltumattomaksi katsoma valtiontuki pyritään palauttamaan aikaisempi tilanne ja että tämä tavoite on saavutettu, kun edunsaajat ovat palauttaneet lainvastaisena tukena maksetun määrän. Vaikkei yhdessäkään unionin oikeuden säännöksessä edellytetä, että komission on vahvistettava palautettavan tuen täsmällinen määrä, sen on kuitenkin silloin, kun se päättää määrätä vahvistamansa määrän palautettavaksi, yksilöitävä tarkasti tuensaajat ja määritettävä niin täsmällisesti kuin asian olosuhteissa on mahdollista yrityksen saaman tuen arvo.

Nyt käsiteltävän asian kaltaisessa tilanteessa, jossa vero oli tarkoitettu vyörytettäväksi matkustajille, komissio ei näin ollen voinut olettaa, että lentoyhtiöiden todellisuudessa saama ja säilyttämä etu olisi aina ollut 8 euroa matkustajaa kohti. Niinpä komission olisi pitänyt määrittää, miltä osin kantajan kaltaiset lentoyhtiöt, jotka olivat suorittaneet riidanalaisen veron alennetulla 2 euron verokannalla, olivat todella vyöryttäneet alennetun verokannan soveltamisesta seuranneen taloudellisen hyödyn matkustajilleen, voidakseen määrittää tarkasti niiden todellisuudessa saaman edun määrän, tai päättää antaa kyseinen tehtävä sen suorittamisen edellyttämine tietoineen kansallisille viranomaisille.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi joka tapauksessa, että matkustajakohtaisen 8 euron määrän takaisinperinnästä olisi saattanut seurata kilpailun vääristymistä edelleen, sillä se olisi voinut johtaa siihen, että lentoyhtiöiltä perittäisiin takaisin niiden todellisuudessa saamaa etua enemmän. Lisäksi se, etteivät verovelvollisten lentoyhtiöiden asiakkaat olleet käsiteltävässä asiassa unionin oikeudessa tarkoitettuja yrityksiä eikä heiltä voitu näin ollen periä takaisin mitään tukea, ei voi saattaa kyseenalaiseksi sitä, että komissiolla oli velvollisuus yksilöidä tarkasti tuensaajat eli yritykset, jotka olivat saaneet siitä todellista etua, ja rajoittaa tuen takaisinperintä ainoastaan niihin taloudellisiin etuihin, joita oli todella saatu siitä, että tuki oli annettu tuensaajien käyttöön.

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUDET

1. YHTEISÖN TAVARAMERKKI

a) EHDOTTOMAT HYLKÄYSPERUSTEET

Unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tehtiin vuonna 2015 täsmennyksiä useaan asetuksen (EY) N:o 207/2009²⁴ 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun ehdottomaan hylkäysperusteeseen.

Asiassa, joka johti 15.1.2015 annettuun tuomioon *MEM v. SMHV (MONACO)* (T-197/13, Kok., EU:T:2015:16), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä oli kanne, joka oli nostettu sellaisesta sisämarkkinoiden harmonisointiviraston (tavaramerkit ja mallit) (SMHV) valituslautakunnan tekemästä päätöksestä, jolla tämä hylkäsi sanamerkin MONACO suojan unionissa tiettyjen tavaroiden ja palveluiden osalta²⁵ kyseisen tavaramerkin kuvailevuuden ja erottamiskyvyn puuttumisen vuoksi.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että sana "monaco" on sellaisen ruhtinaskunnan nimi, joka tunnetaan maailmanlaajuisesti ainakin sen ruhtinasperheen tunnettuuden, formula 1 -osakilpailun järjestämisen tai sirkusfestivaalin vuoksi. Monacon ruhtinaskunnan tunnettuus on unionin kansalaisten keskuudessa sitäkin suurempi muun muassa sen vuoksi, että sillä on yhteinen raja jäsenvaltion, Ranskan, kanssa, että se sijaitsee lähellä toista jäsenvaltiota, Italiaa, ja että tämä kolmas valtio käyttää samaa valuuttaa kuin 19 valtiota 28 jäsenvaltiosta eli euroa. Sana "monaco" tuo mihin tahansa kielialueeseen kuuluvan kohdeyleisön mieleen samannimisen maantieteellisen alueen. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin myös totesi, että valituslautakunta oli määritellyt kohdeyleisön virheettömästi unionin yleiseksi ja katsonut sillä olevan kyseisten tavaroiden ja palvelujen osalta milloin keskimääräisen ja milloin korkean tarkkaavaisuusasteen.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan SMHV oli myös perustellusti katsonut, että sanaa "monaco" voidaan elinkeinotoiminnassa käyttää osoittamaan tavaroiden maantieteellistä alkuperää tai määräpaikkaa tai palvelujen suorituspaikkaa ja että näin ollen mainittu tavaramerkki on kyseisten tavaroiden ja palvelujen osalta kuvaileva. Koska merkiltä, joka kuvailee tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksia, puuttuu tämän takia väistämättä erottamiskyky näiden samojen tavaroiden tai palvelujen osalta, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei tavaramerkki MONACO ollut erottamiskykyinen.

Toisessa, 14.7.2015 antamassaan tuomiossa *Genossenschaftskellerei Rosswag-Mühlhausen v. SMHV (Lembergerland)* (T-55/14, Kok., EU:T:2015:486) unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli sellaisen kanteen perusteltavuutta, joka oli nostettu SMHV:n ensimmäisen valituslautakunnan päätöksestä vahvistaa päätös, jolla oli hylätty sanamerkin Lembergerland rekisteröinti yhteisön tavaramerkiksi sillä perusteella, että haettu tavaramerkki oli ristiriidassa asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan j alakohdassa tarkoitettua ehdottoman hylkäysperusteen kanssa.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että kyseisen säännöksen mukaan tavaramerkkejä, jotka sisältävät viinin osoittavan maantieteellisen merkinnän tai jotka muodostuvat sellaisesta merkinnästä, ei rekisteröidä sellaisten viinien osalta, joilla ei ole tätä alkuperää, ja että viinien maantieteellisten merkintöjen suojelu perustuu yhtäältä erityisesti viinin yhteisestä markkinajärjestelystä annettuihin unionin asetuksiin ja toisaalta unionin ja kolmansien maiden viinikaupasta tekemiin kahdenvälisiin sopimuksiin. Lisäksi se huomautti, että yhteisön ja Etelä-Afrikan tasavallan välisen sopimuksen²⁶ 8 artiklan b kohdan ii alakohdan mukaan Etelä-Afrikasta peräisin

24 | Yhteisön tavaramerkistä 26.2.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 207/2009 (kodifioitu toisinto, EUVL L 78, s. 1).

25 | Kyseessä olivat seuraavat tuotteet ja palvelut: magneettiset tietovälineet, paperi, pahvi ja niistä tehdyt tavarat, jotka eivät sisälly muihin luokkiin, painotuotteet, valokuvat, kuljetus, matkojen järjestäminen, ajanviete, urheilutoiminnat ja tilapäismajoitus.

26 | Euroopan yhteisön ja Etelä-Afrikan tasavallan välinen viinikaupasta tehty sopimus (EYVL 2002, L 28, s. 4).

olevien viinien osalta unionissa ovat suojattuja sopimuksen liitteessä II mainitut maantieteelliset merkinnät, joiden joukossa mainitaan nimenomaisesti Lemberg. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan sillä seikalla, että kyseinen nimitys viittaa tilaan (estate) eikä alueeseen, kuntaan tai piiriin, ei voida kyseenalaistaa sitä, että tämä nimitys on nimenomaisesti suojattu maantieteellisenä merkintänä kyseisen sopimuksen nojalla. Yhteisön ja Etelä-Afrikan tasavallan välisessä sopimuksessa viitataan maantieteellisen merkinnän käsitteen osalta TRIPS-sopimuksen²⁷ 22 artiklan 1 kohtaan, jonka mukaan maantieteellisillä merkinnöillä tarkoitetaan ”merkintöjä, jotka osoittavat tavarahan olevan peräisin tietyn jäsenen alueelta tai tietyltä seudulta taikka paikkakunnalta tuolla alueella, ja tavarahan tunnettu laatu, maine tai muu luonteenpiirre liittyy olennaisella tavalla sen maantieteelliseen alkuperään”. Mistään ei voida päätellä, että kyseisessä määräyksessä tarkoitettu ”paikkakunta” ei voisi muodostua tilasta tai että tällainen ”paikkakunta” on rajoitettava koskemaan aluetta sen koon tai muodollisen hallinnollisen jaon perusteella.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan j alakohdassa tarkoitettua hylkäämisperustetta sovelletaan, jos rekisteröitäväksi haettu tavaramerkki sisältää maantieteellisen merkinnän tai tekijöitä, joiden perusteella kyseessä oleva maantieteellinen merkintä voidaan varmuudella yksilöidä, tai se koostuu tällaisesta merkinnästä ja näistä tekijöistä. Käsiteltävässä asiassa rekisteröitäväksi haettu tavaramerkki Lembergerland on yhdyssana, joka sisältää suojatun maantieteellisen merkinnän Lemberg, joka on selvästi yksilöitävissä tästä merkistä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi väitteen, jonka mukaan rekisteröitäväksi haettu tavaramerkki ei vastaa maantieteellistä merkintää Lemberg, vaan se on uusi mielikuvitustermi, jonka kirjaimista ainoastaan seitsemän olivat samoja kuin maantieteellisessä merkinnässä. Se hylkäsi myös väitteen, jonka mukaan rekisteröitäväksi haettu tavaramerkki Lembergerland ei voi synnyttää sekaannusta kyseessä olevan maantieteellisen merkinnän kanssa, koska sen merkitys on eri kuin tämän merkinnän. Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin totesi, että sellaisten tavaramerkkien rekisteröinti, jotka sisältävät viinien maantieteellisiä merkintöjä tai jotka muodostuvat sellaisista merkinnöistä, on evättävä riippumatta siitä, onko rekisteröitäväksi haettu merkki omiaan johtamaan kuluttajia harhaan merkin kuvaaman viinin alkuperän suhteen.

Yhdistetyissä asioissa, jotka johtivat 7.10.2015 annettuun tuomioon *Kypros v. SMHV (XAMYOYMI ja HALLOUMI)* (T-292/14 ja T-293/14, Kok., EU:T:2015:752), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kaksi kannetta, joissa sitä vaadittiin kumoamaan sellaiset SMHV:n neljännen valituslautakunnan päätökset, joilla vahvistettiin tutkijan päätökset hylätä hakemukset sanamerkkien XAMYOYMI ja HALLOUMI rekisteröimiseksi yhteisön tavaramerkiksi juuston, maidon ja maitotuotteiden osalta.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että merkin kuuluminen kyseisen säännöksen tarkoittaman kiellon soveltamisalaan edellyttää, että merkin ja niiden tavaroiden tai palvelujen välillä, joita varten rekisteröintiä haetaan, on olemassa riittävän suora ja konkreettinen yhteys, jotta kohdeyleisö voi heti ja asiaa tarkemmin pohtimatta havaita, että merkillä kuvaillaan kyseessä olevia tavaroita ja palveluja tai niiden tiettyä ominaisuutta. Näin ollen se katsoi, että käsiteltävässä asiassa neljäs valituslautakunta oli perustellusti todennut, että ainakin kyproslaisen yleisön kannalta isoin kirjaimin kirjoitetut sanat ”HALLOUMI” ja ”XAMYOYMI” tarkoittavat erityistä kyproslaista juustoa ja kuvaavat siis suoraan hakemuksessa mainittujen juuston, maidon ja maitotuotteiden maantieteellistä alkuperää. Nämä sanat tarkoittavat erityisentyypistä Kyprokselta tuotua juustoa, joka on tuotettu tietyllä tavalla ja jolla on erityinen maku, rakenne ja kulinaristiset ominaisuudet. Valituslautakunta ei siten tehnyt arviointivirhettä katsoessaan, ettei haettuja tavaramerkkejä voida rekisteröidä sen vuoksi, että niiden merkitys on ainakin kyproslaisen yleisön kannalta kuvaileva niiden tavaroiden osalta, joille rekisteröintejä haettiin.

Väitteestä, jonka mukaan asetuksessa N:o 207/2009 ei suljeta pois tarkastusmerkkejä, unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että kyseisessä asetuksessa ei säädetä tarkastusmerkkien suojasta, vaan ainoastaan

27 | Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimuksen (EYVL L 336, s. 214) liitteessä 1C oleva teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista 15.4.1994 tehty sopimus (EYVL 1994, L 336, s. 3).

yksittäisinä tai yhteisömerkkeinä rekisteröitävien yhteisön tavaramerkkien suojasta. Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi valituslautakunnan täsmentäneen, että tarkastusmerkkejä voidaan rekisteröidä vain, jos niitä haetaan yksittäisinä tavaramerkkeinä ja jos mihinkään mainitussa asetuksessa tarkoitettuun ehdottomaan hylkäysperusteeseen ei voida vedota.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti vielä, että asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan taustalla olevan yleisen edun käsite edellyttää, että merkit ja merkinnät, joita voidaan elinkeinotoiminnassa käyttää osoittamaan niiden tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksia, joiden rekisteröintiä haetaan, voivat olla vapaasti kaikkien käytettävissä. Tällä säännöksellä estetään se, että ainoastaan yksi yritys saisi käyttää tällaisia merkkejä tai merkintöjä sen vuoksi, että ne on rekisteröity tavaramerkiksi, ja se, että jokin yritys monopolisoisi kuvailevan termin käytön muiden yritysten, mukaan luettuina sen kilpailijat, vahingoksi, jolloin niiden käytettävissä omien tavaroidensa kuvaamiseksi oleva sanavarasto rajoittuisi. Yleinen etu pitää kuvailevat tavaramerkit vapaina kolmansien käyttöä varten on ennalta vahvistettu ja oletettu. Tästä seuraa, että kun haettu tavaramerkki on kuvaileva, valituslautakunnan on riittävää todeta mainittu kuvailevuus ilman, että sen tarvitsisi tutkia sitä kysymystä, onko kuvailevuudesta huolimatta olemassa yleinen etu pitää haettu tavaramerkki vapaana kolmansien käyttöä varten. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan soveltaminen ei edellytä konkreettista, todellista ja painavaa tarvetta vapaaseen käytettävyyteen.

b) SUHTEELLISET VALITUSPERUSTEET

Tänä vuonna annettiin viisi erityisen huomionarvoista asetuksen N:o 207/2009 8 artiklassa säädettyihin suhteellisiin valitusperusteisiin liittyvää tuomiota.

Asiassa, joka johti 12.2.2015 annettuun tuomioon *Compagnie des montres Longines, Francillon v. SMHV – Cheng (B)* (T-505/12, Kok., EU:T:2015:95), unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus tutkia sellaisen päätöksen lainmukaisuus, jolla SMHV:n viides valituslautakunta oli kieltäytynyt hyväksymästä väitettä, jolla vastustettiin hakemusta kuvamerkin, jossa on iso B-kirjain levitettyjen siipien keskellä, rekisteröimiseksi yhteisön tavaramerkiksi optisten aurinkolasien, vaatteiden ja jalkineiden osalta. Väite perustui aiempaan kansainvälisesti rekisteröityyn, ”siivekkästä tiimalasista” muodostuvaan kuvamerkkiin, joka on voimassa tietyissä unionin jäsenvaltioissa ja on rekisteröity rannekelloja, kellararvikkeita, ajanmittauskelloja sekä jalokiviä ja koruja varten. Väite oli hylätty erityisesti siitä syystä, että kyseisten tavaramerkkien kattamat tavarat eivät olleet millään tavalla samankaltaisia.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka kyseiset tavarat kuuluivat toisiaan lähellä oleville osamarkkinoille, niiden luonne, käyttötarkoitus ja käyttötapa olivat erilaisia ja ne eivät siten olleet keskenään kilpailevia eivätkä keskenään vaihdettavissa. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että vaikka tietyn esteettisen harmonian tavoittelu vaatetuksessa on yleinen piirre koko muodin ja vaatetuksen alalla, se on kuitenkin liian yleinen tekijä, jotta pelkästään sillä voitaisiin perustella päätelmä, jonka mukaan kyseiset tavarat täydentävät toisiaan. Tässä yhteydessä se ensinnäkin tutki, oliko osoitettu, että aiemman merkin kattamat tuotteet olivat välttämättömiä tai tärkeitä rekisteröitäväksi haetun merkin kattamien tuotteiden käytössä ja päinvastoin ja että kuluttajien mielestä olisi yleistä, että näitä tavaroita pidetään kaupan samalla tavaramerkillä varustettuna. Koska kumpakaan seikkaa ei ollut osoitettu, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, etteivät kyseiset tavarat olleet samankaltaisia. Näin ollen se totesi, ettei valituslautakunta ollut tehnyt virhettä, kun se sulki pois kaiken sekaannusvaaran pelkästään kyseisten tavaroiden vertailun perusteella.

Samoin unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituslautakunnan perustellusti todenneen, että aiempi tavaramerkki, joka muodostui ainoastaan ”siivekkästä tiimalasista” muodostuvasta kuvio-osasta, ei ollut tunnettu, vaikka tästä samasta kuviosta ja sanasta ”longines” muodostuvaa moniosaista merkkiä oli käytetty säännöllisesti merkityksellisillä markkinoilla. Unionin yleinen tuomioistuin perusteli tätä muun muassa sillä,

että moniosaisesta merkistä, sellaisena kuin sitä oli käytetty, syntyvässä kokonaisvaikutelmassa sen sanaosa, joka muodostui sanasta "longines", oli selvästi hallitseva ja jäi kuluttajien mieliin. "Siivekkäästä tiimalasista" muodostuvasta kuvio-osasta unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei ollut osoitettu, että se olisi jäänyt sellaisenaan kuluttajien mieliin joko moniosaisen merkin osatekijänä tai sellaisena kuin se oli rekisteröity.

Toisessa, 5.5.2015 annetussa tuomiossa *Spa Monopole v. SMHV – Orly International (SPARITUAL)* (T-131/12, Kok., EU:T:2015:257) oli kyseessä hakemus sanamerkin SPARITUAL rekisteröimiseksi yhteisön tavaramerkiksi tavaroille, jotka kuuluvat tavaroiden ja palvelujen kansainvälistä luokitusta tavaramerkkien rekisteröimistä varten koskevaan 15.6.1957 tehtyyn Nizzan sopimukseen, sellaisena kuin se on tarkistettuna ja muutettuna, perustuvan luokituksen luokkaan 3. Hakemuksesta oli esitetty väite, joka perustui erityisesti siihen, että luokituksen luokkaan 32 kuuluville tavaroille oli aikaisemmin rekisteröity sanamerkki SPA ja kuviomerkki SPA ja Pierrot. SMHV:n ensimmäinen valituslautakunta hylkäsi väitteen erityisesti sillä perusteella, että luokkaan 32 kuuluvia tavaroita kattavan sanamerkin SPA laajasta tunnettuudesta ei ollut näyttöä. Se muun muassa totesi, ettei kuviomerkin tunnettuuden perusteella voitu todeta, että kyseisiä tavaroita kattava sanamerkki SPA on laajalti tunnettu.

Kyseisestä päätöksestä nostetun kanteen tutkinut unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin muistutti, että tavaramerkin erottamiskyvyn saavuttaminen voi seurata myös sen käytöstä toisen rekisteröidyn tavaramerkin osana, jos kohdeyleisö mieltää edelleen kyseisten tavaroiden olevan peräisin tietyistä yrityksistä. Se täsmensi, että rekisteröidyn tavaramerkin haltija voi sen erityisen erottamiskyvyn ja maineen osoittaakseen vedota näyttöön sen käytöstä erilaisessa muodossa, toisen rekisteröidyn ja laajalti tunnetun tavaramerkin osana, jos kohdeyleisö edelleen mieltää kyseisten tavaroiden olevan peräisin samasta yrityksestä.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että valituslautakunta oli tehnyt oikeudellinen virheen, kun se katsoi, että kuviomerkin "SPA ja Pierrot" laaja tunnettuus ei voi ulottua luokkaan 32 kuuluvia tavaroita kattavaan sanamerkkiin SPA. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että 13.9.2007 annetun tuomion *// Ponte Finanziaria v. SMHV*²⁸ 86 kohdassa oleva unionin tuomioistuimen toteamus, jonka mukaan direktiivin 89/104/ETY²⁹ 10 artiklan 2 kohdan a alakohdan (ja analogisesti asetuksen N:o 207/2009 15 artiklan 2 kohdan a alakohdan) nojalla ei voida laajentaa rekisteröidyn tavaramerkin saamaa suojaa toiseen rekisteröityyn tavaramerkkiin, jonka käyttöä ei ole näytetty toteen, sillä perusteella, että tämä viimeksi mainittu on pelkästään hieman muunneltu muoto ensimmäisestä, on ymmärrettävä sellaisessa erityisessä asiayhteydessä, jossa väitetään olevan kyse tavaramerkkien "perheen" tai "sarjan" olemassaolosta. Käsiteltävässä asiassa kantaja ei kuitenkaan pyrkinyt osoittamaan saman SPA-perheen tavaramerkkien käyttöä vaan se pyrki osoittamaan etenkin sen, että luokkaan 32 kuuluvia tavaroita kattava sanamerkki SPA on laajalti tunnettu, koska sen käyttö saman luokan tavaroita kattavassa kuviomerkissä "SPA ja Pierrot" ei ole muuttanut sen erottamiskykyä ja päinvastoin mainittu aikaisempi sanamerkki pysyi esillä ja oli hyvin tunnistettavissa kyseisessä kuviomerkissä.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että sanamerkin SPA laajan tunnettuuden osoittaminen vetoamalla näyttöön, joka koskee kuviomerkkiä "SPA ja Pierrot", jonka osa sanamerkki SPA on, voitiin sallia, jos osoitettiin, etteivät sanamerkin ja liiketoiminnassa käytetyn kuviomerkin väliset erot estä sitä, että kohdeyleisö katsoo edelleen kyseisten tavaroiden olevan peräisin tietyistä yrityksistä.

Asiassa, joka johti 10.6.2015 annettuun tuomioon *AgriCapital v. SMHV – agri.capital (AGRI.CAPITAL)* (T-514/13, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:372), unionin yleinen tuomioistuin joutui arvioimaan yhtäältä aikaisempien merkkien kattamien rahoituspalvelujen ja toisaalta rekisteröitäväksi haetun merkin kattamien kiinteistöpalvelujen ja rakennuttajan palvelujen samankaltaisuutta.

²⁸ | C-234/06 P, Kok., EU:C:2007:514.

²⁹ | Jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 21.12.1988 annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi 89/104/ETY (EYVL 1989, L 40, s. 1).

Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että rahoituspalvelut eivät ole samanluonteisia kuin kiinteistöpalvelut eikä niillä ole samaa käyttötarkoitusta eikä samoja käyttötapoja. Rahoituslaitokset nimittäin tarjoavat rahoituspalveluja asiakkaidensa rahavarojen hallinnointiin, ja kyseiset palvelut muodostuvat muun muassa tallennettujen varojen säilyttämisestä, varojen luovuttamisesta, lainojen myöntämisestä ja erilaisista rahoitusluonteisista toimista, kun taas kiinteistöpalvelut muodostuvat palveluista, jotka koskevat kiinteistöä eli erityisesti sen vuokrausta, ostoa, myyntiä tai hallinnointia. Sen osalta, että asianomaisia palveluja olisi mahdollista löytää samoilta jakelukanavilta, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kiinteistöpalveluja ei lähtökohtaisesti tarjota samoissa toimipaikoissa kuin rahoituspalveluja.

Rahoituspalvelujen ja rakennuttajan palvelujen vertailusta unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että sillä, että rakennuttaja etsii rahoitusta, pyritään yksinomaan siihen, että se kykenee alkuvaiheessa vastaamaan kunnostettavien rakennusten tai rakennettavien maa-alueiden ostokustannuksista ennen kuin se voi myöhemmin vyöryttää nämä kustannukset asiakkaille, joille se myy rakennus- tai kunnostusohjelman läpikäyneen kiinteistön. Vaikka on tavanomaista, että rakennuttajat tarjoavat asiakkailleen näiden ostokohteiden rahoittamista koskevia neuvoja kiinteistöjä koskevien ohjelmien markkinoinnin yhteydessä, tällaisia neuvoja ei myöskään voida tulkita rahoitusneuvonnaksi, jota kantajan aikaisemmat tavaramerkit koskevat. Tällaiset neuvot ovat nimittäin rinnastettavissa neuvoihin, joita kaikki tietynarvoisen kiinteän omaisuuden – kuten veneen, liikeomaisuuden tai taideteoksen – myyjät voivat antaa asiakkailleen, kun on kyse taloudellisesta intressistä, joka niillä voi olla asianomaisen omaisuuden hankkimiseen. Tällaisia neuvoja antava myyjä ei kuitenkaan tarjoa rahoituspalvelua.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan ei myöskään voitu todeta, että rahoituspalvelut ja rakennuttajan palvelut täydentäisivät riittävän läheisesti toisiaan. Vaikka rahoituspalvelut ovat – kun otetaan huomioon kiinteistökauppoihin yleisesti liittyvien summien suuruus – tärkeitä keskivertokuluttajalle rakennuttajan palvelujen käytön näkökulmasta, markkinataloudessa suuri osa toimista edellyttää kuitenkin rahoitusta tai investointeja, joten rahoituspalvelut voidaan luonteeltaan liittää useimpiin näistä toimista eikä vain rakennuttajan toimiin.

Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että palvelut, joita aikaisemmat tavaramerkit koskivat, eivät olleet samankaltaisia kuin palvelut, joita rekisteröitäväksi haettu tavaramerkki koski. Se täsmensi, että palvelujen välisen samankaltaisuuden puuttumista ei näin ollen voitu sekaannusvaaran arvioimiseksi kompensoida kyseessä olevien tavaramerkkien samankaltaisuudella, vaikka se olisi huomattavakin.

Neljännessä, 30.9.2015 antamassaan tuomiossa *Tilda Riceland Private v. SMHV – Siam Grains (BASmALI)* (T-136/14, Kok., EU:T:2015:734) unionin yleinen tuomioistuin lausui sellaisen päätöksen lainmukaisuudesta, jolla SMHV:n neljäs valituslautakunta hylkäsi väitteen, jolla vastustettiin kuviomerkin BASmALI rekisteröimistä yhteisön tavaramerkiksi riisiä varten. Väite perustui rekisteröimättömään aikaisempaan tavaramerkkiin tai aikaisempaan merkkiin BASMATI, jota käytetään riisin yhteydessä elinkeinotoiminnassa. Valituslautakunta katsoi, ettei kantaja ollut esittänyt näyttöä nimen ”basmati” käyttämisestä erottavana merkinä liike-elämässä. Sen mukaan kyseessä olevan merkin erottamiskyvyn täytyy johtua sen tehtävästä yksilöidä tavaroiden kaupallinen alkuperä. Kantaja riitautti tämän arvion unionin yleisessä tuomioistuimessa vedoten asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 4 kohdan rikkomiseen.

Unionin yleinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia saatettiin, korosti, että vaikka pitää paikkansa, kuten valituslautakunta totesi, että asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 4 kohdan puitteissa kyseessä olevaa merkkiä on käytettävä erottavana tekijänä siinä mielessä, että sitä on käytettävä yksilöimään sen haltijan harjoittama taloudellinen toiminta, tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että merkin käyttämisellä olisi kyseisen säännöksen puitteissa pyrittävä yksinomaan yksilöimään kyseessä olevien tavaroiden tai palvelujen kaupallinen alkuperä. Näin päätellessään valituslautakunta on asettanut edellytyksen, josta ei säädetä asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 4 kohdassa.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tämä säännös kattaa rekisteröimättömät tavaramerkit ja kaikki muut liike-elämässä käytetyt merkit. Tässä yhteydessä ja päinvastaisen viitteen puuttuessa kyseessä olevan merkin

käyttämisen tehtävä voi perustua mainitun merkin luonteen perusteella paitsi siihen, että kohdeyleisö tunnistaa kyseessä olevan tavarankäytön alkuperän, myös siihen, että kohdeyleisö tunnistaa sen maantieteellisen alkuperän ja sille luontaiset erityisominaisuudet taikka sen maineen perustana olevat ominaisuudet. Kyseessä oleva merkki voidaan luonteensa perusteella luokitella siten erottavaksi tekijäksi, kun sen avulla voidaan yksilöidä yrityksen tavarat tai palvelut toisen yrityksen tavaroihin tai palveluihin nähden, mutta erityisesti myös, kun sen avulla voidaan yksilöidä tietyt tavarat tai palvelut muihin samankaltaisiin tavaroihin ja palveluihin nähden. Koska valituslautakunnan omaksuma lähestymistapa olisi johtanut siihen, että asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 4 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle jätetään merkit, joita useammat toimijat käyttävät liitettyinä tavaramerkkeihin, vaikkei tässä säännöksessä säädetä tällaisesta pois sulkemisesta, unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen.

Viidenneksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti 2.10.2015 antamassaan tuomiossa *The Tea Board v. SMHV – Delta Lingerie (Darjeeling)* (T-624/13, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:743), että yhteisön yhteismerkkiä suojataan kaikkien yhteisön tavaramerkkien tavoin kaikkia sellaisia loukkauksia vastaan, jotka ovat seurausta sekaannusvaaran aiheuttavan yhteisön tavaramerkin rekisteröimisestä.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka asetuksen N:o 207/2009 66 artiklan 2 kohdalla luodaan poikkeus saman asetuksen 7 artiklan 1 kohdan c alakohtaan lieventämällä rekisteröimisen edellytyksiä ja antamalla tavaramerkkien, joilla kuvaillaan sen kattamien tavaroiden alkuperää, hyötyä siitä, kyseistä asetusta sovelletaan sen 66 artiklan 3 kohdan mukaisesti, jollei nimenomaisesti toisin säädetä, kaikkiin yhteisön yhteismerkkeihin, mukaan lukien kyseisen asetuksen 66 artiklan 2 kohdan nojalla rekisteröidyt yhteismerkit. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 207/2009 66 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen yhteisön yhteismerkkien tehtävänä on erottaa tällaisten merkkien kattamat tavarat tai palvelut toisistaan haltijana olevan yksikön perusteella eikä niiden maantieteellisen alkuperän perusteella. Näin ollen silloin, kun väitemenettelyssä vastakkain olevat merkit ovat yhtäältä yhteismerkkejä ja toisaalta yksittäisiä tavaramerkkejä, kyseessä olevien tavaroiden ja palvelujen vertailu on toteutettava samojen arviointiperusteiden nojalla kuin ne, joita sovelletaan arvioitaessa kahden yksittäisen tavaramerkin kattamien tavaroiden ja palvelujen samankaltaisuutta tai samanlaisuutta. Vaikka tässä yhteydessä katsottaisiin, että vastakkain olevien merkkien kattamien tavaroiden tai palvelujen alkuperä voisi olla yksi niistä tekijöistä, jotka on otettava huomioon asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun sekaannusvaaran olemassaolon kokonaisarvioinnissa, tätä säännöstä ei voida soveltaa, kun yksi siinä esitetystä kumulatiivisista edellytyksistä ei täyty, kuten nyt käsiteltävässä asiassa.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli tavaramerkin laajan tunnettuuden käsitettä. Se muistutti, että asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 5 kohdassa ei määritellä laajalti tunnettuuden käsitettä, ja totesi, että arvioitaessa sitä, onko aikaisempi tavaramerkki laajalti tunnettu, on otettava huomioon kaikki asiassa merkitykselliset seikat, joita ovat muun muassa tavaramerkin markkinaosuus, tavaramerkin käyttämisen intensiivisyys, maantieteellinen laajuus ja kesto sekä se, missä määrin yritys on käyttänyt varoja tavaramerkin tunnetuksi tekemiseen. Se myös korosti, että asetuksen N:o 207/2009 66 artiklan 2 kohdan alaan kuuluvaa yhteisön tavaramerkkiä on arvioitava, myös kun kyse on kyseisen asetuksen 8 artiklan 5 kohdan mukaisesti laajalti tunnettuuden arvioinnista, samojen arviointiperusteiden perusteella kuin yksittäisiä tavaramerkkejä.

c) MENETTELYKYSYMYKSET

Tuomiossa *Husky CZ v. SMHV – Husky of Tostock (HUSKY)* (T-287/13, Kok., EU:T:2015:99), joka annettiin 13.2.2015, unionin yleinen tuomioistuin lausui asetuksen (EY) N:o 2868/95³⁰ 71 säännön 2 kohdan tulkinnasta.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että tämän säännöksen englanninkielinen versio on erilainen kuin sen saksan-, espanjan-, ranskan- ja italiankieliset versiot. Tältä osin unionin säädöksen yhdenmukaisen soveltamisen ja näin ollen yhdenmukaisen tulkinnan vaatimus edellyttää, ettei yhtä kieliversiota tarkastella irrallaan muista kieliversioista vaan että sitä tulkitaan sen laatijan todellisen tahdon ja laatijan tavoitteleman päämäärän mukaisesti ottaen huomioon muun muassa kaikilla muilla virallisilla kielillä laaditut versiot. Asetuksen N:o 2868/95 säännösten sanamuodosta ei myöskään ilmene, että 71 säännön 2 kohtaa olisi sovellettava ja tulkittava toisin kuin luettuna yhdessä tämän säännön 1 kohdan kanssa. On katsottava, että tässä kohdassa annetaan SMHV:lle, kun menettelyssä on kaksi tai useampia asianosaisia, mahdollisuus asettaa määräajan pidentämisen edellytykseksi muiden asianosaisten suostumus eikä, kuten kantaja väittää, aseteta mainitun pidennyksen edellytykseksi osapuolten suostumusta. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan sillä, että määräaikaa pidennettäisiin vain sillä edellytyksellä, että asianosaiset antavat suostumuksensa, voisi lisäksi olla se vaikutus, että jatkoaikaa pyytävältä osapuolelta viedään mahdollisuus puolustautua. Tämä voisi myös olla vastoin menettelyn hyvää hallintoa ja 71 säännön tavoitetta, jona on nimenomaan sallia määräajan pidentäminen, kun sitä voidaan perustella olosuhteilla. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että valituslautakunta ei tehnyt virhettä katsoessaan, että täytäntöönpanoasetuksen 71 säännön 2 kohtaa on tulkittava siten, että kun yksi inter partes -menettelyn asianosainen pyytää määräajan pidennystä, SMHV voi olematta siihen velvollinen pyytää suostumusta toiselta asianosaiselta, ja että tätä säännöstä on luettava yhdessä saman säännön 1 kohdan kanssa, minkä johdosta SMHV:n pitää ottaa huomioon, etenkin kun se päättää olla pyytämättä toisen asianosaisten suostumusta, määräajan pidentämispyyntöön liittyvät olosuhteet.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että asetuksen N:o 2868/95 22 säännön 6 kohdassa täydennetään ja täsmennetään saman asetuksen 22 säännön 2–4 kohdan säännöksiä, joita sovelletaan soveltuvin osin menettämismenettelyyn mainitun asetuksen 40 säännön 5 kohdan nojalla. Näin ollen täytäntöönpanoasetuksen 22 säännön 6 kohtaa sovelletaan asetuksen N:o 207/2009 51 artiklan 1 kohdan a alakohtaan perustuvaan menettämismenettelyyn. Siitä ilmenee, että SMHV voi vaatia asiakirjat toimittaneelta asianosaiselta käännöstä asiakirjoista, joita ei ole toimitettu menettelyn kielellä.

Asiassa, joka johti 25.3.2015 annettuun tuomioon *Apple and Pear Australia ja Star Fruits Diffusion v. SMHV – Carolus C. (English pink)* (T-378/13, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:186), unionin yleinen tuomioistuin joutui lausumaan loukkauskanteen yhteydessä siitä, muodostaako kansallisen tuomioistuimen antama tuomio käsiteltävän asian ratkaisun kannalta merkityksellisen tosiseikan. Tästä unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että asetuksen N:o 207/2009 95 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot nimeävät alueellaan kansalliset tuomioistuimet, jotka ottavat hoitaakseen ”yhteisön tavaramerkkituomioistuimen” tehtävät. Tältä osin asetuksen N:o 207/2009 96 artiklassa todetaan, että yhteisön tavaramerkkituomioistuimet ovat toimivaltaisia muun muassa kaikissa loukkauskanteissa ja yhteisön tavaramerkin menettämistä ja mitättömyyttä koskeissa vastakanteissa. Belgian lainsäätäjä on nimennyt Tribunal de commerce de Bruxellesin toimimaan yhteisön tavaramerkkituomioistuimena ensimmäisenä oikeusasteena. Viimeksi mainitun antama tuomio muodostaa prima facie käsiteltävän asian ratkaisun kannalta merkityksellisen tosiseikan. Valituslautakunta ei nimittäin voinut olla havaitsematta, että loukkauskanteella aloitetun menettelyn kohteena olevien tosiseikkojen ja niiden tosiseikkojen, jotka olivat haetun tavaramerkin rekisteröintiä koskevan väitemenettelyn kohteena, välillä oli olennaisia yhteisiä piirteitä. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin korosti, että kyseisen tuomion on antanut yhteisön tavaramerkkituomioistuin, joka on perustettu asetuksen N:o 207/2009 mukaisesti ja joka toimii

30 | Yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 täytäntöönpanosta 13.12.1995 annettu komission asetus (EY) N:o 2868/95 (EYVL L 303, s. 1).

tässä ominaisuudessa itsenäisen järjestelmän yhteydessä, jonka unionin tavaramerkkejä koskeva säännöstö muodostaa, koska sen tehtävänä on suojella unionin koko alueella yhteisön tavaramerkkejä, joita on loukattu tai joihin kohdistuu loukkauksen uhka, ja koska se pyrkii siten kyseiselle järjestelmälle ominaisiin tavoitteisiin. Kaikki nämä seikat huomioon ottaen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että käsiteltävässä asiassa Tribunal de commerce de Bruxellesin antama tuomio muodosti prima facie merkityksellisen tosiseikan, jonka mahdollista vaikutusta valituslautakunnan käsiteltäväksi saatetun riidan ratkaisuun valituslautakunnan olisi pitänyt arvioida. Jättäessään tämän tekemättä valituslautakunta ei arvioinut riittävän huolellisesti sille esitettyjä merkityksellisiä tosiseikkoja.

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 25.6.2015 antamassaan tuomiossa *Copernicus Trademarks v. SMHV – Maquet (LUCEA LED)* (T-186/12, Kok., EU:T:2015:436) tilaisuus täsmentää, että asetuksen N:o 207/2009 76 artiklan 1 kohta, jonka mukaan rekisteröinnin hylkäämisen suhteellisia perusteita koskevassa menettelyssä SMHV:n tutkimus rajataan seikkoihin, joihin osapuolet ovat vedonneet, ja osapuolten esittämiin vaatimuksiin, ei estä SMHV:tä tutkimasta viran puolesta väitteen perusteena olevan tavaramerkin aiemmuutta.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tutkijan rekisteriin kirjaama etuoikeuspäivä ei estä SMHV:tä tutkimasta väitemenettelyssä sitä, täyttyvätkö etuoikeusvaatimuksen edellytykset. Tältä osin se toteaa, että oikeuskäytäntöä, jonka mukaan tavaramerkin hakijan, joka tahtoo riitauttaa väitteen perusteena olevan yhteisön tavaramerkin pätevyyden, on tehtävä niin mitättömyysmenettelyssä, ei voida soveltaa tällaiseen tavaramerkkiin liittyvään etuoikeusvaatimukseen. Yhteisön tavaramerkin etuoikeuspäivän kirjaamista rekisteriin ei nimittäin ensinnäkään voida, tai ei ainakaan tehokkaasti voida, riitauttaa mitättömyysmenettelyssä. Toiseksi ei ole muuta erityistä menettelyä, joka yhtäältä mahdollistaisi sen, että kolmas riitauttaa rekisteriin kirjatun yhteisön tavaramerkin etuoikeuspäivän, ja jota toisaalta voitaisiin verrata mitättömyysmenettelyyn, jonka yksi erityisyys on se, ettei SMHV voi aloittaa sitä viran puolesta.

Tuomiossa *La Rioja Alta v. SMHV – Aldi Einkauf (VIÑA ALBERDI)* (T-489/13, Kok. (otteina), EU:T:2015:446), joka annettiin 30.6.2015, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että sekaannusvaaran arvioimisen kannalta relevanttien tekijöiden yhteydessä voidaan mahdollisesti ottaa huomioon kahden tavaramerkin rinnakkaiselo markkinoilla, koska oikeuskäytännössä on katsottu, että se voi yhdessä muiden seikkojen kanssa johtaa siihen, että vaara kyseisten merkkien sekaannuksesta relevantin kohdeyleisön mielessä vähenee.

Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin korosti, että vaikka on riidanalaisen tavaramerkin haltijan asiana SMHV:ssä käydyssä suhteellisia hylkäysperusteita koskevassa menettelyssä näyttää toteen, että mainittu rinnakkaiselo perustuu siihen, ettei relevantin kohdeyleisön mielessä ole sekaannusvaaraa sen tavaramerkin, johon haltija vetoaa, ja sen aikaisemman tavaramerkin välillä, joka on mitättömäksi julistamista koskevan vaatimuksen perusteena, mainittu haltija voi täyttää kyseisen näyttövelvollisuuden esittämällä joukon aihetodisteita. Tältä osin erityisen relevantteja ovat seikat, jotka osoittavat, että relevantti kohdeyleisö tunsi kunkin kyseisistä tavaramerkeistä ennen riidanalaista tavaramerkkiä koskevan rekisteröintihakemuksen jättöpäivää. Koska oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että kahden tavaramerkin rinnakkaiselon on oltava riittävän pitkä, jotta se voi vaikuttaa relevantin kuluttajan näkemykseen, rinnakkaiselon kesto on myös olennainen seikka.

Lisäksi unionin yleisellä tuomioistuimella oli 15.7.2015 antamassaan tuomiossa *Australian Gold v. SMHV – Effect Management & Holding (HOT)* (T-611/13, Kok., EU:T:2015:492) tilaisuus muistuttaa, että sitä, onko merkki rekisteröitävissä yhteisön tavaramerkiksi, on arvioitava yksinomaan asian kannalta merkityksellisen säännösten perusteella.

Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että SMHV:tä eivät sido jäsenvaltioissa tehdyt päätökset, vaikka se voi ottaa ne huomioon, ja näin on siitä huolimatta, että kyseiset päätökset on tehty sellaisen kansallisen

lainsäädännön perusteella, joka on yhdenmukaistettu direktiivin 2008/95/EY³¹ perusteella. Asetuksen (EY) N:o 44/2001³² säännökset ja asetuksen N:o 207/2009 19 artikla eivät millään tavoin kumoa tätä toteamusta. Kuten ilmenee muun muassa asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 15 perustelukappaleesta, kyseisellä asetuksella pyritään yksinomaan estämään se, että kahdessa jäsenvaltiossa annetaan keskenään ristiriitaisia tuomioita. Asetuksen N:o 207/2009 109 artiklalla pyritään lisäksi välttämään se, että kansallisissa tuomioistuimissa nostetut loukkaukanteet, joista yksi perustuu yhteisön tavaramerkkiin ja toinen kansalliseen tavaramerkkiin, johtavat ristiriitaisiin ratkaisuihin. Se koskee näin ollen yksinomaan kyseisten tavaramerkkien suojan vaikutuksia eikä sen edellytyksiä. Edellä mainittua toteamusta ei myöskään aseteta kyseenalaiseksi asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 2 kohdalla, jossa säädetään, että 1 kohdassa vahvistettuja ehdottomia hylkäysperusteita sovelletaan myös, vaikka ne ovat olemassa vain osassa unionia. Kansallinen rekisteröinnin epääminen perustuu nimittäin kansallisiin säännöksiin, jotka on pantu täytäntöön kansallisen menettelyn mukaisesti kansallisessa asiayhteydessä, eikä se siis merkitse sen tunnustamista, että jäsenvaltiossa on olemassa asetuksessa N:o 207/2009 tarkoitettu ehdoton hylkäysperuste.

Vaikka on toivottavaa, että SMHV ottaa huomioon kansallisten viranomaisten päätökset, jotka koskevat samanlaisia tavaramerkkejä kuin ne, joista sen on lausuttava, ja päinvastoin, SMHV:n velvollisuutena ei näin ollen ole ottaa huomioon kyseisiä päätöksiä, mukaan lukien päätökset, joissa lausutaan samanlaisista tavaramerkeistä, ja jos se ottaa ne huomioon, kyseiset päätökset eivät sido sitä.

Tuomiossa *Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto v. SMHV – Bruichladdich Distillery (PORT CHARLOTTE)* (T-659/14, Kok., EU:T:2015:863), joka annettiin 18.11.2015, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää asetuksella (EY) N:o 491/2009³³ annetun suojan ulottuvuutta.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että viinien nimitykset, jotka on suojattu erityisesti asetuksen (EY) N:o 1493/1999³⁴ 51 ja 54 artiklan mukaisesti, ovat suojattuja tämän asetuksen mukaisesti ilman eri toimenpiteitä ja että komissio kirjaa ne asetuksen N:o 491/2009 118 n artiklassa säädettyyn rekisteriin eli E-Bacchus-tietokantaan. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan siitä, että viinien nimitykset, jotka olivat suojattuja jo asetuksen N:o 1493/1999 mukaisesti, ovat suojattuja ilman eri toimenpiteitä, seuraa, että E-Bacchus-tietokantaan kirjaaminen ei ollut edellytys sille, että kyseiset viinien nimitykset saavat unionin tason suojaa. Jos tämä ”automaattinen” suoja perustuu suoraan merkitykselliseen kansalliseen lainsäädäntöön, se ei merkitse välttämättä sitä, että SMHV:n olisi asetuksen N:o 491/2009 nojalla noudatettava kyseisen lainsäädännön säännöksiä tai siinä säädettyjä suojan edellytyksiä. Tästä unionin yleinen tuomioistuin päätteli, että mitä tulee asetuksen N:o 491/2009 soveltamisalaan, siinä säännellään yhtenäisesti ja yksinoikeudella sekä suojattujen alkuperänimitysten ja unionin oikeudessa suojattujen maantieteellisten merkintöjen sallimista että niiden kaupallisen käytön rajoja tai jopa kieltämistä, joten tässä nimenomaisessa asiayhteydessä valituslautakunnan ei tarvinnut soveltaa kansallisen lainsäädännön merkityksellisissä säännöissä nimenomaisesti asetettuja suojan edellytyksiä, joiden perusteella alkuperänimitykset ”porto” tai ”port” oli kirjattu E-Bacchus-tietokantaan.

Asetuksen N:o 491/2009 118 m artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla annetun suojan väitetystä tyhjentyvyydestä unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että kyseisen asetuksen ja asetuksen N:o 207/2009 säännöksissä ei ilmene, että ensin mainitun asetuksen mukaisen suojan olisi ymmärrettävä olevan tyhjentävä. Mitättömyysperusteet voivat päinvastoin perustua vaihtoehtoisesti tai samanaikaisesti aikaisempiin oikeuksiin unionin lainsäädännön

31 | Jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 22.10.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/95/EY (EUVL L 299, s. 25).

32 | Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1).

33 | Maatalouden yhteisestä markkinajärjestelystä ja tiettyjä maataloustuotteita koskevista erityissäännöksistä annetun asetuksen (EY) N:o 1234/2007 (yhteisiä markkinajärjestelyjä koskeva asetus) muuttamisesta 25.5.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 491/2009 (EUVL L 154, s. 1).

34 | Viinin yhteisestä markkinajärjestelystä 17.5.1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1493/1999 (EYVL L 179, s. 1).

tai suojaa sääntelevän kansallisen oikeuden mukaisesti. Tästä seuraa, että alkuperänimityksille myönnettyä suojaa voidaan, sillä edellytyksellä, että ne ovat "aikaisempia oikeuksia", täydentää merkityksellisellä kansallisella oikeudella, jolla annetaan lisäsuojaa.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että vaikka mitättömäksi julistamista koskevan hakemuksen tekijällä on velvollisuus todistaa kelpoisuutensa vedota sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla aikaisempaan oikeuteen, on kuitenkin myös niin, että SMHV:n toimivaltaisten elinten on ensisijaisesti arvioitava näiden todisteiden paikkansapitävyys ja ulottuvuus. Lisäksi asetuksen N:o 207/2009 53 artiklan 1 kohdan c alakohdan, luettuna yhdessä saman asetuksen 8 artiklan 4 kohdan kanssa, mukaan yhteisön tavaramerkki voidaan julistaa mitättömäksi muun merkin kuin tavaramerkin perusteella, jos se täyttää kumulatiivisesti neljä edellytystä. Vaikka kaksi ensimmäistä edellytystä seuraavat asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 4 kohdan sanamuodosta itsestään, ja niitä on näin ollen tulkittava unionin oikeuden valossa, kaksi muuta asetuksen N:o 207/2009 8 artiklan 4 kohdan a ja b alakohdassa mainittua edellytystä ovat sellaisia asetuksessa vahvistettuja edellytyksiä, joita arvioidaan kyseiseen merkkiin sovellettavassa oikeudessa vahvistettujen arviointiperusteiden mukaan. Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei valituslautakunnalla ollut oikeutta jättää huomiotta näitä todisteita ja olla soveltamatta kyseessä olevaa kansallista lainsäädäntöä sillä perusteella, että kyseisten alkuperänimitysten tai maantieteellisten merkintöjen suojaa säänneltiin yksinomaan asetuksella N:o 491/2009 tai että se kuului unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

d) PÄÄTÖKSEN MUUTTAMISTA KOSKEVA TOIMIVALTA

Em. tuomiossa *English pink* (EU:T:2015:186) unionin yleinen tuomioistuin täsmensi päätöksen muuttamista koskevan toimivallan, sellaisena kuin se määritellään asetuksen N:o 207/2009 65 artiklan 3 kohdassa, käyttämiselle asetettuja edellytyksiä. Riidanalaisen päätöksen muuttamisesta esittämänsä vaatimuksen tueksi kantajat vetosivat kansallisen tuomioistuimen, jonka kyseinen jäsenvaltio oli nimennyt mainitun asetuksen 95 artiklassa tarkoitetuksi tavaramerkkituomioistuimeksi, antaman päätöksen oikeusvoimaan.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että päätöksen muuttamista koskeva toimivalta ei merkitse sitä, että unionin yleisellä tuomioistuimella olisi toimivalta tehdä arviointeja kysymyksistä, joihin valituslautakunta ei ole vielä ottanut kantaa. Päätöksen muuttamista koskevan toimivallan käytön on näin ollen lähtökohtaisesti rajoituttava tilanteisiin, joissa unionin yleinen tuomioistuin valituslautakunnan arvioinnin tutkittuaan voi määrittää selvitettyjen tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella päätöksen, joka valituslautakunnan olisi pitänyt tehdä.

Tässä yhteydessä yhteisön tavaramerkkituomioistuimena toimivan kansallisen tuomioistuimen yhteisön tavaramerkin loukkauskanteen yhteydessä tekemällä päätöksellä ei ole oikeusvoimaa SMHV:n elimiin nähden yhteisön tavaramerkin rekisteröintiä koskevan väitemenettelyn yhteydessä, vaikka yhteisön tavaramerkki olisi sama kuin loukkauskanteen kohteena oleva kansallinen tavaramerkki. Tästä seuraa, että tällaisen päätöksen olemassaolo ei sinänsä riitä siihen, että unionin yleinen tuomioistuin voisi sen perusteella määrittää päätöksen, joka valituslautakunnan olisi pitänyt tehdä. Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin täsmensi, että koska päätökset, jotka SMHV:n valituslautakuntien on tehtävä asetuksen N:o 207/2009 perusteella ja jotka koskevat merkin rekisteröintiä yhteisön tavaramerkiksi, kuuluvat sidotun harkinnan piiriin ja koska kyseiseen asetukseen ei sisälly säännöstä, jossa edellytettäisiin SMHV:n noudattavan oikeusvoimaa koskevan periaatteen perusteella yhteisön tavaramerkkituomioistuimen päätöstä, käsiteltävässä asiassa oikeusvoima ei velvoittanut valituslautakuntaa eikä unionin tuomioistuimia niiden harjoittaessa laillisuusvalvontaansa ja päätöksen muuttamista koskevaa toimivaltaansa.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin päätteli, että koska se ei kyennyt määrittämään esitettyjen oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella päätöstä, joka valituslautakunnan olisi pitänyt tehdä, se ei käsiteltävässä asiassa voinut käyttää päätöksen muuttamista koskevaa toimivaltaansa.

e) TODISTEIDEN ESITTÄMINEN TAVARAMERKIN TOSIASIALLISTEISTA KÄYTÖSTÄ

Asiassa, joka johti 16.6.2015 annettuun tuomioon *Polytetra v. SMHV – El du Pont de Nemours (POLYTETRAFLON)* (T-660/11, Kok., EU:T:2015:387), unionin yleinen tuomioistuin tutki erityisesti, voivatko väitteentekijän esittämät todisteet aikaisemman tavaramerkin käytöstä sellaisten kolmansien lopputuotteiden osalta, joihin on sisällytetty väliintulijalta peräisin oleva, kyseisen tavaramerkin kattama komponentti, olla todisteena aikaisemman tavaramerkin tosiasiallisesta käytöstä asetuksen N:o 207/2009 42 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että väliintulijan asiakkailleen toimittamalle tarttumattomalle materiaalille, johon aikaisempi tavaramerkki liittyi, suoritettiin jalostamisprosessi, jonka lopputuloksena oli tavaroita, jotka oli tarkoitettu myytäväksi loppukuluttajalle sellaisinaan käytettäväksi. Kolmansien lopputuotteet poikkesivat näissä olosuhteissa sekä luonteeltaan että tarkoitukseltaan ja käyttötarkoitukseltaan olennaisesti tarttumattomasta materiaalista, eivätkä ne kuuluneet samaan ryhmään tarttumattoman materiaalin kanssa. Näin ollen todisteista, jotka koskivat aikaisemman tavaramerkin käyttöä sellaisten kolmansien lopputuotteiden osalta, joihin on sisällytetty väliintulijalta peräisin oleva komponentti, ei voitu päätellä, että kyseistä tavaramerkkiä oli käytetty sellaisten lopputuotteiden osalta, joita varten viimeksi mainittu tavaramerkki oli rekisteröity.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kolmannet käyttivät tavaramerkkiä mainitakseen sen, että tavarahan sisältyi väliintulijalta peräisin olevaa raaka-ainetta tai väliintulijalta peräisin oleva pinnoite, eivätkä ne käyttäneet sitä siinä tarkoituksessa, että tämä tavaramerkki muodosti alkuperäsiteen joko väliintulijan ja kolmannen tavarahan tai tämän kolmannen ja sen tavarahan välillä. Käsiteltävässä asiassa tavaramerkin käytöllä kolmansien lopputuotteiden osalta ei siten voitu varmistaa, että kyseisen tavaramerkin keskeinen tehtävä eli suojatun tuotteen alkuperän varmistaminen täyttyi näiden lopputuotteiden osalta, eikä tällaista aikaisemman tavaramerkin käyttöä voitu näin ollen pitää asetuksen N:o 207/2009 42 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuna käyttönä näiden tavaroiden osalta.

2. MALLIT

Mallien alalla erityistä huomiota ansaitsevat kaksi tuomiota, jotka koskevat yhteisömallin rekisteröintiä asetuksen (EY) N:o 6/2002³⁵ nojalla.

Asiassa, joka johti 21.5.2015 annettuun tuomioon *Senz Technologies v. SMHV – Impliva (Parapluies)* (T-22/13 ja T-23/13, Kok. (otteina), EU:T:2015:310), unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus muistuttaa, että mallin katsotaan tulleen tunnetuksi, kun tunnetuksi tulemiseen vetoava asianosainen on näyttänyt tämän tunnetuksi tulemisen muodostavat tosiseikat, ja että tätä olettaa sovelletaan lisäksi siitä riippumatta, missä tunnetuksi tulemisen muodostavat teot on toteutettu.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan kysymys siitä, ovatko kyseisellä alalla toimiviin tahoihin kuuluvat henkilöt voineet kohtuudella saada tietoonsa unionin alueen ulkopuolisia tapahtumia, on tosiseikkoja koskeva kysymys, johon annettava vastaus riippuu asiaan liittyvien olosuhteiden arvioinnista. Tämän arvioinnin suorittamiseksi on tutkittava, voidaanko niiden tosiseikkojen perusteella, jotka tunnetuksi tulemisen kiistävän asianosaisen on toimitettava, katsoa, ettei näillä tahoilla tosiasiallisesti ollut mahdollisuutta saada tietoonsa tunnetuksi tulemisen muodostavia tosiseikkoja, kun otetaan samalla huomioon se, mitä näiltä tahoilta voidaan kohtuudella edellyttää aikaisemman tilanteen tuntemiseksi. Kyseiset tosiseikat voivat koskea esimerkiksi alalla toimivien tahojen kokoonpanoa, niiden pätevyyttä, tapoja ja käyttäytymistä, niiden toimintojen laajuutta, niiden osallistumista alan tapahtumiin, joissa malleja esitellään, kyseessä olevan mallin ominaisuuksia kuten niiden keskinäistä riippuvuutta muihin tuotteisiin tai aloihin, ja sellaisten tuotteiden ominaisuuksia, joihin kyseessä

35 | Yhteisömallista 12.12.2001 annettu asetus (EY) N:o 6/2002 (EYVL 2002, L 3, s. 1).

oleva yhteisömalli on sisällytetty, muun muassa kyseessä olevan tuotteen teknisyyden astetta. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että on joka tapauksessa niin, ettei yhteisömallia voida katsoa tunnetuksi tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä, jos alalla toimivat tahot voivat saada sen selville vain sattumalta.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei asetuksen N:o 6/2002 7 artiklan 1 kohdassa edellytetä lainkaan, että aikaisempaa mallia, johon vastapuoli on vedonnut, olisi käytetty tuotteen valmistamiseksi tai markkinoimiseksi. Se kuitenkin huomautti, että sillä, ettei mallia ole milloinkaan liitetty tuotteeseen, on merkitystä ainoastaan silloin, kun on näytetty toteen, että alalla toimivat tahot eivät tavallisesti tutki patenttirekistereitä tai eivät yleensä anna lainkaan merkitystä patenteille.

Toisessa, 10.9.2015 annetussa tuomiossa *H&M Hennes & Mauritz v. SMHV – Yves Saint Laurent (Käsilaukut)* (T-525/13, Kok., EU:T:2015:617) unionin yleinen tuomioistuin lausui mallin luoneen vapaudesta tekijänä, joka on otettava huomioon mallin yksilöllisen luonteen arvioinnissa asetuksen N:o 6/2002 6 artiklan mukaisesti.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että mallin luoneen vapaus määräytyy erityisesti tuotteen tai tuotteen osan teknisestä käyttötarkoituksesta johtuvien rajoitusten tai tuotteeseen sovellettavien lakisääteisten vaatimusten perusteella. Näistä rajoituksista seuraa se, että tietyistä ominaisuuksista tulee standardeja ja täten kyseiseen tuotteeseen sovellettavien mallien osalta yleisiä. Mitä laajempi mallin luoja vapaus siis on sen kehittyessä, sitä vähemmän pienet erot kyseisten mallien välillä riittävät siihen, että asiantunteva käyttäjä saa niistä erilaisen yleisvaikutelman. Käänteisesti on niin, että mitä rajoittuneempi mallin luoja vapaus on sen kehittyessä, sitä enemmän pienet erot kyseisten mallien välillä riittävät siihen, että asiantunteva käyttäjä saa niistä erilaisen yleisvaikutelman. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan mallin luoja suuri vapaus mallin kehittyessä tukee siten päätelmää, jonka mukaan asiantunteva käyttäjä saa malleista, joissa ei ole merkittäviä eroja, saman yleisvaikutelman.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että asetuksen N:o 6/2002 6 artiklan, joka liittyy yksilöllisen luonteen arviointiin, 1 kohdassa säädetään riidanalaisen mallin luoman yleisvaikutelman arviointiperusteesta, ja sen 2 kohdassa todetaan, että sitä varten on otettava huomioon mallin luoneella ollut vapaus. Näistä säännöksistä ilmenee, että yhteisömallin yksilöllisen luonteen arviointi tapahtuu neljässä vaiheessa. Tässä tarkastelussa määritellään ensiksi se sektori, johon kuuluviin tuotteisiin malli aiotaan sisällyttää tai joihin sitä aiotaan soveltaa, toiseksi mainittujen tuotteiden käyttötarkoituksen mukainen asiantunteva käyttäjä ja tämän asiantuntevan käyttäjän tuntemus aikaisemmasta muotoilusta sekä tarkkaavaisuuden aste mallien – jos mahdollista suorassa – vertailussa, kolmanneksi mallin luoja vapaus mallin suunnittelussa ja neljänneksi kyseisten mallien vertailun tulos, kun otetaan huomioon kyseinen sektori, mallin luoja vapauden aste ja asiantuntevalle käyttäjälle riidanalaisesta mallista ja kaikista yleisön tuntemista aikaisemmista malleista syntyvä yleisvaikutelma. Kuten unionin yleinen tuomioistuin toteaa, vaikka mallin luoja vapauteen liittyvä tekijä voi ”vahvistaa” tai päinvastoin heikentää johtopäätöstä jokaisen kyseessä olevan mallin luomasta yleisvaikutelmasta, mallin luoja vapauden arviointi ei kuitenkaan ole jokaisen kyseessä olevan mallin luoman yleisvaikutelman vertailua edeltävä ja abstrakti vaihe.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että valituslautakunta totesi virhettä tekemättä, että mallin luoneen vapautta koskeva tekijä ei voi sellaisenaan olla ehtona mallin yksilöllisen luonteen arvioinnille vaan että se on sitä vastoin seikka, joka on otettava huomioon tässä arvioinnissa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan valituslautakunta katsoi perustellusti, että mainittu tekijä on tekijä, joka saattaa vaikuttaa kyseisen mallin yksilöllisen luonteen arviointiin, pikemminkin kuin itsenäinen tekijä.

YHTEINEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka – RAJOITTAVAT TOIMENPITEET

Rajoittavia toimenpiteitä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla koskeva unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö oli erityisen monipuolista vuonna 2015. Tästä oikeuskäytännöstä on paikallaan nostaa esille useita tuomioita.

1. TERRORISMI

Tuomiossa *Abdulahim v. neuvosto ja komissio* (T-127/09 RENV, Kok., EU:T:2015:4), joka annettiin 14.1.2015, unionin yleisellä tuomioistuimella oli ensimmäisen kerran tilaisuus soveltaa 18.7.2013 annetussa unionin tuomioistuimen tuomiossa *komissio ym. v. Kadi*³⁶ vahvistettuja, unionin yleisen tuomioistuimen harjoittamaa tuomioistuinvalvontaa koskevia periaatteita henkilöihin ja yhteisöihin terrorismin torjumiseksi kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden alalla. Käsiteltävässä asiassa oli kyse kantajaan asetuksen (EY) N:o 881/2002³⁷ perusteella kohdistetuista rajoittavista toimenpiteistä.

Unionin yleinen tuomioistuin sai asian uudelleen ratkaistavakseen unionin tuomioistuimen kumottua³⁸ sen antaman määräyksen³⁹), jossa se totesi lausunnon antamisen vaatimuksesta raukeavan, koska kantajalla ei ollut oikeussuojan tarvetta. Se korosti em. tuomiossa *komissio ym. v. Kadi* (EU:C:2013:518) omaksutun lähestymistavan mukaisesti, että jos kyseessä oleva henkilö riitauttaa sellaisen päätöksen laillisuuden, jolla hänen nimensä on merkitty asetuksen N:o 881/2002 liitteessä I olevaan luetteloon tai pysytetty siinä, unionin tuomioistuinten on tällaisen päätöksen taustalla olevien perusteiden laillisuutta koskevassa tuomioistuinvalvonnassaan varmistuttava siitä, että kyseinen päätös perustuu riittävän vankkaan tosiseikastoon.

Tässä yhteydessä puolustautumisoikeuksien ja tehokkaan oikeussuojan periaatteen kunnioittaminen edellyttää yhtäältä unionin toimivaltaiselta viranomaiselta, että se toimittaa asianomaiselle henkilölle päätöksen taustalla olevat perusteet ja että se antaa tälle henkilölle mahdollisuuden esittää tehokkaasti huomautuksensa ja että se tutkii huolellisesti ja puolueettomasti henkilön esittämien huomautusten ja mahdollisten hänen syyttömyyttään tukevien todisteiden valossa, ovatko esitetyt perusteet perustellut. Kyseisten oikeuksien kunnioittaminen edellyttää toisaalta, että mikäli asia riitautetaan tuomioistuimessa, unionin tuomioistuimet tutkivat erityisesti sen, ovatko pakotekomitean toimittamassa tiivistelmässä esitetyt perusteet riittävän tarkkoja ja konkreettisia, ja tarvittaessa sen, onko kyseessä olevaa perustetta koskevien tosiseikkojen osoitettu pitävän paikkansa.

Sitä vastoin se, ettei unionin toimivaltainen viranomainen anna asianomaisen henkilön ja myöhemmin unionin tuomioistuinten saataville tietoja tai todisteita, jotka koskevat kyseessä olevan päätöksen taustalla olevaa perustelujen tiivistelmää, ei voi sellaisenaan olla perusta toteamukselle, jonka mukaan mainittuja oikeuksia on loukattu. Tällaisessa tilanteessa unionin tuomioistuimilla ei ole käytössään muita tietoja tai todisteita. On siis niin, että jos niiden on mahdoton todeta, että kyseiset perusteet ovat perustellut, nämä perusteet eivät voi olla perustana riidanalaiselle luetteloon merkitsemistä koskevalle päätökselle.

Nämä seikat huomioon ottaen unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei yhdelläkään kantajaa vastaan pakotekomitean toimittamassa tiivistelmässä esitetyllä väitteellä voitu perustella häneen kohdistuvien

36] C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, Kok., EU:C:2013:518.

37] Tiettyihin Osama bin Ladenia, al-Qaida-verkoston ja Talebania lähellä oleviin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä sekä Afganistaniin suuntautuvan tiettyjen tavaroiden ja palvelujen viennin kieltämisestä, Afganistanin Talebania koskevien lentokiellon ja varojen sekä muiden taloudellisten resurssien jäädyttämisen laajentamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 467/2001 kumoamisesta 27.5.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 881/2002 (EYVL L 139, s. 9).

38] Tuomio 28.5.2013, *Abdulahim v. neuvosto ja komissio* (C-239/12 P, Kok., EU:C:2013:331).

39] Määräys 28.2.2012, *Abdulahim v. neuvosto ja komissio* (T-127/09, EU:T:2012:93).

rajoittavien toimenpiteiden toteuttamista unionin tasolla, ja tämä johtui joko puutteellisista perusteluista tai sellaisten tietojen tai todisteiden puutteesta, jotka tukisivat kulloinkin kyseessä olevaa perustetta tilanteessa, jossa asianomainen on ne yksityiskohtaisesti kiistänyt, ja että näin ollen rajoittavien toimenpiteiden määrittämiseksi annettu asetus oli kumottava.

2. IRANIN ISLAMILAINEN TASAVALTA

Niiden oikeustapausten joukosta, jotka liittyivät Iranin islamilaiseen tasavaltaan kohdistettaviin rajoittaviin toimenpiteisiin, joilla pyritään estämään ydinaseiden leviäminen, on syytä mainita kaksi tuomiota, joissa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää tärkeitä täsmennyksiä asiaa koskevassa unionin lainsäädännössä tarkoitettuun Iranin hallitukselle annetun tuen käsitteeseen.⁴⁰

Asiassa, joka johti 25.6.2015 annettuun tuomioon *Iranian Offshore Engineering & Construction v. neuvosto* (T-95/14, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:433), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen Iraniin sijoittautuneen yhtiön nostaman kumoamiskanteen neuvoston päätöksistä, joilla kantajan nimi oli merkitty luetteloon sellaisista henkilöistä ja yhteisöistä, joihin sovelletaan rajoittavia toimenpiteitä, koska kantaja, joka on tärkeä yhteisö energia-alalla ja tuottaa huomattavia tuloja Iranin hallitukselle, oli antanut tälle rahoitus- ja logistista tukea.

Tutkiessaan luetteloon merkitsemisen syyn, joka oli taloudellisen tuen antaminen Iranin hallitukselle, unionin yleinen tuomioistuin muistutti periaatteesta, jonka mukaan riidanalaisten säädösten laillisuutta voidaan arvioida ainoastaan niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, joiden nojalla ne on annettu, eikä sellaisten seikkojen perusteella, joista neuvosto on saanut tiedon niiden antamisen jälkeen, ja näin on, vaikka neuvosto olisikin sitä mieltä, että mainitut seikat saattoivat muodostaa pätevän perustan kyseisten säädösten antamiselle. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan neuvoston muuttuvista perusteluista ilmeni, ettei sillä ollut käsiteltävässä asiassa minkäänlaista täsmällistä käsitystä siitä, keitä kantajan osakkaat riidanalaisten säädösten antamishetkellä olivat. Tällä perusteella se katsoi, että neuvosto ei tukenut oikeudellisesti riittävällä tavalla perustetta, jonka mukaan kantaja tuottaa Iranin hallitukselle huomattavia tuloja.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei neuvosto ollut tehnyt arviointivirhettä katsoessaan, että kantaja antoi logistista tukea Iranin hallitukselle. Tältä osin se täsmensi, että logistiikan käsite kattaa kaiken toiminnan, joka liittyy monitahoisten toimien tai prosessien järjestämiseen ja täytäntöönpanoon. Se totesi, että kantajan toiminta oli laadullisen ja määrällisen merkityksensä vuoksi välttämätöntä Iranin öljy- ja kaasualan tarpeisiin vastaamiseksi, ja muistutti, että Iranin hallitus saa energia-alaltaan huomattavia tuloja, joiden ansiosta se voi rahoittaa ydinalan toimiaan, joihin liittyy joukkotuhoaseiden leviämisen vaara. Tällä perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että logistisen tuen antamista koskevan kriteerin oli katsottava täyttyneen.

Tuomiossa *Central Bank of Iran v. neuvosto* (T-563/12, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:187), joka annettiin 25.3.2015, unionin yleinen tuomioistuin tutki kanteen, jolla Iranin islamilaisen tasavallan keskuspankki Central Bank of Iran riitautti siihen kohdistetut rajoittavat toimenpiteet.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että Iranin hallituksen tukemista koskeva edellytys, jolla laajennetaan rajoittavien toimenpiteiden soveltamisalaa, jotta voidaan vahvistaa Iranin islamilaiseen tasavaltaan kohdistettua painostusta, kattaa puolestaan kaiken kyseisen henkilön tai yhteisön toiminnan, joka – jopa vaikka ei olisi näytetty mitään suoraa tai välillistä yhteyttä ydinaseiden levittämiseen – on määrällisen tai laadullisen merkityksensä vuoksi omiaan edistämään ydinaseiden levittämistä tukemalla Iranin hallitusta

40] Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EU) N:o 961/2010 kumoamisesta 23.3.2012 annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 267/2012 (EUVL L 88, s. 1) 23 artiklan 2 kohdan d alakohta ja Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 26.7.2010 annetun päätöksen 2010/413/YUTP 20 artiklan 1 kohdan c alakohta (EUVL L 195, s. 39).

varojen tai aineellisten, rahoituksellisten ja logististen palvelujen muodossa siten, että sen on mahdollista jatkaa ydinaseiden levittämistä. Soveltuvassa säännöstössä oletetaan siten, että Iranin hallitukselle suunnatun tuen ja ydinaseiden levittämistä koskevan toiminnan välillä on tällainen yhteys, ja sillä pyritään poistamaan Iranin hallitukselta sen tulonlähteet, jotta se voidaan pakottaa lopettamaan ydinaseiden levittämistä koskevan ohjelmansa kehittäminen riittävien rahoituslähteiden puuttuessa.

Neuvoston perustelujen pätevyuden arvioinnista unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantajalle Iranin islamilaisen tasavallan keskuspankkina kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien perusteella sellaisina, kuin ne on määritelty lainsäädännössä, on selvää, että kantaja tarjoaa Iranin hallitukselle rahoituspalveluja, jotka ovat määrällisen tai laadullisen merkityksensä vuoksi omiaan edistämään ydinaseiden levittämistä. Vaikka kantaja väitti, ettei se kyseisenä ajanjaksona ollut käyttänyt toimivaltaansa myöntää lainoja ja luottoja tai antaa takauksia hallitukselle eikä ollut antanut Iranin hallitukselle käytännössä mitään varoja tai rahoitustukea, unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin katsoi, ettei kantaja ollut esittänyt tällaista näyttöä. Näin ollen se vahvisti, että Iranin hallituksen tukemista koskeva edellytys oli käsiteltävässä asiassa täyttynyt.

Lisäksi unionin yleisellä tuomioistuimella oli 8.9.2015 antamassaan tuomiossa *Ministry of Energy of Iran v. neuvosto* (T-564/12, Kok., EU:T:2015:599) tilaisuus lausua Iranin energiaministeriön kohdistetuista rajoittavista toimenpiteistä. Toimenpiteistä oli määrätty sillä perusteella, että ministeriö oli vastuussa politiikasta energia-alalla, joka on huomattava tulonlähde Iranin hallitukselle. Ministeriö oli nostanut unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen, jossa tätä vaadittiin kumoamaan sen varojen jäädyttämiseen johtaneet päätökset. Tämä tapahtui sen jälkeen, kun neuvosto oli katsonut vastauksessaan huomautuksiin, joita kyseinen ministeriö oli esittänyt siinä yhteydessä, kun se pyysi neuvostoa tarkastelemaan uudelleen päätöstä sen nimen mainittuun luetteloon merkitsemisestä, että rajoittavat toimenpiteet olivat edelleen perusteltuja riidanalaisten toimien perusteluissa mainittujen syiden vuoksi.

Tutkiessaan väitettyä puolustautumisoikeuksien ja tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan periaatteen loukkaamista unionin yleinen tuomioistuin totesi sovellettavasta lainsäädännöstä ilmenevän, että neuvostolla oli velvollisuus tarkastella uudelleen kantajan luetteloon merkitsemistä kantajan esittämien huomautusten valossa. Koska tarkasta määräajasta ei ollut säädetty, oli syytä katsoa, että tämä uudelleen tarkasteleminen piti suorittaa kohtuullisessa ajassa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan käsiteltävässä asiassa vastaamiseen kulunut aika, joka oli yli 15 kuukautta, ei selvästikään ollut kohtuullinen. Se kuitenkin katsoi, ettei riidanalaisten toimien kumoamista voitaisi välttämättä perustella sillä, että velvollisuutta vastata huomautuksiin kohtuullisessa ajassa oli loukattu. Tästä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kyseessä olevan velvollisuuden tavoitteena on taata se, että henkilöön tai yhteisöön kohdistettavat rajoittavat toimenpiteet ovat näiden tekemien huomautusten valossa perusteltuja silloin, kun ne toteutetaan. Jos kuitenkin neuvosto tosiasiallisesti oli lähettänyt vastauksen kantajan esittämiin huomautuksiin, tavoitetta oli noudatettu, joskin myöhässä, ja rikkomisesta, johon neuvosto oli syylistynyt, ei siten aiheutunut enää haitallisia vaikutuksia kantajan asemaan. Kantaja ei siis voinut vedota tähän myöhästymiseen saadakseen siihen kohdistetut riidanalaisten toimien nojalla toteutetut rajoittavat toimenpiteet kumottua.

Toimenpiteen perusteltavuudesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että se, että kantaja oli Iranin hallituksen ministeriönä mukana sähkön vientitoiminnassa muun muassa siten, että se peri summat, jotka vientisähkön ostajat maksoivat, oli Iranin hallitukselle rahoitustuen muodossa annettua tukea siitä riippumatta, että kantajan toiminta oli mahdollisesti kokonaisuudessaan tappiollista. Lisäksi kantajan varojen jäädyttäminen, jota perusteltiin sen sähkön vientitoiminnalla, vastasi tavoitetta ottaa Iranin hallitukselta pois sen tulonlähteet. Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että arvioitaessa sitä, antaako kantaja Iranin hallitukselle rahoitustukea, keskeisin kysymys ei ole se, onko kantajan toiminta kokonaisuudessaan kannattavaa, vaan se, onko sen sähkön vientitoiminta kannattavaa vai ei, ja että kantaja ei kuitenkaan kiistä sitä, että kyseinen toiminta on kannattavaa. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei neuvosto ollut tehnyt arviointivirhettä kohdistessaan kantajaan riidanalaiset rajoittavat toimenpiteet.

3. SYYRIAN ARABITASAVALTA

Tuomiossa *Makhlouf v. neuvosto* (T-509/11, EU:T:2015:33), joka annettiin 21.1.2015, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus vahvistaa neuvoston päätöksellä Syyrian presidentin Bashar Al-Assadin lähipiiriin kuuluvaan henkilöön kohdistetut rajoittavat toimenpiteet. Tuomion taustalla oli kanne, jonka tämä henkilö oli nostanut neuvoston päätöksestä merkitä hänen nimensä niiden henkilöiden luetteloon, joihin kohdistetaan rajoittavia toimenpiteitä Syyrian arabitasavallan tilanteen johdosta. Kantaja vaati, että päätös hänen nimensä merkitsemisen luetteloon kumotaan, ja vetosi vaatimuksensa tueksi muun muassa perusoikeuksiensa loukkaamiseen ja perusteluvollisuuden laiminlyöntiin.

Todettuaan, ettei neuvosto ollut loukannut kantajan puolustautumisoikeutta ja oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja että riidanalaisen päätöksen perusteluissa oli ilmoitettu asianomaiselle riittävät tiedot, jotta tämä voi riitauttaa sen pätevyyden unionin tuomioistuimissa, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että neuvosto oli perustellusti todennut kantajan olevan lähellä Syyrian johtoa jo pelkästään siitä syystä, että hän on Bashar Al-Assadin setä ja suvun vanhin, koska Syyriassa perhehallinto on tunnettu tosiseikka, joka voidaan ottaa huomioon. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan neuvoston esittämien tietojen perusteella voitiin kohtuullisesti katsoa, että kantajalla oli yhteyksiä Syyrian hallinnon johtajiin ja että hän oli tukenut heitä taloudellisesti.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei neuvosto ollut millään tavalla loukannut suhteellisuusperiaatetta tai kantajan omaisuudensuojaa ja yksityiselämän suojaa. Se totesi, että kun otetaan huomioon Syyrian siviiliväestön suojelun ensisijainen merkitys ja riidanalaisilla päätöksillä tavoitellut poikkeukset, kyseisistä päätöksistä johtuvat kantajan omaisuudensuojan ja yksityiselämän kunnioittamisen rajoitukset eivät olleet suhteettomia niillä tavoitellun päämäärän kannalta.

4. VALKO-VENÄJÄ

Tuomioissa *FC Dynamo-Minsk v. neuvosto* (T-275/12, EU:T:2015:747) ja *Chyzh ym. v. neuvosto* (T-276/12, EU:T:2015:748), jotka annettiin 6.10.2015, unionin yleinen tuomioistuin lausui kanteista, jotka oli nostettu päätöksistä, joilla neuvosto oli määrännyt kantajiin eli valkovenäläiseen jalkapalloseuraan, sen hallituksen puheenjohtajaan, hänen omistamaansa Minskissä (Valko-Venäjä) toimivaan holdingyhtiöön sekä sen tytäryhtiöihin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä, koska nämä antoivat Valko-Venäjän presidentin hallinnolle taloudellista tukea tai hyötyivät muuten hallinnosta.

Kyseisen jalkapalloseuran hallituksen puheenjohtajasta unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, ettei neuvosto ollut esittänyt sellaista näyttöä, joka osoittaisi kyseisen henkilön antaneen Valko-Venäjän presidentin hallinnolle taloudellista tukea, joten hänen nimensä merkitsemiselle luetteloon niistä henkilöistä ja yhteisöistä, joihin kohdistetaan rajoittavia toimenpiteitä, ei ollut perusteita. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi erityisesti neuvoston väitteen, jonka mukaan kantaja olisi onnistunut saamaan Valko-Venäjällä julkisia sopimuksia ja konsessioita sillä perusteella, että hänellä oli läheiset suhteet presidentin hallintoon. Koska näiden sopimusten ja konsessioiden tekemistä säännellään kyseisessä valtiossa oikeussäännöillä, neuvoston olisi pitänyt näyttää toteen, että kantaja oli saanut kyseiset hankintasopimukset muuten kuin omilla ansioillaan.

Holdingyhtiöstä unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei neuvosto olisi vuoden 2012 alussa saanut merkitä tämän yhtiön nimeä riidanalaisiin luetteloihin siitä syystä, että sen omisti henkilö, jonka nimi oli jo merkitty näihin luetteloihin. Valko-Venäjän tapauksessa oli nimittäin niin, että unionin oikeuden mukaan neuvostolla oli vasta vuoden 2012 lopussa valtuudet soveltaa henkilöihin kohdistettuja varojen jäädyttämistoimia heidän omistuksessaan tai määräysvallassaan oleviin yhteisöihin. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin myös huomautti, ettei neuvosto ollut kyennyt näyttämään toteen, että kyseinen yhtiö olisi tukenut taloudellisesti Valko-Venäjän presidentin hallintoa.

Valkovenäläisestä jalkapalloseurasta ja muista yhtiöistä, joiden nimet oli merkitty riidanalaisiin luetteloihin siitä syystä, että ne olivat kyseisen holdingyhtiön tytäryrityksiä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että koska tätä holdingyhtiötä ei olisi saanut merkitä luetteloon, myös sen tytäryritysten ja kyseisen jalkapalloseuran nimien merkitsemistä oli pidettävä lainvastaisena.

Tällä perusteella unionin yleinen tuomioistuin kumosi suurimman osan riidanalaisista toimista siltä osin kuin ne koskivat kantajia.

5. UKRAINA

Asiassa, joka johti 26.10.2015 annettuun tuomioon *Portnov v. neuvosto* (T-290/14, Kok., EU:T:2015:806), unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus ensimmäisen kerran lausua Ukrainan tilanteen johdosta määrätyistä rajoittavista toimenpiteistä, jotka kohdistettiin henkilöihin, joiden oli todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä. Kanne koski Ukrainan entisen presidentin neuvonantajaa kohdistettuja toimenpiteitä, joiden syynä oli se, että häntä vastaan oli vireillä rikosoikeudellinen menettely Ukrainassa sellaisten rikosten tutkimiseksi, jotka liittyivät Ukrainan valtion varojen kavaltamiseen ja kyseisten varojen siirtämiseen laittomasti Ukrainan ulkopuolelle.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että vaikka neuvostolla on laaja harkintavalta rajoittavien toimenpiteiden käyttöön ottamisessa huomioon otettavien yleisten perusteiden osalta, unionin tuomioistuimet varmistuvat siitä, että tällainen päätös, joka koskee kyseistä henkilöä erikseen, perustuu riittävän vankkaan tosiseikastoon. Tämä edellyttää niiden tosiseikkojen tarkistamista, joihin viitataan kyseisen päätöksen taustalla olevassa perusteiden tiivistelmässä, jottei tuomioistuinvalvonta rajoittuisi esitettyjen perusteiden abstraktin todennäköisyyden arviointiin vaan kohdistuisi siihen, onko näille perusteille tai ainakin niistä yhdelle, jonka katsotaan sellaisenaan riittävän saman päätöksen tueksi, riittävän tarkkaa ja konkreettista näyttöä.

Tutkiessaan Ukrainan valtakunnansyyttäjänviraston unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle lähettämän kirjeen, johon neuvosto vetosi kantajan nimen luetteloon merkitsemisen perusteen tueksi, unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vaikka kirje oli peräisin kolmannen maan korkealta lainkäyttöviranomaiselta, se sisälsi ainoastaan yleisen väitteen, jonka mukaan kantaja, samoin kuin jotkut muut entiset korkea-arvoiset virkamiehet, oli sellaisen tutkinnan kohteena, joka koskee tarkemmin määrittelemätöntä julkisten varojen kavaltamista ja näiden varojen siirtämistä laittomasti ulkomaille. Siten unionin tuomioistuin katsoi, että kirjeessä ei tarkennettu millään tavoin näitä tosiseikkoja eikä sitä, millä tavoin kantaja olisi vastuussa niistä.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tästä seurasi, että kyseinen kirje ei muodostanut riittävän vankkaa tosiseikastoa, jonka nojalla kantajan nimi olisi voitu merkitä luetteloon sillä perusteella, että hänen oli todettu "olevan vastuussa" julkisten varojen väärinkäytöstä. Koska kantajan nimeä luetteloon merkittäessä ei ollut noudatettu perusteita, joiden mukaan kyseisten rajoittavien toimenpiteiden kohteeksi otettavat henkilöt nimetään, unionin yleinen tuomioistuin kumosi päätöksen häntä koskevilta osin.

EUROSYSTEM-VALVONTAJÄRJESTELMÄ – EKP:N TOIMIVALTA

Em. tuomiossa *Yhdistynyt kuningaskunta v. EKP*⁴¹ (EU:T:2015:133) unionin yleinen tuomioistuin joutui lausumaan EKP:n toimivallasta määrätä arvopapereiden selvitysjärjestelmien toiminnasta Eurosystem-valvontajärjestelmän vaatimusten mukaisesti.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että arvopaperikaupan selvityspalveluja euroalueella tarjoaviin keskusvastapuoliin sovellettavan sijaintivaatimuksen käyttöön ottaminen menee pidemmälle kuin pelkkä selvitysjärjestelmien valvonta, mutta liittyy niiden toiminnan sääntelyyn.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että SEUT 127 artiklan 1 ja 2 kohdalla ja EKP:n perussäännön 22 artiklalla on toisiaan täydentävä suhde. Toimivalta antaa asetuksia perussääntöjen 22 artiklan nojalla on nimittäin yksi EKP:n käytössä olevista keinoista suorittaa eurojärjestelmälle SEUT 127 artiklan 2 kohdassa annettu tehtävä eli edistää maksujärjestelmien moitteetonta toimintaa. Kyseinen tehtävä puolestaan palvelee SEUT 127 artiklan 1 kohdassa ilmaistun päätavoitteen saavuttamista. Tästä seuraa välttämättä, että perussääntöjen 22 artiklan ilmaisu ”selvitysjärjestelmät” on luettava yhdessä ”maksujärjestelmien”, joihin samassa artiklassa viitataan, kanssa.

Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että koska perussääntöjen 22 artiklaan ei sisälly nimenomaista viittausta arvopaperiselvitykseen, ilmaisun ”selvitys- ja maksujärjestelmät” valinnalla korostetaan sitä, että EKP:lla on toimivalta antaa asetuksia maksujärjestelmien, mukaan lukien selvitysvaiheen sisältävät maksujärjestelmät, tehokkuuden ja vakauden varmistamiseksi eikä itsenäistä, kaikkia selvitysjärjestelmiä koskevaa asetuksenantovaltaa.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi EUT-sopimuksen määräyksistä ilmenevän, että EKP:lle on nimenomaisesti annettava arvopaperiselvitysjärjestelmiä koskevaa asetuksenantovaltaa. Niinpä EKP:n on, jos se katsoo, että SEUT 127 artiklan 2 kohdan neljännessä luetelmakohdassa tarkoitetun tehtävän asianmukainen hoitaminen edellyttää, että sille myönnetään arvopaperiselvityksessä käytettävään infrastruktuuriin kohdistuvaa asetuksenantovaltaa, pyydettyä unionin lainsäätäjää muuttamaan perussääntöjen 22 artiklaa lisäämällä niihin nimenomainen viittaus arvopaperiselvitysjärjestelmiin.

KANSANTERVEYS

Unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäviksi tulevat riita-asiat kuvastavat unionin toimielinten kansanterveyden alalla tekemän lainsäädäntö- ja hallintotyön moninaisuutta. Tänä vuonna unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus tarkastella muun muassa elintarviketurvallisuuteen ja biosidituotteisiin liittyvien toimien tai laiminlyöntien laillisuutta.

Tuomiossa *Espanja v. komissio* (T-204/11, Kok. (otteina), EU:T:2015:91), joka annettiin 11.2.2015, unionin yleinen tuomioistuin lausui elävissä simpukoissa olevien merellisten biotoksiinien testausmenetelmiä koskevan komission toimen laillisuudesta.

Unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävässä asiassa tutkima kumoamiskanne koski asetusta (EU) N:o 15/2011,⁴² jolla komissio oli muuttanut merellisten biotoksiinien osoittamisessa sovellettuja menetelmiä ja korvannut siihen asti käytössä olleen biologisen menetelmän kemiallisella menetelmällä. Tämä ratkaisu perustui Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) lausuntoon, jossa tuotiin esille biologisen menetelmän puutteita. Riidanalaisesta asetuksesta nostamansa kumoamiskanteen tueksi Espanjan kuningaskunta vetosi

41 | Ks. myös edellä kohdassa ”SEUT 263 artiklan nojalla nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottaminen” kannekelpoisesta toimesta esitetyt seikat.

42 | Asetuksen (EY) N:o 2074/2005 muuttamisesta elävissä simpukoissa olevien merellisten biotoksiinien hyväksyttyjen testausmenetelmien osalta 10.1.2011 annettu komission asetus (EU) N:o 15/2011 (EUVL L 6, s. 3).

SEUT 168 artiklan rikkomiseen ja väitti, että biologisen menetelmän korvaaminen uudella menetelmällä vaaransi vakavasti kansanterveyden suojelun. Se väitti, että myös suhteellisuusperiaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta oli loukattu.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kun otettiin huomioon EFSA:n lautakunnan tieteelliset arvioinnit, biologisen menetelmän säilyttäminen lipofiilisten toksiinien osoittamiseen olisi aiheuttanut kansanterveydellisen riskin. Komission velvollisuutena oli siten toteuttaa viipymättä kansanterveyden suojelua koskevia toimenpiteitä. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei komissio ollut toiminut hätiköidysti, koska kemiallinen menetelmä oli validoitu tutkimuksella, jonka jäsenvaltioiden laboratoriot olivat tehneet ja jota merellisten biotoksiinien unionin viitelaboratorio (EURLMB) koordinoi. Lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen mukaan Espanjan kuningaskunta ei ollut osoittanut, että päätös korvata biologinen menetelmä kemiallisella menetelmällä ja valita se tunnettujen biotoksiinien vertailumenetelmäksi olisi aiheuttanut EUT-sopimuksen vastaisen kansanterveydellisen riskin. Espanjan kuningaskunta ei myöskään ollut osoittanut, että kemiallinen menetelmä olisi vähemmän luotettava kuin biologinen menetelmä. Etenkään se ei ollut osoittanut, että kemiallisen menetelmän ja biologisen menetelmän analyysiaikojen välillä oli ero, joka olisi aiheuttanut kansanterveydellisen riskin, että kemiallisen menetelmän korkeammat kustannukset olisivat heikentäneet kansanterveyden suojelun tasoa ja ettei käytettävissä ollut vertailuaineisto mahdollistanut riittävää valvontaa.

Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi myös suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskevan väitteen ja katsoi, että Espanjan kuningaskunnan väittämiä kemiallisen menetelmän käytöstä aiheutuvia lisäkustannuksia ei voitu pitää suhteettomana kuluttajien terveyden suojelua koskevaan tavoitteeseen nähden. Biologisella menetelmällä ei ensinnäkään voitu osoittaa riittävän luotettavasti tiettyntyyppisiä toksiineja. Espanjan kuningaskunta ei toiseksi ollut osoittanut, että se oli ottanut huomioon kustannusten alenemisen, jota tämän menetelmän käyttäminen saattoi merkitä alan toimijoille, koska kun on kyse tunnetuista toksiineista, se on luotettavampi.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että myöskään luottamuksensuojan periaatetta ei ollut loukattu. Vaikka riidanalaisen asetuksen antamishetkellä kemiallisen menetelmän käytöstä ei ollutkaan saatavilla tarvittavia viiteaineistoja tiettyjen toksiinien osalta, muille samaan ryhmään kuuluville aineille tarkoitettujen vertailuaineistojen perusteella oli kuitenkin mahdollista tehdä täysin tyydyttävä epäsuora arviointi.

Asiassa, joka johti 16.12.2015 annettuun tuomioon *Ruotsi v. komissio* (T-521/14, EU:T:2015:976), unionin yleisen tuomioistuinin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa sitä vaadittiin toteamaan, että komissio oli rikkonut asetusta (EU) N:o 528/2012,⁴³ koska se oli jättänyt hyväksymättä siinä säädettyjä delegoituja säädöksiä, joilla täsmennetään tieteellisiä kriteerejä hormonitoimintaa häiritsevien ominaisuuksien määrittämiseksi.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi tästä asetuksesta ilmenevän nimenomaisesti, että komissiolla oli selvä, nimenomainen ja ehdoton velvollisuus antaa tällaisia säädöksiä viimeistään 13.9.2013. Sillä, että komission tässä yhteydessä esittämiä tieteellisiä kriteerejä oli kesän 2013 aikana arvosteltu, koska ne eivät olleet tieteellisesti perusteltuja ja koska niiden soveltaminen olisi vaikuttanut sisämarkkinoihin, ei ollut merkitystä sen seikan kannalta, että komissiolla oli velvollisuus toimia. Komissio oli siten laiminlyönyt sille asetuksen N:o 528/2012 nojalla kuuluvat velvollisuudet.

43| Biosidivalmisteiden asettamisesta saataville markkinoilla ja niiden käytöstä 22.5.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 528/2012 (EUVL L 167, s. 1).

KEMIKAALIVALMISTEIDEN REKISTERÖINTI

Asiassa, joka johti 25.9.2015 annettuun tuomioon *VECCO ym. v. komissio* (T-360/13, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:695), unionin tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa sitä vaadittiin kumoamaan osittain asetus (EU) N:o 348/2013,⁴⁴ jolla kromitrioksidi oli sisällytetty asetuksen (EY) N:o 1907/2006⁴⁵ liitteessä XIV olevaan luvanvaraisten aineiden luetteloon myöntämättä mitään poikkeuksia kromitrioksidin tietyille käyttötarkoituksille.

Kantajat vetosivat muun muassa asetuksessa N:o 1907/2006 säädettyyn mahdollisuuteen vapauttaa tietyt käytöt lupavaatimuksista edellyttäen, että riski on asianmukaisesti hallinnassa sellaisen voimassa olevan unionin lainsäädännön pohjalta, jossa asetetaan ihmisten terveyden tai ympäristön suojeluun liittyvät vähimmäisvaatimukset aineen käytölle.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleisellä tuomioistuimella oli ensimmäisen kerran tilaisuus tutkia edellytykset, jotka unionin säädöksen on täytettävä, jotta sitä voitaisiin pitää asetuksen N:o 1907/2006 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna voimassa olevana unionin erityislainsäädäntönä.

Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tällaista lainsäädäntöä voivat olla ainoastaan "unionin elimen hyväksymät oikeussäännöt, joilla on sitova oikeusvaikutus".

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että direktiivit 98/24/EY⁴⁶ ja 2004/37/EY,⁴⁷ jotka liittyvät työntekijöiden terveyden suojeluun, eivät ole tällaista lainsäädäntöä. Koska näissä direktiiveissä ei viitata nimenomaisesti mihinkään tiettyyn aineeseen, niitä ei voida pitää erityisesti sovellettavina, sillä niitä sovelletaan yleisesti kaikkiin kemikaaleihin, eikä niissä myöskään voida katsoa asetettavan vähimmäisvaatimuksia, koska niissä ainoastaan asetetaan yleisiä velvollisuuksia työntäjille, joiden työntekijät altistuvat kemikaalien käytöstä aiheutuville riskeille. Sama koskee direktiivejä 2012/18/EU⁴⁸ ja 2010/75/EU,⁴⁹ jotka liittyvät ympäristönsuojeluun. Ensiksi mainitusta direktiivistä unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei siinä säädetä mitään vaarallisten aineiden erityisistä käyttötarkoituksista eikä ihmisten suojelusta liialliselta altistumiselta vaarallisille aineille työpaikalla. Jälkimmäinen direktiivi puolestaan koskee konkreettista teollisuusprosessia, jossa ylitetään tietty määrällinen kynnyсарvo, ei kyseisessä prosessissa käytettäviä aineita, eikä sitä sovelleta kaikkiin tämän prosessin tyypeihin etenäkään, jos ne eivät ylitä direktiivissä säädettyä kynnyсарvoa.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että koska unionissa ei ole voimassa erityislainsäädäntöä, jossa asetettaisiin kyseisen aineen käytölle ihmisten terveyden tai ympäristön suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset, komissiolla ei ollut harkintavaltaa kantajien vaatiman poikkeuksen myöntämisessä. Näin ollen se hylkäsi kanteen.

44| Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1907/2006 (REACH) liitteen XIV muuttamisesta 17.4.2013 annettu komission asetus (EU) N:o 348/2013 (EUVL L 108, s. 1).

45| Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/ETY ja 2000/21/EY kumoamisesta 18.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 (EUVL L 396, s. 1).

46| Työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden suojelemisesta työpaikalla esiintyviin kemiallisiin tekijöihin liittyviltä riskeiltä (neljästoista direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi) 7.4.1998 annettu neuvoston direktiivi 98/24/EY (EUVL L 131, s. 11).

47| Työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/37/EY (kuudes neuvoston direktiivin 89/391/ETY 16 artiklan I kohdassa tarkoitettu erityisdirektiivi) (EUVL L 158, s. 50).

48| Vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnnettomuusvaarojen torjunnasta sekä neuvoston direktiivin 96/82/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta 4.7.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/18/EU (EUVL L 197, s. 1).

49| Teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen) 24.11.2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU (EUVL L 334, s. 17).

OIKEUS TUTUSTUA TOIMIELINTEN ASIAKIRJOIHIN

Oikeutta tutustua toimielinten asiakirjoihin koskeva oikeuskäytäntö on vuonna 2015 liittynyt erityisesti asetuksen N:o 1049/2001⁵⁰ soveltamisalaan ja erityisesti asiakirjan käsitteeseen sekä taloudellisten etujen suojaa ja tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimia koskevien poikkeuksien ulottuvuuteen.

Asiassa, joka johti 27.2.2015 annettuun tuomioon *Breyer v. komissio* (T-188/12, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:124), unionin yleinen tuomioistuin tutki kanteen, jossa sitä vaadittiin kumoamaan päätös, jolla komissio oli evännyt kantajalta oikeuden tutustua kirjelmiin, jotka jäsenvaltio oli esittänyt unionin tuomioistuimessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta menettelystä pidetyssä oikeudenkäynnissä, joka kanteen nostamispäivänä oli jo päättynyt.

Tässä tuomiossa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus ensinnäkin muistuttaa, että asetuksessa N:o 1049/2001 oleva asiakirjan määritelmä perustuu lähinnä siihen, että on olemassa säilytetty sisältö, joka voidaan jäljentää tai johon voidaan tutustua sen tuottamisen jälkeen, ja on täsmennettävä yhtäältä, että tallennusvälineellä, tallennetun sisällön tyypillä ja laadulla sen enempää kuin sisällön koolla, pituudella, merkittävyydellä tai esitystavalla ei ole merkitystä sen kysymyksen kannalta, kuuluuko kyseinen sisältö määritelmän piiriin, ja toisaalta, että kyseisen sisällön on koskettava kyseisen toimielimen vastuualueeseen kuuluvaa politiikkaa, toimintaa tai päätöksiä.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että jäsenvaltion laatimat kirjelmät oli toimitettu komissiolle sellaisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteydessä, jonka komissio oli aloittanut käyttäen toimivaltaansa, ja että unionin tuomioistuin oli tässä yhteydessä antanut komissiolle kopiot riidanalaisista kirjelmistä. Näin ollen kirjelmät olivat asetuksessa N:o 1049/2001 tarkoitettuja toimielimen hallussa olevia asiakirjoja ja kuuluivat siten tämän asetuksen soveltamisalaan.

Siitä, miten SEUT 15 artiklan 3 kohdan neljäs alakohta vaikuttaa asetuksen N:o 1049/2001 soveltamiseen riidanalaisiin kirjelmiin, unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että kyseisestä EUT-sopimuksen määräyksestä sekä tätä alaa koskevan unionin säännösten tavoitteista ilmenee, että tuomiovallan käyttö sellaisenaan on suljettu tällä säännöstöllä vahvistetun asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle. Vaikka toimielimen unionin tuomioistuimissa esittämät kirjelmät liittyvät unionin tuomioistuinten tuomiovallan käyttöön, niitä ei kuitenkaan SEUT 15 artiklan 3 kohdan neljännen alakohdan nojalla ole suljettu asiakirjoihin tutustumista koskevan oikeuden ulkopuolelle, kuten unionin tuomioistuin on jo todennut. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan oli siis katsottava analogisesti, että jäsenvaltion jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn yhteydessä laatimat kirjelmät eivät – sen enempää kuin komissionkaan toimittamat kirjelmät – kuulu unionin tuomioistuimen tuomiovaltaa koskevan, SEUT 16 artiklan 3 kohdan neljännen alakohdan mukaisen asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta tehdyn poikkeuksen soveltamisalaan.

Edellä esitetyn perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei SEUT 15 artiklan 3 kohdan neljäs alakohta ole esteenä sille, että riidanalaisten kirjelmien katsotaan kuuluvan asetuksen N:o 1049/2001 soveltamisalaan, rajoittamatta kuitenkaan tarvittaessa jonkin kyseisen asetuksen 4 artiklassa olevan poikkeuksen soveltamista ja tämän artiklan 5 kohdassa määrätyn sen mahdollisuuden soveltamista, jonka mukaan jäsenvaltio voi pyytää kyseessä olevaa toimielintä olemaan luovuttamatta jäsenvaltion kirjelmiä.

Unionin yleinen tuomioistuin käsitteli uudelleen asiakirjan käsitettä 2.7.2015 antamassaan tuomiossa *Typke v. komissio* (T-214/13, Kok., muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:448) tutkiessaan kanteen, joka koski sellaista asiakirjoihin tutustumista koskevaa pyyntöä, jonka tarkoituksena oli teettää haku tietokannoista. Muistutettuaan, että asetuksen N:o 1049/001 3 artiklan a alakohdan mukaan asiakirjalla tarkoitetaan kyseisessä asetuksessa

50 | Ks. edellä alaviite 12.

”mitä tahansa tallennetta”, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että riippumatta tästä laajasta määritelmästä on tarpeen asetuksen N:o 1049/2001 soveltamiseksi pitää asiakirjan ja tiedon käsitteet erillään.

Jos tutustumista koskevan pyynnön tarkoituksena on saada komissio tekemään haku yhdestä tai useammasta tietokannastaan pyynnön esittäjän määrittelemien parametrien mukaisesti, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio on velvollinen, jollei asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan mahdollisesta soveltamisesta muuta johdu, suostumaan kyseiseen pyyntöön, jos hakemuksen edellyttämä haku voidaan tehdä komission käytössä kyseisen tietokannan osalta olevien hakutyökalujen avulla. Asetukseen N:o 1049/2001 perustuvan asiakirjaan tutustumista koskevan pyynnön puitteissa ei sitä vastoin voida vaatia komissiota toimittamaan pyynnön esittäjälle osaa tai kaikkia yhteen tai useampaan komission tietokantaan sisältyvistä tiedoista siten, että ne on luokiteltu jonkin muun kuin kyseiseen tietokantaan kuuluvan mallin mukaisesti. Tästä seuraa, että kun kyse on tietokannoista, kaikki se, mikä voidaan poimia tietokannasta tavanomaisella tai rutiiniluonteisella haulalla, voi olla asetuksen N:o 1049/2001 perusteella tehdyn tutustumispyynnön kohteena.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että tutustumispyynnössä tarkoitettuun tietojen yhdistelmään tutustuminen olisi edellyttänyt ohjelmointityötä, ja tällaista ei voida rinnastaa tavanomaiseen tai rutiiniluonteiseen asianomaisesta tietokannasta tehtävään hakuun. Tästä unionin yleinen tuomioistuin päätteli, että kantajan tekemä hakemus ei koskenut oikeutta tutustua yhteen tai useampaan olemassa olevaan asiakirjaan edes osittain, vaan se koski sen sijaan sellaisten uusien asiakirjojen esittämistä, joita ei voitu poimia tietokannasta olemassa olevalla hakutyökalulla tehdyn tavanomaisen tai rutiiniluonteisen haun keinoin.

Asiassa, joka johti 12.5.2015 annettuun tuomioon *Unión de Almacenistas de Hierros de España v. komissio* (T-623/13, Kok., EU:T:2015:268), unionin yleinen tuomioistuin lausui sellaisen komission päätöksen laillisuudesta, jolla tämä oli evännyt kantajalta oikeuden tutustua tiettyihin asiakirjoihin, jotka Espanjan kilpailuviranomainen oli toimittanut komissiolle kahden SEUT 101 artiklan soveltamiseen liittyneen tutkintamenettelyn yhteydessä. Päätöstä tehdessään komissio nojautui lähinnä sellaisen yleisen oletaman olemassaoloon, jonka mukaan riidanalaisten asiakirjojen kaltaisten asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaiseminen vahingoittaa kyseessä olevien yritysten taloudellisten etujen ja tutkintatoimien tarkoitusten suojaa.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että on olemassa sellainen yleinen oletama, jonka mukaan asetuksen N:o 1/2003⁵¹ 11 artiklan 4 kohdan nojalla toimitettujen asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaiseminen vahingoittaa lähtökohtaisesti niiden yritysten, joita kyseessä olevat tiedot koskevat, taloudellisten etujen suojaa sekä siihen läheisesti liittyvää kyseessä olevan kansallisen kilpailuviranomaisen tutkintatoimien tarkoitusten suojaa. Se täsmensi, että – kuten yrityskeskittymiin kohdistetun valvonnan ja kartellien valvonnan osalta oli jo todettu,⁵² tätä oletamaa sovelletaan siitä riippumatta, koskeeko hakemus saada tutustua asiakirjoihin jo päätettyä valvontamenettelyä vai vireillä olevaa menettelyä.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin korosti, että siinä viranomaisten verkostossa, joka varmistaa unionin kilpailusääntöjen noudattamisen, luodun tietojensaantijärjestelmän moitteeton toiminta edellyttää, että näin vaihdetut tiedot pysyvät luottamuksellisina. Jos kuka tahansa voisi asetuksen N:o 1049/2001 nojalla tutustua jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten komissiolle toimittamiin asiakirjoihin, välitettyihin tietoihin liittyvä vahvistettua suojaa koskeva tae, johon kyseinen järjestelmä perustuu, asetettaisiin kyseenalaiseksi.

Unionin yleinen tuomioistuin myös totesi, että sen ajanjakson rajoittamista, jonka aikana yleistä oletamaa sovelletaan, ei tuossa erityisessä asiayhteydessä voitaisi perustella niille henkilöille, joille SEUT 101 artiklan rikkominen on aiheuttanut vahinkoa, kuuluvan vahingonkorvausoikeuden huomioon ottamisella. Riidanalaiset asiakirjat eivät nimittäin koskeneet komission tutkintaa vaan kansallisen kilpailuviranomaisen vireille panemaa

⁵¹ | Ks. edellä alaviite 7.

⁵² | Tuomio 28.6.2012, *komissio v. Éditions Odile Jacob* (C-404/10 P, Kok., EU:C:2012:393), Tuomio 13.9.2013, *Alankomaat v. komissio* (T-380/08, Kok., EU:T:2013:480) ja Tuomio 7.10.2014, *Schenker v. komissio* (T-534/11, Kok., EU:T:2014:854).

tutkintaa. Vahingonkorvausvaatimuksen perustelemiseksi tarpeelliset todisteet olisivat mahdollisesti voineet sisältyä kyseessä olevan kansallisen kilpailuviranomaisen tutkinta-asiakirjoihin.

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 7.7.2015 antamassaan tuomiossa *Axa Versicherung v. komissio* (T-677/13, Kok., EU:T:2015:473) tilaisuus tuoda täsmennyksiä tiettyihin asiakirjaryhmiin sovellettavia yleisiä olettamia koskeviin kysymyksiin.

Riita sai alkunsa kahdesta kilpailusääntöjen täytäntöönpanomenettelyyn liittyviin asiakirjoihin tutustumista koskevasta pyynnöstä, joista toinen koski asiakirja-aineiston sisällysluetteloa. Viimeksi mainittuun pyyntöön antamassaan vastauksessa komissio kieltäytyi kokonaan antamasta kantajan tutustuttavaksi tähän sisällysluetteloon sisältyviä viittauksia ”sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskeviin asiakirjoihin” sillä perusteella, että oli olemassa yleinen oletama tarkastus- ja tutkintatoimien tarkoitusten suojan vaarantumisesta.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti ensinnäkin, että komissio voi katsoa, että kilpailusääntöjen täytäntöönpanomenettelyyn liittyviin asiakirjoihin sisältyvien ”sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevien asiakirjojen” luovuttaminen voi vaarantaa sen sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevan ohjelman tehokkuuden siltä osin kuin niiden toimittaminen johtaisi siihen, että annettaisiin kolmansien osapuolten tietoon näihin asiakirjoihin sisältyviä arkaluontoisia kaupallisia tietoja tai luottamuksellisia tietoja, jotka liittyvät osapuolten tekemään yhteistyöhön. Nämä näkemykset eivät kuitenkaan merkitse sitä, että tämä oikeus voitaisiin evätä systemaattisesti, koska kaikki kyseiset asiakirjoihin tutustumista koskevat pyynnöt on arvioitava tapauskohtaisesti. Kun otetaan huomioon etenkin kansallisissa tuomioistuimissa nostettujen vahingonkorvauskanteiden merkitys toimivan kilpailun ylläpitämiseksi unionissa, pelkkä väite siitä, että on vaarana, että oikeudella tutustua kilpailumenettelyyn liittyviin asiakirjoihin sisältyvään näyttöön, joka on tarpeen kyseisten kanteiden nostamiseksi, voi olla vaikutusta sellaisen sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevan ohjelman tehokkuuteen, jonka yhteydessä nämä asiakirjat on toimitettu toimivaltaiselle kilpailuviranomaiselle, ei riitä oikeuttamaan sitä, että evätään oikeus tutustua näihin tietoihin. Sitä vastoin on katsottava, että koska tällainen epääminen saattaa olla esteenä kyseisten kanteiden nostamiselle, epäämisen edellytyksenä on, että se perustuu pakottaviin syihin, jotka liittyvät sen edun, johon vedotaan, suojeluun ja jotka ovat sovellettavissa kuhunkin asiakirjaan, johon tutustuminen evätään. Tästä syystä on katsottu, että kun komission tai kansallisten tuomioistuinten on annettava ratkaisu oikeudesta tutustua asiakirjoihin, jotka on kerätty sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevan ohjelman täytäntöönpanon yhteydessä ja jotka sisältyvät kilpailusääntöjen täytäntöönpanomenettelyn asiakirja-aineistoon, niiden on punnittava tapauskohtaisesti eri intressejä, joiden vuoksi riidanalaisten asiakirjojen toimittaminen tai suojaaminen on perusteltua, ottaen huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat.

Nämä päätelmät ovat voimassa erityisesti silloin kun, kuten tässä tapauksessa, henkilö, joka katsoo joutuneensa kilpailusääntöjen rikkomisen uhriksi ja joka on jo nostanut vahingonkorvauskanteen kansallisessa tuomioistuimessa, ei pyydä komissiolta saadaksesi tutustua ”sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskeviin asiakirjoihin”, jotka sisältyvät sen menettelyn asiakirja-aineistoon, joka on johtanut tämän kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolon toteavaan päätökseen, vaan ainoastaan kyseisen asiakirja-aineiston sisällysluettelossa oleviin viittauksiin näihin asiakirjoihin. Kieltäytymällä kokonaan luovuttamasta näitä viittauksia, niiden neutraalit ja merkityksettömät osat mukaan lukien, on tehty ”sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevien asiakirjojen” yksilöiminen käytännössä mahdottomaksi tai ainakin erittäin vaikeaksi kantajalle, eikä kantaja ole kyennyt niiden perusteella muodostamaan mielipidettä siitä, tarvitsiko se mahdollisesti näitä asiakirjoja tukeakseen vahingonkorvauskannettaan, eikä varsinkaan esittämään perusteluja tällaiselle tarpeelle, vaikka näiden vaatimusten noudattamiseksi asetetaan edellytykseksi se, että nämä asiakirjat ilmaistaan ja esitetään oikeudenkäynnissä kansallisessa tuomioistuimessa nostettujen vahingonkorvauskanteiden yhteydessä, ja se, että komissio tunnustaa ylivoimaisen yleisen edun siinä tapauksessa, että sen käsiteltävänä on asetuksen N:o 1049/2001 nojalla esitetty pyyntö.

ULKOSUHTEET

Em. tuomiossa *Front Polisario v. neuvosto*⁵³ (EU:T:2015:953) unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että unionin toimielimillä on laaja harkintavalta, kun kysymys on siitä, onko kolmannen valtion kanssa syytä tehdä sopimus, jota sovellettaisiin kiistanalaiseen alueeseen, ja että tällaisen harkintavallan antaminen niille on erityisen perusteltua, jos asiassa sovellettavat kansainvälisen oikeuden säännöt ja periaatteet ovat monimutkaisia ja epätasällisia. Tästä seuraa, että tuomioistuimen harjoittaman valvonnan on kohdistuttava yksinomaan siihen, onko unionin toimivaltainen toimielin, tässä tapauksessa neuvosto, riidanalaisella päätöksellä hyväksytyn kaltaisen sopimuksen tekemisen hyväksyessään tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä.

Näin ollen unionin tuomioistuinten on tarkistettava, onko toimielin tutkinut huolellisesti ja puolueettomasti kaikki kyseiseen asiaan liittyvät merkitykselliset seikat eli seikat, joihin asiassa tehty päätelmä perustuvat. Vaikka pitää paikkansa, että perusoikeuskirjasta ei ilmene unionille asetettua ehdotonta kieltoa tehdä sopimus, jota voidaan soveltaa kiistanalaiseen alueeseen, on myös totta, että tällaisen alueen väestön perusoikeuksien suojelulle on annettava erityinen merkitys, ja se on siten kysymys, jota neuvoston on tutkittava ennen tällaisen sopimuksen hyväksymistä. Unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, että erityisesti kun kyseessä on sopimus, jolla pyritään helpottamaan kyseiseltä alueelta peräisin olevien eri tuotteiden vientiä unioniin, neuvoston on tutkittava huolellisesti ja puolueettomasti kaikki merkitykselliset seikat varmistaakseen, että vientiin tarkoitettujen tuotteiden tuotantotoimintaa ei harjoiteta kyseisen alueen väestön vahingoksi ja ettei sillä loukata sen perusoikeuksia. Kun otetaan erityisesti huomioon, että unioni ja sen jäsenvaltiot tai yleisemmin YK eivät ole tunnustaneet Marokon kuningaskunnan suvereniteettia Länsi-Saharassa ja että mikään kansainvälinen mandaatti ei oikeuta Marokkoa pysymään tällä alueella, neuvoston oli itse varmistettava, ettei mikään osoittanut Marokon hallitseman Länsi-Saharan alueen luonnonvaroja hyödynnettävän sen asukkaiden vahingoksi ja heidän perusoikeuksiaan loukkaavalla tavalla. Koska neuvoston väitteistä tai sen asiakirja-aineistoon toimittamista seikoista ei ilmennyt, että se olisi tehnyt tällaisen tutkimuksen, unionin yleinen tuomioistuin katsoi neuvoston laiminlyöneen velvollisuutensa tutkia ennen riidanalaisen päätöksen antamista kaikki asiaan liittyvät seikat. Näin ollen se totesi, että kanne oli hyväksyttävä ja riidanalainen päätös oli kumottava siltä osin kuin sillä hyväksyttiin siinä tarkoitettun sopimuksen soveltaminen Länsi-Saharaan.

II VAHINGONKORVAUSASIAT

Tuomiossa *CN v. parlamentti* (T-343/13, Kok., EU:T:2015:926), joka annettiin 3.12.2015, unionin yleinen tuomioistuin otti kantaa vahingonkorvausvaatimukseen sellaisesta vahingosta, joka entiselle neuvoston virkamiehelle oli väitetysti aiheutunut siitä, että parlamentin internetsivustolla oli levitetty tiettyjä häntä koskevia henkilötietoja. Käsiteltävässä asiassa parlamentti oli julkaissut sivustolla tiedonannon, jossa kuvailtiin tiivistetysti kantajan sille esittämän vetoomuksen sisältöä ja jossa mainittiin kantajan nimi ja se, että hänellä oli vakava sairaus ja että hänen pojallaan oli vakava henkinen tai fyysinen vamma.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantajan arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä on tutkittava asetuksen (EY) N:o 45/2001⁵⁴ 10 artiklan nojalla, ja sen mukaan terveyteen liittyvien henkilötietojen käsittely on kielletty, paitsi jos kyseinen henkilö on antanut nimenomaisen suostumuksensa. Tässä yhteydessä se muistutti, että mainitun asetuksen 2 artiklan h alakohdassa määritellään kyseessä olevan henkilön suostumus siten, että sillä tarkoitetaan "vapaaehtoista, yksilöityä ja tietoista tahdonilmaisua, jolla tämä henkilö hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn". Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kantaja oli tässä asiassa tehnyt "vapaaehtoisen ja tietoisin tahdonilmaisun". Parlamentin toimittamien

53| Ks. myös edellä kohdan "SEUT 263 artiklan nojalla nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottaminen" alakohdassa 3 (Asiavaltuus kanteen nostamiseen sopimuksen tekemistä koskevasta päätöksestä) ja 4 (Oikeudenkäyntikelpoisuus) tästä tuomiosta esitetyt seikat.

54| Yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18.12.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 45/2001 (EYVL 2001, L 8, s. 1).

tietojen huolellisen lukemisen myötä kohtuullisen tarkkaavaisen vetoomuksen esittäjän olisi nimittäin pitänyt voida arvioida toimintansa vaikutusta ja seurauksia. Lisäksi tämä tahdonilmaisu oli yksilöity, koska parlamentti ilmoitti kantajalle, että hänen kantelunsa, joka koski sitä, ettei unionin toimielin ollut asianmukaisesti ottanut huomioon kantajan sairautta ja hänen poikansa vammaa hänen uransa kannalta, olisi nähtävillä internetissä. Unionin yleinen tuomioistuin myös katsoi, että kantaja antoi nimenomaisen suostumuksensa rastittamalla lomakkeen kohdat, jotka koskivat julkista käsittelyä ja internetissä nähtävillä olevaan rekisteriin merkitsemistä, eikä hänen suostumustaan tarvitse epäsuorasti päätellä mistään toiminnasta. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan näitä seikkoja oli sovellettava soveltuvien osin muiden henkilötietojen kuin kantajan arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyyn.

Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin totesi, että siltä osin kuin tiedonannossa todettiin, että kantajan pojalla oli vakava henkinen tai fyysinen vamma, se sisälsi myös tätä koskevia arkaluonteisia henkilötietoja, vaikka tätä ei yksilöitykään nimeltä. Ilman mitään tietoa siitä, että kantaja oli poikansa laillinen edustaja, hänen antamansa nimenomainen suostumus ei voinut oikeuttaa näiden tietojen käsittelyä parlamentin toimesta. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin katsoi, ettei kantaja voinut vahingonkorvauskanteensa yhteydessä vedota sellaisiin lainvastaisuuksiin, jotka johtuivat kolmannen henkilön, esimerkiksi hänen poikansa, oikeuksien väitetystä rikkomisesta.

Tarkastellessaan sen pyynnön, joka koski kantajan henkilötietojen poistamista parlamentin internetsivustolta, jälkeistä parlamentin menettelyä unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei asetuksessa N:o 45/2001 säädetä nimenomaisesti mahdollisuudesta peruuttaa alun perin annettu suostumus. Se täsmensi, ettei kantaja ollut vedonnut minkään oikeussäännön tai -periaatteen rikkomiseen sellaisessa tilanteessa, jossa parlamentin alkuperäinen julkaisu oli laillinen, kuten tässä tapauksessa. Siinä tapauksessa, että pyyntö ei ole perusteltu, mutta siihen suostutaan huomaavaisuudesta, ei ole syytä asettaa velvollisuutta poistaa tiedot ”viipymättä”. Tällaisessa tapauksessa parlamentilla on ainoastaan velvollisuus toteuttaa lupauksensa kohtuullisessa ajassa.

III MUUTOKSENHAKU

Unionin yleisen tuomioistuimen muutoksenhakujaoston vuonna 2015 antamien ratkaisujen joukosta kolme tuomiota ansaitsee erityistä huomiota.

Tuomiossa *Z v. unionin tuomioistuin* (T-88/13 P, Kok. (otteina), EU:T:2015:393), joka annettiin 19.6.2015, unionin yleinen tuomioistuin totesi Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 90 artiklalla perustetusta valitusmenettelystä, että valittajan on voitava vaatia unionin tuomioistuimiä valvomaan hallinnollisen valituksen hylkäämisestä tehdyn päätöksen lainmukaisuutta eikä pelkästään valituksen kohteena olevan alkuperäisen toimen lainmukaisuutta. Valittajan intressiä siihen, että valitusmenettely on sääntöjenmukainen ja siis siihen, että valituksen hylkäämisestä tehty päätös kumotaan jos se on sääntöjenvastainen, on näet arvioitava itsenäisesti eikä hallinnollisen valituksen kohteena olevasta alkuperäisestä toimesta mahdollisesti nostettuun kanteeseen liittyen. Jos asian laita olisi eri tavoin, ei asianomainen henkilö koskaan voisi vedota valitusmenettelyssä tapahtuneisiin sääntöjenvastaisuuksiin, jotka johtivat kuitenkin siihen, että hän menetti mahdollisuuden hallinnon tekemän päätöksen uudelleentarkasteluun sääntöjenmukaisessa oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä, aina kun oikeudenkäynnissä vaaditaan hallinnollisen valituksen kohteena olleen alkuperäisen toimen kumoamista. Näin hän menettäisi mahdollisuutensa turvautua menettelyyn, jonka tarkoitus on mahdollistaa sovintoratkaisu virkamiehen ja hallinnon välisessä erimielisyydessä ja edesauttaa sitä ja vaatia viranomaista, jonka alaisuuteen virkamies kuuluu, tarkastelemaan päätöstään uudelleen sääntöjä noudattaen ja virkamiehen mahdollisesti esittämien väitteiden valossa.

Toisessa, 16.9.2015 annetussa tuomiossa *EMA v. Drakeford* (T-231/14 P, Kok. (otteina), EU:T:2015:639) unionin yleinen tuomioistuin vahvisti unionin virkamiestuomioistuimen näkemyksen, jonka mukaan Euroopan unionin

muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 8 artiklan ensimmäisen kohdan tarkoituksena on estää se, että hallintoviranomainen voisi tilanteessa, jossa määräaikaisella työsopimuksella työskentelevän väliaikaisen toimihenkilön palkkaluokkaa korotetaan tai hänen työtehtäviään muutetaan, turvautua perusteettomasti muodollisesti erilaisiin työsopimuksiin välttyäkseen muuttamasta määräaikaista työsopimusta vakinaiseksi kyseisessä artiklassa edellytetyllä tavalla. Tämän vakinaiseksi muuttamisen edellytyksenä on kuitenkin se, että väliaikaisen toimihenkilön, jonka palkkaluokkaa korotetaan tai jonka työtehtäviä muutetaan, ja työnantajan välinen palvelussuhde jatkuu keskeytymättä. Jos toimihenkilön tekemässä työsopimuksessa muutetaan olennaisesti – eikä pelkästään muodollisesti – hänen työtehtäviään, palvelussuhteen ehtojen 8 artiklan ensimmäisen kohdan soveltamiselle ei enää ole edellytyksiä. Olisi kyseisen säännön tarkoituksen vastaista katsoa, että sen soveltamiseksi voitaisiin ottaa huomioon kaikenlaiset palvelussuhteen jatkamiset. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että mahdollisessa suoritettavien työtehtävien vertailussa yksikönpäällikön toimi merkitsee apulaispäällikön toimeen verrattuna olennaista muutosta, mikä johtaa virkamiestuomioistuimen vahvistaman käsitteen mukaiseen työtehtävien vaihtumiseen. Vaikka samalla tehtävälalla pysyminen ei automaattisesti merkitsekään samojen työtehtävien jatkumista, tällainen jatkuminen on lähtökohtaisesti poissuljettu, jos yksikönpäällikön toimi täytetään ulkoisessa valintamenettelyssä. Koska asianomainen henkilö oli ennen yksikönpäälliköksi nimeämistään toiminut yksikönpäällikön viransijaisena, ei kuitenkaan voitu katsoa, että hänen nimittämisenä yksikönpäälliköksi, vaikka se tehtiinkin ulkoisessa menettelyssä, olisi tosiasiallisesti merkinnyt hänen aiemmin hoitamiensa työtehtävien vaihtumista toisiin.

Tuomiossa *komissio v. Verile ja Gjergji* (T-104/14 P, Kok., EU:T:2015:776), joka annettiin 13.10.2015, unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin katsoi, ettei Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 11 artiklan 2 kohdassa edellytetä, että sille, jota asia koskee, varmistetaan ennen kuin tämä päättää, käyttääkö hän vai ei oikeuttaan siirtää unionin eläkejärjestelmään toisessa järjestelmässä karttuneet eläkeoikeutensa, mahdollisuus saada tietää lopullisesti niiden palvelusvuosien lukumäärä, jotka tunnustetaan hänelle tällaisen siirron johdosta. Tämä säännös ei edellytä myöskään, että unionin tuomioistuimet ratkaisevat mahdollisen erimielisyyden sen, jota asia koskee, ja kyseisen toimielimen välillä ennen kuin se, jota asia koskee, päättää, haluaako hän vai ei siirtää unionin eläkejärjestelmään toisessa järjestelmässä hänelle karttuneet eläkeoikeudet.

IV VÄLITOIMIAKEMUKSET

Unionin yleiselle tuomioistuimelle tehtiin vuonna 2015 32 välitoimihakemusta, ja se ratkaisi tänä vuonna 31 asiaa.⁵⁵

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hyväksyi kolme täytäntöönpanon lykkäämistä koskevaa hakemusta 1.9.2015 antamallaan määräyksellä *Ranska v. komissio* (T-344/15 R, Kok., EU:T:2015:583) ja määräyksellä *Pari Pharma v. EMA* (T-235/15 R, Kok. (otteina), muutoksenhaku vireillä, EU:T:2015:587) ja 15.12.2015 antamallaan määräyksellä *CCPL ym. v. komissio* (T-522/15 R, Kok. (otteina), EU:T:2015:1012).

Em. määräyksessä *Pari Pharma v. EMA* (EU:T:2015:587), joka koski sitä, että Euroopan lääkevirasto (EMA) aikoi asetuksen N:o 1049/2001 nojalla julkaista väitetysti luottamuksellisia tietoja, unionin yleinen tuomioistuin noudatti samaa lähestymistapaa kuin vuonna 2014 antamissaan vastaavissa määräyksissä.⁵⁶

⁵⁵ Välitoimista päättävä tuomari, joka hoiti unionin yleisen tuomioistuimen presidentin tehtäviä unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 157 artiklan 4 kohdan ja 12 artiklan mukaisesti, antoi kolme ratkaisua: 17.4.2015 annetun määräyksen *CGI Luxembourg ja Intrasoft International v. parlamentti* (T-769/14 R, EU:T:2015:227), 12.6.2015 annetun määräyksen *Cofely Solelec ym. v. parlamentti* (T-224/15 R, EU:T:2015:377) ja 15.10.2015 annetun määräyksen *Ahrend Furniture v. komissio* (T-482/15 R, EU:T:2015:782).

⁵⁶ Nämä olivat 13.2.2014 annettu määräys *Luxembourg Pamol (Cyprus) ja Luxembourg Industries v. komissio* (T-578/13 R, EU:T:2014:103) ja 25.7.2014 annettu määräys *Deza v. ECHA* (T-189/14 R, EU:T:2014:686), joihin ei ole haettu muutosta (ks. vuosikertomus 2014, s. 161 ja 162).

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti myönsi *fumus boni juris* -edellytyksen olemassaolon ja totesi, että kahden lääkkeen samankaltaisuutta ja toisen lääkkeen kliinistä paremmuutta koskevien arviointikertomusten luottamuksellisuus oli tutkittava. Tässä arvioinnissa, joka koski erittäin suppeaa harvinaislääkkeiden sektoria ja jossa käsiteltiin farmakokineettisiä ja biologista samanarvoisuutta koskevia kliinisiä tutkimuksia, nostettiin esiin seikkoja, joiden tarkastelu edellytti erittäin teknistä tieteellistä arviointia. Tutkiessaan riidanalaisia kertomuksia ja erityisesti sitä, oliko EMA tehnyt virheitä hylätessään hakijan luottamuksellisuutta koskevat pyynnöt, välitoimista päättävä tuomari joutui siis sellaisten monitahoisten tieteellisten kysymysten eteen, joiden ratkaisu ei käynyt ilmeisen selvästi ilmi välitoimimenettelyssä vaan edellytti yksityiskohtaista tarkastelua, jonka suorittaa pääasiasta päättävä tuomioistuin.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti katsoi, että intressivertailu oli ratkaistava kantajan hyväksi. Pääasiasta päättävän tuomioistuimen on nimittäin sitä ratkaistessaan otettava kantaa siihen, onko riidanalainen päätös – jolla EMA oli ilmoittanut aikomuksestaan paljastaa riidanalaisien kertomusten sisällön kolmannelle – kumottava siksi, että siinä loukataan näiden kertomusten luottamuksellisuutta. Tuomion, jolla riidanalainen päätös kumotaan, tehokkaan vaikutuksen säilyttämiseksi hakijalla on oltava mahdollisuus estää se, että EMA paljastaa riidanalaisien kertomusten sisällön. Jos välitoimihakemus hylättäisiin, kumoamistuomio jäisi vaille tehokasta vaikutusta, koska hylkäämisestä seuraisi, että EMA saisi ilmaista näiden kertomusten sisältämät tiedot ja siten tosiasiallisesti vaikuttaa pääasiassa myöhemmin annettavaan ratkaisuun.

Kiireellisyys osalta unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi väitetyn vahingon vakavuuden ja korosti, että välitoimimenettelyssä oli oletettava, että riidanalaisiin kertomuksiin sisältyneet tiedot olivat luottamuksellisia. Koska kertomuksissa käsitellään hakijan tuotanto- ja myyntitoimintaa, ne ovat kilpailutarkoituksessa käytettävää aineetonta omaisuutta, jonka arvo voi heiketä merkittävästi tai josta voi jopa tulla täysin arvotonta, jos niitä ei pidetä salassa. Sen vahingon korjaamattomuudesta, joka hakijalle on voinut aiheutua riidanalaisien kertomusten luovuttamisesta asetuksen N:o 1049/2001 mukaisen tutustumispyynnön esittäneelle kolmannelle osapuolelle, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, että se olisi asettanut hakijan vähintään yhtä haavoittuvaan asemaan kuin julkaiseminen internetissä. Tämä kolmas osapuoli olisi nimittäin saanut välittömästi tietoonsa näiden kertomusten sisällön ja olisi voinut käyttää niitä kilpailutarkoituksiin ja siten heikentää kantajan kilpailuasemaa. Koska asiakirjan luovuttamisella asetuksen N:o 1049/2001 nojalla on *erga omnes* -oikeusvaikutus, aiheutuneen vahingon suuruutta ei voida määrittää, koska määrittämätön ja teoriassa rajaton määrä nykyisiä ja potentiaalisia kilpailijoita kaikkialta maailmasta voisi hankkia itselleen nämä kertomukset käyttääkseen niitä useisiin eri tarkoituksiin lyhyellä, keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä.

Vaikka hakijan väittämää vahinkoa ei olisi voitu pitää korjaamattomana, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti ei joka tapauksessa olisi voinut tutkia kunkin riidanalaisiin kertomuksiin sisältyvän yksittäisen tiedon luottamuksellisuutta tarkoituksenaan hyväksyä välitoimihakemus ainoastaan osittain. Kun otetaan huomioon väitetystä luottamuksellisten tietojen suojaamista koskevan oikeudenkäyntiasian erityispiirteet, hän ei myöskään olisi voinut ratkaista asiaa osittain siten, että määrätään suojattavaksi vain tietyt tiedot ja sallitaan tutustuminen muihin tietoihin. Jos pääasiasta päättävä tuomioistuin nimittäin toteaisi, että riidanalaisiin kertomuksiin on sovellettava yleisen luottamuksellisuusolehtaman periaatetta, velvollisuus antaa tietoja asiakirjojen sisällöstä osittain ei koskisi näitä kertomuksia. Välitoimista päättävä tuomari, jonka toimivalta on ainoastaan täydentävä, ei siis voi antaa lupaa osittaiseen julkistamiseen tekemättä pääasiasta päättävän tuomioistuimen mainitusta ratkaisusta tehotonta.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti myös muistutti, että vahingon korjaamattomuutta koskevaa edellytystä, joka perustuu puhtaasti tuomioistuinikäntäntöön ja josta ei ole määrätty perussopimuksissa eikä työjärjestyksessä, ei voida soveltaa silloin, kun se on yhteensovittamaton niiden pakottavien vaatimusten kanssa, jotka johtuvat tehokkaasta väliaikaisesta oikeussuojasta. Primäärioikeuden määräyksiin kuuluvien SEUT 278 ja SEUT 279 artiklan mukaan välitoimista päättävä tuomari voi määrätä toimen täytäntöönpanon lykkäämisestä, jos hän katsoo ”olosuhteiden edellyttävän sitä”, ja päättää ”tarpeellisista” välitoimista. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentin mukaan nämä edellytykset täytyivät käsiteltävässä asiassa etenkin,

kun välitoimihakemuksen esittämistä ei voitu pitää hakijan yrityksenä viivyttää käsittelyä ja lykätä näin perusteettomasti riidanalaisten kertomusten sisällön paljastamista.

Em. määräyksellä *Ranska v. komissio* (EU:T:2015:583) unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hyväksyi Ranskan tasavallan esittämän välitoimihakemuksen, jossa tätä vaadittiin lykkäämään sellaisen päätöksen täytäntöönpanoa, jolla komissio myönsi kolmannelle osapuolelle asetuksen N:o 1049/2001 nojalla oikeuden tutustua Ranskan tasavallan komissiolle toimittamiin asiakirjoihin.

Pääasiassa komissio kiisti riidanalaisten asiakirjojen luottamuksellisuuden, mutta myönsi kuitenkin, että välitoimista päättävän tuomarin pitäisi voida estää riidanalaisten asiakirjojen luovuttaminen, jotta säilytettäisiin pääasiassa annettavan tuomion tehokas vaikutus.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi *fumus boni juris*in olemassaolon ja katsoi asianosaisten välillä käydyin keskustelun osoittavan, että niillä oli merkittävä oikeudellinen erimielisyys asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdan – johon Ranskan tasavalta vetosi – ulottuvuudesta; kyseisessä säännöksessä annetaan jäsenvaltioille etuoikeutettu asema verrattuna muihin asiakirjojen haltijoihin, kun siinä säädetään, että jäsenvaltio, toisin kuin muut asiakirjojen haltijat, voi pyytää toimielintä olemaan luovuttamatta kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevaa asiakirjaa ilman jäsenvaltion ”etukäteen antamaa suostumusta”. Unionin tuomioistuin nimittäin totesi 21.6.2012 antamassaan tuomiossa *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds v. komissio*,⁵⁷ ettei ollut toimielimen tehtävänä suorittaa valvontaa, ”jolla mentäisiin pidemmälle kuin pelkästään selvitetäisiin, onko jäsenvaltio esittänyt perustelut, joissa viitataan asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 1–3 kohdassa säädettyihin poikkeuksiin”, kun taas unionin yleinen tuomioistuin katsoi 14.2.2012 antamassaan tuomiossa *Saksa v. komissio*,⁵⁸ että toimielimen oli hyväksyttävää tutkia, vaikkakin vain ensi näkemältä, niiden perusteltujen hyväksyttävyyden, joilla kyseinen jäsenvaltio oli tukenut vastalausestaan riidanalaisten asiakirjojen luovuttamiselle.

Intressivertailu ratkaistiin Ranskan tasavallan hyväksi. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti nimittäin totesi, että pääasiasta päättävän tuomioistuimen on annettava ratkaisu siitä, onko päätös, jossa komissio on ilmaissut aikeensa luovuttaa riidanalaiset asiakirjat kolmannelle osapuolelle, kumottava sillä perusteella, että niiden luottamuksellisuutta on loukattu. Riidanalaisen päätöksen kumoavan tuomion tehokkaan vaikutuksen säilyttämiseksi Ranskan tasavallalle olisi kuitenkin annettava mahdollisuus välttää se, että komissio julkaisee ennen aikaisesti riidanalaiset asiakirjat, millä de facto vaikutettaisiin tulevaan pääasiassa annettavaan ratkaisuun.

Kiireellisyydestä Ranskan tasavalta väitti, että kyseiset asiakirjat olivat merkittävä tekijä sen ja komission välisessä menettelyssä, joka on hyvin samankaltainen kuin jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaan menettelyyn liittyvää oikeudenkäyntiä edeltävä vaihe, koska se sisältää jäsenvaltion ja komission välisen vuoropuhelun vaiheen, jonka tarkoituksena on toisistaan poikkeavien näkemysten lähentäminen. Ranskan tasavallan mukaan tämä tavoite voitaisiin saavuttaa vain täydellisen keskinäisen luottamuksen ilmapiirissä. Menettelyn kuluessa vaihdettujen asiakirjojen ennen aikaisella luovuttamisella olisi vaarannettu tämä luottamus, koska niiden luovuttaminen olisi heikentänyt sen myöhemmin vireille pantavassa oikeudenkäynnissä omaksumaa puolustautumisstrategiaa. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti katsoi, että tällainen puolustaminen kuului Ranskan tasavallan valtiollisiin tehtäviin ja että riidanalaisten asiakirjojen luovuttamisella vaarannettaisiin tämä tehtävä vakavalla tavalla. Lisäksi niiden luovuttamisesta aiheutunut vahinko olisi korjaamatonta, sillä riidanalaisen päätöksen kumoamisella ei poistettaisi tätä vahinkoa: koska kyseessä ei ole taloudellinen vahinko, sitä ei voitaisi korjata komissiota vastaan nostetun vahingonkorvauskanteen avulla.

Em. määräykseen *CCPL ym. v. komissio* (EU:T:2015:1012) johtaneessa asiassa viisi osuuskunnan jäsenyritystä, joille oli määrätty sakkoja osallistumisesta elintarvikepakkausalan kartelliin, tekivät välitoimihakemuksen, jossa

⁵⁷ | C-135/11 P, Kok., EU:C:2012:376, 63 ja 64 kohta.

⁵⁸ | T-59/09, Kok., EU:T:2012:75, 51–53 ja 57 kohta.

vaadittiin vapautusta velvollisuudesta asettaa sakkojen määrän suuruinen pankkitakaus. Määräyksessään unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että hakijat voidaan vapauttaa tästä velvollisuudesta vain, jos ne esittävät todisteet siitä, että pankkitakauksen asettaminen on niille mahdotonta tai että sen asettaminen vaarantaisi niiden taloudellisen elinkelpoisuuden. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti myönsi, että hakijat olivat hyvissä ajoin yrittäneet vakavissaan hankkia tällaisen takauksen, ja totesi, etteivät niiden yritykset olleet tuottaneet tulosta, sillä ne 12 pankkia, joihin hakijat olivat ottaneet yhteyttä, olivat hylänneet niiden hakemukset niiden heikon taloudellisen tilanteen takia. Tässä yhteydessä unionin yleisen tuomioistuimen presidentti kieltäytyi soveltamasta konsernin käsitettä osuuskuntaan, johon hakijat kuuluivat, koska niillä ei katsottu olevan riittävästi yhteisiä etuja.

Fumus boni juris -edellytyksen katsottiin täyttyvän hakijoiden toissijaisesti esittämän sakkojen alentamista koskevan vaatimuksen osalta, joka perustui kanneperusteeseen, jonka mukaan hakijoiden maksukyvyttömyyttä ei ollut otettu huomioon. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentin mukaan ei nimittäin voitu sulkea pois sitä mahdollisuutta, että pääasiasta päättävä tuomioistuin käyttää täyttä harkintavaltaansa arvioida sakkopäätöksiä ja päätyä alentamaan määrättyä sakkoa.

Näin ollen unionin yleisen tuomioistuimen presidentti myönsi haetun vapautuksen, kuitenkin ainoastaan sillä edellytyksellä, että hakijat raportoivat komissiolle säännöllisesti CCPL-osuuskunnan rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpanosta ja aloittavat mahdollisimman pian sakkojen maksamisen erissä suorittamalla komissiolle suunnitelmaan sisällytettyä varausta vastaavan summan sekä kuukausierät, jotka suoritettaisiin tiettyjen osuuksien myynnistä vapautuvista varoista.

Julkisten hankintasopimusten alalla on annettu useita määräyksiä jatkoksi 4.12.2014 annetulle määräykselle *Vanbreda Risk & Benefits v. komissio*,⁵⁹ jolla poikettiin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ja jossa esitetty periaate vahvistettiin muutoksenhaussa 23.4.2015 annetulla määräyksellä *komissio v. Vanbreda Risk & Benefits*.⁶⁰ Muistutettakoon, että tämän uuden oikeuskäytännön mukaan kiireellisyysedellytystä on lievennettävä julkisten hankintojen alalla siten, että vakava, muttei korjaamaton vahinko voi riittää sen täyttymisen toteamiseksi, kun todettu fumus boni juris on erityisen vakava. Tätä lievennystä sovelletaan kuitenkin vain, jos hylätty tarjoaja tekee välitoimihakemuksen ennen kuin hankintaviranomainen tekee sopimuksen tarjouskilpailun voittaneen yrityksen kanssa ja 10 päivän odotusajan kuluessa,⁶¹ kuitenkin edellyttäen, että hankintaviranomainen on noudattanut tätä odotusaikaa ennen sopimuksen tekemistä ja että hylätyllä tarjoajalla on ollut riittävät tiedot voidakseen käyttää puolustautumisoikeuksiaan kyseisessä määräajassa.

Em. määräyksellä *CGI Luxembourg ja Intrasoft International v. parlamentti* (EU:T:2015:227), em. määräyksellä *Cofely Solelec ym. v. parlamentti* (EU:T:2015:377) ja 25.6.2015 annetussa määräyksellä *Banimmo v. komissio* (T-293/15 R, EU:T:2015:438) välitoimista päättävä tuomari, joka määräsi hylättyjen tarjoajien hakemat välitoimet toista osapuolta kuulematta, päätti, että lausunnon antaminen asiassa raukeaa todettuaan, että hankintaviranomainen oli peruuttanut näiden tarjoajien esittämien tarjousten hylkäämisestä tekemänsä päätökset.

Määräyksessä, *Close ja Cegelec v. parlamentti* (T-259/15 R, Kok. (otteina), EU:T:2015:378), joka annettiin 15.6.2015, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että hankintaviranomainen oli noudattanut täysimääräisesti säädettyä odotusaikaa ennen sopimuksen tekemistä valitun tarjoajan kanssa ja että hylätyille tarjoajille, joille oli ilmoitettu ajoissa niiden tarjousten hylkäämisestä, oli annettu mahdollisuus nostaa tehokkaalla tavalla kumoamiskanne ja esittää välitoimihakemus. Tällä perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei kiireellisyysedellytystä pitänyt käsiteltävässä asiassa lieventää, koska välitoimihakemusta ei ollut esitetty tarjouksen hylkäämisestä

⁵⁹ | T-199/14 R, Kok. (otteina), EU:T:2014:1024.

⁶⁰ | C-35/15 P(R), Kok., EU:C:2015:275.

⁶¹ | Unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 soveltamissäännöistä 29.10.2012 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 1268/2012 (EUVL L 362, s. 1) 171 artiklan 1 kohta.

tehdyn päätöksen tiedoksiannon ja sopimuksen tekemisen välillä kuluneessa 10 päivän odotusajassa. Koska tarjoajat eivät olleet osoittaneet, että niille oli vaarassa aiheutua vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa, niiden välitoimihakemus hylättiin.⁶²

⁶² Muut julkisiin hankintoihin liittyvissä asioissa esitetyt välitoimihakemukset hylättiin erityisen vakavan fumus boni jurisin puuttumisen ja kiireellisyysedellytyksen puuttumisen perusteella (24.3.2015 annettu määräys *Europower v. komissio*, [T-383/14 R](#), Kok. (otteina), EU:T:2015:190; 17.7.2015 annettu määräys *GSA ja SGI v. parlamentti*, [T-321/15 R](#), EU:T:2015:522 ja em. määräys *Ahrend Furniture v. komissio*, EU:T:2015:782].

B | UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO

(Protokollajärjestys 31.12.2015)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Jaostojen puheenjohtajat G. Berardis, M. Van der Woude, A. Dittrich ja S. Papasavvas; unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti H. Kanninen; unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. Jaeger; jaostojen puheenjohtajat M. E. Martins Ribeiro, M. Prek, S. Frimodt Nielsen ja D. Gratsias

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit C. Wetter, M. Kancheva, J. Schwarcz, I. Pelikánová, O. Czúcz, F. Dehousse, I. Wiszniewska-Bialecka, I. Labucka, A. Popescu ja E. Buttigieg

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit I. S. Forrester, S. Gervasoni, A. Collins, E. Bieliūnas, V. Tomljenović, V. Kreuschitz, I. Ulloa Rubio ja L. Madise; kirjaaja E. Coulon

1. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANON MUUTOKSET VUONNA 2015

Unionin tuomioistuimessa pidettiin 7.10.2015 juhlallinen istunto toimikausien uudistamisen ja uusien jäsenten valan vannomisen sekä tehtävien vastaanottamisen johdosta

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 16.9.2015 tehdyllä päätöksellä unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi Nicholas James Forwoodin tilalle Ian Stewart Forresterin ajanjaksolle 1.10.2015–31.8.2019, mikä on jäljellä oleva toimikausi. Tuomari Forrester vannoi unionin tuomioistuimen edessä valan tässä tilaisuudessa.

2. PROTOKOLLAJÄRJESTYS

1.1.2015–6.10.2015

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER

Varapresidentti H. KANNINEN

Jaoston puheenjohtaja M. E. MARTINS RIBEIRO

Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAWAS

Jaoston puheenjohtaja M. PREK

Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH

Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN

Jaoston puheenjohtaja M. VAN DER WOUDE

Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS

Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS

Tuomari N. J. FORWOOD

Tuomari F. DEHOUSSE

Tuomari O. CZÚCZ

Tuomari I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA

Tuomari I. PELIKÁNOVÁ

Tuomari I. LABUCKA

Tuomari J. SCHWARCZ

Tuomari A. POPESCU

Tuomari M. KANCHEVA

Tuomari E. BUTTIGIEG

Tuomari C. WETTER

Tuomari V. TOMLJENOVIC

Tuomari E. BIELIŪNAS

Tuomari V. KREUSCHITZ

Tuomari A. COLLINS

Tuomari I. ULLOA RUBIO

Tuomari S. GERVASONI

Tuomari L. MADISE

Kirjaaja E. COULON

7.10.2015–31.12.2015

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER

Varapresidentti H. KANNINEN

Jaoston puheenjohtaja M. E. MARTINS RIBEIRO

Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAWAS

Jaoston puheenjohtaja M. PREK

Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH

Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN

Jaoston puheenjohtaja M. van der WOUDE

Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS

Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS

Tuomari F. DEHOUSSE

Tuomari O. CZÚCZ

Tuomari I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA

Tuomari I. PELIKÁNOVÁ

Tuomari I. LABUCKA

Tuomari J. SCHWARCZ

Tuomari A. POPESCU

Tuomari M. KANCHEVA

Tuomari E. BUTTIGIEG

Tuomari C. WETTER

Tuomari V. TOMLJENOVIC

Tuomari E. BIELIŪNAS

Tuomari V. KREUSCHITZ

Tuomari A. COLLINS

Tuomari I. ULLOA RUBIO

Tuomari S. GERVASONI

Tuomari L. MADISE

Tuomari I. S. FORRESTER

Kirjaaja E. COULON

3. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN ENTISET JÄSENET

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992)
Yeraris Christos (1989–1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), presidentti (1989–1995)
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Saggio Antonio (1989–1998), presidentti (1995–1998)
Brïët Cornelis Paulus (1989–1998)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Vesterdorf Bo (1989–2007), presidentti (1998–2007)
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)
Lindh Pernilla (1995–2006)
Tiili Virpi (1995–2009)
Azizi Josef (1995–2013)
Cooke John D. (1996–2008)
Pirrung Jörg (1997–2007)
Mengozi Paolo (1998–2006)
Meij Arjen W. H. (1998–2010)
Vilaras Mihalis (1998–2010)
Forwood Nicholas James (1999–2015)
Legal Hubert (2001–2007)
Trstenjak Verica (2004–2006)
Šváby Daniel (2004–2009)
Cremona Ena (2004–2012)
Vadapalas Vilenas (2004–2013)
Jürimäe Küllike (2004–2013)
Moavero Milanesi Enzo (2006–2011)
Wahl Nils (2006–2012)
Tchipev Teodor (2007–2010)
Ciucă Valeriu M. (2007–2010)
Soldevila Fragoso Santiago (2007–2013)
Truchot Laurent (2007–2013)
O'Higgins Kevin (2008–2013)

PRESIDENTIT

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995)

Saggio Antonio (1995–1998)

Vesterdorf Bo (1998–2007)

KIRJAAJA

Jung Hans (1989–2005)

C | UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2011–2015)

VIREILLE TULLEET ASIAT

2. Eri oikeudenkäynnit (2011–2015)
3. Kannetyypit (2011–2015)
4. Kanteen kohde (2011–2015)

RATKAISTUT ASIAT

5. Eri oikeudenkäynnit (2011–2015)
6. Kanteen kohde (2015)
7. Kanteen kohde (2011–2015) (tuomiot ja määräykset)
8. Ratkaisukokoonpano (2011–2015)
9. Käsittelyn kesto kuukausina (2011–2015) (tuomiot ja määräykset)

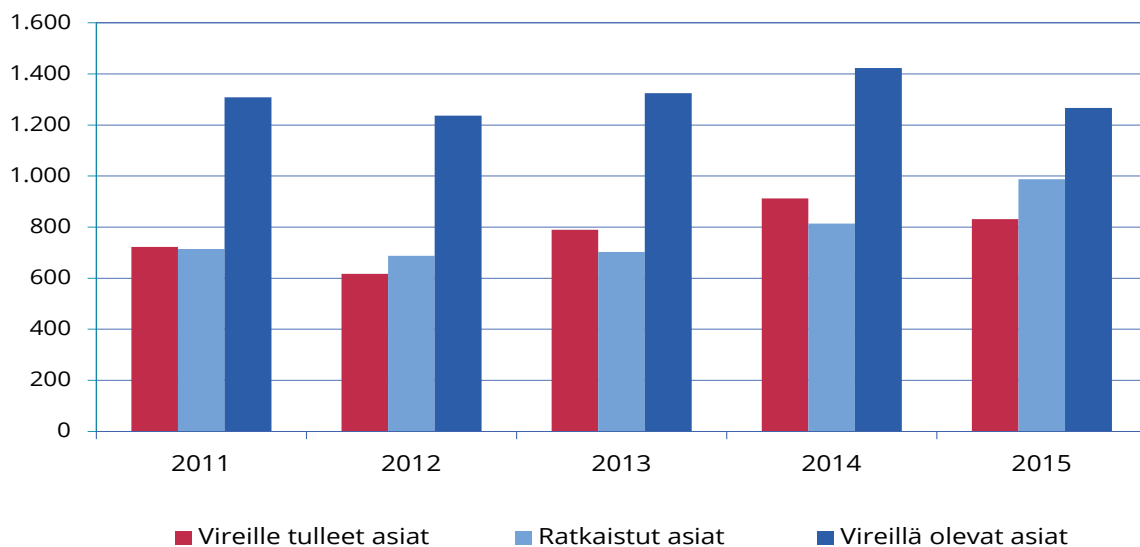
VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

10. Eri oikeudenkäynnit (2011–2015)
11. Kanteen kohde (2011–2015)
12. Ratkaisukokoonpano (2011–2015)

MUUTA

13. Annetut välitoimimääräykset (2011–2015)
14. Nopeutetut menettelyt (2011–2015)
15. Unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1990–2015)
16. Valitusten jakautuminen aihealueittain (2011–2015)
17. Valituksiin annetut ratkaisut (2015) (tuomiot ja määräykset)
18. Valituksiin annetut ratkaisut (2011–2015) (tuomiot ja määräykset)
19. Työmäärän kehittyminen (1989–2015) (vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat ja vireillä olevat asiat)

1. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA – VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT, VIREILLÄ OLEVAT ASIAT (2011–2015)^{1 2}

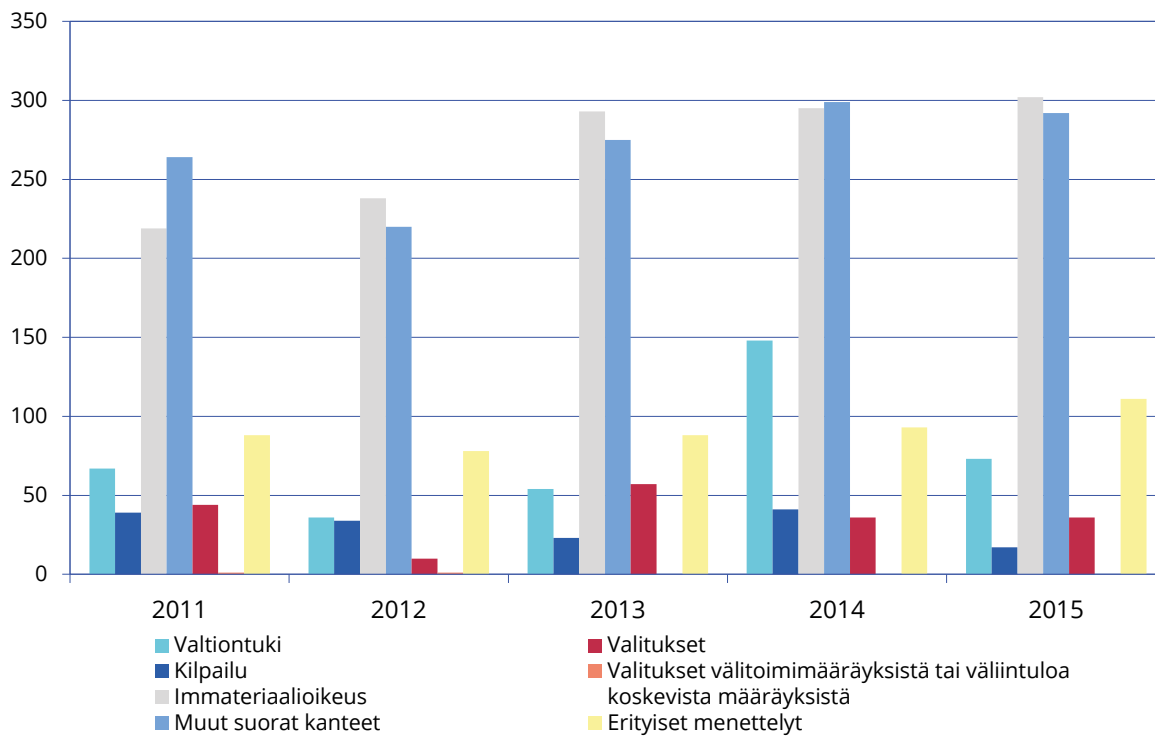

	2011	2012	2013	2014	2015
Vireille tulleet asiat	722	617	790	912	831
Ratkaistut asiat	714	688	702	814	987
Vireillä olevat asiat	1 308	1 237	1 325	1 423	1 267

1 | Jollei toisin ilmoiteta, tässä ja seuraavilla sivuilla olevissa taulukoissa otetaan huomioon erityiset menettelyt. "Erityisiä menettelyjä" ovat takaisinsaanti (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 41 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 166 artikla); kolmannen osapuolen kantelu (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 42 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 167 artikla); tuomion tulkinta (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 43 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 168 artikla); tuomion purkaminen (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 44 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 169 artikla); oikeusapuhakemuksen ratkaiseminen (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 148 artikla); tuomiossa tai määräyksessä olevan virheen korjaaminen (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 164 artikla) ja oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva riita (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 170 artikla).

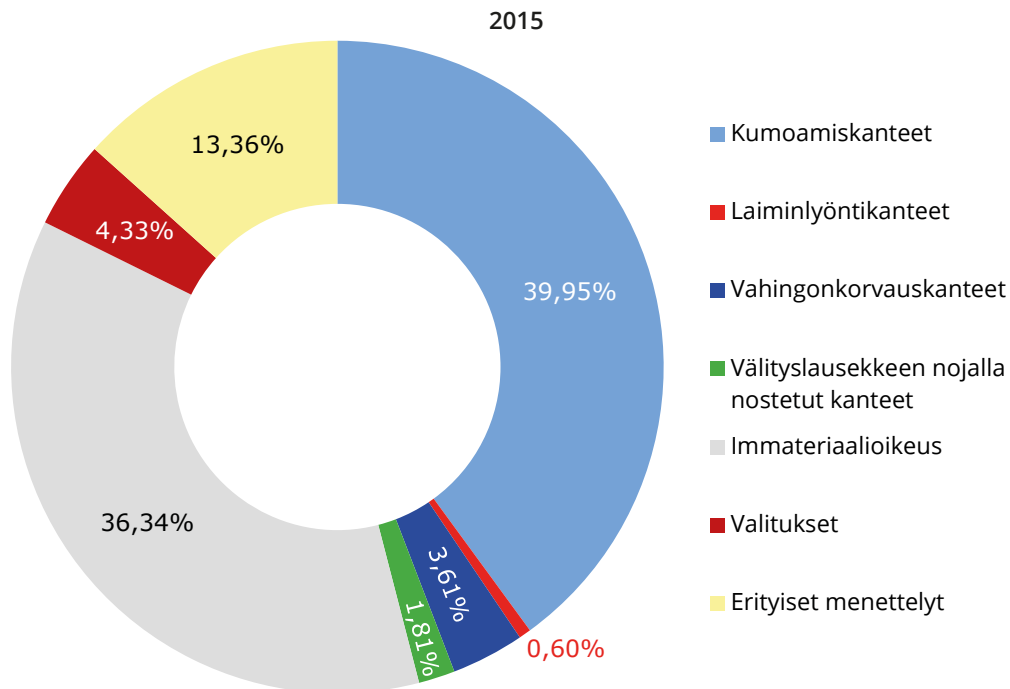
2 | Tässä sekä seuraavilla sivuilla olevat taulukot eivät – ellei toisin mainita – sisällä välitoimimenettelyjä.

2. VIREILLE TULLEET ASIAT – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Valtiontuki	67	36	54	148	73
Kilpailu	39	34	23	41	17
Immateriaalioikeus	219	238	293	295	302
Muut suorat kanteet	264	220	275	299	292
Valitukset	44	10	57	36	36
Valitukset väli-toimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	1	1			
Erityiset menettelyt	88	78	88	93	111
Yhteensä	722	617	790	912	831

3. VIREILLE TULLEET ASIAT – KANNETYYBIT (2011–2015)

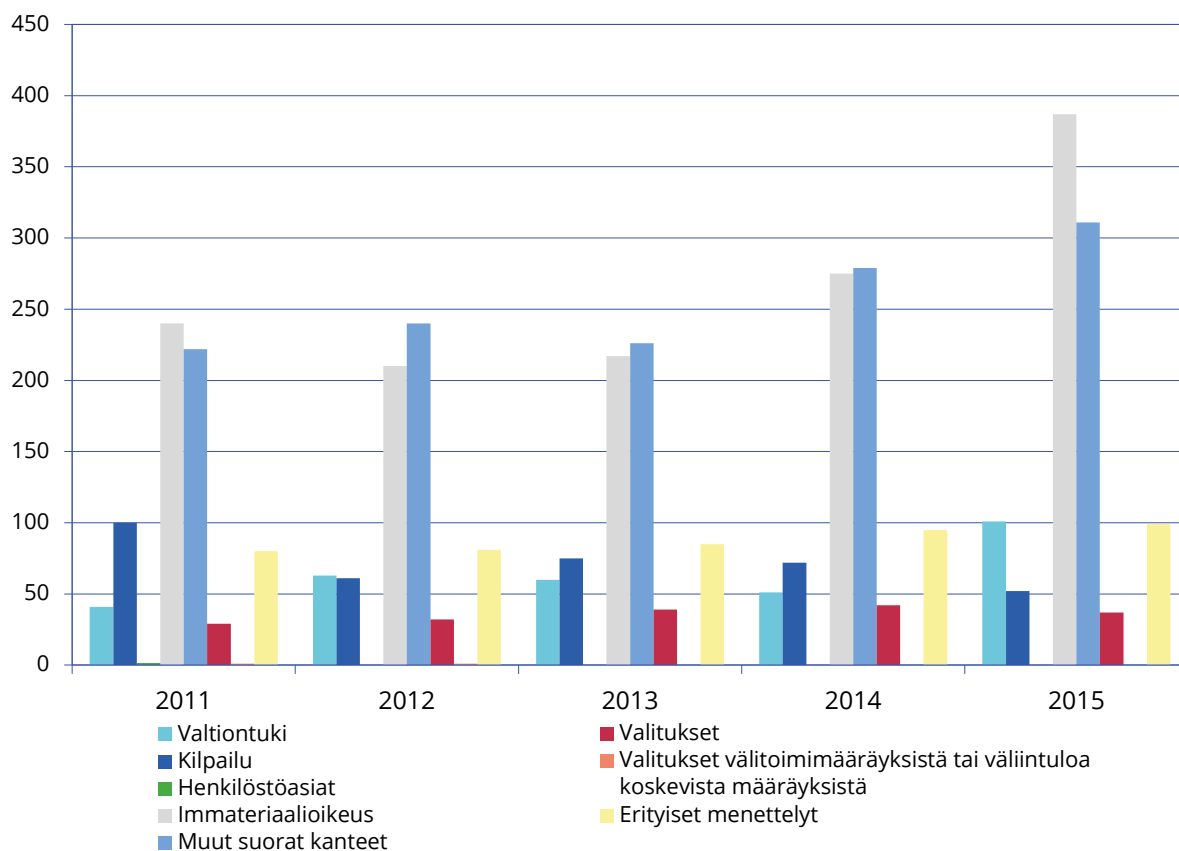

	2011	2012	2013	2014	2015
Kumoamiskanteet	341	257	319	423	332
Laiminlyöntikanteet	8	8	12	12	5
Vahingonkorvauskanteet	16	17	15	39	30
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet	5	8	6	14	15
Immateriaalioikeus	219	238	293	295	302
Valitukset	44	10	57	36	36
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	1	1			
Erityiset menettelyt	88	78	88	93	111
Yhteensä	722	617	790	912	831

4. VIREILLE TULLEET ASIAT – KANTEEN KOHDE (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Energia	1		1	3	3
Euroopan unioniin liittyminen			1		
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	2	1		2	1
Henkilöiden vapaa liikkuvuus					1
Immateriaalioikeus	219	238	294	295	303
Julkiset hankinnat	18	23	15	16	23
Kalastuspolitiikka	3		3	3	
Kansanterveys	2	12	5	11	2
Kauppapolitiikka	11	20	23	31	6
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	3	2	12	3	5
Kilpailu	39	34	23	41	17
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	2	1	2		3
Kulttuuri			1		
Kuluttajansuoja			1	1	2
Lainsäädäntöjen lähentäminen			13		1
Liikenne	1		5	1	
Maatalous	22	11	27	15	37
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio			1		
Oikeus tutustua asiakirjoihin	21	18	20	17	48
Pääomien vapaa liikkuvuus					2
Palvelujen tarjoamisen vapaus		1		1	
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	93	59	41	69	55
Siirtotyöläisten sosiaaliturva			1		
Sijoittautumisvapaus				1	
Sosiaalipolitiikka	5	1		1	
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	3	4	3	3	5
Talous- ja rahapolitiikka	4	3	15	4	3
Tavaroiden vapaa liikkuvuus			1		2
Teollisuuspolitiikka				2	
Toimi			2		
Toimielimiä koskeva oikeus	44	41	44	67	53
Transeurooppalaiset verkot			3		
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	10	6	1	8	
Turismi			2		
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	4	3	5	2	10
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka			2		
Unionin kansalaisuus				1	
Välityslauseke	5	8	6	14	15
Valtiontuki	67	36	54	148	73
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	1		6	1	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)		1		4	7
Verotus	1	1	1	1	1
Yhtiöoikeus				1	1
Ympäristö	6	3	11	10	5
EY/SEUT yhteensä	587	527	645	777	684
Henkilöstösäännöt	47	12	57	42	36
Erityiset menettelyt	88	78	88	93	111
YHTEENSÄ	722	617	790	912	831

5. RATKAISTUT ASIAT – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Valtiontuki	41	63	60	51	101
Kilpailu	100	61	75	72	52
Henkilöstöasiat	1	0	0	0	0
Immateriaalioikeus	240	210	217	275	387
Muut suorat kanteet	222	240	226	279	311
Valitukset	29	32	39	42	37
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	1	1			
Erityiset menettelyt	80	81	85	95	99
Yhteensä	714	688	702	814	987

6. RATKAISTUT ASIAT – KANTEEN KOHDE (2015)

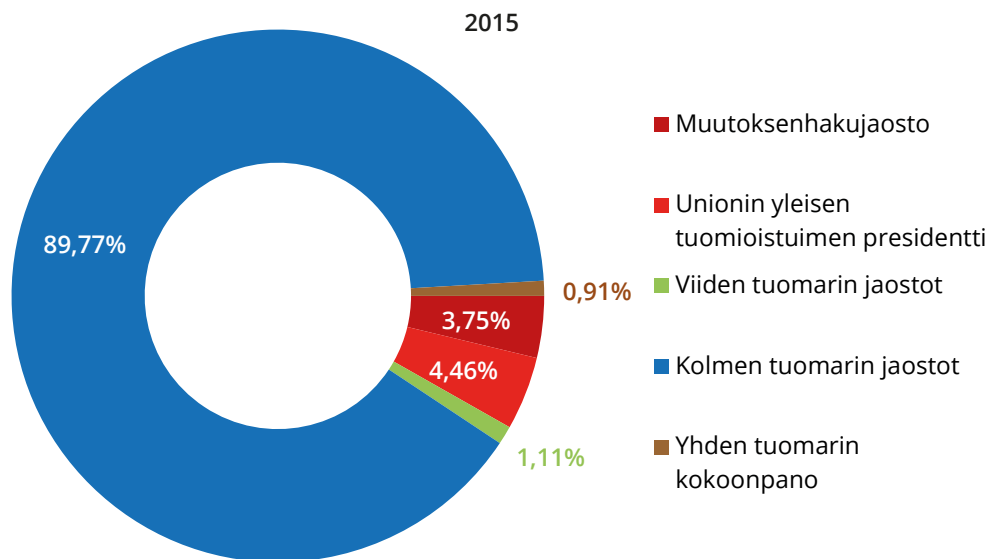
	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Energia	1		1
Euroopan unioniin liittyminen	1		1
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	1	2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus		1	1
Immateriaalioikeus	299	89	388
Julkiset hankinnat	12	10	22
Kalastuspolitiikka	1	2	3
Kansanterveys	10	5	15
Kauppapolitiikka	15	9	24
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	4	5	9
Kilpailu	47	5	52
Kuluttajansuoja	1	1	2
Liikenne	2	1	3
Maatalous	28	4	32
Oikeus tutustua asiakirjoihin	15	6	21
Pääomien vapaa liikkuvuus		2	2
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	38	22	60
Sijoittautumisvapaus		1	1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	3	3	6
Talous- ja rahapolitiikka	5	4	9
Tavaroiden vapaa liikkuvuus		2	2
Teollisuuspolitiikka		2	2
Toimielimiä koskeva oikeus	19	39	58
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	3	1	4
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	2		2
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka		1	1
Välityslauseke	2		2
Valtiontuki	34	67	101
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1	4	5
Verotus		1	1
Yhtiöoikeus		1	1
Ympäristö	2	16	18
EY/SEUT yhteensä	546	305	851
Henkilöstösäännöt	23	14	37
Erityiset menettelyt	1	98	99
YHTEENSÄ	570	417	987

7. RATKAISTUT ASIAT – KANTEEN KOHDE (2011–2015)

(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

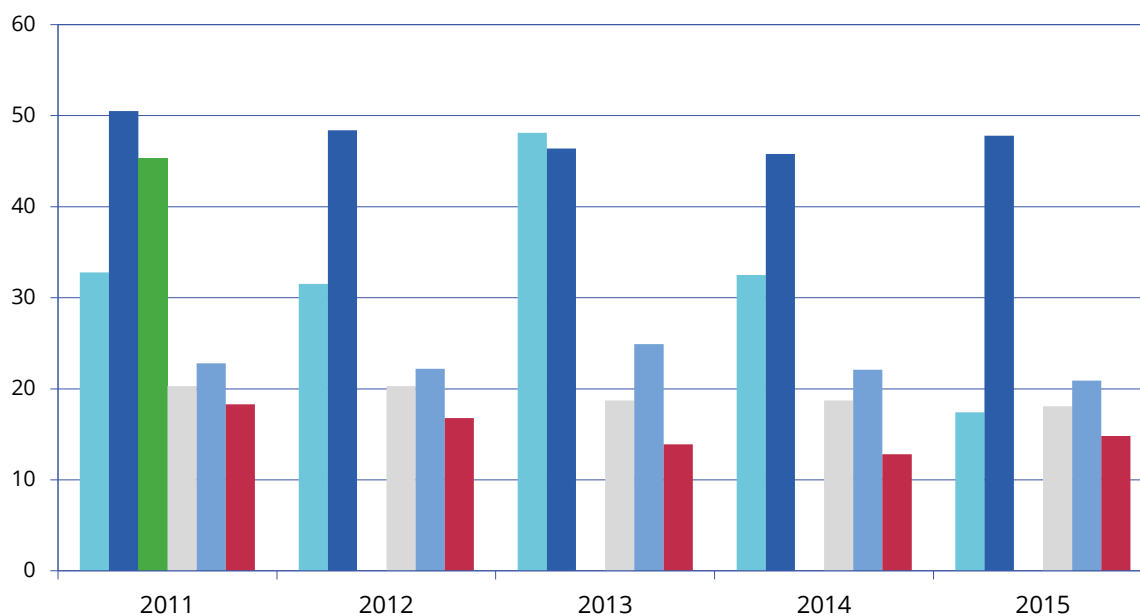
	2011	2012	2013	2014	2015
Energia			1	3	1
Euroopan unioniin liittyminen					1
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	5		2		2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	2	1			1
Immateriaalioikeus	240	210	218	275	388
Julkiset hankinnat	15	24	21	18	22
Kalastuspolitiikka	5	9	2	15	3
Kansanterveys	3	2	4	10	15
Kauppapolitiikka	10	14	19	18	24
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	4	1	6	3	9
Kilpailu	100	61	75	72	52
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1	1	1	2	
Kuluttajansuoja	1				2
Lainsäädäntöjen lähentäminen				13	
Liikenne	1	1		3	3
Maatalous	26	32	16	15	32
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio				1	
Oikeus tutustua asiakirjoihin	23	21	19	23	21
Pääomien vapaa liikkuvuus					2
Palvelujen tarjoamisen vapaus	3	2		1	
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	32	42	40	68	60
Siirtotyöläisten sosiaaliturva			1		
Sijoittautumisvapaus					1
Sosiaalipolitiikka	5	1	4		
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	9	12	14	1	6
Talous- ja rahapolitiikka	3	2	1	13	9
Tavaroiden vapaa liikkuvuus			1		2
Teollisuuspolitiikka					2
Toimi			2		
Toimielimiä koskeva oikeus	36	41	35	33	58
Transeurooppalaiset verkot				1	
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	1	6	9	6	4
Turismi			1	1	
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	5	3	4	1	2
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka				2	1
Unionin kansalaisuus				1	
Välityslauseke	6	11	8	10	2
Valtiontuki	41	63	59	51	101
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue		2	7	1	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)		2			5
Verotus		2		2	1
Yhtiöoikeus					1
Ympäristö	22	8	6	10	18
EY/SEUT yhteensä	599	574	576	673	851
HT yhteensä			1		
EA yhteensä	1				
Henkilöstösäännöt	34	33	40	46	37
Erityiset menettelyt	80	81	85	95	99
YHTEENSÄ	714	688	702	814	987

8. RATKAISTUT ASIAT – RATKAISUKOKOONPANO (2011–2015)

	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Muutoksenhakujaosto	15	16	31	17	23	40	13	47	60	21	32	53	23	14	37
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti		54	54		47	47		38	38		46	46	0	44	44
Viiden tuomarin jaostot	19	6	25	9		9	7	1	8	9	7	16	8	3	11
Kolmen tuomarin jaostot	359	245	604	328	264	592	378	218	596	398	301	699	538	348	886
Yhden tuomarin kokoonpano													1	8	9
Yhteensä	393	321	714	354	334	688	398	304	702	428	386	814	570	417	987

9. RATKAISTUT ASIAT – KÄSITTELYN KESTO KUUKAUSINA (2011–2015)¹ (TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

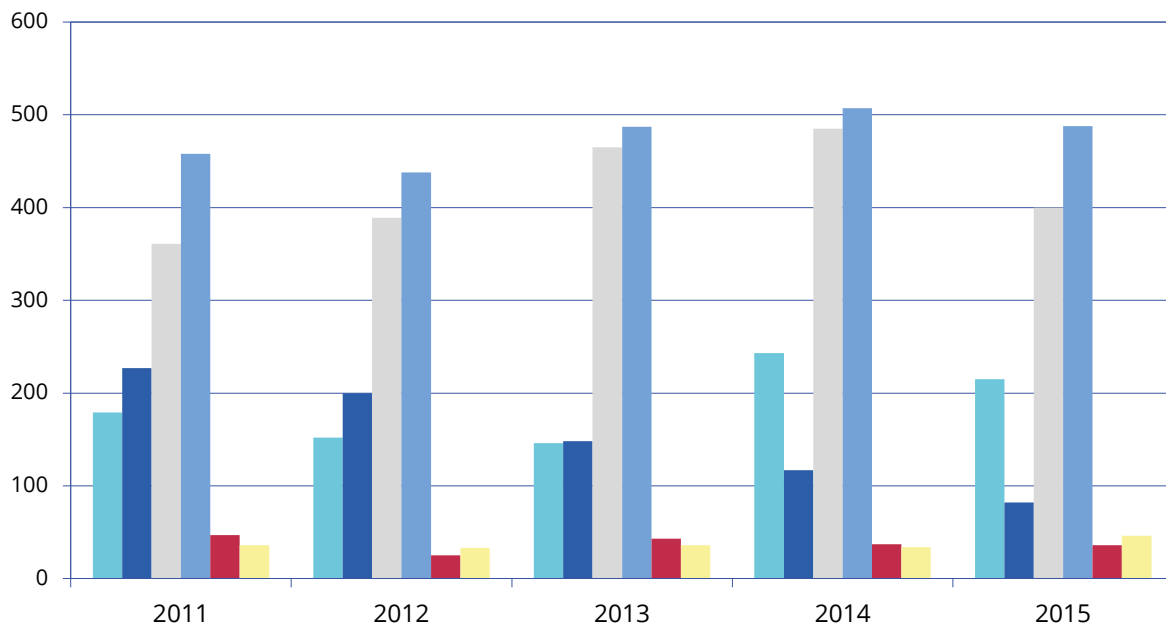

Valtiontuki Kilpailu Henkilöstöasiat Immateriaalioikeus Muut suorat kanteet Valitukset

	2011	2012	2013	2014	2015
Valtiontuki	32,8	31,5	48,1	32,5	17,4
Kilpailu	50,5	48,4	46,4	45,8	47,8
Henkilöstöasiat	45,3				
Immateriaalioikeus	20,3	20,3	18,7	18,7	18,1
Muut suorat kanteet	22,8	22,2	24,9	22,1	20,9
Valitukset	18,3	16,8	13,9	12,8	14,8
Kaikki asiat	26,7	24,8	26,9	23,4	20,6

¹ Oikeudenkäyntien keskimääräisessä kestossa ei ole otettu huomioon asioita, joissa on annettu välituomio; erityisiä menettelyjä; valituksia väli-toimimääräyksistä. Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina.

10. VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2011–2015)

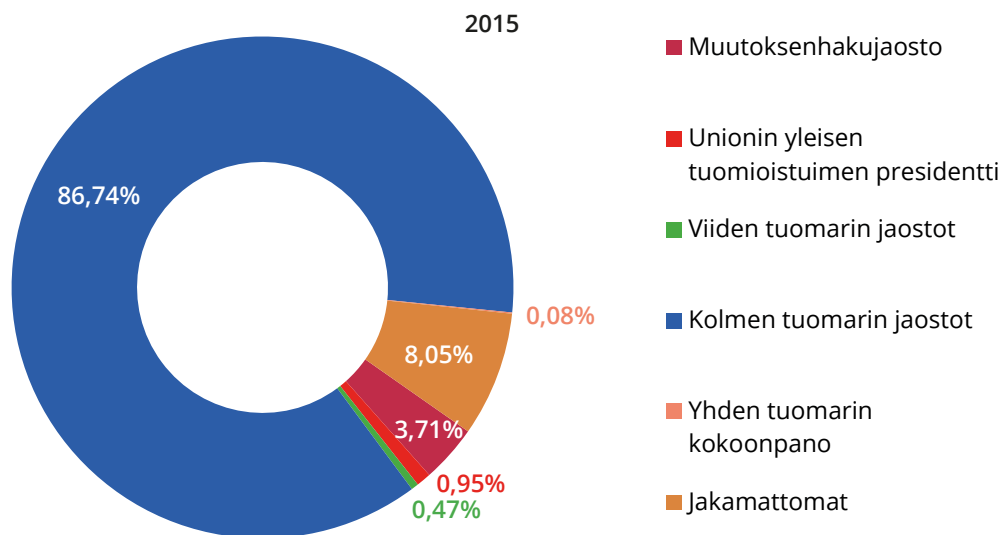
■ Valtiontuki ■ Kilpailu ■ Immateriaalioikeus ■ Muut suorat kanteet ■ Valitukset ■ Erityiset menettelyt

	2011	2012	2013	2014	2015
Valtiontuki	179	152	146	243	215
Kilpailu	227	200	148	117	82
Immateriaalioikeus	361	389	465	485	400
Muut suorat kanteet	458	438	487	507	488
Valitukset	47	25	43	37	36
Erityiset menettelyt	36	33	36	34	46
Yhteensä	1 308	1 237	1 325	1 423	1 267

11. VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – KANTEEN KOHDE (2011–2015)

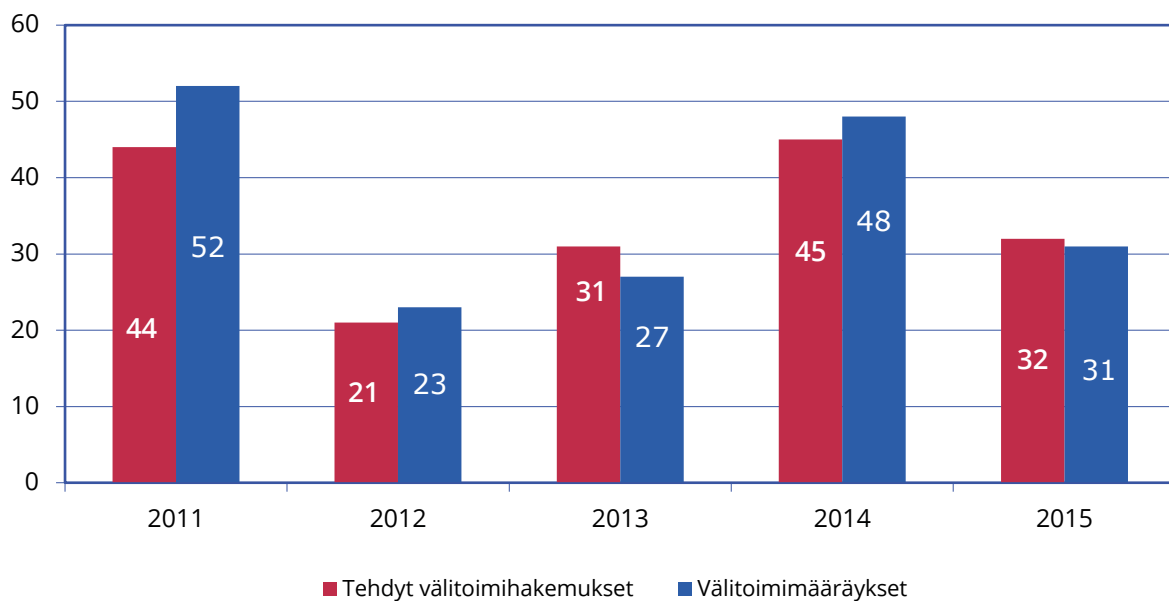
	2011	2012	2013	2014	2015
Energia	1	1	1	1	3
Euroopan unioniin liittyminen			1	1	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	2	3	1	3	2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1				
Immateriaalioikeus	361	389	465	485	400
Julkiset hankinnat	43	42	36	34	35
Kalastuspolitiikka	25	16	17	5	2
Kansanterveys	5	15	16	17	4
Kauppapolitiikka	35	41	45	58	40
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	7	8	14	14	10
Kilpailu	227	200	148	117	82
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1	1	2		3
Kulttuuri			1	1	1
Kuluttajansuoja			1	2	2
Lainsäädäntöjen lähentäminen			13		1
Liikenne	1		5	3	
Maatalous	61	40	51	51	56
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio			1		
Oikeus tutustua asiakirjoihin	40	37	38	32	59
Palvelujen tarjoamisen vapaus	1				
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	89	106	107	108	103
Sijoittautumisvapaus				1	
Sosiaalipolitiikka	4	4		1	1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	32	24	13	15	14
Talous- ja rahapolitiikka	3	4	18	9	3
Teollisuuspolitiikka				2	
Toimielimiä koskeva oikeus	41	41	50	84	79
Transeurooppalaiset verkot			3	2	2
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	15	15	7	9	5
Turismi			1		
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	7	7	8	9	17
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	1	1	3	1	
Välityslauseke	18	15	13	17	30
Valtiontuki	178	151	146	243	215
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	3	1			
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	2	1	1	5	7
Verotus	1		1		
Yhtiöoikeus				1	1
Ympäristö	18	13	18	18	5
EY/SEUT yhteensä	1 223	1 176	1 245	1 349	1 182
HT yhteensä	1	1			
Henkilöstösäännöt	48	27	44	40	39
Erityiset menettelyt	36	33	36	34	46
YHTEENSÄ	1 308	1 237	1 325	1 423	1 267

12. VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – RATKAISUKOKOONPANO (2011–2015)

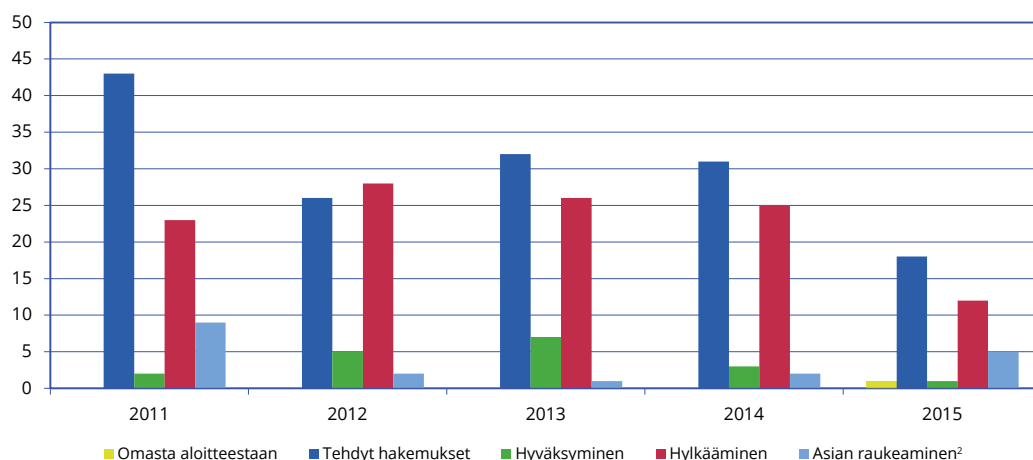
	2011	2012	2013	2014	2015
Muutoksenhakujaosto	52	40	51	37	47
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti	2	1	1	1	12
Viiden tuomarin jaostot	16	10	12	15	6
Kolmen tuomarin jaostot	1 134	1 123	1 146	1 272	1 099
Yhden tuomarin kokoonpano					1
Jakamattomat	104	63	115	98	102
Yhteensä	1 308	1 237	1 325	1 423	1 267

13. MUUTA – ANNETUT VÄLITOIMIMÄÄRÄYKSET (2011–2015)

Jakautuminen vuonna 2015

	Tehdyt välitoimihakemukset	Välitoimimääräykset	Ratkaisujen sisältö		
			Hyväksyminen	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Hylkääminen
Energia	1	1			1
Julkiset hankinnat	5	7		3	4
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	3	3			3
Kilpailu	2	2	1		1
Kuluttajansuoja	1	1			1
Maatalous	6	4			4
Oikeus tutustua asiakirjoihin	4	2	2		
Pääomien vapaa liikkuvuus	1	1			1
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	4	4			4
Talous- ja rahapolitiikka	1	1			1
Toimielimiä koskeva oikeus	2	2		1	1
Valtiontuki		2			2
Ympäristö	2	1			1
Yhteensä	32	31	3	4	24

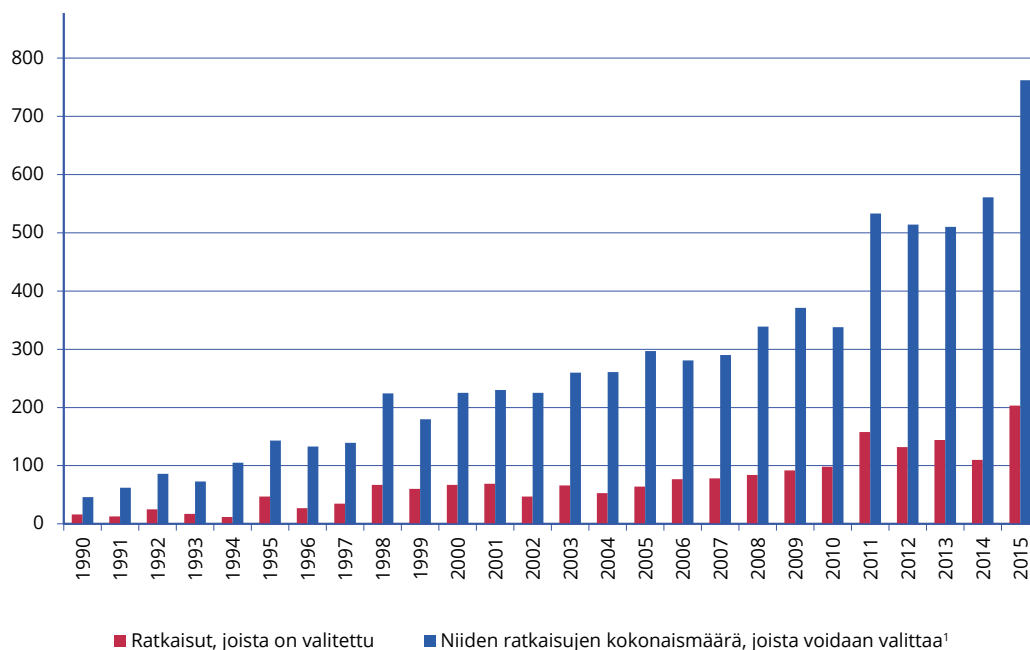
14. MUUTA – NOPEUTETUT MENETTELYT (2011–2015)¹

	2011					2012					2013					2014					2015				
	Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö			Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö			Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö			Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö							
			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen ²			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen ²			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen ²			Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen ²	Hyväksyminen	Hylkääminen	Asian raukeaminen ²		
Energia											1		1												
Euroopan unionin ulkoinen toiminta																					1		1		
Henkilöstösäännöt																					1		1		
Julkiset hankinnat											2		1			1		2		1	1				1
Kansanterveys							5	1	3		1		2			3	1	1	1						
Kauppapolitiikka		3		2			3		2		15	2	14	1											
Kilpailu		4		4			2		2		2		2			1		1							
Maatalous											1		1								1		1		
Oikeus tutustua asiakirjoihin		2		1			1		2		1		1			2		2			2		2		
Pääomien vapaa liikkuvuus																					2				2
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)		30	2	12	7		10	4	16		4		4			9		9			4		4		
Sosiaalipolitiikka		1			1																				
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus							1		1																
Talous- ja rahapolitiikka																					1		1		
Toimielimiä koskeva oikeus		1			1		1		1							1			1		2				2
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi							1		1																
Valtiontuki				2			2			2						13	2	1			3		2		
Ympäristö		2		2							5	5				1						1			
Yhteensä	43	2	23	9		26	5	28	2		32	7	26	1		31	3	25	2	1	18	1	12	5	

1 | Unionin yleinen tuomioistuin voi varsinaisen asianosaisen pyynnöstä käsitellä asian nopeutetussa menettelyssä ja 1.7.2015 lähtien omasta aloitteestaan.

2 | Hakemuksen käsittelyn raukeamista koskevaan ryhmään kuuluvat hakemuksen peruuttaminen, kanteesta luopuminen ja tapaukset, joissa kanne ratkaistaan määräyksellä ennen kuin nopeutettua menettelyä koskeva hakemus on käsitelty.

15. MUUTA – UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN RATKAISUT, JOISTA ON VALITETTU (1990–2015)

	Ratkaisut, joista on valitettu	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa ¹	Niiden ratkaisujen prosentuaalinen osuus, joista on valitettu
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	762	27 %

¹ | Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa – tuomiot, tutkimatta jättämiset, väliitoimimääräykset, määräykset, joissa todetaan lausunnon antamisen rauenneen paitsi ne, joilla asia on poistettu rekisteristä tai siirretty, ja määräykset, joissa hylätään väliintulohakemus – ja joiden osalta valitusaika on päättynyt tai joista on valitettu.

16. MUUTA – VALITUSTEN JAKAUTUMINEN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA AIHEALUEITTAIN (2011–2015)

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus
Valtiontuki	10	37	27 %	18	52	35 %	16	52	31 %	15	77	19 %	22	75	29 %
Kilpailu	49	90	54 %	24	60	40 %	28	73	38 %	15	44	34 %	32	61	52 %
Henkilöstöasiat	1	1	100 %												
Immateriaalioikeus	39	201	19 %	41	190	22 %	38	183	21 %	33	209	16 %	64	334	19 %
Muut suorat kanteet	59	204	29 %	47	208	23 %	62	202	31 %	47	231	20 %	85	290	29 %
Valitukset					2									2	
Erietyiset menettelyt				2	2	100 %									
Yhteensä	158	533	30 %	132	514	26 %	144	510	28 %	110	561	20 %	203	762	27 %

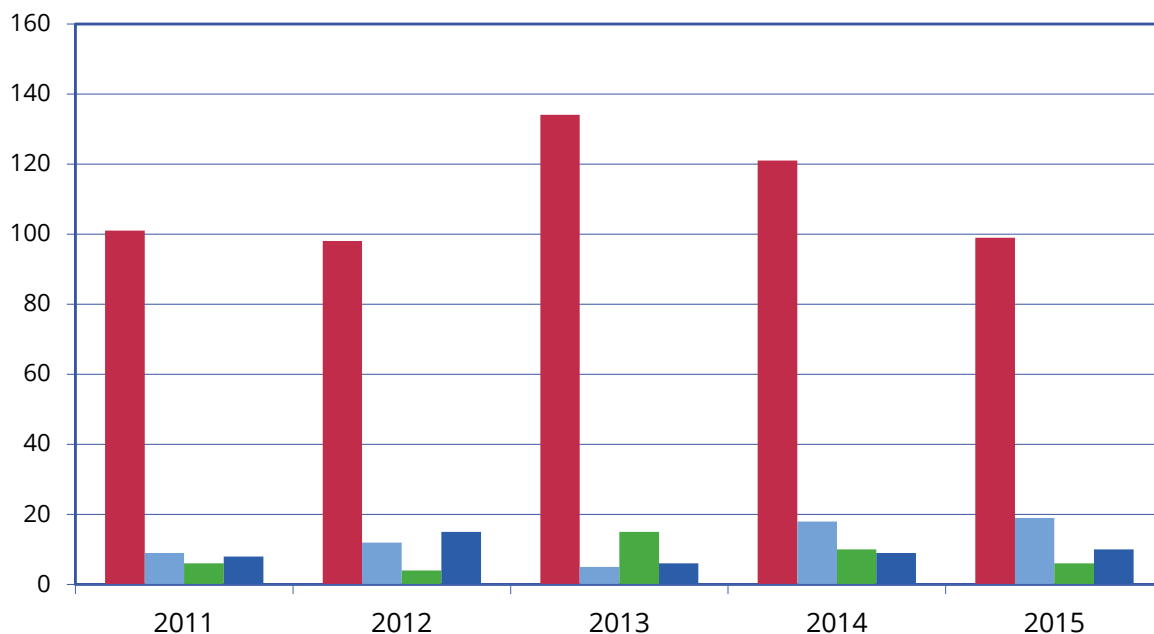
17. MUUTA – VALITUKSIIN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA ANNETUT RATKAISUT (2015)

(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

	Valituksen hylkääminen	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Yhteensä
Energia			1		1
Immateriaalioikeus	31		2	3	36
Julkiset hankinnat	3	1			4
Kalastuspolitiikka	1				1
Kansanterveys	3				3
Kauppapolitiikka	1		1		2
Kilpailu	14	3		2	19
Maatalous	4	3			7
Oikeus tutustua asiakirjoihin	1	2			3
Palvelujen tarjoamisen vapaus	1				1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	1	3			4
Talous- ja rahapolitiikka	1				1
Toimi	1				1
Toimielimiä koskeva oikeus	10	1	1	4	16
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	5				5
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1				1
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	6				6
Unionin kansalaisuus	1				1
Unionin oikeuden periaatteet	1				1
Valtiontuki	12	1	1	1	15
Ympäristö	1	5			6
Yhteensä	99	19	6	10	134

18. MUUTA – VALITUKSIIN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA ANNETUT RATKAISUT (2011–2015)

(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

- Valituksen hylkääminen
- Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu
- Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu
- Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen

	2011	2012	2013	2014	2015
Valituksen hylkääminen	101	98	134	121	99
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	9	12	5	18	19
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	6	4	15	10	6
Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	8	15	6	9	10
Yhteensä	124	129	160	158	134

19. MUUTA – TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1989–2015)

(VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT JA VIREILLÄ OLEVAT ASIAT)

	Vireille tulleet asiat ¹	Ratkaistut asiat ²	Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
2012	617	688	1 237
2013	790	702	1 325
2014	912	814	1 423
2015	831	987	1 267
Yhteensä	12 483	11 216	

1 | 1989: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 153 asiaa juuri perustetulle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle. 1993: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 451 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ensimmäisen toimivallanlaajennuksen seurauksena. 1994: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 14 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen toimivallanlaajennuksen seurauksena. 2004–2005: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 25 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen toimivallanlaajennuksen seurauksena.

2 | 2005–2006: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi 118 asiaa juuri perustetulle virkamiestuomioistuimelle.

III LUKU

EUROOPAN UNIONIN VIRKAMIESTUOMIOISTUIN

AI VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN TOIMINTA VUONNA 2015

Virkamiestuumioistuimen presidentti **Sean VAN RAEPENBUSCH**

Virkamiestuumioistuimen vuoden 2015 oikeudenkäyntitilastoista käy ilmi, että vireille pantujen kanteiden lukumäärä (167) on kasvanut viime vuodesta (157). Vuonna 2015 ratkaistujen asioiden lukumäärä (152) on sama kuin viime vuonna.

Vireillä olevia asioita oli 31.12.2015 231, kun taas vuonna 2014 niitä oli 216. On kuitenkin todettava, että näiden kahden viimeisen vuoden aikana virkamiestuumioistuin joutui lykkäämään käsittelyä useassa asiassa, jotka liittyvät yhtäältä aikaisemmin saavutettujen eläkeoikeuksien siirtämiseen unionin eläkejärjestelmään ja toisaalta Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) ja Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen (jäljempänä palvelussuhteen ehdot)¹ uudistamisen täytäntöönpanoon, odottaessa unionin yleisen tuomioistuimen antamaa tuomiota. Näin ollen jos käsittelyä jatkettiin 54 asiassa, jotka liittyvät eläkeoikeuksien siirtämiseen, unionin yleisen tuomioistuimen 13.10.2015 antamien tuomioiden johdosta, 23 tämäntyyppisessä asiassa käsittelyä ei ollut vielä jatkettu 31.12.2015. Näin oli myös 28 asiassa, jotka liittyvät henkilöstösääntöjen ja palvelussuhteen ehtojen uudistamiseen. Kun näihin lisätään kaikki muut asiat, joiden käsittelyä on lykätty eri syistä, vuoden lopussa käsittely oli lykättynä yhteensä 69 asiassa, mikä vastaa lähes 30:tä prosenttia vireillä olevista asioista.

Menettelyn keskimääräinen kesto, ilman käsittelyn mahdollisesta lykkäämisestä aiheutunutta kesto, oli puolestaan 12,7 kuukautta vuonna 2014 ja 21,1 kuukautta vuonna 2015. On muistutettava, että vuonna 2013 tämä kesto oli 14,7 kuukautta.

Virkamiestuumioistuimen presidentti antoi tarkastellun jakson aikana myös kaksi välitoimimääräystä. Tämä luku vahvistaa sen, että pitkällä aikavälillä välitoimihakemusten määrä on laskenut unionin henkilöstöä koskevissa riita-asioissa, koska niitä tehtiin vuonna 2012 11, vuonna 2013 kolme ja vuonna 2014 viisi.

Vuoden 2015 oikeudenkäyntitilastot osoittavat myös, että lukuun ottamatta yhtä asiaa, joka palautettiin uudelleentarkastelun jälkeen, unionin yleiseen tuomioistuimeen tehtiin 35 valitusta 33 virkamiestuumioistuimen ratkaisusta, mikä on lähes sama määrä kuin vuonna 2014 (36). Näiden 33 ratkaisun, joista on valitettu, prosentuaalinen osuus on vain 28,21 % niistä virkamiestuumioistuimen ratkaisuksista, joista voidaan valittaa, kun taas vuonna 2014 tämä osuus oli 36,36 % ja vuonna 2013 38,89 %. Vuonna 2015 ratkaistuista 37 valituksesta 22 hylättiin ja 14 hyväksyttiin kokonaan tai osittain. Kumotuista asioista seitsemän palautettiin virkamiestuumioistuimeen. Vain yksi valitus poistettiin rekisteristä. On havaittava, että seitsemän kumoamistuomiota eli puolet hyväksytyistä valituksista on seurausta virkamiestuumioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen erilaisista tulkinnoista kahdella alalla, joita ovat työsopimukset, joihin sovelletaan palvelussuhteen ehtoja ja eläkeoikeuksien siirtäminen.

Lisäksi 14 asiaa saatettiin päätökseen työjärjestyksen mukaisella sovintoratkaisulla, kun taas viime vuonna sovintoratkaisuun päästiin 12 asiassa. Tämä on paras tulos, jonka virkamiestuumioistuin on tältä osin koskaan saavuttanut.

Jäljempänä esitellään virkamiestuumioistuimen merkittävimmät ratkaisut.

1 | Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja unionin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen muuttamisesta 22.10.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) N:o 1023/2013 (EUVL L 287, s. 15).

I PROSESSUAALISET KYSYMYKSET

Henkilöstösääntöjen 91 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kanne on valitusmenettelystä huolimatta pääsääntöisesti kohdistettava alkuperäiselle virkamiehelle vastaiseen toimeen. Tässä asiayhteydessä vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotaan, että vaikka kanne koskee muodollisesti hallinnollisen valituksen hylkäämistä, se vaikuttaa siten, että asianomaiselle vastainen toimi, josta hallinnollinen valitus oli tehty, saatetaan tuomioistuimen käsiteltäväksi, paitsi jos hallinnollisen valituksen hylkäämisestä tehdyn päätöksen ulottuvuus poikkeaa kyseisen valituksen kohteena olleen toimen ulottuvuudesta. Virkamiestuomioistuin korosti kuitenkin 15.7.2015 antamassaan määräyksessä *De Esteban Alonso v. komissio* (F-35/15, EU:F:2015:87, josta on vireillä valitus), että vaikka on katsottava, että kanne on nostettu alkuperäisestä toimesta, kun otetaan huomioon valituksen tarkoitus, joka on, että hallinnolle tarjotaan mahdollisuus tarkastaa tämä toimi, oikeudenkäyntiä edeltävä menettely on luonteeltaan muuttuva siten, että nimittävä viranomainen tai työ sopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen voi hylätä valituksen mutta joutua kuitenkin muuttamaan perusteluja, joita se esitti valituksen kohteena olevalle toimelle. Asian laita on näin vaikei valituksessa viitata mitenkään uuteen ja olennaiseen seikkaan. Näin ollen virkamiestuomioistuin totesi, että vaikka on katsottava, että kanne koskee alkuperäistä toimea, sitä on luettava valituksen hylkäämisestä tehdyn päätöksen valossa.

II PÄÄASIAA KOSKEVAT KYSYMYKSET

TOIMENPITEIDEN PÄTEVYYDEN YLEISET EDELLYTYKSET

1. EUROOPAN UNIONIN PERUSOIKEUSKIRJA

Virkamiestuomioistuin katsoi 30.6.2015 antamassaan tuomiossa *Petsch v. komissio* (F-124/14, EU:F:2015:69), että vaikka unionin toimielinten ja niiden työntekijöiden välisissä suhteissa voidaan soveltaa työntekijöiden oikeutta saada tietoja ja tulla kuulluksi sekä neuvottelu-oikeutta, joista määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 27 ja 28 artiklassa, on unionin tehtävänä panna ne täytäntöön näiden artiklojen sanamuodon mukaisesti. Virkamiestuomioistuin katsoi tästä, että tämä täytäntöönpano voidaan toteuttaa sellaisten yleisten täytäntöönpanosäännösten avulla, joissa täsmennetään, missä tapauksissa ja millä edellytyksillä edellä mainittuja oikeuksia voidaan soveltaa unionin oikeudessa.

2. NORMIHIERARKIA

Virkamiestuomioistuimen 30.6.2015 antamasta tuomiosta *Petsch v. komissio* (F-124/14, EU:F:2015:69) ja 8.7.2015 antamasta tuomiosta *DP v. ACER* (F-34/14, EU:F:2015:82) seuraa, että kun toimielimellä tai virastolla on toimivalta toteuttaa henkilöstösääntöjen 110 artiklan 1 kohdan yhteydessä yleisiä täytäntöönpanosäännöksiä, joilla täydennetään tai pannaan täytäntöön henkilöstösääntöjen tai palvelussuhteen ehtojen ylemmätasoisia säännöksiä, toimivaltainen viranomainen ei voi toimia lainvastaisella tavalla muun muassa toteuttamalla säännöksiä, joiden soveltaminen on ristiriidassa henkilöstösääntöjen säännösten kanssa tai jotka tekisivät tyhjäksi niiden tehokkaan vaikutuksen, eikä se voi jättää noudattamatta yleisiä oikeusperiaatteita. Yleisissä täytäntöönpanosäännöksissä voidaan vahvistaa perusteet, jotka ohjaavat hallintoa sen käyttäessä harkintavaltaansa tai joilla täsmennetään epäselvien henkilöstösääntöjen säännösten ulottuvuutta. Niillä ei kuitenkaan voida supistaa henkilöstösääntöjen tai palvelussuhteen ehtojen soveltamisalaa tai vahvistaa sääntöjä, joilla poiketaan henkilöstösääntöjen tai palvelussuhteen ehtojen ylemmätasoisista säännöksistä tai yleisistä oikeusperiaatteista.

3. OIKEUS TULLA KUULLUKSI

Virkamiestuomioistuin tarkasteli edellytyksiä, joiden täyttyessä kuulluksi tulemista koskevan oikeuden laiminlyönti on olennainen menettelymääräys, jolla voidaan perustella riidanalaisen päätöksen kumoamista, ja sovelsi 9.9.2015 antamassaan tuomiossa *De Loecker v. SEAE* ([F-28/14](#), EU:F:2015:101) ja 8.10.2015 antamassaan tuomiossa *DD v. FRA* ([F-106/13](#) ja [F-25/14](#), EU:F:2015:118, josta on vireillä valitus) oikeuskäytäntöä, jonka mukaan on tarpeen tarkastella, olisiko menettely voinut johtaa erilaiseen lopputulokseen, jos tätä sääntöjenvastaisuutta ei olisi tapahtunut. Asiassa *De Loecker v. SEAE* virkamiestuomioistuin katsoi, ettei asian laita ollut näin todettuaan ensin, että kantaja oli otettu palvelukseen edustuston päälliköksi, että hän oli syyllistynyt vakaviin laiminlyönteihin tämän edustuston hallinnoinnissa, joka johti siihen, että työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen menetti luottamuksen hänen hallinnointikykyynsä ja lopuksi, että Euroopan ulkosuhdehallinto (jäljempänä EUH) kuuli häntä näistä laiminlyönneistä EUH:n toimipaikkaan siirtämistä koskevan edeltävän päätöksen tekemisen yhteydessä. Virkamiestuomioistuin kuitenkin täsmensi asiassa *DD v. FRA*, että kun otetaan huomioon kuulluksi tulemista koskevan oikeuden perusoikeuden ominaisuus, sellaisena kuin siitä määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan a alakohdassa, on riidanalaisen päätöksen tehneen vastaajan, joka tuntee parhaiten päätöksen tekemiseen johtaneet tosiseikat, tehtävänä osoittaa, että vaikka kantajaa olisi kuultu asianmukaisesti, se ei olisi voinut tehdä erilaista päätöstä. Tällä tuomiolla on yhtäläisyyksiä 16.12.2015 annetun sen tuomion *DE v. EMA* ([F-135/14](#), EU:F:2015:152) kanssa, jossa virkamiestuomioistuin kumosi kuulluksi tulemista koskevan oikeuden laiminlyönnin vuoksi päätöksen, jolla kantaja vapautettiin tehtävistään, todettuaan ensin, ettei se voinut sulkea pois, että jos asianomaista olisi kuultu, työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen olisi voinut tehdä erilaisen päätöksen, jonka mukaan tämä jatkoi tehtävissään, koska Euroopan lääkevirasto (EMA) ei ollut esittänyt minkäänlaista näyttöä, jonka avulla voidaan katsoa, että se olisi joka tapauksessa tehnyt riidanalaisen päätöksen ja koska kantaja oli väittänyt, että se olisi voinut ilmoittaa työsopimusten tekemiseen toimivaltaiselle viranomaiselle, että se perusti päätöksensä virheelliselle tulkinnalle tosiseikoista.

Lisäksi virkamiestuomioistuin katsoi 8.10.2015 antamassaan tuomiossa *DD v. FRA* ([F-106/13](#) ja [F-25/14](#), EU:F:2015:118, josta on vireillä valitus), että kun on osoitettu, että kantajan puolustautumisoikeuksia on loukattu, hallinto ei voi väittää, että niitä on kuitenkin noudatettu jälkikäteen, koska asianomainen on voinut esittää hänelle vastaista päätöstä koskevat väitteensä henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdassa säädetyn valitusmenettelyn yhteydessä. Tämän säännöksen nojalla tehdyn valituksen vaikutuksena ei ole, että riidanalaisen päätöksen täytäntöönpano keskeytetään, jolloin päätöksestä aiheutui valituksesta huolimatta välittömiä kielteisiä vaikutuksia kantajan tilanteeseen vaikka kantajalla ei ollut mahdollisuutta vaikuttaa ennalta kyseiseen päätökseen.

4. MUODOLLISET PERUSTELUT

Virkamiestuomioistuin korosti 18.11.2015 antamassaan tuomiossa *Diamantopulos v. SEAE* ([F-30/15](#), EU:F:2015:138) sitä, että perusteluiden ensisijainen tarkoitus on vähentää mielivaltaisuuden vaaraa velvoittamalla hallinnon jäsenitelemään perustelunsa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja saamalla hallinnon täten järjeistämään kantansa ja päätöksensä ulottuvuuden merkityksellisten, yksiselitteisten, ristiriidattomien ja riittävien perusteluiden avulla.

5. ILMEINEN ARVIOINTIVIRHE

Virkamiestuomioistuin muistutti 18.5.2015 antamassaan tuomiossa *Bischoff v. komissio* ([F-36/14](#), EU:F:2015:48) aikaisemmasta oikeuskäytännöstään, jonka mukaan virhettä voidaan pitää ilmeisenä ainoastaan, jos se voidaan helposti havaita niiden kriteerien perusteella, jotka lainsäätäjä on asettanut hallinnon laajan harkintavallan

käytölle. Näin ollen osoittaakseen, että tosiseikkojen arvioinnissa on tehty ilmeinen virhe, jonka vuoksi päätöksen kumoaminen on perusteltua, kantajan on esitettävä riittävät todisteet, jotta hallinnon päätöksessään esittämä tosiseikkojen arviointi menettää uskottavuutensa. Toisin sanoen ilmeistä virhettä koskeva kanneperuste on hylättävä, jos kantajan esittämistä todisteista huolimatta kyseenalaistettua arviointia voidaan edelleen pitää totena tai pätevänä.

6. AIKAISEMMAN KUMOAMISTUOMION TÄYTÄNTÖÖNPANO

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kumotun toimen toteuttaneen toimielimen on kumoamistuomion noudattamiseksi ja pannakseen sen kaikilta osin täytäntöön paitsi noudatettava tuomion tuomiolauselmää myös otettava huomioon siihen johtaneet perustelut, jotka ovat sen tarpeellinen tuki. Virkamiestuomioistuin korosti lisäksi 18.11.2015 antamassaan tuomiossa *Diamantopulos v. EUH* ([F-30/15](#), EU:F:2015:138) yhtäältä sitä, että kumoamistuomion täytäntöönpanon edellyttämien toimenpiteiden on myös noudatettava kaikkia unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä ja erityisesti henkilöstösääntöjä, sellaisena kuin niitä tulkitaan oikeuskäytännössä, ja toisaalta sitä, että kumoamistuomiot on pantava täytäntöön noudattamalla vilpittömän mielen periaatetta, jota hallinnon toimintaan sovelletaan aina.

Virkamiestuomioistuin katsoi samassa tuomiossa myös, että edellä mainitun perusteluvollisuuden ensisijainen syy ja hallinnolle SEUT 266 artiklan nojalla kuuluvat velvollisuudet silloin kun jokin sen toteuttama toimenpide on kumottu puuttuvien perusteluiden vuoksi, johtavat kahteen peräkkäiseen hallinnolle kuuluvaan velvollisuuteen. Aluksi hallinnon on tarkasteltava uudelleen kumoamistuomion tuomiolauselmää tukevien perusteluiden valossa ne perustelut, joita kumotussa päätöksessä ei mainittu mutta jotka saattoivat kuitenkin vaikuttaa sen taustalla. Tämän jälkeen hallinnon on tuotava täten uudelleentarkastellut perustelut esille sen päätöksen perusteluissa, jonka on tarkoitus korvata kyseinen kumottu päätös.

VIRKAMIESTEN JA TOIMIHENKILÖIDEN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

1. AVUSTAMISVELVOLLISUUS

Virkamiestuomioistuin sai 15.7.2015 antamassaan määräyksessä *De Esteban Alonso v. komissio* ([F-35/15](#), EU:F:2015:87, josta on vireillä valitus) tilaisuuden muistuttaa, mikä on henkilöstösääntöjen 24 artiklassa säädetyn avustamisvelvollisuuden tarkoitus. Tämä tarkoitus on tarjota virkamiehille ja toimihenkilöille turvaa nykyhetkessä ja tulevaisuudessa, jotta nämä voivat suoriutua paremmin tehtävistään yksikön yleisen edun mukaisesti. Toimielimen avustamisvelvollisuudessa on siis kyse sekä sen työntekijöiden suojaamisesta että sen omien etujen turvaamisesta, ja se perustuu oletukselle yhteisistä eduista. Näin ollen virkamiestuomioistuin muistutti, että avustamisvelvollisuudessa on kyse siitä, että toimielin puolustaa virkamiehiään kolmansien toimintaa vastaan eikä toimielimen itsensä toteuttamia niitä toimia vastaan, joiden valvontaan sovelletaan muita henkilöstösääntöjen säännöksiä. Virkamiestuomioistuin katsoi tästä, ettei kantaja voinut vedota henkilöstösääntöjen 24 artiklaan vaatiakseen komissiota korvaamaan hänelle kulut, joita hänelle oli aiheutunut hänen puolustuksestaan rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka on edelleen vireillä ja jossa toimielin tavoitteli päinvastaista etua asianomistajan asemassa.

2. TYÖPAIKKAKIUSAAMINEN

Virkamiestuomioistuin katsoi 26.3.2015 antamassaan tuomiossa *CW v. parlamentti* ([F-124/13](#), EU:F:2015:23), että asian saattaminen työpaikkakiusaamista käsittelevän neuvoa-antavan komitean käsiteltäväksi ei ole välttämätön

edellytys sille, että virkamies voi tehdä henkilöstösääntöjen 24 artiklassa tarkoitetun avustamispyynnön henkilöstösääntöjen 90 ja 91 artiklassa säädetyissä olosuhteissa, vaikka se voi tietyissä tapauksissa olla toivottavaa erityisesti välitystä silmällä pitäen.

Virkamiestuomioistuin totesi 6.10.2015 antamassaan tuomiossa *CH v. parlamentti* ([F-132/14](#), EU:F:2015:115), jossa oli syytettynä Euroopan parlamentin jäsen, että kun viranomaiselle on esitetty sääntöjenmukainen avustamispyyntö sellaisena ajankohtana, jona sekä työntekijä että asianomainen parlamentin jäsen hoitivat tehtäviään toimielimessä ja kun virkamiestuomioistuimella on hallussaan seikkoja, jotka voivat antaa aihetta vakaviin epäilyihin työpaikkakiusaamisesta, tämä viranomainen on velvollinen aloittamaan hallinnollisen tutkinnan näyttääkseen toteen tosiseikat ja suorittaakseen tämän tutkinnan loppuun saakka, myös sen jälkeen, kun asianomainen parlamentin jäsen tai asianomainen työntekijä ovat mahdollisesti jättäneet toimielimen. Jos tosiseikat osoittautuvat todenmukaisiksi, tutkinnan päätteeksi tehtyjen toteamusten avulla on voitava määritellä asianmukaiset toimenpiteet asian korjaamiseksi ja sen välttämiseksi, että samankaltainen tapaus toistuu tulevaisuudessa. Virkamiestuomioistuin katsoi myös, että tutkinta voi olla tarpeellinen uhrille hänen pyrkiessään saamaan korvausta mahdollisesta vahingosta ja että vastaavasti kun tutkinnan päätteeksi tehdyt toteamukset osoittavat väitetyn uhrin väitteet virheellisiksi, tutkinta voi mahdollistaa sen, että syytettynä ollut henkilö saa korvausta näistä syytöksistä hänelle aiheutuneesta vahingosta.

Virkamiestuomioistuin katsoi vielä samassa 6.10.2015 annetussa tuomiossa *CH v. parlamentti* ([F-132/14](#), EU:F:2015:115), että toimielin voi määrätä seuraamuksia työpaikkakiusaamista koskevassa kanteessa tarkoitetulle henkilölle vain jos asian selvittämistoimien avulla on osoitettu varmuudella, että syytetty henkilö on toiminut tavalla, joka vahingoittaa yksikön moitteetonta toimintaa tai uhrin ihmisarvoa tai mainetta. Lisäksi virkamiestuomioistuin täsmensi, että asian laita on sitä suuremmalla syyllä näin silloin, kun syytetty henkilö on valittu vaaleilla hoitamaan perussopimuksissa määrättyä tehtävää.

3. LOJAALISUUSVELVOLLISUUS JA TEHTÄVIEN ARVOKKUUDEN KUNNIOITTAMISEN VELVOLLISUUS

Virkamiestuomioistuin katsoi vielä 26.3.2015 antamassaan tuomiossa *CW v. parlamentti* ([F-124/13](#), EU:F:2015:23), että samoin kuin sitä, että esimiehet lähettävät kunniaa loukkaavia tai pahansuopia ilmaisuja sisältäviä viestejä, voidaan pitää henkilöstösääntöjen 12 a artiklassa tarkoitetun työpaikkakiusaamisen ilmenemismuotona, henkilöstösääntöjen 11 artiklassa tarkoitettu lojaalisuusvelvollisuus ja henkilöstösääntöjen 12 artiklassa virkamiehille asetettu velvollisuus pidättäytyä teoista ja käytöksestä, jotka voisivat heikentää kyseisen virkamiehen hoitamiin tehtäviin kohdistuvaa arvonantoa, merkitsevät, että kaikilla alaisilla on velvollisuus pidättäytyä perusteettomasti kyseenalaistamasta esimiestensä arvovaltaa. Nämä kaksi säännöstä merkitsevät joka tapauksessa velvollisuutta osoittaa harkintaa ja varovaisuutta esimiesten arvovallan kyseenalaistavien sähköpostiviestien lähettämisessä ja näiden vastaanottajien valinnassa.

4. HUOLENPITOVELVOLLISUUS

Virkamiestuomioistuin muistutti 18.5.2015 antamassaan tuomiossa *Bischoff v. komissio* ([F-36/14](#), EU:F:2015:48) huolenpitovelvollisuutta koskevasta oikeuskäytännöstä. Tässä oikeuskäytännössä katsotaan, että hallinnon huolenpitovelvollisuus työntekijöitään kohtaan heijastaa keskinäisten oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa, joka henkilöstösäännöillä on luotu viranomaisen ja julkishallinnon työntekijöiden välisissä suhteissa. Tämä velvollisuus merkitsee muun muassa sitä, että kun viranomainen ratkaisee virkamiehen tai toimihenkilön asemaa koskevan tapauksen, se ottaa huomioon kaikki sen päätökseen mahdollisesti vaikuttavat seikat ja että näin toimiessaan se ottaa huomioon paitsi yksikön edun, myös kyseisen virkamiehen edun. Virkamiestuomioistuin muistutti myös siitä, että virkamiesten oikeuksia ja etuja on kuitenkin aina suojattava voimassa olevien säännösten rajoissa.

VIRKAMIESTEN JA TOIMIHENKILÖIDEN URA

1. PALVELUKSEEN OTTAMINEN

Virkamiestuumioistuin katsoi 6.10.2015 antamassaan tuomiossa *FE v. komissio* ([F-119/14](#), EU:F:2015:116, josta on vireillä valitus), että kilpailuilmotus jäisi vaille tarkoitusta jos nimittävä viranomainen voisi poistaa hakijan varallaololuettelosta vetoamalla hyväksymisedellytykseen tai -muodollisuuteen, jota ei ole kyseisessä ilmoituksessa tai henkilöstösäännöissä tai jota ei joka tapauksessa julkaistu ennen kilpailuilmotuksen vahvistamista siten, että valintalautakunta ja asianomaiset hakijat voivat tutustua siihen tai että he ehdottomasti tuntevat sen. Kilpailuilmotus muodostaa nimittäin lainsäädännölliset puitteet kaikille valintamenettelyille unionin toimielinten palveluksessa avoimena oleville viroille siltä osin kuin, jollei henkilöstösääntöjen ylemmäntasoisista merkityksellisistä säännöksistä muuta johdu, sillä säädellään yhtäältä nimittävän viranomaisen ja valintalautakunnan välistä toimivallan jakoa kilpailun kokeiden järjestämisessä ja kulussa ja vahvistetaan toisaalta hakijoiden osallistumista koskevat edellytykset ja erityisesti heidän ominaisuutensa, oikeutensa ja erityiset velvollisuutensa.

Lisäksi virkamiestuumioistuin sovelsi 22.1.2015 antamassaan tuomiossa *Kakol v. komissio* ([F-1/14](#) ja [F-48/14](#), EU:F:2015:5, josta on vireillä valitus unionin yleisessä tuomioistuimessa) oikeuskäytäntöä, jonka mukaan kun peräkkäisissä kilpailuilmotuksissa on muotoiltu kilpailun osallistumisedellytykset täysin samaa tai samankaltaista sanamuotoa käyttäen, hakijan tutkintojen tai työkokemuksen arviointi, joka on epäedullisempi kuin aikaisempien kilpailujen yhteydessä tehty arviointi, on mahdollinen vain siltä osin kuin tämä erilainen arviointi on selvästi perusteltu päätöksen perusteluissa; tätä perusteluvollisuutta on kuitenkin sovellettava vain, jos asianomainen henkilö on kiinnittänyt valintalautakunnan huomion siihen, että hänet oli hyväksytty osallistumaan aikaisempaan samankaltaiseen kilpailuun. Virkamiestuumioistuin katsoi kyseisessä asiassa, että riidanalainen kilpailu oli samankaltainen kuin toinen kilpailu, johon kantaja oli hyväksytty osallistumaan, siitä huolimatta, että toinen näistä oli ”laajentumiskilpailu”, johon siis ”sovellettiin poikkeusjärjestelmää” ja toinen ”tavanomainen” kilpailu, mikä komission mukaan merkitsi, ettei hakijoiden tutkintojen merkityksellisyyttä arvioida samalla tavalla. Virkamiestuumioistuin katsoi tästä, että kilpailun tavoitteet käyvät ilmi niiden tehtävien kuvauksesta, joita kilpailun läpäisseet hakijat joutuvat hoitamaan eikä kansalaisuutta koskevasta edellytyksestä, joka heidän on täytettävä.

Koeajoista, joita virkamiesten tai toimihenkilöiden on suoritettava, virkamiestuumioistuin katsoi tuomiossaan *Murariu v. EIOPA* ([F-116/14](#), EU:F:2015:89), että hallinto voi edellyttää sille kuuluvan, yksikköjensä organisointia koskevan toimivallan mukaisesti virkamiestä, joka on jo vakinaistettu ja joka on läpäissyt ylemmän palkkaluokan kilpailun, tai toimihenkilöä, joka on jo vakinaistettu tehtävissään koeajan päätteeksi, suorittamaan uuden koeajan kun asianomainen tulee hoitamaan uutta virkaa, joka merkitsee olennaista muutosta hänen hoitamiensa tehtävien luonteeseen.

2. YLENNYS

Virkamiestuumioistuin muistutti 18.3.2015 antamassaan tuomiossa *Ribeiro Sinde Monteiro v. EUH* ([F-51/14](#), EU:F:2015:11, josta on vireillä valitus), 22.9.2015 antamassaan tuomiossa *Silvan v. komissio* ([F-83/14](#), EU:F:2015:106, josta on vireillä valitus) ja 15.12.2015 antamassaan tuomiossa *Bonazzi v. komissio* ([F-88/15](#), EU:F:2015:150), että nimittävällä viranomaisella on virkamiesten ylentämistä varten toimivalta suorittaa ansioiden vertailu asianmukaisimmaksi katsomansa menettelyn mukaisesti, koska toimielimillä ei ole velvollisuutta ottaa käyttöön erityistä arviointi- ja ylennysjärjestelmää, kun otetaan huomioon laaja harkintavalta, joka niillä on henkilöstösääntöjen 45 artiklan tavoitteiden täytäntöönpanemista varten ja niiden omien henkilöstön järjestämistä ja hallinnointia koskevien tarpeiden mukaisesti. Virkamiestuumioistuin kuitenkin muistutti edellä

mainituissa tuomioissa myös, että nimittävälle viranomaiselle täten tunnustettua toimivaltaa rajoittaa tarve vertailla ansioita huolellisesti ja puolueettomasti, ja että kyseinen tarkastelu on näin ollen suoritettava keskenään vertailtavassa olevien tietolähteiden perusteella. Virkamiestuomioistuin täsmensi tästä, että vaikkei voida väittää, että henkilöstösääntöjen 43 artiklassa edellytetään numeroin ilmaistua ja analyttistä arviointia, velvollisuus suorittaa ansioiden vertailu yhdenvertaiselta perustalta ja keskenään vertailtavissa olevien tietolähteiden perusteella, josta säädetään henkilöstösääntöjen 45 artiklassa, edellyttää menettelyä tai menetelmää, joka on omiaan neutraloimaan subjektiivisuutta, joka on seurausta eri arvioijien tekemistä arvioinneista. Näiden toteamusten valossa virkamiestuomioistuin katsoi tuomiossa *Silvan v. komissio* ja tuomiossa *Bonazzi v. komissio*, että toisin kuin EUH:n käyttöön ottamassa ylennysjärjestelmässä, jota on kuvailtu tuomiossa *Ribeiro Sinde Monteiro v. EUH*, komission käyttöön ottamalla ylennysjärjestelmällä noudatettiin henkilöstösäännöissä asetettuja vaatimuksia, koska asiakirja-aineistoon lisätyt arviointikertomukset osoittivat, että arviointi oli tehty huolellisesti, että se oli monipuolinen ja että se jäsenyi samojen arviointiperusteiden ja tekijöiden ympärille, joiden valossa kaikkia kyseessä olevia virkamiehiä oli arvioitu yhdenmukaisella tavalla, ja siltä osin kuin komissio oli esittänyt uskottavia osoituksia arvioijille annetuista ohjeista ja näille tarjotusta koulutuksesta, jotta arviointi- ja ylennyskierrokset toteutettaisiin yhdenmukaisella tavalla.

Lisäksi virkamiestuomioistuin täsmensi 22.9.2015 antamassaan tuomiossa *Silvan v. komissio* ([F-83/14](#), EU:F:2015:106, josta on vireillä valitus), että hallinnollisten yksiköiden eri hierarkkiset tasot voivat avustaa nimittävää viranomaista sen suorittaman vertailun yhteydessä hierarkkisten hallinnollisten rakenteiden toimintaan sovellettavien niiden periaatteiden mukaisesti, joista säädetään henkilöstösääntöjen 21 artiklan ensimmäisessä alakohdassa, jonka sanamuodon mukaan virkamiehen on asemastaan riippumatta avustettava esimiehiään ja annettava heille neuvojaan. Virkamiestuomioistuin lisäsi kuitenkin, että ylennystä varten ehdolla olevien virkamiesten asiakirja-aineistojen ennakkoon suoritettavasta vertailusta kullakin pääosastolla ei kuitenkaan voi olla seurauksena, että se korvaa vertailun, joka ylennyskomitean ja sen jälkeen nimittävän viranomaisen on seuraavaksi suoritettava, jos siitä on säädetty. Ei myöskään voida hyväksyä erityisesti sitä, että tämä viranomainen tyytyy tutkimaan niiden virkamiesten ansiot, jotka sijoittuvat parhaiten eri yksikköjen tai pääosastojen laatimissa luetteloissa, koska muuten kaikkien ylennyskelpoisten virkamiesten ansioiden vertailu jäisi vaille merkitystä.

Virkamiestuomioistuin muistutti, että virkaikä palkkaluokassa tai yksikössä ei ole tekijä, joka on otettava huomioon suoraan henkilöstösääntöjen 45 artiklassa edellytetyn ansioiden vertailun yhteydessä ylennyksestä päätettäessä, ja se katsoi 15.12.2015 antamassaan tuomiossa *Bonazzi v. komissio* ([F-88/15](#), EU:F:2015:150), että se, että asianomainen on ollut useita vuosia tietyssä palkkaluokassa, ei millään tavoin ole osoitus tämän erityisistä ansioista. Jos palkkaluokassa saavutettua virkaikää pidettäisiin ratkaisevana tekijänä, tulisi ylennyksestä automaattinen, mikä on ristiriidassa sen periaatteen kanssa, jonka mukaan julkishallinnossa on suosittava ylennyksissä mahdollisimman päteviä, tehokkaita ja luotettavia virkamiehiä henkilöstösääntöjen 27 artiklan ensimmäisessä alakohdassa ja 43 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

Virkamiestuomioistuin katsoi vielä samassa tuomiossa, että kun sekakomitea, jonka tehtävänä on avustaa nimittävää viranomaista ylennyskelpoisten virkamiesten ansioiden vertailussa, laiminlyö tehtävänsä jättämällä antamatta suositukset, jotka sen on tarkoitus esittää, nimittävä viranomainen ei voi jättää ylennyskierrosta huomiotta. Tässä tapauksessa sen on suoritettava tämä ansioiden vertailu yksin tekemällä ylennyspäätökset, sillä henkilöstösäännöissä ei säädetä nimittävälle viranomaiselle kuuluvasta velvollisuudesta ottaa huomioon tällaisen sekakomitean, jonka perustaminen kuuluu jokaisen toimielimen vapaaseen valintaan, esittämät huomautukset.

3. PALVELUSSUHTeen LOPULLINEN PÄÄTTYMINEN

Virkamiestuomioistuin muistutti 18.5.2015 antamassaan tuomiossa *Bischoff v. komissio* ([F-36/14](#), EU:F:2015:48), että kun nimittävä viranomais ottaa huomioon yksikön edun ratkaistessaan virkamiehen hakemuksen, jossa tämä pyytää saada jatkaa palveluksessa sen iän jälkeen, jolloin henkilöstösääntöjen 52 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdan mukaan henkilö siirretään eläkkeelle ilman eri toimenpiteitä, sillä on laaja harkintavalta, ja että näin ollen virkamiestuomioistuin voi puuttua nimittävän viranomaisen arviointiin ainoastaan, jos kyseessä on ilmeinen arviointivirhe tai harkintavallan väärinkäyttö.

Virkamiestuomioistuin täsmensi samassa tuomiossa, että henkilöstösääntöjen 52 artiklan toisen kohdan erityistapauksessa asianomaisen virkamiehen etu on otettu huomioon huolenpitovelvollisuuden mukaisesti siinä, että virkamiehen esittämä pyyntö on välttämätön ennakoedellytys päätökselle pitää hänet palveluksessa henkilöstösääntöjen mukaisen eläkeiän jälkeen. Koska virkamiehen intressi käy ilmi jo siitä, että hän on esittänyt tällaisen pyynnön, nimittävän viranomaisen tekemä päätös riippuu yksinomaan yksikön edusta, kuten henkilöstösääntöjen 52 artiklan toisesta kohdasta käy ilmi. Virkamiestuomioistuin katsoi näin ollen, ettei virkamiehen tarvitse näyttää nimittävälle viranomaiselle, että hänellä on henkilökohtainen intressi jatkaa virassaan, sillä tällaisella intressillä ei ole merkitystä hänen hakemuksensa kannalta.

VIRKAMIESTEN JA TOIMIHENKILÖIDEN TYÖOLOJAT

Ennen henkilöstösääntöjen ja palvelussuhteen ehtojen uudistuksen voimaantuloa viikoittaiseksi työajaksi oli vahvistettu 37 tuntia ja 30 minuuttia. Asetuksella N:o 1023/2013 ei tehty muutoksia säännöksiin, joissa vahvistetaan virkamiesten ja toimihenkilöiden peruspalkat, mutta siinä muutettiin henkilöstösääntöjen 55 artiklan 2 kohtaa siten, että tämä kesto on vasteredes vähintään 40 tuntia ja enintään 42 tuntia viikossa sen mukaan, mitä työnantajana oleva toimielin, elin tai virasto on tältä osin päättänyt. Tässä asiayhteydessä virkamiestuomioistuin katsoi 23.4.2015 antamassaan määräyksessä *Bensai v. komissio* ([F-131/14](#), EU:F:2015:34) ja 30.6.2015 antamassaan tuomiossa *Petsch v. komissio* ([F-124/14](#), EU:F:2015:69), että sopimuksella palvelukseen otetuille toimihenkilöille maksetaan palkkaa sen mukaan, mikä on heidän palkkaluokkansa ja palkkatasonsa tehtäväryhmässä, ja että heille maksetaan tältä osin kuukausipalkkaa, joka ei muodollisesti riipu tavanomaisesta työajasta. Virkamiestuomioistuin muistutti, että lainsäätaja voi koska hyvänsä tehdä unionin virkamiesten ja toimihenkilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin muutoksia ja katsoi näin ollen, että lainsäätaja saattoi nostaa viikoittaista työaika ilman palkankorotusta.

VIRKAMIESTEN PALKKAUS JA SOSIAALIETUUDET

1. ASETTAUTUMISKORVAUS

Virkamiestuomioistuin muistutti 18.11.2015 antamassaan tuomiossa *FH v. parlamentti* ([F-26/15](#), EU:F:2015:137), että asettautumiskorvauksen tarkoitus on mahdollistaa virkamiehelle muuttokulujen lisäksi, joista maksetaan erityinen korvaus, sellaisista kuluista vastaaminen, joita väistämättä aiheutuu siitä, että hän muuttaa asumaan huomattavan pitkäksi ajaksi uuteen asemapaikkaan. Se katsoi tämän perusteella, että asettautumiskorvauksen epäämistä tapauksessa, jossa kotitalouslisään oikeutettu virkamies siirretään perheensä asuinpaikkakunnalle ja josta säädetään henkilöstösääntöjen liitteessä VII olevan 5 artiklan 4 kohdassa, on sovellettava vain silloin kun tämä virkamies asettautuu tosiasiallisesti perheensä kanssa asemapaikkansa paikkakunnalle, koska asettautumisesta ei aiheudu hänelle tällaisessa tapauksessa ylimääräisiä kustannuksia. Tällaista säännöstä ei sitä vastoin sovelleta silloin kun kotitalouslisään oikeutettu virkamies ei asetaudu asemapaikkaan perheineen tai palaa perheensä luo asemapaikan vaihtamisen vuoksi vaikka hänen perheensä asuinpaikka olisikin

paikkakunnalla, jossa virkamiehen uusi asemapaikka sijaitsee. Tällaisessa tilanteessa asianomainen voi nimittäin joutua vastaamaan ylimääräisistä kuluista, jotka aiheutuvat hänen asettautumisestaan muuhun osoitteeseen kuin siihen, jossa hänen perheensä asuu, ja hän voi näissä olosuhteissa vaatia, että hänelle maksetaan asettautumiskorvaus, joka vastaa yhden kuukauden peruspalkkaa.

2. ELÄKKEET

Henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklassa säädetään, että virkamiehen tai entisen virkamiehen eronneella puolisollla on oikeus perhe-eläkkeeseen, jos hän voi osoittaa, että hänellä on oikeus entisen puolisonsa maksamaan elatusapuun, joka on vahvistettu muun muassa entisten puolisoloiden välisellä sopimuksella. Virkamiestuomioistuin katsoi 23.3.2015 antamassaan tuomiossa *Borghans v. komissio* ([E-6/14](#), EU:F:2015:19), että entisten puolisoloiden välinen elatusapu kuuluu avioerotuomiosta aiheutuviin varallisuus oikeudellisiin seuraamuksiin. Näin ollen virkamiestuomioistuin katsoi, että jotta voidaan määritellä, onko virkamiehen tai entisen virkamiehen eronneella puolisollla oikeus saada perhe-eläkettä puolisoloiden välisen sopimuksen vuoksi, ei ollut aiheellista tehdä riippumatonta tulkintaa vaan viitata kansalliseen lakiin, jota avioeron vaikutuksiin sovelletaan.

KURINPITOJÄRJESTELMÄ

Siltä osin kuin on kyse puolustautumisoikeuksien noudattamisesta kurinpitomenettelyssä, johon sovelletaan henkilöstösääntöjä, virkamiestuomioistuin katsoi 8.10.2015 antamassaan tuomiossa *DD v. FRA* ([E-106/13](#) et [F-25/14](#), EU:F:2015:118, josta on vireillä valitus), että henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 2 artiklan 2 kohdassa ja 3 artiklassa veloitetaan nimittävä viranomainen, joka aikoo aloittaa kurinpitomenettelyn hallinnollisen tutkimuksen päätteeksi laaditun raportin perusteella, ilmoittamaan etukäteen tutkimusraportin päätelmät sekä kaikki muut asiakirjat kyseiselle virkamiehelle, jotta tämä voi esittää huomautuksensa puolustuksensa valmistelemisen kannalta kohtuullisessa ajassa. Se, että tutkimusraportin päätelmät on saatettu suullisesti asianomaisen virkamiehen tietoon henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevassa 3 artiklassa tarkoitetun kuulemistilaisuuden aikana, ei riitä varmistamaan mainittujen säännösten noudattamista.

Lisäksi virkamiestuomioistuin katsoi 3.6.2015 antamassaan tuomiossa *Bedin v. komissio* ([F-128/14](#), EU:F:2015:51), että henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevasta 25 artiklasta seuraa, että lainsäätäjä on halunnut rajoittaa nimittävän viranomaisen valtuuksia sen arvioimisen osalta, tapahtuivatko kurinpitomenettelyssä kyseessä olevat tosiseikat todella sellaisessa tapauksessa, jossa samoista tosiseikoista on pantu vireille myös rikossyyte. Tästä säännöksestä ei sitä vastoin voida johtaa, ettei nimittävä viranomainen voisi poiketa kurinpitolautakunnan lausunnosta. Vaikka tämä lausunto ei sido nimittävää viranomaista, kurinpitolautakunnalta ei kuitenkaan evätä sen keskeistä neuvoa-antavan elimen tehtävää, ja asianomainen virkamies hyötyy edelleen kurinpitolautakunnan lausuntoon liittyvästä takeesta, koska nimittävä viranomainen on velvollinen perustelemaan kaikki päätöksensä, joissa se poikkeaa kurinpitolautakunnan lausunnosta, myös tosiseikkojen arviointia koskevissa asioissa.

Virkamiestuomioistuin katsoi 17.3.2015 antamassaan tuomiossa *AX v. BCE* ([F-73/13](#), EU:F:2015:9), että oikeutta saada tutustua kurinpitomenettelyn asiakirja-aineistoon, josta säädetään EKP:n työntekijöihin sovellettavissa säännöissä, sovelletaan vain kurinpitomenettelyssä ja/tai hallinnon lopullisessa päätöksessä käytettyihin asiakirjoihin eikä muihin asiakirjoihin. Erityisesti asianomaisella työntekijällä ei ole oikeutta saada haltuunsa kaikkia tietoja tai asiakirjoja, jotka ovat käytettävissä tai voivat olla käytettävissä, pelkästään sillä perusteella, että suorittaessaan omaa tutkimustaan riidanalaisista tosiseikoista kantaja spekuloi, olisiko tällaisilla asiakirjoilla tai tiedoilla todistusvoimaa hänen vastuusta vapautumisensa kannalta. Toimintakertomuksen tiedoksi antamisesta asianomaiselle voidaan kieltäytyä ilman, että tämän puolustautumisoikeuksia loukataan, kun tämä kertomus on luonteeltaan valmistelevalle muistio, joka on laadittu ennen kurinpitomenettelyn aloittamista ja johon viranomainen ei ole tukeutunut kurinpitoseuraamuksesta päättäessään.

Virkamiestuomioistuin katsoi samassa tuomiossa lopuksi, että EKP voi institutionaalisen itsemääräämisoikeutensa puitteissa vapaasti saattaa työntekijänsä toimintaa koskevia seikkoja kansallisille oikeusviranomaisille, jotta nämä arvioivat, saattavatko ne merkitä kansallisen oikeuden rikkomista ja voivatko ne olla perusteena syytteen nostamiselle.

SOPIMUKSIA KOSKEVAT RIITA-ASIAT

Virkamiestuomioistuin muistutti, että väliaikaisen toimihenkilön ja asianomaisen toimielimen tai viraston välinen työsuhde perustuu työsopimukselle, ja katsoi tuomiossa *Murariu v. EIOPA* ([F-116/14](#), EU:F:2015:89) mahdollisuudesta päättää työsopimukseen perustuva työsuhde, että kun sopimuspuolet ovat ilmaisseet tahtonsa työsuhteen päättämiseen, työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen ei toimi yksipuolisesti nimittävän viranomaisen tavoin, vaan sitä sitovat sen ja työntekijän väliset merkitykselliset sopimusmääräykset ja joka tapauksessa muuhun henkilöstöön sovellettavat palvelussuhteen ehdot ja erityisesti niiden 14 ja 47 artikla. Näin ollen työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen ei voi näissä artikloissa tarkoitettuja tapauksia lukuun ottamatta irrottautua yksipuolisesti asianomaisen työntekijän kanssa tekemästään sopimuksesta. Erityisesti työtarjous, joka hakijalle on tehty tämän palvelukseen ottamiseksi väliaikaisena toimihenkilönä, merkitsee pelkkää aikomusta, ja se on valmisteleva toimenpide, jolla ei luoda oikeuksia ja joka voidaan peruuttaa esimerkiksi silloin kun työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomainen saa työtarjouksen tekemisen jälkeen tietää, ettei asianomainen täytä jotakin palvelukseen ottamisen edellytystä, josta on säädetty muuhun henkilöstöön sovellettavissa palvelussuhteen ehdoissa, avointa toimea koskevassa ilmoituksessa tai sisäisissä säännöksissä. Sitä vastoin silloin kun tällainen tarjous on hyväksytty, sopimuspuolten tahto synnyttää uusia sopimusvelvoitteita, jotka rajoittavat kyseisen viranomaisen toimivaltaa ryhtyä yksipuolisesti toimenpiteisiin niiden tilanteiden ulkopuolella, joista nimenomaisesti säädetään muuhun henkilöstöön sovellettavissa palvelussuhteen ehdoissa, kuten näiden palvelussuhteen ehtojen 47 artiklassa tarkoitetut tilanteet, ja joka tapauksessa toteuttaa taannehtivia toimenpiteitä.

B | VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO

(Protokollajärjestys 31.12.2015)

Vasemmalta oikealle

Tuomarit E. Perillo ja H. Kreppel; jaoston puheenjohtaja R. Barents; presidentti S. Van Raepenbusch; jaoston puheenjohtaja K. Bradley; tuomarit I. Rofes i Pujol ja J. Svenningsen; kirjaaja W. Hakenberg

1. MUUTOKSET VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN KOKOONPANOSSA VUONNA 2015

Virkamiestuomioistuimen kokoonpanossa ei ollut muutoksia vuonna 2015.

2. PROTOKOLLAJÄRJESTYS

1.1.2015–31.12.2015

Virkamiestuomioistuimen presidentti S. VAN RAEPENBUSCH

Jaoston puheenjohtaja R. BARENTS

Jaoston puheenjohtaja K. BRADLEY

Tuomari H. KREPPEL

Tuomari M. I. ROFES i PUJOL

Tuomari E. PERILLO

Tuomari J. SVENNINGSSEN

Kirjaaja W. HAKENBERG

3. VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN ENTISET JÄSENET

(Tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

Kanninen Heikki (2005–2009)

Tagaras Haris (2005–2011)

Gervasoni Stéphane (2005–2011)

Boruta Irena (2005–2013)

PRESIDENTTI

Mahoney Paul J. (2005–2011)

C | VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN YLEINEN TOIMINTA

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2011–2015)

VIREILLE TULLEET ASIAT

2. Asioiden prosentuaalinen osuus jaettuna tärkeimpien vastaajana olevien toimielinten mukaan (2011–2015)
3. Oikeudenkäyntikieli (2011–2015)

RATKAISTUT ASIAT

4. Tuomiot ja määräykset – ratkaisukokoonpano (2015)
5. Ratkaisun sisältö (2015)
6. Välitoimia koskevat asiat (2011–2015)
7. Käsittelyn kesto kuukausina (2015)

VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

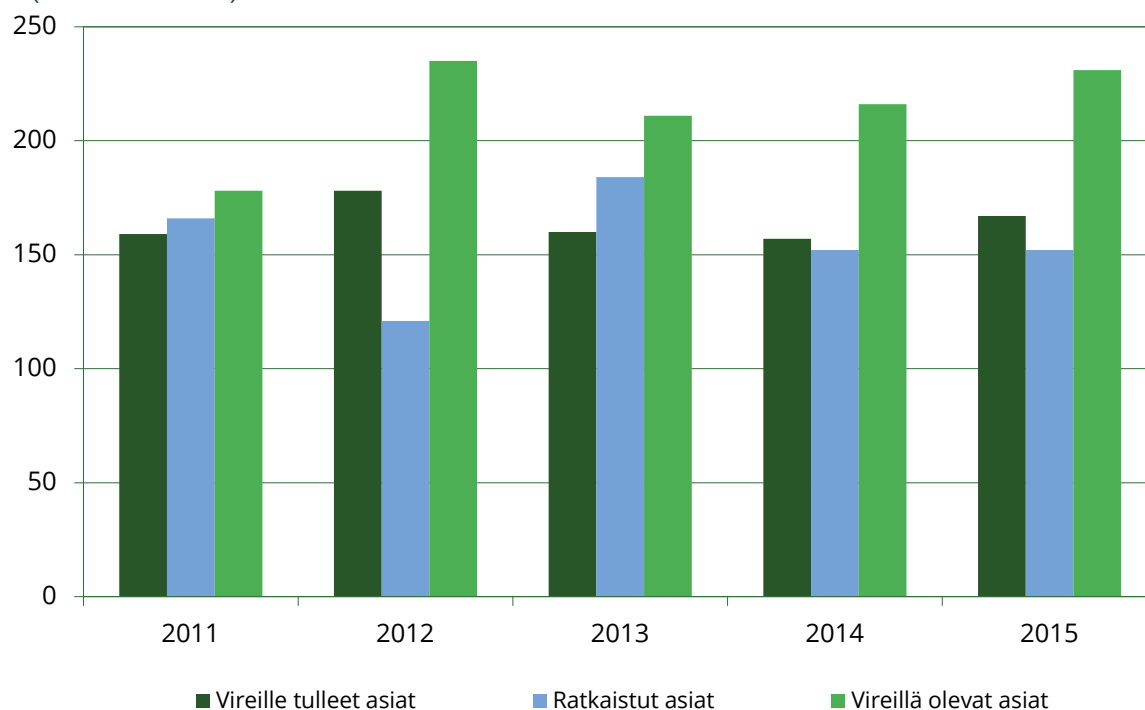
8. Ratkaisukokoonpano (2011–2015)
9. Kantajien määrä

MUUT

10. Virkamiestuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu unionin yleiseen tuomioistuimeen (2011–2015)
11. Unionin yleiselle tuomioistuimelle tehtyihin valituksiin annetut ratkaisut (2011–2015)

1. VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN YLEINEN TOIMINTA

VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT, VIREILLÄ OLEVAT ASIAT (2011–2015)

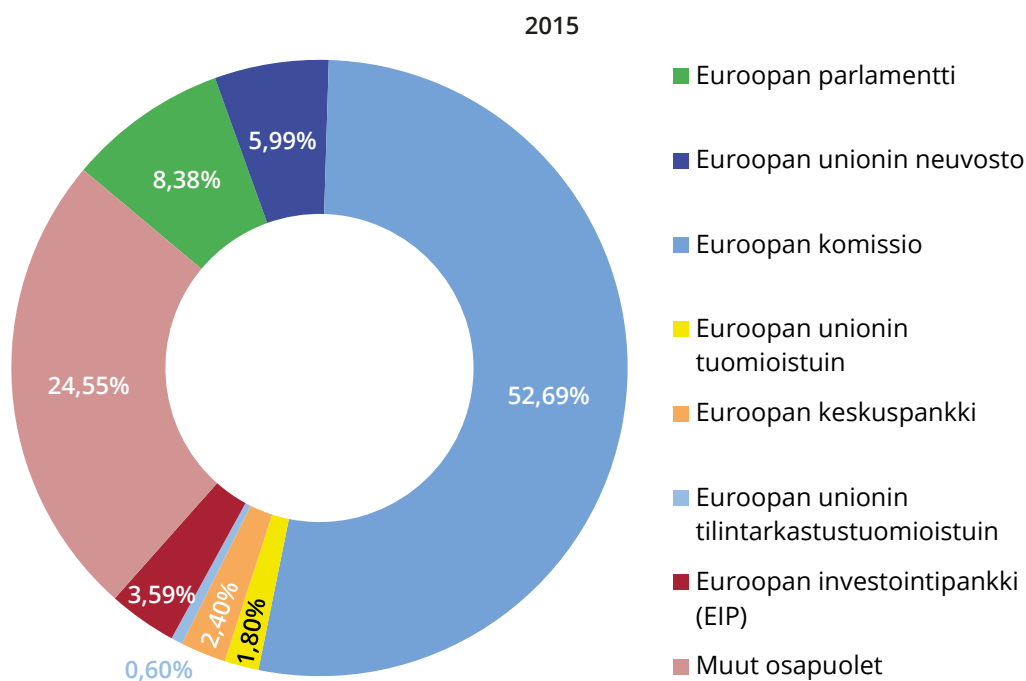

	2011	2012	2013	2014	2015
Vireille tulleet asiat	159	178	160	157	167
Ratkaistut asiat	166	121	184	152	152
Vireillä olevat asiat	178	235	211	216	231 ¹

Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

1 | Joista 69 asian käsittelyä on lykätty.

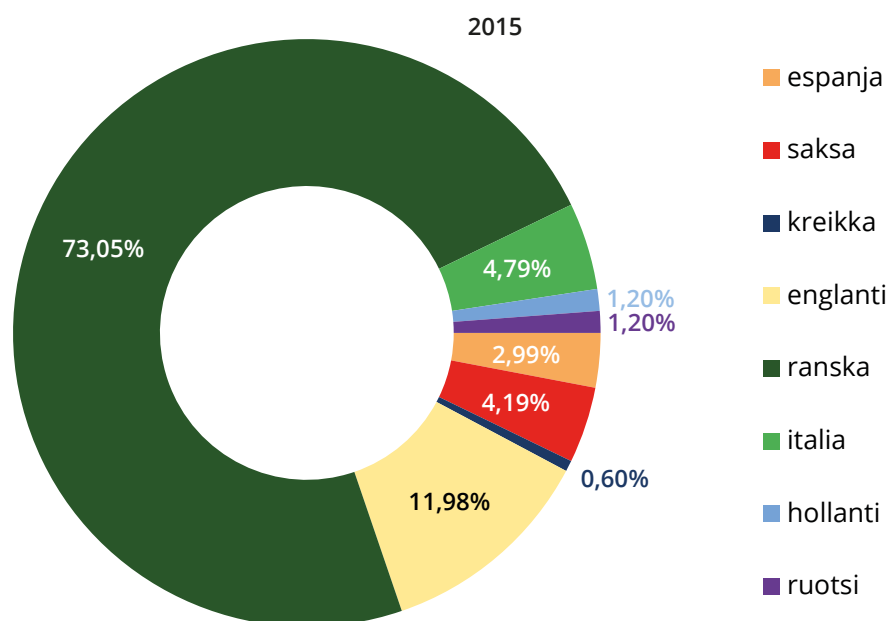
2. VIREILLE TULLEET ASIAT – ASIOIDEN PROSENTUAALINEN OSUUS VASTAAJANA OLEVIA TÄRKEIMPIÄ TOIMIELIMIÄ KOHDEN (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Euroopan parlamentti	6,29 %	6,11 %	5,66 %	11,80 %	8,38 %
Euroopan unionin neuvosto	6,92 %	3,89 %	3,77 %	8,70 %	5,99 %
Euroopan komissio	66,67 %	58,33 %	49,69 %	45,96 %	52,69 %
Euroopan unionin tuomioistuin	1,26 %		0,63 %		1,80 %
Euroopan keskuspankki	2,52 %	1,11 %	1,89 %	1,24 %	2,40 %
Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuin	0,63 %	2,22 %	0,63 %	1,24 %	0,60 %
Euroopan investointipankki (EIP)	4,32 %	4,44 %	5,03 %	1,24 %	3,59 %
Muut osapuolet	11,40 %	23,89 %	32,70 %	29,81 %	24,55 %
Yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

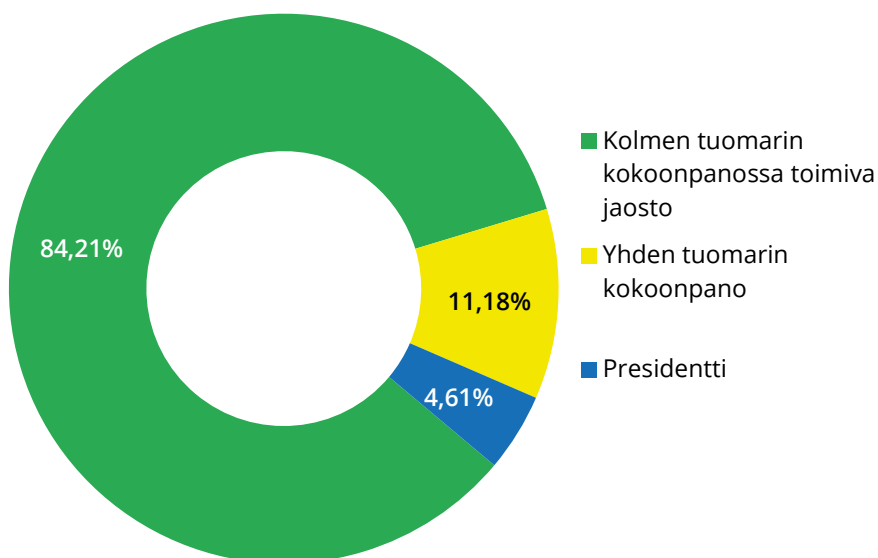
3. VIREILLE TULLEET ASIAT – OIKEUDENKÄYNTIKIELI (2011–2015)

Oikeudenkäyntikieli tarkoittaa sitä kieltä, jolla kanne asiassa nostettiin, eikä se viittaa kantajan äidinkieleen tai kansallisuuteen.

Oikeudenkäyntikieli	2011	2012	2013	2014	2015
bulgaria		2			
espanja	2	3		2	5
saksa	10	5	2	9	7
kreikka	4	1	4	2	1
englanti	23	14	26	23	20
ranska	87	108	95	113	122
italia	29	35	21	8	8
unkari	1				
hollanti	1	6	12		2
puola	1	2			
romania		2			
slovakki	1				
ruotsi					2
Yhteensä	159	178	160	157	167

4. RATKAISTUT ASIAT – TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET – RATKAISUKOKOONPANOT (2015)

	Tuomiot	Määräykset, joilla asia on poistettu rekisteristä sen vuoksi, että siinä on tehty sovinto ¹	Muut määräykset, joilla käsittely on saatettu päätökseen	Yhteensä
Täysistunto				
Kolmen tuomarin kokoonpanossa toimiva jaosto	60	14	54	128
Yhden tuomarin kokoonpano	15		2	17
Asiat, joita ei vielä ole jaettu eri kokoonpanoille				
Presidentti			7	7
Yhteensä	75	14	63	152

1 | Vuoden 2015 aikana virkamiestuomioistuin esitti seitsemässä muussa asiassa sovintoehdotuksen, joka ei johtanut sovintoon.

5. RATKAISTUT ASIAT – RATKAISUN SISÄLTÖ (2015)

	Tuomiot		Määräykset				Yhteensä
	Kokonaan tai osittain hyväksytty kanteet	Kokonaan hylätyt kanteet, lausunnon antamisen raukeaminen	Kanteet/hakemukset, joiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset (selvästi) puuttuvat tai jotka ovat perusteettomia	Sovintoratkaisut ratkaisukokoonpanon myötävaikutuksella	Asian poistaminen rekisteristä muusta syystä, lausunnon antamisen raukeaminen tai siirtäminen	Kokonaan tai osittain hyväksytty hakemukset (erityiset menettelyt)	
Asemapaikkaan määrääminen / Asemapaikan siirto	2			2			4
Kilpailu	2	2	4	2			10
Työsuhteen ehdot / Lomat			1				1
Arviointi/Ylennys	7	11	3	3	3		27
Eläkkeet ja työkyvyttömyyskorvaus	2		2		1		5
Kurinpitomenettelyt	3	5		1	1		10
Palvelukseen ottaminen / Nimitys / Palkkaluokan määrittäminen	2	3	6				11
Palkkaus ja korvaukset	4	4	8	2			18
Sosiaaliturva/Ammattitauti/ Onnettomuudet	1		1	2	1		5
Toimihenkilön sopimuksen purkaminen tai uudistamatta jättäminen	7	8	5	1	5		26
Muut	4	8	9	1	9	4	35
Yhteensä	34	41	39	14	20	4	152

6. VÄLITOIMIA KOSKEVAT ASIAT (2011–2015)

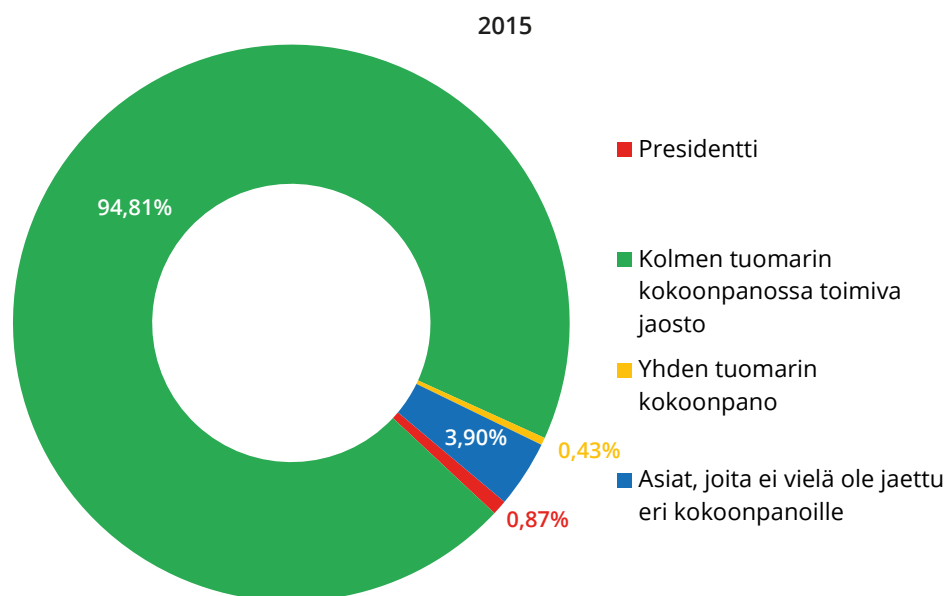
Ratkaisut välitoimiasioissa		Ratkaisun sisältö		
		Hyväksyminen kokonaan tai osittain	Hylkääminen	Asian poistaminen rekisteristä
2011	7		4	3
2012	11		10	1
2013	3		3	
2014	5	1	4	
2015	2		2	
Yhteensä	28	1	23	4

7. RATKAISTUT ASIAT – KÄSITTELYN KESTO KUUKAUSINA (2015)

Ratkaistut asiat		Keskimääräinen kesto	
		Koko oikeudenkäynnin kesto	Oikeudenkäynnin kesto, kun jätetään huomiotta asian käsittelyn mahdollinen lykkääminen
Tuomiot	75	16,1	15,9
Määräykset	77	9,9	8,3
Yhteensä	152	13,0	12,1

Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina.

8. VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – RATKAISUKOKOONPANO (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Täysistunto		1	1		
Presidentti	1		2	1	2
Kolmen tuomarin kokoonpanossa toimiva jaosto	156	205	172	201	219
Yhden tuomarin kokoonpano	2	8	3	2	1
Asiat, joita ei vielä ole jaettu eri kokoonpanoille	19	21	33	12	9
Yhteensä	178	235	211	216	231

9. VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA – KANTAJIEN MÄÄRÄ

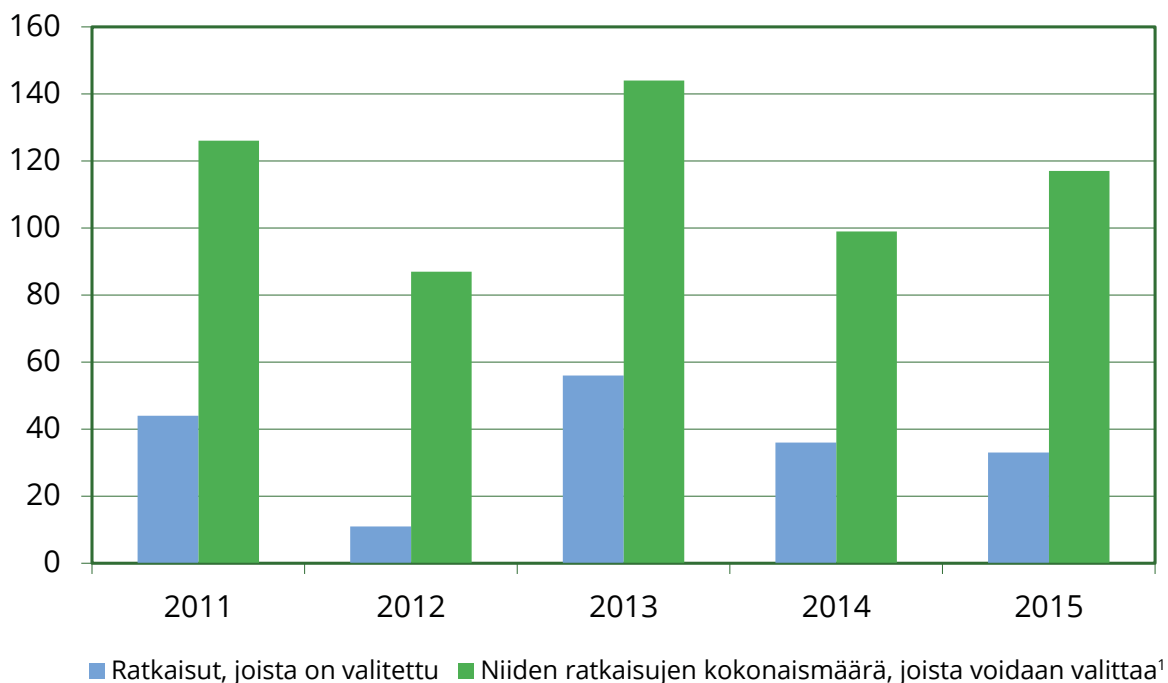
Kantajien määrä asiaa kohti	Toimialat
486	Henkilöstösäännöt – EIP – Palkkaus – Vuosittainen palkantarkistus
484	Henkilöstösäännöt – EIP – Palkkaus – EIP:n palkkausjärjestelmän ja siinä etenemisen uudistus
451	Henkilöstösäännöt – EIP – Palkkaus – Uusi suorituskannustinjärjestelmä – Palkkioiden myöntäminen
386 (2 asiaa)	Henkilöstösäännöt – EIP – Palkkaus – Vuosittainen palkantarkistus
35	Henkilöstösäännöt – Siirtäminen virkamiestuomioistuimen tuomion uudelleentarkastelun jälkeen – EIP – Eläkkeet – Vuoden 2008 uudistus
33	Henkilöstösäännöt – EIP – Eläkkeet – Eläkejärjestelmän uudistus
32 (8 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Henkilöstösäännöt – Henkilöstösääntöjen uudistus 1.1.2014 – Uudet säännöt matkakulujen laskemiseksi asemapaikasta lähtöpaikkakunnalle – Kyseisen etuuden myöntämisen yhteys henkilön asemaan maasta muuttavana tai ulkomailla työskentelevänä
30 (4 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Euroopan investointirahasto (EIR) – Palkkaus – Vuosittainen palkantarkistus
29	Henkilöstösäännöt – Euroopan investointirahasto (EIR) – Palkkaus – EIR:n palkkoja ja palkkakehitystä koskevan järjestelmän uudistus
26 (4 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Henkilöstösäännöt – Henkilöstösääntöjen uudistus 1.1.2014 – Uudet säännöt matkakulujen laskemiseksi asemapaikasta lähtöpaikkakunnalle – Kyseisen etuuden myöntämisen yhteys henkilön asemaan maasta muuttavana tai ulkomailla työskentelevänä – Matkapäivien poistaminen

Jäljempänä käsitteellä ”henkilöstösäännöt” tarkoitetaan Euroopan unionin virkamiesten henkilöstösääntöjä ja Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavia palvelussuhteen ehtoja.

Kantajien kokonaismäärä kaikkien vireillä olevien asioiden osalta (2011–2015)

	Kantajien kokonaismäärä	Vireille tulleiden asioiden kokonaismäärä
2011	1.006	178
2012	1.086	235
2013	1.867	211
2014	1.902	216
2015	2.333	231

10. MUUTA – VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN RATKAISUT, JOISTA ON VALITETTU UNIONIN YLEISEEN TUOMIOISTUIMEEN (2011–2015)

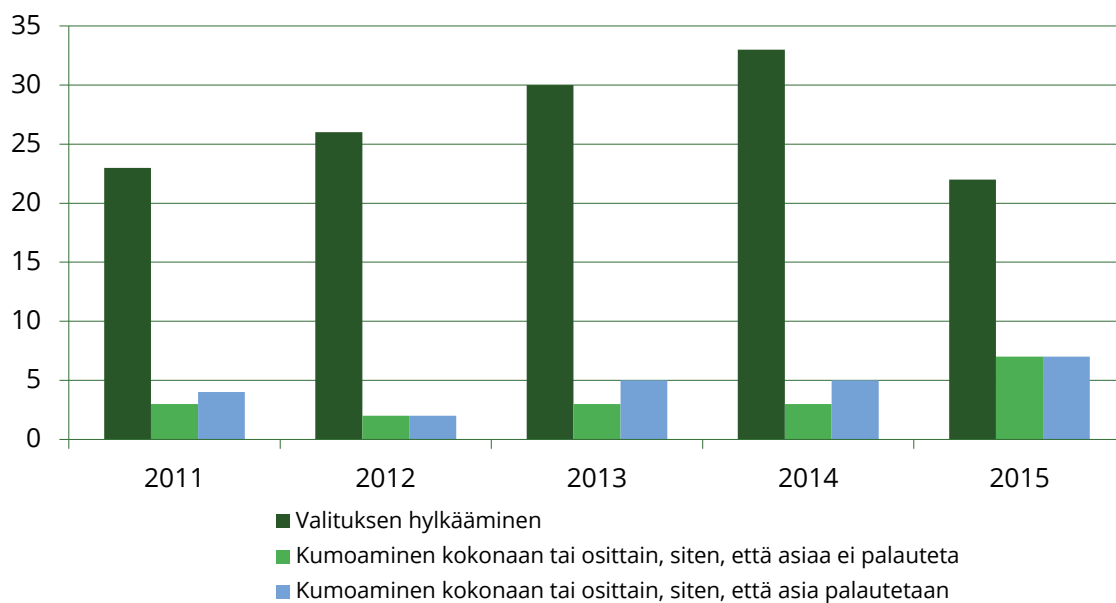

	Ratkaisut, joista on valitettu	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa ¹	Niiden ratkaisujen prosenttiosuus, joista on valitettu ²
2011	44	126	34,92 %
2012	11	87	12,64 %
2013	56	144	38,89 %
2014	36	99	36,36 %
2015	33	117	28,21 %

1| Tuomiot ja määräykset, joissa kanne hylätään tai todetaan, että sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi tai että se on selvästi perusteeton; väliitoimimääräykset ja määräykset lausunnon antamisen raukeamisesta tai väliintulon hylkäämisestä; julistettu tai annettu viitevuonna.

2| On mahdollista, että tämä prosenttiosuus ei tietyssä vuonna vastaa viitevuonna annettuja vertailukelpoisia ratkaisuja, koska muutoksenhauille varattu aika voi osua kahdelle kalenterivuodelle.

11. MUUTA – UNIONIN YLEISELLE TUOMIOISTUIMELLE TEHTYIHIN VALITUKSIIN ANNETUT RATKAISUT (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Valituksen hylkääminen	23	26	30	33	22
Kumoaminen kokonaan tai osittain, siten, että asiaa ei palauteta	3	2	3	3	7
Kumoaminen kokonaan tai osittain, siten, että asia palautetaan	4	2	5	5	7
Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen		3		1	1
Yhteensä	30	33	38	42	37

MISTÄ EU:N JULKAISUJA SAA?

Maksuttomat julkaisut:

- yksi kappale:
EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- enemmän kuin yksi kappale tai julisteet/kartat:
Euroopan unionin edustustoista (http://ec.europa.eu/represent_fi.htm),
muissa kuin EU-maissa sijaitsevista lähetystöistä (http://eeas.europa.eu/delegations/index_fi.htm),
ottamalla yhteyttä Europe Direct -palveluun (http://europa.eu/europedirect/index_fi.htm)
tai soittamalla 00 800 6 7 8 9 10 11 (maksuton numero koko EU:n alueella) (*).

(*) Saat pyytämäsi tiedot maksutta. Myös useimmat puhelut ovat maksuttomia, joskin jotkin operaattorit, puhelinkioskit tai hotellit voivat periä puhelusta maksun.

Maksulliset julkaisut:

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>).

EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIN